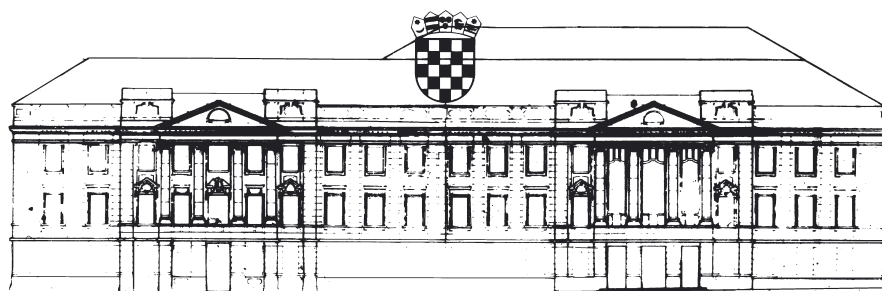

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XVI.

BROJ 420

ZAGREB, 28. VII. 2005.

13. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

ZAKON O GMO-u

Deseta obljetnica Oluje

Na završetku proljetno-ljetnog zasjedanja Hrvatskoga sabora, 15. srpnja, predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks, zastupnicima se obratio prigodnim riječima u povodu obilježavanja X. obljetnice vojno-redarstvene akcije "Oluja".

Podsjetivši na Deklaraciju o Domovinskom ratu kojom je "Oluja" označena kao jedna od najblistavijih vojno-redarstvenih operacija Domovinskog rata i pretpostavka kasnijoj mirnoj reintegraciji hrvatskoga Podunavlja i kojom su stvorene pretpostavke za skladan razvitak Republike Hrvatske kao zemlje koja prihvaća demokratske standarde suvremenoga zapadnoga svijeta, Šeks je naglasio da je ona značila legitimnu i pravednu operaciju, utemeljenu na međunarodnom pravu.

"Oluja" nije bila nikakav organizirani, zločinački, planirani pothvat sa ciljem etničkoga čišćenja ili bilo kojega drugoga zločina ili povrede međunarodnoga prava. Bila je utemeljena na međunarodnom pravu i dužnosti i obvezi svake države da okupirane dijelove svoga teritorija vrati pod svoj ustavnopravni poredak i integritet.

Deseta obljetnica "Oluje", naglasio je, znači za nas podsjećanje na najblistaviju velebnu akciju, osloboditeljsku akciju kojom je velik dio hrvatskog državnog teritorija vraćen pod kontrolu, punu jurisdikciju i suverenitet Republike Hrvatske. Ona za nas znači i iskazivanje poštovanja prema pobjedničkoj Hrvatskoj vojsci, prema svima onima koji su položili svoje živote, koji su poginuli u toj akciji, sjećanje na sve žrtve koje su pale za slobodu Hrvatske. Ona znači podsjećanje i trajnu obvezu svih sastavnica hrvatskog društva i države da trajno skrbe i brinu se o istini o Domovinskom ratu, da trajno njeguju njegove najbolje tradicije i stečevine, skrbe o obiteljima poginulih i ranjenih, o invalidima, ali i obvezu da se kroz djelovanje pravnog poretka poštuje i njeguje plemenitost i čistoća Domovinskog rata i vojno-redarstvene akcije "Oluja". I da se sve ono što je bilo negativno, sve ono što je zatamnijavalo uistinu velebnu operaciju, nađe pred licem pravde. Pred time ne smijemo zažmiriti.

Vojno-redarstvena operacija "Oluja" nije mogla (jer je došla kasnije) spriječiti tragediju Srebrenice, ali je u velikoj mjeri uspjela spriječiti sličnu tragediju golemih razmjera koja se pripremala u bihačkoj enklavi, podsjetio je predsjednik Šeks te izrazio zahvalnost svima onima koji su dali svoj doprinos u toj akciji. "Izražavamo zahvalnost vrhovnom zapovjedniku i prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu. Izražavamo zahvalnost onim brojnim znanim i neznanim junacima, herojima, vitezovima, i na prvoj crti i onima koji su bili u pozadini, koji su svi pridonijeli da se u okviru zakona, u okviru pravnog poretka, legitimno oslobodi velik dio okupiranog teritorija Republike Hrvatske" – rekao je.

Podsjetio je, zatim, da je hrvatski državni vrh osnovao Državni odbor za obilježavanje X. obljetnice "Oluje", na čelu kojega su predsjednici Države, Vlade i Sabora, članovi Predsjedništva Sabora te nekoliko ministara i vojnih zapovjednika te najavio veličanstvenu svečanost 5. kolovoza u Kninu. Nekoliko dana ranije, održat će se stručni simpozij, na kojem će istaknuti znanstvenici, vojni teoretičari, osvjetliti vojno-redarstvenu akciju "Oluja" sa svih bitnih aspekata.

"Sve žrtve imaju pravo na pijetet, na ime, na prezime, na pokop. Pravda treba biti vrhovno načelo i ovog našega podsjećanja. Treba biti ugrađena u temelje našega sjećanja, cijeloga hrvatskog naroda i svih građana Hrvatske. Pravda i istina" – poručio je predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks.

M.K.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi	3
- Prijedlog zakona o dopuni Zakona o javnoj nabavi	13
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona	18
- Konačni prijedlog zakona o genetski modificiranim organizmima	24
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o dopunama Zakona o boravišnoj pristojbi	35
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave	47
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu	56
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana	61
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Albanije o predaji i prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit	66
- Predsjednik Vlade Republike Hrvatske o stajalištu Vijeća ministara o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji	67
- Prijedlog odluke o imenovanju predsjednika, potpredsjednika i članova Nacionalnog odbora	77
- Odgovori na zastupnička pitanja	77

PRIKAZ RADA:

- TRINAESTE SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 9, 11, 16, 17, 18, 22, 23, 30. I 31. OŽUJKA, TE 1, 6, 7, 13. I 14. TRAVNJA 2005. GODINE

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI

Daljnje proširenje ovlasti jedinica lokalne samouprave

Nakon poduže, polemične rasprave, na 13. sjednici dobile su zeleno svjetlo i predložene izmjene Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Riječ je o novelama koje bi, u skladu s trendovima koji se događaju u razvoju lokalne samouprave u zemljama Vijeća Europe, trebale poticati što bolju praksu u jedinicama lokalne samouprave, osigurati nastavak decentralizacije te trajne instrumente jačanja njihova administrativnog kapaciteta.

Predloženim se napušta monotip-ski oblik jedinica lokalne samouprave i predviđa daljnje proširenje njihovih ovlasti, napose gradova s više od 40 tisuća stanovnika i sjedišta županija (tzv. veliki gradovi). Radi poticanja stalnog stručnog usavršavanja lokalnih službenika, ali i dužnosnika, Vlada predlaže osnivanje "akademije lokalne samouprave", itd.

Za razliku od zastupnika pozicije, koji smatraju da se ovim zakonskim izmjenama osnažuju pozitivne tendencije u razvoju sustava lokalne samouprave, te da je napravljen daljnji iskorak u decentralizaciji upravnih funkcija, oporba tvrdi da je riječ o simboličnim promjenama koje mogu biti u potpunosti derogirane posebnim zakonima, te da će bez izmjene Zakona o financiranju lokalne samouprave pre-

dložena rješenja ostati mrtvo slovo na papiru. Republika Hrvatska je zrela za snažniji zahvat u području lokalne samouprave, ali to podrazumijeva ne samo "spuštanje" na lokalnu razinu većeg dijela ovlasti, nego i sredstava, naglašeno je u raspravi. Međutim, izgleda da Vlada nema snage učiti u ozbiljniju reformu ovog sektora, pa ni prije lokalnih izbora, iako se ovakva prilika vjerojatno neće pružiti do 2009. godine, konstatirali su sudionici u raspravi.

Najviše se polemiziralo oko utvrđivanja statusa velikih gradova, koji bi trebali preuzeti neke poslove iz dosadašnjeg djelokruga ureda državne uprave po županijama. Naime, dio oporbe zalaže se za to da taj status dobiju gradovi s 30 i više tisuća stanovnika, budući da su na neke od njih već prenesene određene decentralizirane funkcije. Spomenimo i upozorenja da postoji opasnost od dupliranja poslova, ne budu li dobro razgraničene nadležnosti između velikih gradova i županija.

Većina zastupnika poduprla je prijedlog Vlade prema kojem u općinskim ili gradskim poglavarstvima više neće morati sjediti isključivo vijećnici, ali zahtijevaju da se precizno regulira radno-pravni status pročelnika upravnih tijela. Oporba se, naime, protivi

tome da oni budu i članovi poglavarstva jer smatra da su te funkcije nespojive i da bi to neminovno dovelo do sukoba interesa.

Spomenimo i sugestije iz rasprave da bi i manjim općinama, koje imaju do 3 tisuće stanovnika, trebalo omogućiti da izaberu poglavarstvo, ocijene li da im je to efikasnije (dosad su općinska vijeća ujedno bila i izvršna tijela). Zastupnici su predlagali i izmjene još nekih zakonskih odredbi koje nisu obuhvaćene ovim novelama, a klubovi zastupnika SDP-a i HSP-a izričito su zahtijevali da Vlada povuče ovaj zakonski tekst iz procedure te da ponudi novi, cjelovit Zakon o lokalnoj samoupravi, u skladu s odrednicama Okvirnog programa decentralizacije. Njime bi trebale biti jasno utvrđene ovlasti i lokalnih i područnih jedinica, kako ne bi došlo do njihova dupliranja i preklapanja. Prijeko je potrebno decentralizirati i financijska sredstva, što je također jedan od kriterija prilagodbe državne uprave europskim standardima, poručuju zastupnici.

Unatoč protivljenju oporbe, Prijedlog zakona prihvaćen je većinom zastupničkih glasova, a primjedbe, prijedlozi iz rasprave prosljeđeni su predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

Predložene zakonske izmjene zastupnicima je obrazložio **Antun Palarić**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu. Uvodno je naglasio da ovim Zakonom Vlada želi zadovoljiti tri osnovna trenda koja se događaju u razvoju lokalne samouprave u zemljama Vijeća Euope, čija je Hrvatska članica. U prvom redu želi poticati najbolju praksu u jedinicama lokalne samouprave, zatim napraviti daljnji korak u decentralizaciji, te osigurati trajne instrumente jačanja administrativnog kapaciteta lokalnih jedinica. Pojasnio je da ponuđeni zakonski tekst nije raden na brzinu, te da su predložena rješenja dobila podršku nacionalnih udruga jedinica lokalne samouprave, koje su predložile i neke dopune.

Predloženim novelama institucionalizira se model poticanja što bolje prakse u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Prijedlogom zakona se, među ostalim, institucionalizira model poticanja najbolje prakse u jedinicama lokalne samouprave, kao dio međunarodnog projekta koji je pokrenulo Vijeće Europe. U Hrvatskoj taj program provodi Savez Udruge gradova i Udruge općina, pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za upravu, koji snosi i znatan dio troškova tog projekta. Evo o čemu je riječ.

Izmjenama postojećeg Zakona predviđa se mogućnost dodjele godišnjeg priznanja za najbolju praksu u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. U skladu s tim nedavno su, kaže, u Starogradskoj vijećnici u Zagrebu svečano dodijeljena takva priznanja za doprinos razvoju i jačanju lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Novina je i to da se napušta monotipski oblik jedinica lokalne samouprave i uvodi kategorija velikih gradova. Po mišljenju Vlade taj bi status trebali imati

gradovi s više od 40 tisuća stanovnika i sjedišta županija. U njihov djelokrug prenose se, među ostalim, poslovi izdavanja građevinskih i lokacijskih dozvola te drugih akata vezanih uz gradnju i prostorno uređenje, briga o razvoju školstva, ovlasti u pogledu održavanja javnih cesta i dr. Otvorena je i mogućnost da ti gradovi, usporedo s procesom daljnje decentralizacije koja bi se trebala odvijati na osnovi Okvirnog programa Vlade za razdoblje 2004-2007, posebnim zakonima dobivaju i dodatne nadležnosti. Naime, predlagatelj stoji na stanovištu da oni imaju dovoljan kapacitet da mogu osigurati i tehničku i materijalnu infrastrukturu za obavljanje većeg opsega poslova nego što obavljaju sada. Dakako, spomenute poslove bi za područje izvan tih gradova obavljale županije.

U Zakonu se posebno naglašava javnost rada predstavničkih tijela lokalnih jedinica, te predviđa mogućnost sazivanja sjednica i elektroničkim putem. U slučajevima predviđenim poslovnikom sjednice se mogu održavati i putem video - veze i primjenom ostalih oblika suvremenih komunikacijskih tehnologija.

Napušta se monotipski oblik lokalnih jedinica i uvodi kategorija tzv. velikih gradova na koje bi se prenijeli neki poslovi državne uprave; radi kontinuiranog stručnog usavršavanja lokalnih službenika i dužnosnika predviđa se osnivanje tzv. Akademije lokalne demokracije.

Radi poticanja kontinuiranog osposobljavanja i stručnog usavršavanja lokalnih službenika, ali i dužnosnika, Vlada predlaže osnivanje posebne ustanove za razvoj lokalne i područne (regionalne) samouprave - akademije lokalne demokracije. Kako je naglasio gospodin Palarić, ne želi nametnuti to rješenje, već namjerava graditi tu instituciju u partnerskom odnosu s nacionalnim savezi-

ma gradova i općina, odnosno zajednica županija.

Namjera je predlagatelja da popravi i uočene nedostatke u nadzoru zakonitosti općih akata predstavničkih tijela općina, gradova i županija. Naime, dosad se pakticiralo da svaki opći akt jedinice lokalne samouprave osporava tijelo nadležno za lokalnu samoupravu. Budući da Središnji državni ured za upravu nema stručnjake svih profila, predlaže se da ubuduće svako tijelo državne uprave može obavljati nadzor iz svojeg djelokuga.

Ostalo je otvoreno pitanje u kojem roku bi Vlada trebala raspisati izvanredne izbore u slučaju raspuštanja predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave, kao najteže kazne za kršenje zakona. Iako se dosad rijetko pribjegavalo toj mjeri, ipak je bilo nužno raspustiti nekoliko predstavničkih tijela čiji su predsjednici ponijeli tužbe Upravnom sudu. Zbog toga se novi izbori nisu mogli raspisati u predviđenom roku od 60 dana od dana raspuštanja predstavničkog tijela. Doduše, Upravni sud je potvrdio sve Vladine odluke, što je najbolji dokaz da se radilo na zakonit način, kaže Palarić. Međutim, da bi se ubuduće spriječilo kršenje rokova za raspisivanje izvanrednih izbora, noveliranim Zakonom se predviđa da se ti izbori moraju održati u roku od 60 dana od donošenja odluke Upravnog suda.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona, uz više primjedbi i prijedloga. Preskočimo one nomotehničke naravi, i spomenimo sugestiju da u člancima 4, 5, 6. i 7. valja preispitati podjelu poslova koje općine, gradovi, veliki gradovi i županije moraju, a koje mogu obavljati. Prije je potrebno, također, propisati postupak u slučaju mogućeg sukoba interesa za obavljanje određenih poslova.

Odbor se, nadalje, zalaže za to da se iz članka 10. izostavi dio odredbe u kojem stoji da pročelnici mogu biti članovi poglavarstva, ako je to propisano zakonom ili statutom.

U članku 20. preispitati opravdnost da se posebnim zakonom propisuje način i rok preuzimanja navedenih poslova, daljnja je sugestija tog radnog tijela. Zalaže se i za preispitivanje predloženog načina odgode primjene ovog Zakona u članku 21. (prema prijedlogu predlagatelja njegova primjena se veže za dan objave službenih rezultata prvih narednih redovnih lokalnih izbora).

Matični **Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** proveo je objedinjenu raspravu o ovom, te prijedlozima zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima županije, gradova i općina u Republici Hrvatskoj i o izboru članova njihovih predstavničkih tijela.

Većina članova Odbora podržala je predložene izmjene i dopune Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, ocijenivši da ponuđena rješenja pridonose jačanju lokalnih jedinica. Posebno pozdravljaju uvođenje mogućnosti dodjele godišnjeg priznanja za najbolju praksu u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, ali upozoravaju na potrebu razgraničenja ovlasti u obavljanju poslova između lokalnih i područnih jedinica, kako ne bi došlo do njihova dupliranja. Prema mišljenju člana Odbora, jačanjem ovlasti velikih gradova njihov bi se djelokrug, kad je riječ o poslovima na održavanju javnih cesta i izdavanju građevinskih i lokacijskih dozvola, izjednačio s djelokrugom županija.

U raspravi je iznesen i prijedlog za izmjenu članka 4. Prijedloga zakona, kako bi se snizila granica za dobivanje statusa velikog grada (s predloženih 40 na 30 tisuća stanovnika). Spomenimo i sugestiju predlagatelju da u tom članku jasnije definira da će taj status imati i sva županijska sjedišta.

Prema mišljenju dijela članova Odbora, trebalo bi preispitati rješenje u članku 10. (predviđa da pročelnici upavnih tijela mogu biti članovi poglavarstva lokalne jedinice), te ona koja se odnose na nadzor nad zakonitošću općih akata predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. S tim u svezi čulo se i mišljenje kako nije

prihvatljivo da predstojnik ureda državne uprave u županiji može obustaviti od primjene opći akt koji je donijelo predstavničko tijelo lokalne ili područne jedinice.

S obzirom na predviđeno proširenje djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prijeko je potrebno promijeniti i zakon o njihovu financiranju, kako bi se osigurala sredstva za financiranje poslova prenesenih s državne uprave na lokalne jedinice, rečeno je u raspravi.

Konstatirano je, također, da bi, sukladno smjernicama utvrđenim Okvirnim programom decentralizacije za razdoblje od 2004. do 2007. godine, trebalo pristupiti izradi novog Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Nakon provedene rasprave Odbor je, većinom glasova, sugerirao Saboru da prihvati predloženi Zakon, a mišljenja, primjedbe i prijedloge zastupnika prosljedi predlagatelju.

Potaknuta njegovim navodom kako Upravni sud nije ukinuo niti jednu Vladinu odluku o raspuštanju općinskih, odnosno gradskih vijeća, **Ingrid Antičević-Marinović** je optužila Središnji državni ured za propust ogluhe. Kako reče, ni nakon osam mjeseci nisu raspuštena ona općinska vijeća kod kojih su ispunjene zakonske pretpostavke za takvo postupanje.

Nakon toga je **Zvonimir Mršić** upoznao zastupnike sa stavovima matičnog Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, a potom su dobili riječ predstavnici klubova zastupnika.

RASPRAVA

Nije potrebno ići u parcijalne izmjene

Na početku svog izlaganja, u ime Kluba zastupnika SDP-a, **Zvonimir Mršić** je podsjetio na činjenicu da je hrvatskim građanima bilo obećano da će do lokalnih izbora uslijediti daljnja decentralizacija Republike Hrvatske. Nažalost, izbori su pred vratima, a oni

još uvijek ne znaju ni po kojem će zakonu birati, ni koliko će biti lokalnih jedinica niti s kojim ovlastima.

Čak i ako se donese ovakav Zakon, to neće značiti da snaži fiskalni kapacitet jedinica lokalne samouprave, jer ova Vlada, očito, nema namjeru odreći se dijela zajedničkog poreza u njihovu korist. O tome - kaže - najbolje svjedoči činjenica da se ovogodišnjim Proračunom, a ni projekcijama proračuna do kraja njena mandata, ne predviđa povećanje sredstava za njihove potrebe. S tim u svezi nameće se i pitanje zašto smo na ovom zasjedanju dobili dva zakona iz te oblasti u hitnom postupku (jedan od njih je već povučen iz procedure) a samo jedan u prvom čitanju. Nema potrebe ići na parcijalne izmjene zakona o lokalnoj samoupravi, ako je Savez gradova još prije godinu dana predlagao cjelovit zakon o toj problematici (pisali su ga bivši i sadašnji ministri). Nažalost, parlamentarna većina nije dozvolila da taj zakon uđe u saborsku proceduru, tako da je završio na matičnom Odboru. Rečeno je da će biti prosljeđen Središnjem državnom uredu za upravu, ali izgleda da uopće nije razmatran.

Vlada predlaže da status velikog grada dobiju gradovi s više od 40 tisuća stanovnika i sjedišta županija.

Kako reče, po mišljenju njegovih stranačkih kolega, predložene zakonske novine - uvođenje nagrade za najbolju praksu, definiranje statusa velikih gradova i uvođenje obveze kontinuiranog stručnog usavršavanja službenika i namještenika u lokalnoj samoupravi - naizgled bi se mogle podržati. Postavlja se pitanje, međutim, zašto nije objedinjena rasprava o ovom i Prijedlogu zakona o velikim gradovima koji je predložio kolega Kramarić (uopće se ne zna kada će taj zakonski prijedlog doći na red, kao ni Prijedlog izmjena i dopuna zakona koje je uputio u proceduru Odbor za izbor i imenovanja).

Što se, pak, tiče definicije statusa velikih gradova, i dosad je bilo predviđeno (čl. 21 postojećeg Zakona) da gradovi s više od 30 tisuća stanovnika mogu preuzeti poslove iz djelokruga županija. Druga je stvar, što im županije, odnosno država, nisu povjerile obavljanje tih poslova. Zastupnika zanima zašto se tu granicu sada diže na 40 tisuća stanovnika, iako u Hrvatskoj postoji sedam gradova u kojima živi 30 i 40 tisuća stanovnika, na koje su već prenesene određene decentralizirane funkcije. Po mišljenju zastupnika SDP-a, nema nikakve prepreke da oni i ubuduće obavljaju te poslove. Uostalom, od novih zaduženja velikim gradovima se ustupa samo promet u mirovanju (i dosad su donosili odluke o uređenju prometa) i održavanje javnih cesta, o čemu su mogli brinuti i dosad, da su im županije to omogućile. Znači li to da će neki od njih moći dobiti na održavanje i autocestu ili brzu cestu, budući da se prema posebnom zakonu pod javnim cestama podrazumijevaju i autoceste, pita Mršić.

Jedina stvarna novina je - kaže - prenošenje poslova izdavanja građevinskih i lokacijskih dozvola iz državne uprave na velike gradove. Međutim, u zakonu se ništa ne govori o nerazvrstanim cestama, koje su u ingerenciji gradova i općina, pa se postavlja pitanje tko će u velikim gradovima održavati takve ceste. Zato su iz starog Zakona "prepisani" poslovi protupožarne i civilne zaštite (bilo bi logično da umjesto toga stoji "zaštita i spašavanje", budući da je nedavno donesen istoimeni Zakon). Iz predloženog teksta se ne može razlučiti ni tko će i koje građevinske dozvole izdavati u velikom gradu, u odnosu na županiju, kaže zastupnik. Po mišljenju njegovih stranačkih kolega taj bi status trebali imati gradovi s 30 tisuća stanovnika i sjedišta županija.

Osvrnuvši se na zakonsku odredbu koja govori o tome da u općinskom ili gradskom poglavarstvu više neće morati sjediti vijećnici, primijetio je da je trebalo promijeniti i onu u kojoj stoji da je nositelj liste, u pravilu, kandidat za gradonačelnika, odnosno općinskog načelnika. Budući da prema noveliranom

Zakonu o izborima u lokalnoj samoupravi nositelj liste može biti bilo tko, trebalo je predvidjeti da kandidat za spomenute funkcije može biti i prvi s liste, ili čak netko tko uopće nije na listi.

Po mišljenju njegovih stranačkih kolega, pročelnici upravnih tijela ne bi smjeli biti članovi poglavarstva lokalne jedinice, jer bi to neminovno dovelo do sukoba interesa. Budući da poglavarstvo imenuje pročelnike, postavlja se pitanje neće li oni imenovati sami sebe, odnosno kome će oni odgovarati za svoj rad. I dosad je, kaže, u zakonu bilo loše riješeno pitanje nadzora nad zakonitošću općih akata jedinica lokalne samouprave (to je bilo u ingerenciji središnjeg tijela državne uprave), a sada se to ovlaštenje prenosi na urede državne uprave u županijama. Po mišljenju esdepeovaca, predstojnik Ureda državne uprave trebao bi imati pravo pokretanja upravnog spora, smatra li da neki opći akt nije u skladu s Ustavom i zakonom, ali niti jedan pojedinac ne može se stavljati iznad županijske skupštine, odnosno gradskog ili općinskog vijeća i obustaviti primjenu tog akta.

U njihovu djelokrugu bilo bi, među ostalim, izdavanje lokacijskih i građevinskih dozvola te drugih akata vezanih uz gradnju, održavanje javnih cesta, poslovi koji se odnose na promet u mirovanju, itd.

Mi u Klubu zastupnika SDP-a ne možemo biti zadovoljni ovim zakonskim prijedlogom, kaže Mršić. Tražimo da ga Vlada povuče te da do kraja ove proračunske godine predloži Saboru cjelovit tekst Zakona o lokalnoj samoupravi, koji će biti u skladu s onim što je predložila u svom programu. To bi trebao biti daljnji korak u decentralizaciji ovlasti, ali i sredstava, zaključio je.

Ispravljajući njegove navode **Pero Kovačević (HSP)** je primijetio da prema Poslovniku Hrvatskog sabora Savez

gradova ne može uputiti u proceduru zakonski prijedlog (to mogu samo vlada i zastupnici), ali zato može dati inicijativu za njegovo donošenje. Kako reče, pitanja protupožarne i civilne zaštite regulirana su posebnim zakonima, a ne Zakonom o zaštiti i spašavanju.

Pročelnici ne mogu biti članovi poglavarstva

Po ocjeni Kluba zastupnika HSP-a, što ju je prenio **Pejo Trgovčević**, neracionalno veliki broj jedinica lokalne samouprave i zaposlenika u različitim upravnim tijelima bitno je utjecao na razinu javne potrošnje. S druge strane, centralizacija mnogih upravnih tijela sprječavala je učinkovitost rada lokalne samouprave. Smatraju da je postojeći sustav financiranja lokalnih jedinica izrazito neprimjeren, budući da onemogućava razvitak komunalne infrastrukture i nije u stanju odgovarati na osnovne potrebe građana u području zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, zapošljavanja, obrazovanja, kulture i zaštite okoliša.

Predlagatelj naglašava potrebu poticanja što bolje prakse u jedinicama lokalne i područne samouprave, a da nije definirao što je po njegovu mišljenju dobra, a što najbolja praksa, negodovao je zastupnik. Budući da prethodno nije dao ocjenu sadašnjeg stanja, primjenom ovog Zakona molo bi se dogoditi da neka županijska središta s 8 ili 10 tisuća stanovnika preuzmu spomenute poslove iz djelokruga županija, dok bi neki gradovi koji nisu županijska središta, a imaju nešto manje od 40 tisuća stanovnika, mogli izgubiti postojeće urede državne uprave (riječ je o gradovima koji već obavljaju poslove iz djelokruga županije).

Kako reče, iz istih razloga njegovi stranački kolege se ne slažu ni s prijedlogom da status velikih gradova imaju oni s više od 30 tisuća stanovnika.

Logično je, kaže Trgovčević, da članove poglavarstva lokalne jedinice bira predstavničko tijelo, na prijedlog predsjednika poglavarstva. Međutim, nije prihvatljivo da članovi poglavarstva mogu biti i pročelnici, jer su to dvije

nespojive dužnosti (u tom bi slučaju oni sami sebi davali ovlasti). Riječ je o profesionalcima, zaposlenim temeljem javnog natječaja, koji ne kreiraju, nego provode politiku, napominje zastupnik.

U Klubu zastupnika HSP-a, inače, podržavaju uvođenje obveze trajnog stručnog osposobljavanja i usavršavanja lokalnih službenika, ali napominju da treba definirati rokove. Budući da predlagatelj uglavnom nudi nomotehničke promjene, zalažu se za donošenje novog, kvalitetnijeg Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, radi daljnje decentralizacije i razvijanja što bolje prakse. S obzirom na to da se predloženi, kao i Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj donose pred lokalne izbore, drže da je to jedan vid izbornog inženjeringa. "Gospodo, ne postoji takav izborni inženjering kojim se može umanjiti rejting i izborni uspjeh Hrvatske stranke prava", zaključio je Trgovčević.

Sjednice predstavničkih tijela lokalnih i područnih jedinica moći će se sazivati i elektroničkim putem te održavati putem video-veze.

Miroslav Korenika (SDP) ispravio je njegov navod da županije i gradovi i sada izdaju građevinske dozvole. Napomenuo je da se to radi samo u gradu Zagrebu, dok u ostalim županijama građevinske dozvole izdaju uredi državne uprave, odnosno njihove ispostave.

Osigurati sredstva za financiranje novih poslova

Po riječima **Damira Kajina** osnovna je zamjerka Kluba zastupnika IDS-a, da uz ovaj Zakon nisu ponuđene i izmjene Zakona o financiranju lokalne samouprave, kako bi se osigurala sredstva za financiranje poslova iz novog djelokruga lokalnih jedinica. Smatraju nelogičnim i da nadzor nad zakonitošću općih akata koje u samoupravnom djelokru-

gu donose njihova predstavnička tijela, obavljaju uredi državne uprave u županijama. Nije sporno, kaže Kajin, da taj nadzor vrši središnja državna uprava, ali ljudi u detaširanim tijelima državne vlasti na razini županija nemaju izborni legitimitet građana. Stoga se IDS zalaže za to da taj nadzor bude povjeren centralnoj vlasti, a da država što je moguće više poslova prenese na županije, uz odgovarajuća financijska sredstva. Apsurdno je, kaže, da, primjerice, Istarska županija dosad nije mogla izdati niti jednu lokacijsku ili građevinsku dozvolu. Budući da se najviše "kriminala" na nižim razinama događa upravo u tom području, bolje je da veliki gradovi i županije imenuju posve nove ljude, koji nisu kompromitirani i korumpirani. Izrazio je uvjerenje da će se ta delikatna materija napokon urediti na odgovarajući način, tako da će se preko nadležnih gradskih i općinskih vijeća iz Županijske skupštine moći nadzirati postupanje ljudi koji rade u tim službama, što bi zasigurno skratilo postupak izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola.

Država se, očito, više nije mogla nositi s tim poslovima pa prepušta da se time bavi lokalna samouprava, što je ispravno, smatra Kajin. Prijeko je potrebno, međutim, odrediti jedan prijelazni period tako da nova tijela koja će se formirati ne zaustave na neko vrijeme izdavanje tih dokumenata, a time i ukupnu građevinsku aktivnost. Po mišljenju zastupnika IDS-a, već podnesene zahtjeve za izdavanje tih dozvola moraju riješiti postojeća tijela, na dosadašnji način, uz eventualnu mogućnost podnošenja prigovora lokalne samouprave.

Nije mu jasno - kaže - zašto se toliko čeka s donošenjem novog Zakona o financiranju lokalne samouprave, kad je poznato da su županije u apsurdnoj situaciji (njihovi proračuni se kreću od 60 do 300 ili 350 milijuna kuna). Primjerice, Istarska županija, koja ostvaruje najveće prihode po stanovniku iza grada Zagreba, ima autonomni proračun od 200 mln. kuna, kao i grad Poreč s 50 mln. kuna kredita. Nema sumnje, kaže, da će trebati decentralizirati i ostale poslove, a ne samo izda-

vanje građevinskih dozvola, jer ovako centralizirana zemlja jednostavno ne može opstati. Primjera radi, podsjetio je na to da se Hrvatska najbrže razvijala u razdoblju kad je bila najviše decentralizirana. Naime, prema Ustavu iz 1974. godine, skupštine općina mogle su birati i suce i šefa policije i katastra, dok danas župani i gradonačelnici, pa i velikih gradova, ne mogu utjecati niti na ponašanje matičara, jer su oni državni službenici. U spomenutom razdoblju nije postojala podjela na velike i male gradove, postojale su samo općine s jasno definiranim ovlastima, napominje zastupnik. Danas razvoj lokalne samouprave u velikoj mjeri koči ova inertna državna administracija, odnosno želja da se iz jednog centra vlada cijelom zemljom, pa i u onim prostorima gdje se nema izborni legitimitet.

Ubuduće će tijela središnje državne uprave moći obavljati nadzor nad zakonitosti općih akata predstavničkih tijela općina, gradova i županija, svako iz svojeg djelokruga.

Doduše, predlagatelj se vraća na ustrojstvo poglavarstva koje je vrijedilo do 2001. godine, no ideesovci smatraju da bi radi jačanja lokalne samouprave, odnosno daljnje decentralizacije, trebalo ponovno uvesti Županijski dom Hrvatskog sabora, koji je neopravdano ukinut. A što se tiče lokalnih izbora, pobornici su neposrednog izbora općinskih načelnika, gradonačelnika i župana, a protivite se i tome da svaka vlada sama sebi piše izborna pravila. Mišljenja su da je 2001. neopravdano ukinut neposredni izbor 25 posto članova općinskih i gradskih vijeća. Po riječima zastupnika Kajina, Izborni zakon iz 93. godine, na temelju kojega se na taj način biralo čak 50 posto članova tih tijela, bio je najbolji izborni zakon kojega je Hrvatska imala od formiranja novog ustrojstva lokalne samouprave do danas.

Napušta se monotipski model lokalne samouprave

Predloženim zakonskim izmjenama osnažuju se pozitivne tendencije u dosadašnjem razvoju sustava lokalne samouprave, prije svega institucionaliziranjem godišnjeg priznanja za najbolju praksu, koje bi dodjeljivala Vlada RH, na prijedlog Saveza udruga gradova i općina, konstatirao je **Zvonimir Puljić**, predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a. Osim poticajnog efekta, to priznanje implicira i korisnu suradnju Vlade sa spomenutim Savezom u ocjenjivanju i usmjeravanju razvitka lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj. Predloženim se, nadalje, napušta monotipski model lokalne samouprave koji se sastojao u statusnom niveliranju lokalnih jedinica, bez obzira na njihovu veličinu, gospodarski, kadrovski potencijal, itd. Politipski model uveden je kroz pojam velikih gradova, koji su gospodarska, financijska, kulturna i prometna središta šireg okruženja i imaju potencijal za obavljanje većeg opsega poslova od onog lokalnog značenja. Ovime je selektivno napravljen daljnji iskorak u decentralizaciji upravnih funkcija, a udovoljeno je i prigovorima iz spomenutih sredina, kaže zastupnik.

U slučaju raspuštanja predstavničkog tijela, kao najteže kazne za kršenje zakona, Vlada mora raspisati izvanredne izbore u roku od 60 dana od donošenja odluke Upravnog suda.

Izmjenama koje se odnose na izbor članova poglavarstva, krug kandidata za izvršnu vlast ponovno je potpuno otvoren, izvan kruga vijećnika, konstatira dalje. Kako reče, njegovi stranački kolege pozdravljaju i odredbu koja omogućava da pročelnici budu članovi poglavarstva. Naime, dosadašnja interpretacija "nategnute inkopatibilnosti" u nekim je sredinama i situacijama one-

mogućavala djelotvorna organizacijsko-kadrovska rješenja izvršne vlasti u lokalnoj samoupravi.

Činjenica da je predloženim rješenjima predviđena samo mogućnost ocjenjivanja zakonitosti općih akata, a ne i svrishodnosti odluka lokalne samouprave, svjedoči o tome da je zaštićena autonomnost lokalnih jedinica u poslovima samoupravnog djelokruga, a zajamčena pravna, sudbena zaštita od eventualne arbitrarnosti - naglašava Puljić. Ustanovljavanjem obveze donošenja strategije i plana trajnog osposobljavanja i usavršavanja lokalnih službenika žele se stvoriti uvjeti za uspostavljanje učinkovite i razvojno orijentirane lokalne samouprave, te povećati sposobnost uspostavljanja kontakata i jačanja međunarodnih partnerstva. Među ostalim, u zakonu se afirmiraju nove, sve više prisutne informatičko-komunikacijske mogućnosti kao sredstvo sazivanja i održavanja sjednica predstavničkih tijela. Zbog svega toga Klub zastupnika HDZ-a će podržati predložene izmjene, uz korekcije koje se kroz raspravu pokažu kao relevantne, najavio je Puljić.

Propuštena prilika za ozbiljniju reformu

Po svemu sudeći u lokalne izbore ući ćemo bez iole značajnije reforme lokalne samouprave, konstatirao je **Jožo Radoš**, predstavnik Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Naime, predložene izmjene triju propisa iz te oblasti jasno svjedoče da nema cjelovite promjene modela lokalne samouprave. Interesantno je, kaže, da je Vlada u listopadu prošle godine, kako stoji u njezinu obrazloženju, prihvatila nacionalni program rada za područje lokalne samouprave i okvirni program decentralizacije za razdoblje od 2004. do 2007. te da je imenovano Povjerenstvo za decentralizaciju, a da Sabor o tome nije imao nikakvu informaciju. Osim toga, u proteklih desetak ili petnaestak godina u Parlamentu se nikada nije vodila cjelovita rasprava o strategiji razvoja lokalne samouprave. U ovakvim okolnostima jasno je da Vlada improvizira, jer nema snage ući u ozbilj-

nije zahvate, te da o reformi lokalne samouprave, kao važnog područja političkog života zemlje, nema ni govora.

Po riječima zastupnika Hrvatska je vjerojatno jedna od najcentraliziranijih zemalja članica Vijeća Europe, odnosno na posljednjem mjestu po decentraliziranosti. Činjenica da proteklih desetak godina za lokalnu samoupravu trošimo oko 14 posto javnih prihoda (gotovo 7 posto otpada na grad Zagreb), dok je prosjek zemalja članica Vijeća Europe oko 12 posto, zorno govori o nerazvijenosti naših lokalnih jedinica.

Status velikog grada trebali bi imati gradovi s 30 tisuća stanovnika, na koje su već prenesene određene decentralizirane funkcije, i sjedišta županija.

Takvo stanje i ne čudi, kada se zna da smo Europsku povelju o lokalnoj samoupravi prihvatili s velikim brojem izuzetaka. Neki dijelovi tog dokumenta krše se i prilikom predlaganja ovih zakona. Primjerice, kod prenošenja nadležnosti na lokalne jedinice država nije "spustila" i odgovarajuća sredstva. Po mišljenju zastupnika predlagatelj najvjerojatnije nije konzultirao ni udruhu jedinica lokalne i regionalne samouprave, iako ga Europska povelja na to obvezuje, a ako je konzultirana, zasigurno je dala negativno mišljenje (zastupa stajalište kako status velikog grada trebaju imati gradovi s 30 tisuća stanovnika). Nema sumnje - kaže - da je Republika Hrvatska zrela za snažniji zahvat u području lokalne samouprave (to podrazumijeva ne samo "spuštanje" većeg dijela ovlasti, nego i sredstava), a ovo što je predloženo doista je simbolično.

Zakon o kojem je riječ ne može se nazvati protueuropskim, ali njegovi pomaci u smislu europskih rješenja su minorni, tvrdi Radoš. Što se tiče novih ovlasti jedinica lokalne samouprave, riječ je uglavnom o deklarativnim promjenama, koje mogu biti u potpunosti derogirane posebnim zakonima.

Naime, bez fiskalne regulative koja će pratiti predložena rješenja ovaj zakon će ostati mrtvo slovo na papiru. A da je tome tako najbolje svjedoči podatak u obrazloženju Vlade, da će za njegovo provođenje trebati osigurati milijun kuna, upravo onoliko koliko je potrebno za funkcioniranje Akademije za razvoj lokalne samouprave. To znači da će lokalni proračuni ostati onakvi kakvi su sada, odnosno da jedinice lokalne samouprave neće moći ozbiljnije sudjelovati u održavanju nerazvrstanih cesta, a veliki gradovi u održavanju javnih cesta (te će poslove i dalje obavljati županije).

Na kraju je, u ime Kluba zastupnika HNS-PGS-a, još jednom izrazio žaljenje što je propuštena prilika za ozbiljniju reformu lokalne samouprave, to više što takve prilike vjerojatno neće biti do 2009. godine, kad bi se trebali održati drugi po redu lokalni izbori. To znači da smo se i u ovom segmentu samo deklarativno odredili za Europu, a stvarno se udaljavamo od nje, zaključio je.

Moglo bi doći do dupliranja poslova

Po riječima **Frane Piplovića**, osnovna je zamjerka Kluba zastupnika DC-HSLS-LS-a, da u zakonu nije kvalitetno definiran pojam velikog grada, te da postoji opasnost da će doći do dupliranja poslova između velikih gradova i županija, ne budu li dobro razgraničene njihove nadležnosti.

Pročelnici upravnih tijela ne bi smjeli biti članovi poglavarstva lokalne jedinice, jer bi to neminovno dovelo do sukoba interesa.

U Klubu, inače, pozdravljaju rješenje predviđeno člankom 8. Prijedloga zakona, kojim se zaposlene u lokalnoj samoupravi potiče na korištenje informacijskih tehnologija, interneta, itd. Nisu sigurni, međutim, koliko je svrsishodno

da pročelnici upravnih tijela mogu biti članovi poglavarstva (čl. 10.).

Po riječima njihova predstavnika, rješenjem predviđenim u članku 13. promovira se neka vrsta gubernatora. Riječ je o odredbi koja propisuje da su općinski načelnik, gradonačelnik i župan dužni dostaviti statut, poslovnik, proračun ili drugi opći akt predstojniku ureda državne uprave u županiji, u roku od osam dana od dana njegova donošenja.

Prema formulaciji članka 16, nadležno središnje tijelo državne uprave dužno je ocijeniti odluku predstojnika o obustavi općeg akta u roku od 8 dana od dana njezina prijama, a ocijeni li je neosnovanom, mora je ukinuti. Što će se dogoditi zareda li predstojnik ureda državne uprave s pogrešnim i neosnovanim ocjenama, i neće li to stvoriti kaotično stanje na razini lokalne zajednice, pita zastupnik. Kako reče, slaže se s tim da se smanji utjecaj državne administracije, ali smatra da bi trebalo pronaći efikasnije rješenje.

Zakon za dnevno-političke potrebe

Po ocjeni **Željka Peceka**, predstavnika Kluba zastupnika HSS-a, riječ je o zakonu za dnevno-političke potrebe kojim se, pod prividom neke nove decentralizacije i davanja podrške lokalnoj samoupravi, šalju krive poruke građanima. Interesantno je - kaže - da se predlagatelj poziva na standarde EU i spominje da je Hrvatska 97. godine potpisala Povelju o lokalnoj samoupravi, a nigdje ne spominje da smo prihvatili samo minimum iz tog dokumenta. Ne samo da od tada nismo ništa ozbiljnije promijenili na tom planu, nego nismo Hrvatsku definirali ni kao zemlju regija, a bez toga nećemo moći koristiti ni pristupne fondove EU, ni brojne druge inozemne donacije.

U predloženom Zakonu zastupnike HSS-a najviše zabrinjava isprepletenost nadležnosti županija i državne uprave, te županija, gradova i općina, napose kad je riječ o velikim gradovima. S obzirom na preveliku usitnjenost općina njihov fiskalni kapacitet je ograničen, a

nedostaju i stručni kadrovi, napominje Pecek. Po ocjeni njegovih stranačkih kolega težište je predloženih izmjena na jačanju državne uprave, o čemu svjedoči i odredba koja lokalnom predstavniku državne uprave omogućava da ide protiv odluka i akata županijske skupštine te gradskih i općinskih vijeća. Istodobno su promjene kod davanja većih ovlasti gradovima, općinama i županijama deklarativne naravi (odnose se na komunalni red, što su one i dosad obavljale), a jedina novost je izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola na području velikih gradova. To će, međutim, biti dodatno opterećenje za lokalnu samoupravu, jer će gradovi morati preuzeti i kadrove koji su u državnoj upravi radili na tim poslovima, osigurati im plaće i druge materijalne uvjete (u ovogodišnjem Proračunu nije predviđen novac za tu namjenu). U svakom slučaju, treba napraviti novu preraspodjelu sredstava između države i lokalnih jedinica i "tu decentralizaciju moramo dijeliti automatizmom". Drugim riječima, Hrvatskoj je prijeko potrebna stvarna reforma lokalne samouprave, što znači da u što kraćem vremenu treba promijeniti zakonsku regulativu i izaći s novim modelom. Naime, nema sumnje da nam nedostaje fiskalni regionalizam, odnosno međubudžetski transfer u financiranju javnih potreba.

Po riječima zastupnika i haesesovci se zalažu za to da se općinama koje imaju do 3 tisuća stanovnika omogući da formiraju vlastito poglavarstvo

Očekivali smo značajnije promjene

S obzirom na izbornu obećanje ove Vlade o decentralizaciji, kao strateškoj orijentaciji, očekivali smo da će biti predložene značajne promjene, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Da se to dogodilo, predloženo rješenje kojim se ustanovljuje godišnje priznanje za doprinos razvoju lokalne i područne samouprave bi imalo smisla. A ovako, dodjeljivanjem tog priznanja uspješnim općinama, gradovima ili županijama Vlada će promovirati samu sebe, bez ikakvih zasluga, umjesto da se

odreke dijela prihoda u korist lokalnih jedinica.

Po ocjeni zastupnice pozitivno je to što se proširuje djelokrug velikih gradova (nije toliko bitno hoće li imati 30 ili 40 tisuća stanovnika), napose kad je riječ o poslovima na izdavanju građevinskih i lokacijskih dozvola, itd. Tu će, međutim, neminovno doći do pozitivnog sukoba nadležnosti između županija i gradova, a nije jasno tko će rješavati taj sukob. Mišljenja je, nadalje, da je rješenje prema kojem članove Poglavarstva bira predstavničko tijelo, na prijedlog predsjednika Poglavarstva, korak nazad u odnosu na postojeću zakonsku regulativu. Dobro je, kaže, da se počinje voditi računa o osposobljavanju i stručnom usavršavanju službenika i namještenika u lokalnoj i područnoj samoupravi, ali to mora postati sastavni dio njihovih obveza. Napominje, također, da inicijalna sredstva od milijun kuna, predviđena za početak rada ustanove za razvoj lokalne i područne samouprave, neće biti dostatna za provedbu ovog Zakona.

Činjenica da je predviđena samo mogućnost ocjenjivanja zakonitosti općih akata, a ne i svrsishodnosti odluka lokalne samouprave, svjedoči o tome da je zaštićena autonomnost lokalnih jedinica u poslovima samoupravnog djelokruga.

U nastavku se založila za još neke izmjene postojećeg Zakona koje predlagatelj nije predvidio. Smatra, naime, da bi izmjenom članka 84. trebalo odrediti rok u kojem je središnje tijelo državne uprave dužno raspustiti predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, kad su za to ispunjeni zakonski uvjeti. U prilog tome spomenula je da Središnji državni ured za upravu već osam mjeseci šuti o slučaju Vrhovine, dok je Gospodarsko vijeće Požege raspušteno.

Proširiti djelokrug velikih gradova

Mr.sc. **Marin Jurjević** podržava inicijativu za utvrđivanje statusa velikih gradova, ali smatra da bi u njihovom djelokrugu trebalo biti i upravljanje javnim pomorskim dobrom te parkovima prirode. Nelogično je, kaže, da veliki gradovi na obali (npr. Split, Šibenik, Zadar, Dubrovnik ili Rijeka) ne mogu raspolažati svojom rivom. Po sadašnjem Zakonu o zaštiti prirode Split može osnovati javnu ustanovu koja bi brinula o Marjanu, ali izmjenama tog Zakona to se pravo ukida i prenosi na županiju. Prema predloženom, u nadležnosti velikih gradova nije ni zaštita kulturne i povijesne baštine. Kako reče, Dubrovnik je štitio svoju povijesnu jezgru i za vrijeme Dubrovačke Republike, pa nije jasno zašto to ne bi bilo u njegovoj nadležnosti i za vrijeme Republike Hrvatske. Nije logično ni da državna uprava bude nadležna i za lučke uprave, kaže zastupnik, te napominje da tako nije uređeno ni u velikim lučkim gradovima u svijetu (Hamburg, Rotterdam, Genova, itd.). Dakako, da bi se to promijenilo, treba promijeniti i neke druge zakone, npr. Zakon o pomorskom dobru, itd.

Županije trebaju obavljati poslove od regionalnog značaja te komunalne djelatnosti koje jedinice lokalne samouprave ne mogu samostalno obavljati iz financijskih ili drugih razloga, smatra zastupnik. Primjerice, isti vodovodni sustav pokriva općine Omiš, Brač, Hvar i Šoltu. Logično je, stoga, da svaka od njih nema posebnu firmu koja se time bavi, nego da to bude u nadležnosti jedne organizacije na nivou županije.

Da biste govorili o Dubrovniku, trebali biste znati nešto više o tome kako njegovi građani, i grad kao institucija, brinu za zaštitu spomenika, primijetio je **Franjo Matušić (HDZ)**. Po riječima zastupnika Dubrovčani putem udruge građana već desetljećima vrlo efikasno djeluju na zaštitu dubrovačkih tvrđava i zidina. Osim toga, Grad je i suvlasnik i suosnivač Zavoda za zaštitu spomenika, zajedno s državom i županijom. Kroz

taj Zavod slijevaju se značajna sredstva za obnovu kulturnih spomenika, a Grad aktivno participira u kreiranju politike zaštite tih spomenika, koji su inače pod posebnom zaštitom UNESCO-a.

I manjim općinama omogućiti izbor poglavarstva

Dragutin Lesar je također upozorio na to da se ovaj Zakon ne može primjenjivati dok se ne dopuni Zakon o financiranju lokalne i regionalne samouprave, i dok se ne primijene posebni zakoni kojima se regulira decentralizacija poslova na izdavanju građevinskih i lokacijskih dozvola. Sugerirao je predlagatelju da se općinama koje imaju do 3 tisuće stanovnika omogući izbor poglavarstava, ocijene li da im je to efikasnije i isplativije. Podsjetio je i na činjenicu da su zahtjevi za formiranjem novih općina najčešće posljedica toga što mjesna samouprava još uvijek nije zaživjela na pravi način. Stoga bi bilo interesantno vidjeti prijedlog Vlade oko regulative mjesnih odbora, te gradskih kotara i četvrti, ne samo u smislu pravne osobnosti, nego i prava na žiro-račun i vlastita sredstva. Spomenuo je i to da prema postojećem Zakonu Vlada ima pravo raspuštanja predstavničkog tijela lokalne jedinice, pod određenim uvjetima, ali nije utvrđen rok u kojem može ili mora donijeti takvu odluku. Stoga se u praksi događa da neko predstavničko tijelo raspusti odmah, dok joj u nekim slučajevima treba i godinu dana da bi se ohrabrila na takav potez. Stoga bi bilo uputno Zakonom regulirati rok zastare (30, 15 ili 60 dana) nakon kojeg više ne bi mogla intervenirati retroaktivno.

Hoće li Vlada dodjeljivati godišnja priznanja za dobar rad nekoj lokalnoj samoupravi ili ćemo uvesti i virtualne sjednice općinskih vijeća manje je bitno za razvoj lokalne samouprave, kaže zastupnik. Nije mu jasno, međutim, da namjerava osnovati posebnu ustanovu za razvoj lokalne samouprave, pokraj žive zajednice općina i gradova te županija. Ni ovlasti koje prenosi na općine i gradove (promet u mirovanju i održavanje nerazvrstanih cesta) nisu nove

nadležnosti, budući da su već utvrđene posebnim zakonima, napominje zastupnik.

U Zakonu nije kvalitetno definiran pojam velikog grada, a postoji i opasnost od dupliranja poslova, ne budu li dobro razgraničene nadležnosti između velikih gradova i županija.

Odredba u kojoj stoji da je u njihovoj ingerenciji i primarna zdravstvena zaštita vjerojatno je ugrađena u zakonski tekst zato što tako piše u Ustavu, iako to nije predviđeno posebnim zakonima (ti su poslovi jedva "spušteni" do nivoa regija i ne funkcioniraju svugdje). Spomenimo i njegovo upozorenje da se jedino u članku 4. Prijedloga zakona, u kojem se nabrajaju ovlasti velikih gradova, predlagatelj ne poziva na posebne zakone kojima se uređuju pojedine djelatnosti.

U prijelaznim i završnim odredbama piše da županije i gradovi na koje se prenose poslovi izdavanja građevinskih i lokacijskih dozvola koje su dosad obavljali uredi državne uprave u županijama, preuzimaju predmete i djelatnike koji su radili na tim poslovima. Stoga bi bilo uputno riješiti i pitanje opreme koja je izuzetno skupa, sugerira Lesar.

Precizirati radno-pravni status pročelnika

Kako reče, pozdravlja prijedlog da članovi poglavarstva jedinice lokalne samouprave ne moraju biti birani isključivo iz redova predstavničkog tijela. Smatra, međutim, da do drugog čitanja ovog zakona treba precizirati radno-pravni status pročelnika upravnih tijela kojima se člankom 10. omogućava da budu članovi poglavarstva. Naime, ako se radi o pročelniku koji je izabran na natječaju i ima ugovor o radu na neodređeno vrijeme, on se ulaskom u sastav poglavarstva javlja u dvostrukoj funkciji (i kao član izvršne vlasti i kao lokal-

ni službenik). S druge strane, postavlja se pitanje što će biti s njime dolaskom druge vlasti koja ga možda neće trebati ili željeti u tom poglavarstvu.

Spomenimo i Lesarovu sugestiju da se u članku 14. predloženog Zakona, koji govori o tome da predstojnik ureda državne uprave ima pravo i obvezu izvršiti nadzor nad zakonitošću općeg akta lokalne samouprave, precizira na čiji zahtjev (to imaju pravo tražiti vijećnici i građani).

Predlagatelj je dobro uočio da jedinice lokalne samouprave treba poticati na što bolju praksu, ali ako Savezu udruga gradova i općina želimo dati ulogu pokretača, savjetnika, pa i onoga tko će nas informirati o stanju u lokalnoj samoupravi, treba poduzeti odgovarajuće mjere. Naime, taj Savez raspolaže s veoma malo sredstava, nije opremljen ni dovoljno ekipiran, tako da ne možemo očekivati značajnije uspjehe u educiranju zaposlenika lokalne samouprave. Stoga je normalno da je prisiljen prihvatiti pomoć neuvjerljivih stranih udruga čiji djelatnici provode trening po istom programu po kojem educiraju najzostatnije krajeve u Africi i Aziji. Iz uloge zamorca možemo se izvući ustanovljavanjem najavljenе akademije lokalne demokracije, jer uz proučavanje najboljih svjetskih sustava možemo sintetizirati najbolje za nas.

Težište je predloženih izmjena na jačanju državne uprave, dok su promjene kod davanja većih ovlasti gradovima, općinama i županijama deklarativne naravi.

Po ocjeni zastupnika veliki gradovi po ovlaštenjima sve više počinju ličiti na županije, tako da treba razgraničiti poslove koje će obavljati gradske službe, odnosno državni uredi po županijama, jer ćemo, u protivnom, imati županiju u županiji.

Sada je prilika da se promijeni i ono što je bilo teško izvedivo u praksi, kaže dalje, aludirajući pritom na opći-

ne s manje od 3 tisuće stanovnika, čija su vijeća ujedno bila i poglavarstva (to je rješenje dvojbeno, jer je predstavničko tijelo ujedno bilo i izvršno). Takve općine su teško donosile odluke, jer je u vijeću previše politike. Dobro je, inače, da članovi poglavarstva više neće morati biti birani iz redova članova predstavničkih tijela, ali pročelnici ne bi trebali biti i članovi poglavarstva, smatra Lesar.

Pripremiti cjelovit zakon o lokalnoj samoupravi

Po mišljenju **Biserke Perman (SDP)** predloženi sustav velikih gradova nije primjenjiv na postojeći ustroj županija. Naime, na taj se način razvija samo komunalni sustav, a stagnira kompletan razvoj regionalnog sustava, odnosno županija. Zastupnicu zanima zašto Povjerenstvo za provedbu okvirnog programa decentralizacije za razdoblje od 2004. do 2007. godine, koje je imenovala Vlada, nije razmatralo ovaj zakonski prijedlog. Prema njenoj procjeni povećana prava velikih gradova svest će nadležnosti županija na područje oko velikog grada, tako da neće imati utjecaja na neka pitanja od bitne važnosti za regionalni razvoj.

Odrediti rok u kojem je središnje tijelo državne uprave dužno raspustiti predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, kad su za to ispunjeni zakonski uvjeti.

Po njenom mišljenju u ovaj zakon ne spadaju odredbe koje uređuju neka pitanja koja bi trebala biti regulirana posebnim zakonima. Primjerice, donošenje građevinskih i lokacijskih dozvola trebalo bi regulirati Zakonom o gradnji, obrazovanje upravnih službenika Zakonom o lokalnim službenicima i namještenicima, i sl. Nadalje, u članku 8. zakonskog prijedloga, koji govori o sazivanju i održavanju sjednica predstavničkog tijela jedinice lokalne samou-

prave elektroničkim putem, nepotrebno se zadire u poslovničke odredbe, dok su u člancima 3, 4. i 5. te novom članku 19a. pomiješane kategorije djelatnosti i poslova koji su obuhvaćeni tim djelatnostima. Primjerice, održavanje nerazvrstanih cesta dio je komunalnog sustava, dok održavanje javnih cesta spada u prometnu infrastrukturu.

U djelokrugu velikih gradova trebalo bi biti i upravljanje javnim pomorskim dobrom, te parkovima prirode, zaštita kulturne i povijesne baštine i dr.

Zbog svega navedenog, ovaj Zakon bi trebalo povući iz procedure, i izraditi novi (prema odrednicama okvirnog programa decentralizacije, koji je usvojila Vlada RH) koji će se temeljiti na načelu supsidijarnosti i predstavljati cjelovitu reformu lokalne samouprave. Njime bi trebale biti jasno utvrđene ovlasti i lokalnih i područnih jedinica, kako ne bi došlo do njihova dupliranja i preklapanja. Prijeko je potrebno decentralizirati i financije, što je također jedan od kriterija prilagodbe državne uprave europskim standardima.

To mišljenje dijeli i **Vlado Jelković (HDZ)**. Sudeći po predloženim rješenjima, izgleda da dobivamo tri razine lokalne samouprave - općine i manji gradovi, veliki gradovi i županije, konstatira zastupnik. Osvrnuvši se na članak 3. Konačnog prijedloga zakona, gdje su pobrojani poslovi u samoupravnom djelokrugu općina i gradova, izrazio je sumnju da neka mala, siromašna općina može voditi socijalnu politiku, s obzirom na to da nerijetko ima problema i s financiranjem svojih osnovnih funkcija. Primarna zdravstvena zaštita je - kaže - i dosad formalno regulirana kao nadležnost lokalne samouprave, no stvarnu nadležnost ima županija (isto vrijedi i za školstvo). Po njegovom mišljenju gradovi bi mogli preuzeti obveze nad primarnom zdravstvenom zaštitom i postati osnivači domova zdravlja, dok

bi županije trebale brinuti o županijskim bolnicama.

I on je upozorio na nelogičnost koja će se dogoditi prenošenjem poslova izdavanja prostorno-planske dokumentacije na velike gradove, odnosno županije. Budući da su ti gradovi istovremeno i sjedišta županija, u gradskoj će se upravi izdavati lokacijske i građevinske dozvole za građane, a u ispostavama županijskih ureda za žitelje lokalnih jedinica izvan područja grada.

Mišljenja je da bi i manjim lokalnim jedinicama trebalo omogućiti da imaju samostalno izvršno tijelo, koje bi bilo puno operativnije u obavljanju svakodnevnih poslova (makar se sastojalo od samo tri člana). Kako reče, pobornik je prijedloga da gradonačelnik, načelnik ili župan biraju suradnike s kojima će provoditi ono što su nudili u svojim predizbornim programima. Međutim, ako se ide na varijantu da pročelnici upravnih tijela ujedno budu i članovi poglavarstva, njih tada bira predstavničko tijelo. To znači da treba jasno definirati kakva će im biti sudbina istekom mandata.

U nastavku je izrazio nadu da će se sredstva za financiranje poslova prenesenih na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osigurati Zakonom o njihovu financiranju. Na kraju je zatražio da predlagatelj precizira odredbu članka 21. predloženog Zakona, u kojoj stoji da će se ovaj Zakon primjenjivati od dana objave službenih rezultata prvih slijedećih redovnih izbora za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Emil Tomljanović (HDZ) je podsjetio na to da prema važećem Zakonu (čl.53. st.4.) pročelnike upravnih tijela imenuje poglavarstvo, na temelju javnog natječaja, pročelnike upravnih tijela. Postavlja se pitanje, međutim, kakav je njihov radno-pravni status, odnosno jesu li zasnovali radni odnos na određeno ili na neodređeno vrijeme. Budući da je riječ o stručnim osobama koje kroz gradsku upravu provode program poglavarstva u život, trebalo bi predvidjeti mogućnost da svako novoizabrano poglavarstvo temeljem natječaja odabere pročelnika

koji će zajedno s njima raditi na provođenju konkretnih programa na nivou jedinice lokalne samouprave. Ne bude li se oko toga precizno odredili, spomenute odredbe će se u praksi različito tumačiti, upozorava zastupnik.

Profesionalizirati čelne funkcije

Po njegovu mišljenju trebalo bi promijeniti i postojeću odredbu članka 90., koja predviđa da se općim aktom predstavničkog tijela može odrediti da općinski načelnik, gradonačelnik i župan te njihovi zamjenici, svoje dužnosti mogu obavljati profesionalno. To znači da su oni, u pravilu, volonteri, a samo iznimno mogu biti profesionalci. Da bi se ubuduće izbjegle nakaradne situacije koje smo imali u praksi, trebalo bi - kaže - afirmirati obrnuto načelo, odnosno profesionalizirati te funkcije, te propisati pod kojim se uvjetima, iznimno, mogu obavljati i volonterski (npr. u manjim sredinama i u specifičnim okolnostima).

I općinama koje imaju do 3 tisuće stanovnika omogućiti izbor poglavarstva, ocijene li da im je to efikasnije i isplativije.

Replicirajući mu, **Zvonimir Mršić** je napomenuo da pitanja o kojima je govorio uopće nisu predmet predloženih novela. Prema tome, to je još jedan argument zbog kojeg bi ovaj Zakon trebalo povući iz procedure i do nove proračunske godine sačiniti cjelovit tekst Zakona o lokalnoj samoupravi koji će doista riješiti spomenute, a i niz drugih dilema. Primjerice, članak 90. postojećeg Zakona je neprimjenjiv, budući da još uvijek nije donesen zakon kojim je trebalo utvrditi osnovna mjerila za određivanje plaće, odnosno naknade plaće općinskim načelnicima, gradonačelnicima i županima koji tu dužnost obavljaju profesionalno.

Isto vrijedi i za članak 97, inače sastavni dio prijelaznih i završnih odredbi,

koji nije obuhvaćen predloženim izmjenama. Očito je, dakle, da se radi o zakonu koji je trebalo pustiti u proceduru u ovo predizborno vrijeme, da bi se građanima "zamazale oči, iako se njime ništa bitno ne rješava."

Dobro je da članovi poglavarstva više neće morati biti birani iz redova članova predstavničkog tijela, ali treba precizirati radno-pravni status pročelnika.

U odgovoru na repliku, **Emil Tomljenović** je pojasnio da nije predlagao povlačenje ovog Zakona iz procedure, već samo izmjenu nekih nakaradnih instituta koji su 2001. godine ugrađeni u taj propis. Kako reče, upozorio je na to kakve su probleme takva rješenja uzrokovala u funkcioniranju jedinica lokalne samouprave, te iznio neke primjedbe koje se mogu vrlo lako riješiti amandmanskim putem. Uostalom, zakon je tek u prvom čitanju, pa ima dovoljno vremena da se u raspravi o pravnim institutima iznjedre optimalna rješenja.

Dobro je što se predloženim predviđa daljnje proširenje ovlasti lokalnih i područnih jedinica, pogotovo gradova s više od 40 tisuća stanovnika i sjedišta

županija, smatra **Nikola Sopčić (HDZ)**. I on stoji na stajalištu da bi trebalo promijeniti članak 44. koji predviđa da u općinama do 3 tisuće stanovnika predstavničko tijelo obavlja i ulogu poglavarstva. Po njegovom mišljenju malo poglavarstvo trebalo bi biti daleko efikasnije, a i stručnije od predstavničkog tijela, što bi zacijelo pojeftinilo i funkcioniranje tih općina. Uostalom, predstavnička tijela se sastaju rjeđe od poglavarstava. Stoga bi lokalnim jedinicama koje imaju do 10 tisuća žitelja, trebalo ostaviti mogućnost izbora, tako da svojim statutom mogu regulirati žele li imati poglavarstvo.

Riječ predlagatelja

U završnoj riječi **Antun Palarić** je napomenuo da je Vlada ovaj zakon uputila u redovnu proceduru, upravo zato da se predložena rješenja temeljito rasprave. Nije riječ o kozmetičkim promjenama, kako su imputirali neki sudionici u raspravi, nego o radu na ključnim pravcima razvoja lokalne samouprave u Vijeću Europe. U nastavku je konstatirao da je aktualna Vlada puno učinila na razvoju lokalne samouprave. U prvom redu donijela je Nacionalni program rada za lokalnu samoupravu, uspješno održala regionalnu Ministarsku konferenciju u Zagrebu, a na Ministarskoj

konferenciji u Budimpešti naš je izvještaj vrlo dobro primljen. Jednom riječju, iz Vijeća Europe nemaju nikakvih primjedbi na kvalitetu naše lokalne samouprave.

Predloženim zakonskim izmjenama želimo poticati najbolju praksu podizanja kapaciteta lokalne samouprave i povesti proces decentralizacije na način da napustimo monotipski oblik lokalnih jedinica, naglasio je Palarić. Obećao je da će predlagatelj pomno razmotriti i prijedloge zastupnika za izmjenu nekih zakonskih odredbi koje nisu obuhvaćene ovim novelama, i najveći dio vjerojatno uvažiti. To posebno vrijedi za odredbe o poglavarstvu u manjim jedinicama lokalne samouprave, budući da je u dnevni red Sabora uvršten i zakonski prijedlog Kluba zastupnika HSS-a koji također tretira tu problematiku. Kako reče, Vlada će za drugo čitanje nastojati pripremiti još bolji zakonski tekst.

Nakon ove rasprave prešlo se na glasovanje o Prijedlogu zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi. Prihvaćen je velikom većinom zastupničkih glasova (90 "za", 6 protiv i 4 suzdržana), a primjedbe i prijedlozi iz rasprave proslijeđeni su predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O JAVNOJ NABAVI

Čeka se cjelovito usklađivanje sa zakonodavstvom EU

Većinom glasova zastupnici su donijeli zakonski prijedlog o dopuni Zakona o javnoj nabavi, kojega je podnijela zastupnica Đurđa Adlešić. Priklonili su se mišljenju radnih tijela i Vlade Republike Hrvatske koja je najavila skoriju izradu cjelovitih i

transparentnih odrednica kojima će se ukloniti uočene manjkavosti unutar postojećih rješenja Zakona. Također je najavljeno usklađivanje ovih propisa sa zakonodavstvom Europske unije, te smanjivanje izuzeća iz primjene Zakona.

O PRIJEDLOGU

Uoči uvodnih riječi o predloženom zakonskom tekstu, zastupnicima se obratio predsjedavajući. Napomenuo je da se u ovom slučaju primjenjuju odredbe Poslovnika koje se odnose na prvo čita-

nje. Podsjetio je na stavove odbora koji su proveli raspravu, te pozvao zastupnicu **Durdu Adlešić** da u svojstvu predlagatelja uvodno obrazloži podnijeti tekst. Zastupnica je uvodno podsjetila na kronologiju izrade ovoga pravnog akta, kao i okolnosti koje su je potakle na izmjenu teksta. Svojedobno je to bio slučaj oko "Bechtela", a kasnije i pojedina zbivanja vezana uz Ministarstvo obrane. Istovremeno postoji i potreba da se uspostavi stvarna parlamentarna kontrola nad poslovima sklopljenim putem iznimne nabave koju zaključuje Vlada Republike Hrvatske.

Budući da se radi o novcima poreznih obveznika koji se utvrđuju Proračunom, potrebno je nadzirati kako Vlada troši taj novac. Dobro je što se ovaj zakonski tekst razmatra u periodu izvan trenutnih afera te vrste, jer to jamči da će se svi sadržaji mirno razmotriti. Obrazložila je zatim dva modela koja se spominju kao mogućnosti kontrole. Prvi je sadržan u odredbama članka 13. u kojemu se predlaže dopuna, tako da naručitelj osim pribavljanja prethodne suglasnosti Ureda za javnu nabavu Vlade, mora pribaviti i podnijeti zahtjev za suglasnost i matičnom radnom tijelu Hrvatskog sabora. Ako to tijelo zauzme negativno mišljenje, onda se o tome izvješćuje Ured za javnu nabavu. Druga je mogućnost blaža, a odnosi se na dostavljanje tromjesečnog izvješća za sve odobrene nabave za proteklo razdoblje.

Upozorila je i na jednu izmjenu prema kojoj poslovi države ne bi mogli biti sklopljeni niti zaključeni s ponuditeljem koji ne isplaćuje osobne dohotke svojim zaposlenicima. Drugim riječima, ne može se surađivati s osobom koja vara zaposlenike, a time i državu, napomenula je zastupnica. Osvrnula se zatim i na najavu da Vlada ne prihvaća podnijeti zakonski tekst budući da je i sama u fazi izrade kvalitetnijeg zakona. Međutim, iako vjeruje u proklamirane standarde i najave, nema razloga da se ne prihvate i ovakve izmjene dok se ne okonča rad na cjelokupnom Zakonu. Ukoliko neko ponudi bolju alternativu od dvije navedene, spremna ju je

i podržati. Izmjene nisu neuobičajene ni u drugim europskim zemljama, jer je primjerice Švedska čak 8 puta mijenjala svoj tekst od 1996. godine, a slične inicijative uočene su i u susjednoj Republici Sloveniji. Potrebna je kontrola potrošnje novca poreznih obveznika jer su nerijetko izbijale afere oko pojedinih spornih situacija, a tek se potom osnivala etička povjerenstva koja nastoje utvrditi okolnosti i eventualnu štetu.

Kada bi se usvojile predložene izmjene, raspolaganje s državnim novcem bilo bi ozbiljnije, a posao s državom ne bi mogli sklapati oni koji ne plaćaju svoje radnike. Nije bitno hoće li se prihvatiti moj ili Vladin prijedlog, važno je da se riješe dvojbe oko trošenja novca poreznih obveznika. Da nema odgovarajućeg nadzora države i na nivou lokalne samouprave događali bi se propusti, a treba ujedno voditi računa i o potrebi smanjivanja ukupne razine korumpiranosti. Ukoliko ne postoje kvalitetna zakonska rješenja, onda se ovakve radnje imputiraju čak i onda kada je sve urađeno na najbolji mogući način, zaključila je zastupnica Adlešić, najavljujući da je i dalje otvorena za bolje prijedloge od predloženih.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovala su se i nadležna radna tijela. **Odbor za financije i državni proračun** u svom je radu imao na umu pisano mišljenje Vlade da se ne prihvati rečeni zakonski prijedlog, jer će i sama uskoro uputiti u saborsku proceduru Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o javnoj nabavi. Ovaj će tekst u svojim odrednicama sadržavati načelo javnosti i transparentnosti, zabranu diskriminacije i ravnopravnosti svih sudionika u postupku javne nabave. Pored toga će se izvršiti usklađivanje materijalno pravnih propisa koji se odnose na novu materiju sa zakonodavstvom Europske unije, te smanjiti broj izuzeća iz primjene Zakona. Odbor je jednoglasno podržao navedeno mišljenje Vlade i odlučio Hrvatskom saboru

predložiti zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o javnoj nabavi. **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu**, bez rasprave je donio jednoglasan zaključak kojim se ne prihvaća predloženi zakonski tekst, a **Odbor za europske integracije** podržao Vladin stav da se ne prihvati predloženi tekst budući da je osnovana Radna skupina koja će predložiti potrebne izmjene i dopune Zakona. I oni su predložili donošenje zaključka kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o dopuni Zakona o javnoj nabavi.

MIŠLJENJE VLADE

U svom mišljenju, Vlada je predložila Hrvatskom saboru da ne prihvati Prijedlog zakona o dopuni Zakona o javnoj nabavi kojega je uputila zastupnica **Durda Adlešić** budući da je na sjednici održanoj 4. kolovoza 2004. godine osnovala Radno tijelo koje će predložiti izmjene i dopune Zakona o javnoj nabavi. On će u svojim odrednicama sadržavati načela javnosti i transparentnosti, zabranu diskriminacije i ravnopravnost svih sudionika, te brzinu postupanja. Također će se izvršiti usklađivanje materijalno pravnih propisa koji se odnose na novu materiju sa zakonodavstvom Europske unije, te smanjiti broj izuzeća iz primjene Zakona.

RASPRAVA

U raspravi koja je uslijedila, prvi je u ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a govorio zastupnik **Dragutin Lesar**. Smatra da treba podržati predloženi zakonski tekst iako bi se mogla naći i alternativna rješenja.

Potrebno raspraviti sporne situacije

Ukazao je na dva bitna momenta koje spominju ove izmjene. Radi se o kategoriji iznimne nabave kojim se otvara zakonski put da Vlada ima ekskluzivno pravo iznimne nabave. Rješenja koja su ponuđena vjerojatno bi poboljšala situaciju, a Parlament bi imao mogućnosti

raspraviti svaku spornu situaciju. Osim toga, država bi išla u zaštitu svojih prava pa nitko tko nije platio PDV, ne bi mogao postati ozbiljni ponuditelj u provedbi ovog Zakona. Međutim, kada je u pitanju isplata plaća zaposlenika ponuditelja, država nije smatrala da je potrebno zaštititi i ovaj segment poslovne politike. Govorio je zatim i o upozorenjima jedinica lokalne samouprave o potrebi da se država pridržava natječajnih postupaka. U slučaju ozbiljnih natječaja za nabavu tehničke opreme, velik dio novca može propasti jer se dio žalbi ne rješava u zakonom propisanom roku u nadležnom državnom tijelu.

Ozbiljan ponuditelj treba provoditi sve preuzete zakonske obveze, uključujući i one prema vlastitim radnicima.

Vlada bi trebala pročitati fonogram s ove sjednice i riješiti nedostatke koji se odnose na što brže okončanje podnijetih prigovora. Treba ujedno znati da nakon proteka proračunske godine neutrošena sredstva naprosto propadaju, zaključio je zastupnik Lesar.

Zastupnik **Velimir Pleša** iznio je stajalište i razmišljanja članova Kluba zastupnika HDZ-a. Napomenuo je da neće prihvatiti predloženi zakonski tekst već mišljenje Vlade Republike Hrvatske i nadležnih saborskih tijela. Vlada i sama priprema prijedlog koji će u svojim odrednicama sadržavati načelo javnosti i transparentnosti, te brzini samog postupka. Time će se i ova materija približiti standardima Europske unije i tržišnim postupanjima, ocijenio je zastupnik. Potrebno je učiniti sve kako bi se otklonile i najmanje sumnje u zlorabu pojedinih odredbi, jer se time gubi kredibilitet na domaćem i stranom tržištu. Pozvao je Vladu da u što skorije vrijeme predstavi i svoj zakonski projekt kako bi se ispravile određene nepravde i nelogičnosti, a koje su se pojavile prilikom donošenja Zakona 2001. godine.

Specifični uvjeti poslovanja u nacionalnim parkovima

U ime Kluba zastupnika SDSS-a govorio je dr.sc. **Milorad Pupovac**. On je ukazao kako se Zakon o nabavi reflektira i na poslovanje nacionalnih parkova u Republici Hrvatskoj, ističući primjer Plitvica. Području ovog nacionalnog parka koji se prostire na teritoriju dviju županija, gravitira oko 10.000 stanovnika. Postoji ujedno i čitav niz propisa koji bi trebali olakšati život na područjima posebne državne skrbi kao i poticaji za razvoj poljoprivrede, poduzetništva i zadržavanja. Međutim, pojedini propisi naprosto onemogućuju otkup kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda od domaćeg stanovništva, pa tako najviše profitiraju veliki dobavljači sa svojom najčešće zamrznutom robom. Ovakvu bi praksu trebalo promijeniti odgovarajućim zakonskim izmjenama, a Nacionalni park Plitvice trebao bi imati slobodu odlučivanja na tim poslovima. Svi ljudi koji se vraćaju na svoja ognjišta, i Hrvati i Srbi, trebaju stvoriti gospodarske pretpostavke za normalan život i obnovu razorenih zajednica. Smatra da inicijativa zastupnice Adlešić zaslužuje podršku, a Vlada bi trebala omogućiti i poticati dobro poslovanje te organiziranje poljoprivrede i kooperaciju između Parka i ljudi koji tamo žive.

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je zastupnik **Valter Poropat**, koji je uvodno ocijenio da je Zakon o javnoj nabavi izuzetno važan i zbog sustava vrijednosti Europske unije. Takvi propisi ne smiju ostavljati ni najmanje sumnji zbog mogućih zloraba odredbi, pa je predlagateljica razložno sugerirala dodatne instrumente koji podupiru kredibilitet navedenih vrijednosti. Osvrnuo se zatim na pojedine nedostatke u važećem zakonu. One se odnose na opravdanost dopuštenja jedinica lokalne i regionalne samouprave, te Republike Hrvatske da raspoložu nekretninama neposrednom pogodbom institucijama javnih djelatnosti i javnih trgovačkih društava uz nadoknadu po tržišnim vrijednostima. Tu se radi i o izgradnji objekata sukla-

dno prostornoj planskoj dokumentaciji u slučajevima izgradnje objekata i uređaja komunalne, prometne i energetske infrastrukture.

Osim toga, ovdje treba uvrstiti i izgradnju objekata za potrebe javnih djelatnosti, zdravstva, socijalne skrbi, obrazovanja, znanosti, predškolskog odgoja, kulture i športa. Postavio je zatim i pitanje zašto se pribjegava institutu neposredne pogodbe, te opravdanosti provođenja javnog natječaja. Za dodatnu sigurnost prodaje neposrednom pogodbom trebalo bi ugraditi postupak da se nacrt ugovora o raspolaganju nekretninama u vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave dostavlja prije njegovog potpisivanja na prethodno mišljenje Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske. To bi dalo dodatnu sigurnost radi izbjegavanja sporova, te pomoglo mnogim jedinicama samouprave koje nisu kadrovske popunjene stručnim djelatnicima pravne struke. Potrebno je uvesti red i u području nadmetanja, vodeći istovremeno računa da se ne povrijede načela transparentnosti, javnosti i slobode tržišne utakmice, zaključio je zastupnik Poropat.

Vlada se ležerno odnosi prema uočenim problemima

Zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić** iznio je stavove Kluba zastupnika HSL-a, DC-a i LS-a. On je ocijenio da i ovaj zakonski prijedlog potvrđuje da su zastupnici znatno više senzibilizirani za uočene probleme funkcioniranja sustava od same Vlade. Vlada se koji puta ležerno odnosi prema pojedinim problemima i reagira na pritisak javnosti. I on je spomenuo medijske odjeke "slučaja Bechtel". Tek nakon ponovljenih situacija, Vlada je i sama nagovijestila da radi na sličnom zakonskom tekstu. Upravo zato što neprekidno radimo u sjeni afera i skandala, ne smijemo dopustiti da prazni prostor ostavljamo nedorečenim i prepuštenog raznim lobijima. Osobito je opasno ukoliko lobisti dolaze iz redova političara, jer se onda ne zna gdje su granice jednog i drugog poziva i funkcije. Spomenuo je da se

pokazuje izuzetna osjetljivost u slučaju rada lokalne samouprave, a istovremeno veliki sustavi čine značajne propuste i bilježe nepotrebne gubitke. Vrlo mali broj ljudi ima uvid što se doista događa s našim proračunom u stvarnosti, pa je potrebno prihvatiti i podržati ponudena zakonska rješenja.

Opasno je ukoliko lobisti dolaze iz redova političara jer se onda ne zna gdje su granice jednog i drugog poziva.

Time bi se popravila i inače loša percepcija o političarima u javnosti, a zaštitila bi se gospodarska supstanca naših proračuna. Dosadašnje ponašanje na ovom području potvrđuje da smo u nekom tranzicijskom pretpolitičkom vremenu, pa bi svakako trebalo prihvatiti predložena zakonska rješenja. Prijedlog treba propustiti u drugo čitanje i obvezati Vladu da što prije donese ovakav zakon koji ne bi trebao čekati kraj mandata, zaključio je zastupnik Kramarić.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Josip Leko** koji je podnijetu inicijativu ocijenio dobrodošlom. Naime, Vlada je i u svom programu nagovijestila da će donijeti izmjene i dopune Zakona o javnoj nabavi, a ova se materija mora uskladiti i sa standardima Europske unije. Kada bi se poštivao duh i smisao važećeg Zakona, onda bi sve bilo transparentno i dostupno javnoj kontroli. Ne bi se dogodio "slučaj Bechtel", te dogovaranja o pojedinim projektima izvan sustava natječaja.

Uzrok kršenjima nije samo zakon, već ponašanje ljudi i slaba javna kontrola. Nepoštujući smisao i duh Zakona o javnoj nabavi, državna uprava i Vlada koja raspolaže velikim sredstvima, mimo duha odredbi naručuje ili sklapa poslove bilo da se radi o nabavi roba ili usluga. Prokomentirao je zatim uočene slabosti i nepreciznosti u odredbama navedenog Zakona, te utvrdio da su potrebne preciznije norme ponašanja. Sve to ukazuje da je predlagateljica, zastupnica Adlešić

napravila dobar pritisak kako bi Vlada što prije ispunila najavljene korekcije. Podupro je soluciju da se tekst uputi u drugo čitanje, računajući da će se u međuvremenu javiti i Vlada s vlastitim zakonskim inicijativama.

Manipulacije s javnim ugovorima

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Željko Pecek** uvodno napomenuvši da će podržati predloženi zakonski tekst. Upozorio je međutim na pojedine detalje i sumnje da je svojedobna izravna ugovor s Bechtelom skrivala u sebi moguće malverzacije. Opće je poznato da je ova tvrtka bila skuplja za oko milijardu kuna od drugih ponuditelja koji su kasnije dobili ovaj posao, pa nisu postojali razlozi za izravnu ugovor posla. Postavlja se razložno i pitanje moguće odgovornosti Vlade ili nekih pojedinaca, pa je uz moralnu odgovornost potrebno propisati i konkretnije mjere. Naglasak treba staviti na ograničenja političkih moćnika, te građevinskih i drugih lobija koji se javljaju u javnim natjecanjima.

Iznio je zatim primjer zloraba u pojedinim konkretnim situacijama kada pojedini ponuđači igraju ulogu "zeca" te nenadano odustaju od posla prepuštajući ga drugom ponuditelju koji je znatno skuplji u svom prijedlogu. Ponudio je rješenje za pojedine malverzacije, te sugerirao da se u slučaju ovakvih pojava propišu i značajne novčane kazne. Upozorio je ujedno da se nadležni saborski odbori ne bi trebali zatrpiti obvezama koje pripadaju izvršnoj vlasti jer bi time bili spriječeni u obavljanju svojih temeljnih obveza. Međutim, sigurno je da Hrvatska ne kotira baš najbolje u pogledu korumpiranosti i administrativnih barijera, pa je potrebno stvoriti uvjete za transparentno poslovanje jer to s razlogom očekuju i brojni poduzetnici.

Smatra da će podrška ovim mjerama uslijediti i od poreznih obveznika koji ne žele da njihov novac završava u rukama raznih lobija. Zato Klub zastupnika HSS-a podržava inicijativu, ali ne i ova-

kav prijedlog izmjene Zakona. Slažemo se da bi Vlada u kratkom roku trebala dati svoj prijedlog Zakona koji će vjerojatno obuhvatiti i kvalitetno riješiti ovo područje i otkloniti sve uočene nedorečenosti. Time bi se i ovaj segment zakonodavstva uskladio sa standardima koji vrijede u Europskoj uniji, zaključio je zastupnik Pecek.

Nakon što su predstavnici klubova zaključili svoja izlaganja, govorila je predlagateljica, zastupnica **Đurđa Adlešić**. Ona je ocijenila da su dominirale izjave o potrebi da se hitno donese rečeni Zakon. Međutim, iako ima razumijevanja za iznijete primjedbe, iznenađena je da se nije određivalo oko predložene dvije mogućnosti kontrole. Smatra da će iznijete inicijative i prijedlozi sigurno požuriti Vladu da ubrzano izađe i s vlastitim zakonskim prijedlogom. Upozorila je da i zastupnici trebaju voditi računa o gospodarstvu, jer pojedina zbivanja koja su se dogodila u posljednjih desetak godina nisu ostvariva u zemljama s jačom demokratskom tradicijom.

Kaže da je iznenađena s raznim "igricama" koje se koriste za izigravanje pravila javnih natječaja, te se nada da će Vlada brzo poduzeti najavljene mjere.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Valter Poropat**. Napomenuo je da IDS nije nagovijestio podršku izmjenama i dopunama Vladinog Zakona o javnoj nabavi, nego da očekuje da se pristupi izmjenama.

Uvođenjem saborske kontrole dodatno bi se usporili radovi i rokovi provedbe

U nastavku pojedinačne rasprave govorio je zastupnik **Jure Bitunjac (HDZ)**. Smatra da rečeni Zakon koji je donesen u prosincu 2001. godine nije na odgovarajući način riješio sva sporna pitanja i dileme koje su izvirale iz starog zakonskog propisa. Iznio je primjedbu na sadržaj članka 7. postojećeg Zakona, gdje se govori o vrijednosti roba. Smatra da bi trebalo naglasiti da se ovaj Zakon primjenjuje na istovrsne robe, usluge i radove, te izbjeći mogućnost manipu-

lacija koristeći navođenje srodnih roba. Također bi trebalo smanjiti broj izuzeća u članku 6., a u članku 12. razjasniti pitanja oko izravne pogodbe. Smatra da bi uvođenje saborske kontrole i nadzora ipak na određeni način otvorilo pitanje nepovjerenja u izvršnu vlast, a time bi se ujedno paralizirao rad saborskih radnih tijela. Ujedno je ocijenio da je intervencija predlagateljice u smislu dokaza za isplatu neto plaća bespotrebna, jer je to dobro definirano i u postojećem Zakonu. Pozdravio je inicijativu u smislu izmjene postojećeg Zakona, ali ne uočava niti jedan bitan argument koji bi išao u prilog predloženim izmjenama.

Vlada treba dobro "pročešljati" čitav zakon, te ga približiti europskim standardima.

Vlada treba dobro "pročešljati" čitav Zakon, te ga približiti europskim standardima, kako bi se i ovo područje uredilo na pravedan i poticajan način.

Zastupnik **Zdravko Sočković (HDZ)** ocijenio je da su dijelovi predložene inicijative neprihvatljivi u dijelu koji se odnosi na prenošenje određenih ovlasti i poslova na Sabor. Kada bi se prihvatila rečena inicijativa, dodatno bi se umnožila "papirologija", a administracija bi postala glomazna, nepotrebna i neprihvatljiva, budući da i sada postoji mogućnost nadzora. Međutim, kako je danas u Hrvatskoj država najveći investitor, potrebno je osigurati mehanizme nadzora jer se kroz javnu nabavu troši godišnje oko 13 milijardi kuna. Ovi postupci moraju biti racionalni i transparentni kako bi se osujetile različite manipulacije i omogućila tržišna konkurencija.

To omogućava i sadašnji Zakon, pa je potrebna njegova poštena i dosljedna primjena i kontrola provođenja. Propise o javnoj nabavi možemo u širem smislu uvrstiti i u antikorupcijsko zakonodavstvo, a u Hrvatskoj je formirana komisija za kontrolu postupaka javne nabave. Ona za svoj rad isključivo odgovara Saboru, a vodi žalbeni postupak u

javnoj nabavi. Osnovana je zbog bolje kontrole pravnih postupaka u odabiru najboljeg ponuditelja, a komisija prikuplja dokumentaciju, ispituje zakonitost svih segmenata rada te donosi odluku o žalbama. Značajnu funkciju nadzora provodi i Uprava za nabavu Ministarstva financija, koja predstavlja nezavisno Vladino tijelo koje nadzire sve faze postupka nabave, te sankcionira protupravno ponašanje.

Zbog svih navedenih razloga nema potrebe za prihvaćanjem predloženih izmjena i dopuna. Potrebno je provoditi temeljno načelo jedinstvenog europskog tržišta kako bi sve tvrtke imale jednake uvjete i mogućnosti za sudjelovanjem u javnim nadmetanjima. Zamjerio je sadašnjem Zakonu na vrlo formalnom postupku kojim se ujedno traži "cijelo brdo dokumentacije" u svakom novom slučaju, bez obzira je li riječ o istom naručitelju. Vlada treba utvrditi sposobnost tvrtki, ali potrebno je urediti i osigurati provođenje i naplatu obavljenih poslova kako se ne bi stvarali nepotrebni problemi u poslovanjima tvrtki. Upozorio je na potrebu postojanja izuzeća od postupka javne nabave, jer je to često jedini instrument u zaštiti domaće industrije, te naveo primjere koji su vezani na području eksploatacije i prerade naftnih derivata. Potrebna je određena blagonaklonost prema domaćoj industriji jer se u protivnom mogu očekivati loše posljedice u nekoliko slijedećih godina. Uputio je kritiku i Vladi zbog sporosti u donošenju vlastitog zakonskog prijedloga, ali smatra da se usprkos tome, ovaj zakonski prijedlog ne može podržati.

Precizirati okolnosti i uvjete neposredne pogodbe

Zastupnik **Nikola Sopčić (HDZ)** smatra da se ne trebaju prihvatiti predložene dopune i izmjene jer se njima dotiče samo jedan segment Zakona o javnoj nabavi. Ovakve bi izmjene samo usporile postupak, ali ne bi ništa bitno promijenile u kvaliteti i transparentnosti same nabave. Puno je važnije na kvalitetan način definirati pod kojim se uvjetima i za koju vrstu posla može sklopiti nepo-

sredna pogodba uz odobrenje Vlade Republike Hrvatske. U načelu je podržao potrebu da se ponuditelj obveže na prilaganje izjave o urednom isplaćivanju dohodaka svojim zaposlenicima, no to je samo jedan segment kojega treba regulirati. Isto tako, treba pripremiti tender i natječajnu dokumentaciju, te precizirati kako postupiti s ponuditeljem koji priloži lažnu dokumentaciju na natječaju. Onim tvrtkama koje daju lažne podatke, potrebne su sankcije- upozorio je zastupnik, navodeći jedan slučaj davanja lažne porezne potvrde prilikom nedavnog natječaja za gradnju dvorane u Ogulinu. Radi se o tvrtki "Konig" koja nije podmirila svoje obveze prema državi pa je natječaj poništen. Osim toga, potrebno je pojednostaviti postupak natječaja, te omogućiti da svi sudionici imaju ravnopravan položaj.

Naveo je zatim pojedine restriktivne odredbe, te podržao stav Vlade o osnivanju radnog tijela koje će pripremiti cjelovitije izmjene i dopune zakona o javnoj nabavi.

Potrebno je pojednostaviti postupak natječaja te omogućiti da svi sudionici imaju ravnopravan položaj.

Zastupnica **Jelena Pavičić-Vukičević (SDP)** ocijenila je da ponudeni zakonski prijedlog dobro dijagnosticira stanje i problematiku vezanu uz postupke javne nabave. Može se raspravljati o tome koliko su ponudena rješenja adekvatna u ovim trenucima, ali sama je inicijativa pozitivna. Potrebno je na jasan način onemogućiti zlorabu položaja koju nužno za sobom povlači institut izravne pogodbe. Tu bi se uključila i nabavka nadmetanjem po pozivnom natječaju barem pet naslova pa se time uklanjaju određene slabosti i eventualno uzimanje postotka od dogovorenog posla.

Zastupnica je zatim analizirala rješenja koje je pred godinu dana nametnulo Gradsko poglavarstvo Zagreba i to svim povjerenstvima koja rade pri Poglavar-

stvu, ali i trgovačkim društvima u vlasništvu Grada Zagreba. Sve informacije o javnim potrebama mogu se naći na Web stranici pa se svi zainteresirani pretraživanjem Interneta mogu javiti za pojedine natječeaje. Time se pokušalo doskočiti jednom općeprihvaćenom stajalištu o tome kako su svi pozivni natječajni općenito paravan za dogovor i uzimanje provizije. Upozorila je na preveliko normiranje ukoliko se matični saborski odbori zaduže i za davanje prethodnog mišljenja Ministarstvu financija. Kako bi se ubrzalo obavljanje poslova i anulirale slabosti apelirala je da Ministarstvo financija odbaci prigovore onih kandidata koji nemaju valjanu i korektnu argumentaciju. Na kraju je istaknula nadanje da će Vlada izvršiti svoja obećanja koja je preuzela 4. kolovoza prošle godine, te da će se odrede-

ne izmjene i dopune naći i u Vladinom prijedlogu.

Zastupnica **Ruža Lelić (HDZ)** upozorila je da je Zakon o javnoj nabavi koji datira iz prosinca 2001. godine stvorio niz problema u samoj primjeni, a pogotovo za manje ustanove ili jedinice lokalne samouprave. Osim toga, ne treba zanemariti ni troškove objave u "Narodnim novinama" te ostale postupke koji dovode do dodatnih materijalnih troškova. Analizirala je zatim pojedine rizike u procesu provedbe javnog natječaja, te se složila s konstatacijom predlagateljice da izravna pogodba pruža mogućnost zloraba i malverzacija. Upozorila je da se pojedini poslovi poput onih s "Hrvatskim željeznicama" očituju u visokim novčanim iznosima pa je potrebno uvesti bolju kontrolu u slučajevima izravne pogodbe. Ipak, ovaj se institut

ne može potpuno eliminirati, a predloženo uključivanje nadležnog saborskog tijela neće dovesti do učinkovitih rješenja. Time bi se nabava još više zakomplcirala, pa zato svakako treba podržati Vladinu sugestiju o skoroj promjeni spornih zakonskih rješenja.

Predsjedavajući je zatim zaključio raspravu, napominjući da će se odlučivati kasnije. U nastavku rada, sukladno prijedlozima radnih tijela, dao je na glasovanje slijedeći zaključak: "Ne prihvaća se Prijedlog zakona o dopuni Zakona o javnoj nabavi koji je predložila zastupnica Đurđa Adlešić zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade i izvješćima radnih tijela". Taj zaključak je prihvaćen sa 80 glasova, dok ih je 6 bilo "suzdržanih", a 11 zastupnika glasovalo je "protiv".

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA OVRŠNOG ZAKONA

Povećati učinkovitost postupka

Hrvatski je sabor nakon rasprave prihvatio u prvom čitanju izmjene i dopune Ovršnog zakona kojim bi se, kako navodi predlagatelj, Vlada RH, otklonili aktualni nedostaci ali i povećala opća učinkovitost ovršnoga postupka njegovim pojednostavljenjem i ubrzanjem.

O PRIJEDLOGU

Dosadašnja primjena Ovršnog zakona pokazala je da sudski postupci ovrhe i osiguranja predugo traju i da su često bez odgovarajućeg uspjeha ali i da su postupci javnobilježničkog dobrovoljnog osiguranja tražbina brzi i učinkoviti, stoji u Ocjeni stanja uz predloženi zakon. Predlagatelj dalje navodi da su ključni sudovi preopterećeni brojem ovršnih predmeta, da

je kvaliteta provedbi ovrha često upitna, da stranke često zlorabe svoja procesna ovlaštenja u postupku, da sudovi nemaju ili nerado koriste instrumente za suzbijanje takvih zloraba te da su neka procesna rješenja nepotrebno formalistička i da se često iz proceduralnih ili kompetencijskih razloga pojedini postupci nepotrebno odugovlače.

Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona iz 2003. godine, koji je trebao pridonijeti rasterećenju sudova u ovršnom postupku i povećanju opće razine učinkovitosti tog postupka, postignuo je upravo suprotan učinak. Naime, upitna je ustavnost nekih uvedenih rješenja i premda se njima htjelo onemogućiti odgodu ovrhe odgoda se nikada nije mogla tako lako postići, to pokazuju prva iskustva. Zamišljena koncepcija javnobilježničke

ovrhe u protivnosti je s osnovnom svrhom javnobilježničke službe i teško je provediva pa su te odredbe brisane, navodi, među ostalim predlagatelj.

Stoga se pristupilo pripremi novog Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona kojim bi se, s jedne strane, otklonili akutni nedostaci Zakona iz 2003., a s druge strane, povećala opća učinkovitost ovršnoga postupka njegovim pojednostavljenjem i ubrzanjem. To se namjerava postići vraćanjem uređenja čitavog niza instituta u stanje u kakvom su bili prije Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona iz 2003. (nastavak ovrhe primjenom sredstva i predmeta ovrhe, pravni lijekovi, odgoda ovrhe, ovrha na tražbini po računu kod banke, fiducijarno osiguranje), uvođenjem načela transparentnosti podataka o imovini

ovršenika, propisivanje dužnosti određenih pravnih osoba i tijela da daju podatke. Propisuje se ovršnost prvostupajskih sudskih odluka kojima se nalaže isplata tražbina čija glavica ne prelazi 1.000 odnosno 5.000 kuna. Navedeno se namjerava postići i bitnim funkcioniranjem ovrhe na nekretnini, osnivanjem očevidnika nekretnina i pokretnina koje se prodaju u ovršnom postupku (procijenjene vrijednosti više od 50.000 kuna) i uvažavanjem sugestija iz prakse, što bi trebalo pridonijeti ubrzanju i pojeftinjenju tog oblika ovrhe. Tu je i uređenje pretpostavki za osnivanje i rad komisio-nih prodavaonica, ovrhe na motornim vozilima, proširenje primjene bjanko zadužnice, otvaranje mogućnosti da se na temelju rješenja javnog bilježnika o ovrši, vjerodostojne isprave, ovrha neposredno obavlja kod banaka i poslodavaca (bez angažiranja suda) te druga rješenja.

Treba očekivati da će se predloženim izmjenama i dopunama Ovršnog zakona bitno rasteretiti sudovi a ovrha na nekretninama, pokretninama i novčanim tražbinama po računu kod banaka pojednostavniti, ubrzati i učiniti djelotvornijom.

Zaštiti vjerovnika, smanjenju rizika plasmana kredita i povećanju opće kreditne sposobnosti trebalo bi pridonijeti i novo uređenje instituta fiducijarnoga osiguranja. Posredno to bi utjecalo i na rasterećenje sudova, navodi predlagatelj.

RADNA TIJELA

O ovom predloženom zakonu očitovao se **Odbor za pravosuđe** koji je nakon rasprave, a u svojstvu matičnog tijela, jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru da donese ovaj zakon. U raspravi su članovi Odbora iznijeli određene prijedloge i primjedbe, primjerice, (članak 3.– državno odvjetništvo pokreće ovršni postupak radi naplate tražbina koje se naplaćuju u korist državnog proračuna) da će vođenjem ovršnih postupaka državno odvjetništvo biti dodatno opterećeno. Dvojbena je ocijenjena rješenje kojim se propisuje ovršnost prvostupajskih sudskih

odluka čija glavica ne prelazi 1.000 odnosno 5.000 kuna.

RASPRAVA

Na redu neriješeni ovršni predmeti

Na sjednici Hrvatskoga sabora ovaj zakonski prijedlog dodatno je obrazložila ministrica pravosuđa **Vesna Škare-Ožbolt**. U provedbi reforme pravosuđa nastoji se poboljšati temeljne pretpostavke razvoja slobodnih tržišnih odnosa i uspješnoga gospodarskog poslovanja i daljnje ulaganje u hrvatsko gospodarstvo. Među tim pretpostavkama su i disciplina stranaka u izvršavanju ugovornih ili zakonskih obveza kao prevencija u primjeni prisilnih mjera, bolja zaštita vjerovnika, ubrzanje i pojednostavljivanje postupka osiguranja i ovrhe te smanjivanja rizika ulaganja poglavito plasmana kredita. Iako se čini da su ove izmjene i dopune Zakona prebrzo došle (zadnje u 2004.) hitno treba ukloniti aktualne nedostatke na koje je praksa vrlo brzo ukazala, rekla je ministrica.

Cilj ovih izmjena je pojednostavljenje, pojeftinjenje i ubrzanje ovršnog postupka. To je i dio plana da se ove godine uhvatimo u koštac s neriješenim ovršnim predmetima. Prošle smo godine poduzeli mjere za smanjivanje broja građanskih i zemljišno knjižnih predmeta i statistika pokazuje da su te mjere polučile uspjeh, broj neriješenih građanskih predmeta smanjio se za sedam posto a zemljišno knjižnih predmeta za više od deset posto. U ovoj godini došlo je na red smanjivanje neriješenih ovršnih predmeta koji čine oko 30 posto ukupno neriješenih predmeta u zemlji, naglasila je ministrica govoreći u nastavku o najvažnijim predloženim promjenama Ovršnog zakona. Osnivanjem očevidnika nekretnina i pokretnina čija je vrijednost iznad 50 000 kuna a koje se prodaju u ovršnom postupku ti bi podaci bili dostupni u svakom trenutku pa bi potencijalni kupci do njih mogli lako doći (očevidnik će biti i na internetu),

navela je, među ostalim ministrica najavivši kao novinu i ovrhu nad vrijednosnim papirima.

Krajnji cilj svih tih mjera je veća disciplina građana odnosno dužnika u izvršavanju svojih obveza i da ovršni postupak bude zapravo izuzetak, krajnja mogućnost.

Zatim je predsjednik Odbora za pravosuđe **Rade Ivas (HDZ)** prenio stajalište tog radnog tijela.

Suštinsko pitanje je političko

U raspravi u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je **Nikola Vuljanić (HNS)** naglasivši da je s donošenjem ovakvih izmjena i dopuna zakona problem samo djelomično u tome što legislativa nije definirana kako bi trebala biti, a većim dijelom u neprimjerenosti, neučinkovitosti i sporosti primjene zakona.

Sudovi su preopterećeni ovršnim postupcima i svim drugim, stotinama tisuća postupaka, što rezultira time da postupci koji vjerovnicima život znače, traju godinama. S druge strane, zloraba procesnih mogućnosti ima isti učinak i djeluje na nepovjerenje u vlast u cjelini, posebice pravosudni dio vlasti. Naročito stoga jer je dobar dio tih procesnih mogućnosti zapravo formalističke naravi koje vješt odvjetnik može iskoristiti da vjerovnik praktički nikada ne može doći do svoje imovine. Kako god bilo, suštinsko pitanje ovog zakona je ipak političko. Zakonodavac, Sabor, treba odlučiti što i koga zakon štiti, dužnika pa time njegova nekakva socijalna, krivo protumačena ljudska prava ili nekakve više interese, ili s druge strane, vjerovnika, odnosno poštivanje ugovornih i obveznih odnosa te slova zakona.

U svakom slučaju ciljevi ovog predloženog zakona su pohvalni i svima u interesu no nažalost, čini se da to nije konzekventno provedeno kroz čitav Prijedlog zakona, rekao je, ilustrirajući to primjerima (u članku 4. žalba na promjenu sredstva praktički produljuje ovrhu).

Nije dobro da se predviđa FINA kao jedina institucija koja može pružiti uvid u dužnikovu imovinu, a da se banke ne spo-

minju, naveo je među ostalim zastupnik. Nije zaobišao ni predložena, kako ocjenjuje, dobra rješenja, poput izbjegavanja sve češćih manipulacija prijenosom vlasništva nad nekretninama kad počne ovršni postupak, brzo utvrđivanje vrijednosti imovine nad kojom se provodi ovrha itd.

No, čini mu se da je u krivom smjeru intencija ovog Zakona krenula rješanjem (članak 62.) kojim se radnici, koji imaju potraživanja prema poslodavcu odnosno vlasniku brišu kao prioritetni sudionici ovrhe, kao što su izbrisani u Zakonu o stečajnom postupku. U ovoj državi radnicima nema mjesta i da ih nitko ne treba, čini se. Tvornice su im uzete, plaće im se ne isplaćuju a kada gazda kupi jednu od najljepših kuća u Hrvatskoj ili sat od 30 000 eura pa poduzeće ode u stečaj onda ono što je radnik zaradio i ono čega je bio vlasnik i na što polaže pravo otići će drugim vjerovnicima, upozorio je zastupnik. Osim tih odredbi zakon ima dobre intencije, međutim, ovo je važan element, istaknuo je te zatražio u ime Kluba zastupnika da se to rješenje bolje obrazloži. Zapravo, predložio je predlagatelju da odustane od takvog rješenja i da radnike ostavi u poziciji privilegiranih potražitelja u ovršnim postupcima (razmisliti i da se taj status vrati u Zakonu o stečaju).

Ovrhu maknuti sa sudova

Damir Kajin (IDS) izvijestio je da se Klub zastupnika IDS-a protivio sudjelovanju javnih bilježnika u ovrsi na predloženi način (članak 103. Prijedloga zakona). Bilježnicima se povjeravaju ovrhe na temelju vjerodostojne isprave, znači računa im se i nudi nagrada za udaranje pečata, posao koji su dosad sudski izvršitelji obavljali promptno. Ovrhe na temelju vjerodostojne isprave na novčanim potraživanjima nisu ni dosad opterećivale sudove i to je prvi razlog zbog čega treba biti protiv ovog zakona. Netko želi najlakše poslove koje u sudovima rade službenici prebaciti na javne bilježnike, sve s ciljem da im i onako velike apanaže budu još veće. To treba osporiti, to treba onemogućiti i to treba isto tako jasno kazati.

Ta novela je neekonomična i nepraktična jer bi postupak provedbe ovrhe na pokretninama bio u nadležnosti suda. Znači, sve ono što, jednom riječju, opterećuje sudove, sve ono gdje treba nešto raditi to i dalje ostaje sudovima, a tamo gdje ne treba "ništa raditi" i gdje se može dobro zaraditi to ćemo ustupiti bilježnicima, naglasio je zastupnik govoreći više u tom smislu o odredbama vezanim uz javne bilježnike.

Cilj ovih izmjena je pojednostavljenje, pojeftinjenje i ubrzanje ovršnog postupka. To je i dio plana da se ove godine uhvatimo ukoštac s neriješenim ovršnim predmetima.

Treba sistemski pristupiti reformi Ovršnog zakona i ovrhu maknuti u potpunosti sa sudova po uzoru na zemlje koje imaju razrađen takav sistem, zatražiti od sudova podatke koliko ih opterećuju ovrhe na temelju vjerodostojne isprave pa prosuditi da li državu košta više službenik u sudu i stručni nadzor nad njim ili da isti posao uz naknadu radi službenik kod javnog bilježnika. Ovršni zakon treba izmijeniti tako da bude ekonomičan a u radne skupine postaviti praktičare, suce odvjetnike koji mogu ukazati na djelotvornost rada iz dugogodišnje prakse. Učinkovitije bi bilo da sudovi donose sve odluke povodom prijedloga ovršenika radi namirenja, a da ostale ovršne radnje provodi netko drugi, predložio je, među ostalim.

Ispravak netočnog navoda imala je **Ingrid-Antičević-Marinović (SDP)** rekavši da za stranku nikad ništa nije bilo besplatno, stranka je plaćala i sudu, a sada bi to trebala plaćati bilježniku a i sredstvo je nešto drugo od predmeta u ovrsi. **Emil Tomljanović (HDZ)** pak rekao je da nije točno da ovaj zakon neće pridonijeti rasterećenju sudova. On će uistinu pridonijeti rasterećenju sudova i čitav niz predloženih odredbi čak matematički na to ukazuje.

Novi zakon

Pero Kovačević (HSP) izvijestio je da je Klub zastupnika HSP-a suglasan s nakanom predlagatelja o potrebi donošenja novog cjelovitog zakona o ovrsi jer o tome dovoljno govori da se 450 000 predmeta od 1,5 milijuna neriješenih predmeta na sudovima odnosi na ovrhu. No, Klub zastupnika HSP-a smatra da nakana predlagatelja i predložena rješenja nisu u skladu. Rješenja slična "operaciju stakleni džep" koju najavljuje ministrica (istina za druga područja) jer će ovakvim rješidbama prije svega nastradati obični hrvatski građani (dugovi za komunalne usluge, vodu itd.). Vidi se i kakva je situacija s radnicima, oni se brišu iz prioriteta i preko toga Klub zastupnika HSP-a ne može prijeći.

Žalba nema suspenzivni učinak što znači da će ovrhe na glavnice od 1000 do 5000 kuna ići ekspres, a ima puno slučajeva kad određene komunalne firme daju građanima neutemeljene račune. Primjerice, priključak na plin više ne spada u komunalno područje ali komunalna poduzeća gradova i općina to i dalje naplaćuju, takav slučaj dođe kod javnog bilježnika i dok čovjek dokaže da to nije mogao platiti bit će mu sve zaplijenjeno. Slično je i naplatom vodomjera (Osijek), a zatim, razlika u cijeni m³ za vodu između domaćih i turista, primjerice u vikend naseljima na području Primorsko-goranske županije, i u svim tim slučajevima nastradat će "običan čovjek" jer nije uveden red na tom području. Jer, kad država odnosno njezina tijela uzimaju to je vrlo jednostavno ali kad trebaju vratiti onda se to otegne na dulja razdoblja.

Za ovaj Klub zastupnika problem su i ovrhe koje su provodile banke kad su lihvarile, kamatarile hrvatske građane i kad su za mali iznos, 10 000, 15 000 kuna ovrhom ostali bez svog imetka (slučaj Anđele Relković iz Dugog Sela) pa bi bar ovim zakonom trebalo omogućiti provođenje obnove tog postupka. Posebno nas zabrinjava tko će moći kupiti zaplijenjene nekretnine - ističe zastupnik te odmah odgovara oni, koji imaju novca. U Hrvatskoj novac imaju oni

koji su sudjelovali u pljački, u pretvorbi, privatizaciji i stan vrijedan 150 000 moći će kupiti za 20, 30 000 eura. Znači, onaj tko ima opet će dobiti, naglasio je, među ostalim tražeći i kroz ovaj zakon zaštitu interesa hrvatskih radnika.

Zbog svih ovih stvari kao i činjenice da je zakonom nužno definirati ono što ne može biti predmet ovrhe Klub zastupnika HSP-a ne može podržati u ovom obliku ovaj zakon, koji "ide" samo onima koji već imaju.

Emil Tomljanović (HDZ) javio se s ispravkom navoda predgovornika te naglasio, radi javnosti, da obični hrvatski građani neće nastradati i da nema niti bilo kojeg pravnog instituta u Prijedlogu ovog zakona koji bi se na taj način mogao interpretirati. Netočan je i navod o tome tko u RH ima novca jer novac imaju hrvatski građani poput vrhunskih sportaša, umjetnika, menadžera. Količina novca ili nečijeg bogatstva u ovoj državi se ne može uspoređivati s ovim što je kazao predgovornik.

Pero Kovačević (HSP) javio se zbog povrede Poslovnika predgovornika, a dr.sc **Zlatko Kramarić (LS)** ispravio predgovornika da je u jednom neprijemnom kontekstu spomenuo Gradsku upravu Osijek, a koja radi samo sukladno propisima i za to prima visoka priznanja.

Prepoznaje se kvaliteta

Emil Tomljanović (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a koji podržava ovaj predloženi zakon. Uporište za takvo stajalište nalazi što analiza stanja upućuje da u sustavu ovrhe trebaju konkretna, nova i kvalitetna rješenja.

Postojeće stanje u sustavu ovrhe upućuje na to da je provedba ovrhe često upitna a stranke zlorabe svoja procesna ovlaštenja u postupku, da su sudovi doista preopterećeni velikim brojem ovršnih predmeta, postupci ovrhe predugo traju i često su bez odgovarajućeg uspjeha i da izmjene ovog Zakona iz 2003. godine nisu pridonijele rastećenju sudova u ovršnom postupku i očekivanom rezultatu. Naprotiv, postignut je upravo suprotan učinak, naveo

je, među ostalim zastupnik govoreći o analizi postojećeg stanja.

Klub zastupnika HDZ-a ovdje kvalitetu prepoznaje ne samo u konkretnim zakonskim rješenjima već i u razrađenim načelima od kojih je prvo, načelo transparentnosti imovine dužnika. Uspjeh predložene reforme umnogome će ovisiti o tome hoće li se načelo transparentnosti imovine dužnika početi ozbiljnije afirmirati, naglasio je, među ostalim, govoreći o predloženim rješenjima. Sve to predstavlja jedan reformski zahvat u sustavu sudske ovrhe u RH, rekao je na kraju.

Ponovno jača položaj dužnika

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) javila se u ime Kluba zastupnika SDP-a te najprije govorila o problemu učinkovitosti provedbe pravomoćne sudske presude odnosno kako da vjerovnik naplati nešto što je nedvojbeno i pred sudom utvrđeno. Primjerice, čovjek je prijatelju pozajmio novac, za kratko vrijeme ostao bez novca i prijatelja, parničenje je dugo trajalo ali uz nekoliko ukidajućih presuda uspio je ishoditi pravomoćnu sudsku odluku, dobio vjerodostojnu sudsku ispravu i tek su onda nastupile neprilike i godine naplate nečega što je tako jasno.

Mi smo ovdje da stvorimo da takve situacije budu nemoguće. Vjerovnika više ne zanima stanje u pravosuđu već želi naplatiti ono što je dao dužniku. Rokovi za ispunjenje ugovornog odnosa trebaju postati ključna točka sustava, točka od koje se prije nekoliko godina u Hrvatskoj krenulo u borbu protiv unutarnje nelikvidnosti. Vjerovnici su sve tanjih živaca, prelaze zakonsku crtu i umjesto suda sami istjeruju pravdu, a koliko je sustav za to odgovoran. Pojava nasilnog utjerivanja dugova time iz crnih kronika prelazi okvire i postaje društveni politički problem par excellence.

Ovdje kao da smo zaboravili što se dogodilo 2003. godine i kakav smo Ovršni zakon donijeli, bio je radikal i revolucionaran i izmjene su išle u pravcu da se poveća učinkovitost ovrhe,

rasterete sudovi od nesudskih predmeta. Mi smo tu u sukobu s koncepcijom koja traži dandanas balast između dužnika i vjerovnika, a tu balasta ne može biti jer ovrha ima samo jednu svrhu – da vjerovnik što brže i učinkovitije ostvari svoje pravo, a ne da ponovno lamentira, rekla je, među ostalim, zastupnica, više govoreći o Zakonu iz 2003.

Novela je neekonomična i nepraktična jer bi postupak provedbe ovrhe na pokretninama bio u nadležnosti suda. Znači, sve ono što, jednom riječju, opterećuje sudove, sve ono gdje treba nešto raditi to i dalje ostaje sudovima, a tamo gdje ne treba ništa raditi i gdje se može dobro zaraditi to ćemo ustupiti bilježnicima.

Sada imamo Prijedlog koji umnogome vraća situaciju prije 2003. godine i umjesto da se još više ojača položaj vjerovnika Vlada gotovo do neslučenih razmjera ponovno jača položaj dužnika. Time zapravo upućuje jednu strašnu poruku dužnicima, nemojte ispunjavati svoje obveze, država vas štiti. Država je ponovno postala najveći dužnik, ne ispunjava svoje obveze pa po istom načelu, ne plaćajte ni vi. Vlada je ovim Prijedlogom ustvari postala glasnogovornik dužnika i čini se da je pala na ispitu jačanja poslovnoga i općenito građanskog morala, svijesti vladavine prava. Jer umnogome su stvari unazađene, otežava se ispunjenje obveza, to nije dobro i ovaj Klub zastupnika to zabrinjava, naglasila je, među ostalim. Ogroman je broj 6000 neriješenih ovršnih predmeta i ni jedna zemlja nema ovakav luksuz da si time opterećuje pravosuđe koje je uvijek skupo. Nikako nije dobro predloženo rješenje ovrha nad ovrhom čime će se ponovno opteretiti i druge službe (državno odvjetništvo).

Nije ni dobro da se suspendira odredba prema kojoj su privilegirani vjerovnici radnici, zatim oni koji su stradali

u nekom štetnom događaju, jer socijalni aspekt treba biti naročito izražen kod vjerovnika i te bi odredbe trebalo vratiti, rekla je, među ostalim, ne zaboravljajući istaknuti i rješenja koja treba pozdraviti i koja unapređuju situaciju, kao što su očevidnik i daljnje jačanje institucije javnih komisionih radnji.

Unijeti primjedbe

Josip Vresk (HSS) prenio je da za sada, nažalost, Klub zastupnika HSS-a ne može podržati ovakav Prijedlog zakona u prvom čitanju te da sugerira predlagatelju popraviti tekst u skladu s primjedbama ovog Kluba. A one se odnose, kako je naveo, i na to da nije trebalo brisati postojeće kombinirano rješenje za rješavanje ovrha. Ne bi se složio s tezom da je ovrhama mjesto isključivo na sudovima ali ni s tezom da je im mjesto isključivo kod javnog bilježnika.

Misli da se predlagatelj trebao više potruditi i ocijeniti stanje i dati više podataka za ovu raspravu, no, što je tu je. U svojoj suštini to je materijalni i procesni zakon i s njim nećemo riješiti sve probleme, a vidjet ćemo kakav će biti u drugom čitanju.

Sada imamo Prijedlog koji umnogome vraća situaciju prije 2003. godine i umjesto da se još više ojača položaj vjerovnika Vlada gotovo do neslućenih razmjera ponovno jača položaj dužnika.

Sugerira predlagatelju da se nomotehnički i sadržajnije uredi odredba (članak 3.) kad ovrhovoditelj radi namirenja tražbine predlaže novo sredstvo ili predmet ovrhe. No najstrašnija mu se čini odredba (isti članak 3.) prema kojoj se može ovrha obustaviti ako ovrhovoditelj u roku od dva mjeseca od obavijesti suda o nemogućnosti provedbe ovrhe ne podnese prijedlog. Time ćemo doista smanjiti broj neriješenih predmeta na sudovima ali nećemo smanjiti problem, upozorio je zastupnik dajući za to odre-

dene primjere. Točno je i da ćemo na brzinu rješavati predmete a to ne pridonosi rješenju problema.

Isto tako zašto da bude rješenje da će sud obustaviti ovrhu ako ovrhovoditelj prizna postojanje razloga zbog koje je žalba podnesena i što u slučaju ako ovrhovoditelj prizna da je djelomično ispunjena tražbina, neke su od primjedbi zastupnika.

Zakonska obveza - registar imovine

Franjo Piplović (DC) kazao da Klub zastupnika DC-a i LS-a daje punu potporu intencijama predlagatelja koje su osnova za rješenja ponuđena u ovom Prijedlogu zakona - da se prije svega dođe do rasterećenosti sudova, da imamo učinkovitiju ovrhu i u konačnici glavni cilj, zaštita vjerovnika.

Opća je ocjena da sudski postupci odnosno ovrha predugo traju, da su sudovi opterećeni ovršnim predmetima, da je kvaliteta ovrhe često upitna, da se zlorabe procesna ovlaštenja, da ima smicalica koje odugovlače unedogled samu ovrhu. U raspravi je o tome bilo riječi međutim, običan hrvatski čovjek krenuo je u svojevrstu samozaštitu, počeo se baviti detektivskim aktivnostima pa je počeo tragati za imovinom vjerovnika kako bi mogao naplatiti svoja potraživanja, rekao je zastupnik. Takvih primjera ima koliko hoćemo, o tome piše i dnevni tisak i dobili smo jedno kaotično stanje u društvu a predložena rješenja jednostavno elimiraju takvu mogućnost. Dolazimo do zakonske obveze da se napravi registar imovine iz koje će se moći naplatiti onaj tko traži naplatu svojih potraživanja. Naime, građanina zanima prije svega učinkovitost i zaštita njegovih potraživanja i ukoliko to ne može ostvariti preko nadležnih institucija jasno je da će se sam organizirati i onda imamo jednu paralelnu vlast, što nije svrha, vjeruje zastupnik, ni jednog zakonodavca.

Klub zastupnika DC-a, HSLS-a i LS-a podržat će ovaj Prijedlog, rekao je na kraju.

Josip Leko (SDP) misli da činjenica da je ovo sedma izmjena i dopuna Zakona dovoljno govori o stabilnosti pravnog sustava u RH i odgovornosti politike za provjeru tog sustava u praksi.

Ovaj Prijedlog zakona u cijelosti poništava prethodnu izmjenu i dopunu, dakle najvažnije institute koji su uneseni kao promišljanje za učinkovitošću u ovršnom postupku a i uvodi fiducijarni zalog kao osiguranje tražbine. U takvoj situaciji ne možemo očekivati od ovog zakona da ostvari predviđene ciljeve, naglasio je zastupnik. Stalno se ponavlja da je Ovršni zakon zaštita ili instrument vjerovnika, pa ako to tako jednostavno gledamo onda je država na strani jačih a smisao je Ovršnog zakona upravo da država bude neutralna prema svima onima koji sudjeluju na tržištu. Ako se ide recimo na to, da se ne izjavljuje žalba na prvostupanjske presude i da su one izvršne i ovršne od 1000 do 5000 kuna, u praksi to znači da naše banke, koje masovno dijele tekuće račune i daju prekoračenja na njima imaju izvrstan instrument da stave pod nadzor odnosno pod nevjerovatne uvjete građane RH, upozorio je zastupnik dodajući da u Hrvatskoj vlada nezaposlenost, da ljudi jedva preživljavaju i da je opća pojava prekoračenja na tekućem računu.

Ovim se zakonom zaista ne poštuje ni hrvatsko tržište ni hrvatske socijalne prilike, i, misli zastupnik, uglavnom se favoriziraju banke ili kvazi državne ustanove kao što je HRT jer ima 400 000 do 500 000 pretplatnika, Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja, Mirovinski zavod. Zakon ne regulira tržište na neutralan način, ne postavlja sve sudionike na hrvatskom tržištu iste pred zakonom nego favorizira krupni kapital, rekao je na kraju.

Emil Tomljanović (HDZ) u svojoj replici naglasio je da se po njegovom mišljenju ne interpretira korektno pozicija Ovršnog zakona u odnosu na Zakon o stečajnom postupku, pogotovo kad se radi o pravnom institutu namirenja u okviru provođenja stečajnog postupka i sve ono što se odnosi na radnike kao moguće vjerovnike. Ovo je zakon koji

apsolutno afirmira načelo zaštite vjeronika i to je postavka svakog suvislog ovršnog zakona, i ne bi ga trebalo poistovjećivati s posebnim zakonom, legis specialis, odnosno Zakonom o stečajnom postupku, rekao je, među ostalim.

Josip Leko (SDP) odgovorio je da nije sporno da je zakon u cilju zaštite vjeronika ali da bi trebao biti generalno u istoj poziciji za sve vjerovnike i za sve dužnike, a to nije.

Na štetu ovrhovoditelja

Dr.sc. **Ivo Banac (LS)** kaže da se nizom predloženih odredbi Ovršni zakon vraća u stanje prije njegovih izmjena i dopuna iz 2003. godine, koje su bile motivirane neučinkovitošću i neprimjerenošću Zakona za ostvarenje svrhe ovrhe. Iako su se možda te izmjene i dopune pokazale neodgovarajućim nužno je napraviti cjelovitu analizu i procjenu postupaka koji bi pridonijeli ubrzavanju provedbe ovrhe umjesto da se vraćamo na stanje koje je bilo prije donošenja izmjena i dopuna iz 2003. godine.

Vrlo konkretno jačanje procesne discipline ide na štetu ovrhovoditelja (sud odbacuje nepotpuni prijedlog za ovrhu itd.) naveo je zastupnik. Bilo bi ipak prikladno zadržati dosadašnje rješenje o privilegiranom tretiranju radnika u ovrsi, predložio je. Primijetio je da je uvođenje očevidnika načelno dobra ideja no pitanje je kako će se provodi-

ti u praksi, tko će Gospodarskoj komori nadoknaditi troškove vođenja takvog očevidnika, tu je dodatni posao za sudove, primjerice obveza dostavljanja podataka. Odredbe o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave protivne općem načelu ovršnog zakona, rekao je.

Antun Peruško (SDP) kaže da su građani RH, a i on osobno, svjesni činjenica da je sudbena vlast kao karika vlasti najslabija. Zbog brojnih neriješenih predmeta s čim su građani izuzetno nezadovoljni, logično je da se svakom prijedlogu bilo koje Vlade koji ima cilj povećati učinkovitost sudova, da ih se rastereti daje potpora.

Mi moramo postići učinkovitu ovrhu, naravno, ne možemo ići na štetu temeljnih prava građana, ali moramo uvesti red i disciplinu u ovrhu.

Zastupnik je podsjetio na izlaganje zastupnice Antičević-Marinović u ime Kluba zastupnika SDP-a u kojem je jasno utvrdila da se ovim Prijedlogom neće povećati učinkovitost itd. te u nastavku ukazao na neka, po njegovom mišljenju, dvojbenja rješenja. Primjerice, predviđen način sudjelovanja javnih bilježnika u ovrsi je neprimjeren i zastupnik sumnja da će se njime ispuniti ijedan naveden razlog za dono-

šenje zakona, usluga za stranke će biti skuplja, sudovi se neće rasteretiti. Ispada da sud u ovršnom postupku ne smije riješiti ništa što je jednostavno i lako rješivo pa čak ni odlučiti kojem će javnom bilježniku, kojima se ovim Prijedlogom pogoduje, poslati predmet.

S obzirom na to da se radi o prvom čitanju zastupnik je predložio da se sve te primjedbe razmotre do drugog čitanja.

Red i disciplina u ovrhu

U završnom osvrtu na raspravu ministrica pravosuđa **Vesna Škare-Ožbolt** naglasila je da je bilo korisnih prijedloga i da će ih predlagatelj do drugog čitanja ozbiljno razmotriti. I to pokazuje da zakonska rješenja koja smo imali dosad nisu bila dobra i te greške treba priznati. Mi moramo postići učinkovitu ovrhu, naravno, ne možemo ići na štetu temeljnih prava građana ali moramo uvesti red i disciplinu u ovrhu. Ovrhe se ne treba bojati jer je ona krajnje sredstvo naplate ali mora biti u funkciji pravne države ukoliko je želimo jačati i jačati poduzetnički duh u zemlji.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (81 "za", dva "suzdržana" i "17" protiv). Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

D.K.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O GENETSKI MODIFICIRANIM ORGANIZMIMA

Učinkovitiji stručni i inspekcijski poslovi

Na 13. sjednici Hrvatski je sabor raspravljao o Konačnom prijedlogu zakona (prihvatio ga na 14. sjednici) kojim se uređuje, među ostalim, zaštita genetske raznolikosti, uporaba genetskih materijala, djelokrug tijela državne uprave u vezi s GMO i prekogranični prijenos GMO i proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potječu od GMO-a.

Donošenjem ovog zakona, kako navodi predlagatelj - Vlada RH, osigurat će se učinkovitije obavljanje stručnih, upravnih i inspekcijskih poslova koji se odnose na ovo područje. Posebno će tome pridonijeti jasno razgraničenje nadležnosti za provedbu zakona između nadležnih ministarstava i Ministarstava zdravstva i socijalne skrbi kao središnjeg i koordinativnog tijela za obavljanje stručnih poslova u vezi s GMO, koje je ujedno ovlašteno voditi jedinstveni upisnik GMO-a.

O PRIJEDLOGU

S obzirom na to da smo o Prijedlogu ovog zakona i raspravi u prvom čitanju pisali u "Izveščićima broj 410, od 17. ožujka 2005, na strani 47, pod naslovom: "Spriječiti da uporaba GMO-a izmakne kontroli". Ovdje ćemo se zadržati samo na razlikama koje sadrži Konačni prijedlog ovog zakona. Tako je uneseno rješenje prema kojem će Vlada biti obvezna u pojedinim slučajevima poduzeti mjere ograničenja ili zabrane GMO-a te da će se pravilnikom urediti posebni uvjeti na temelju kojih će pravne osobe moći dobiti ovlaštenje za izradu procjene rizika za stavljanje na tržište GMO-a ili proizvoda

koji sadrže i/ili se sastoje ili potječu od GMO-a. Uređuje se i davanje ovlasti pravnim osobama koje bi obavljale poslove procjene rizika.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona no daje i primjedbe i prijedloge glede brojnih manjkavosti kako bi ih predlagatelj otklonio svojima amandmanima, a odnose se na jezično i pojmovno usklađivanje naziva zakona i odredbi. Ocjenjuje se dvojbenim raspravljati i donijeti ovaj zakon a da istodobno u postupku nije i zakon o zaštiti prirode glede GMO-a te nadležnosti i postupci u vezi s njima, uključujući inspekciju. Ističe i da je nužno doraditi pojmovno i nomotehnički izričaj odredaba te, među ostalim, da je upitno postupanje ovlaštenih osoba i tijela nadležnih ministarstava jer za svaku radnju moraju imati prethodnu suglasnost.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravom je obuhvatio samo onaj dio predloženog zakona koji ulazi u njegov djelokrug. U cjelovitoj raspravi, u kojoj su sudjelovali i predstavnici znanstvenih institucija i nevladinih udruga, ocijenio je da se ovim zakonom regulira značajno područje koje zahtijeva posebnu stručnu i javnu analizu. U raspravi je istaknuto da Konačni prijedlog ovog zakona nije u skladu s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša, Nacionalnom strategijom poljoprivrede i ribarstva te Nacionalnom strategijom šumarstva.

Rečeno je, nadalje, da se ne koristi niti dovoljno naglašava princip predostrožnosti koji je Hrvatska dobila ratifikacijom Protokola iz Kartagene. Taj princip, naime,

daje mogućnost legalnog odbijanja sjetve GM usjeva dok se ispitivanjima ne uklone sumnje o potencijalnoj štetnosti (opasnosti). Upozoreno je da predloženi zakon ne daje mogućnost županijama odnosno lokalnoj zajednici da se opredijele za GMO slobodnu regiju, koju je već osam županija proglasilo, a isto tako ne daje lokalnoj zajednici mogućnost da sudjeluje u donošenju odluka o uvođenju GMO-a u okoliš. Među brojnim mišljenjima izneseno je i ono da nije dovoljno precizno definiran način utvrđivanja moguće štete kao ni odgovornost odnosno obeštećenje (ako je to uopće moguće) za prouzrokovanu štetu upotrebom ili provozom GMO. Tu je i mišljenje da bi bilo dobro razmotriti mogućnosti izražavanja stanovništva o načinu zakonskog reguliranja GMO u Hrvatskoj putem općeg referenduma jer se radi o vitalnim interesima naroda ove zemlje.

Neki članovi Odbora drže da kad bi se u Hrvatskoj stavilo u funkciju sve poljoprivredno zemljište ne bi bilo potrebe za sijanje GMO usjeva. No izneseno je i da nije pronađen visokorecenzirani znanstveni rad koji govori u prilog direktne štetnosti GMO-a, i da stoga EU nije mogla više dopustiti da ovo potraje i otvorila je vrata GMO-u.

Izneseno je i više konkretnih primjedbi na pojedine članke Konačnog prijedloga, primjerice da izdavanje dopuštenja za namjerno uvođenje u okoliš GMO-a po skraćenom postupku nema stručnu podlogu, da treba točno navesti koji odbori Hrvatske agencije za hranu trebaju dati mišljenje itd. Na kraju rasprave predloženo je da se o ovom Konačnom prijedlogu zakona provede rasprava u trećem čitanju zbog velikog broja značajnih primjedbi na

predloženi tekst no većina članova to nije prihvatila pa je odlučeno predložiti Hrvatskom saboru da donese ovaj zakon.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo raspravljao je o ovom zakonskom prijedlogu u okviru svoje nadležnosti. Članovi Odbora složili su se da postoji potreba donošenja posebnog zakona koji sukladno europskoj pravnoj stečevini uređuje područje genetski modificiranih organizama. Posebno je upozoreno da u Konačnom prijedlogu nije na odgovarajući način riješeno pitanje odgovornosti za štetu kontaminacijom i da bi to trebalo jasnije utvrditi. Korisno bi bilo obvezati podnositelja prijave za uporabu, uvođenje i stavljanje na tržište GMO-a za naknadu štete nastale u slučajevima kada je odobrena uporaba GMO-a. Izraženo je i mišljenje da bi prije svega trebalo utvrditi želimo li područje slobodno od GMO-a ili ne, a s obzirom na to da su stavovi oko štetnosti GMO-a podijeljeni, trebalo bi koristiti iskustva onih koji već duže vrijeme primjenjuju GMO i upozoravaju na negativne posljedice toga.

Većinom glasova članovi Odbora odlučili su predložiti Hrvatskom saboru da usvoji ovaj zakon u tekstu kako ga je predložila Vlada RH.

Odbor za europske integracije raspravljao je o ovom zakonskom prijedlogu kao zainteresirano radno tijelo te jednoglasno utvrdio da je usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.

PRIJEDLOG KLUBA ZASTUPNIKA HSS-A

Klub zastupnika HSS-a predložio je Hrvatskom saboru da donese zaključak o upućivanju ovog zakonskog prijedloga u treće čitanje s obzirom na opsežnost svojih konkretnih primjedbi na pojedine članke ovog zakona.

RASPRAVA

Restriktivan način

Na sjednici Hrvatskoga sabora ovaj je zakonski prijedlog dodatno obrazlo-

žio državni tajnik u Ministarstvu kulture mr.sc. **Jadran Antolović**. Predloženi zakon izrađen je sukladno svim europskim standardima na tom području kao i na temelju primjedbi i prijedloga iznesenih u raspravi u prvom čitanju, rekao je te u nastavku podvukao njegove najvažnije dijelove koji bi trebali na restriktivan način urediti ovo područje uvažavajući sve nepoznanice i rizike eventualne primjene genetski modificiranih organizama.

Jedno od osnovnih načela održivog razvoja je načelo predostrožnosti a ono od nas traži da odustanemo od pothvata za koje nismo sigurni da neće imati negativne posljedice na okoliš.

I u javnoj raspravi mogli su se čuti prijedlozi da se najjednostavnije odredimo kao slobodna zemlja od genetski modificiranih organizama, što bi dakako bila jedna deklaracija i volja. No time bi se deklarirala samo volja ali ne bi postojali instrumenti koji bi učinkovito spriječili neodgovornu uporabu genetski modificiranih organizama. Iz tog razloga ovaj predloženi zakon na složen način uređuje ovo područje uvažavajući da se isprepliću tri najvažnija djelokruha – područja zdravstva, poljoprivrede i šumarstva i zaštite prirode - ali i druga. Upravo zbog toga jedno od najsloženijih pitanja pri izradi ovog zakona bilo je jasno razgraničiti nadležnost za provedbu ovog zakona. Da bi se provodilo i učinkovito nadziralo područje primjene genetski modificiranih organizama potrebno je imati stručne kadrove, laboratorije i sve službe koje učinkovito mogu osigurati i nadzor i provedbu zakona. Zbog toga je postavljen vrlo složen i restriktivan način odlučivanja o upotrebi genetski modificiranih organizama, može se nazvati jednim sustavom veta, dakle svako nadležno tijelo sudjeluje u svakom postupku bez obzira na podijeljeni djelokrug i svako tijelo može, uvažavajući svoje stručne razloge

blokirati bilo koje dopuštenje predviđeno zakonom. Čak, neki su rekli, dodao je državni tajnik, da će se podnositelj zahtjeva teško odlučiti uopće podnijeti zahtjev jer je procedura toliko složena da je malo vjerojatno da će uspješno završiti.

Jedna od važnijih razlika u odnosu na postojeće odredbe kojima je ova materija uređena u Zakonu o zaštiti prirode je način na koji se provodi postupak izdavanja dopuštenja za uporabu GMO-a, odnosno sada podnositelj mora izraditi i procjene rizika i planove u slučaju nesreće i sve ostale stručne podloge i dokaze da uporaba GMO-a neće biti štetna (dosad je nadležno tijelo trebalo dokazivati neosnovanost zahtjeva). To je bitna razlika i u shvaćanju šutnje administracije, jer, u upravnom postupku kada administracija šuti smatra se da odobrava zahtjev, a u ovom slučaju kada administracija šuti tada zahtjev nije odobren, naveo je državni tajnik. Vrlo važan segment ovog Konačnog prijedloga je nadzor nad provedbom zakona koji je također podijeljen prema djelokrugu i u koji je uveden i državni inspektorat, a kao koordinativno tijelo predviđeno je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Promijenjena je i nadležnost u pogledu vođenja prekršajnog postupka (dosad Ministarstvo kulture odnosno ministarstvo nadležno za zaštitu prirode) koju sada preuzimaju prekršajni sudovi.

Velik broj odredbi regulira pitanje javnosti u provedbi postupaka odobravanja uporabe genetski modificiranih organizama odnosno obvezi osiguravanja javnog uvida u svu dokumentaciju pa čak i provedbe javne rasprave u pojedinim situacijama sa zainteresiranim osobama. Nekim od odredbi predviđa se i povezanost s istim tijelima u EU, no sama činjenica da je u nekoj od zemalja EU odobrena uporaba neće moći povući sa sobom automatizmom uporabu i u RH nego će se i u tom slučaju provoditi postupak, ali će moći biti skraćena.

Naš pristup u ovom Konačnom prijedlogu je da odgovornost za štetu postoji i u slučaju namjernoga ali i nenamjernog uvođenja GMO-a.

To su najvažnije odrednice zakona u kojem postoji mogućnost da se svaki postupak, pa i onaj koji je čak završio i izdavanjem dopuštenja, stavi izvan snage zbog novih informacija ili drugih razloga koje utvrdi bilo koje od nadležnih ministarstava, rekao je na kraju državni tajnik mr.sc. **Jadran Antolović**.

Pero Kovačević (HSP) ispravio je navod državnog tajnika kazavši da nikad nije bilo prema Zakonu o upravnom postupku, niti da je današnje načelo, da šutnja administracije na podneseni zahtjev znači odobravanje zahtjeva. Netočan je i navod da novi postupak regulira pitanje uvoza GMO-a da će to otežati, dapače, olakšat će. Najbolji prijedlog za to je bio prijedlog Kluba zastupnika HSP-a, rekao je.

Rasprava je zatim bila otvorena.

Omogućuje se stroga kontrola GMO-a

Dr.sc. **Andrija Hebrang (HDZ)** govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a koji smatra, rekao je, da treba podržati ovaj predloženi zakon jer omogućava strogu kontrolu nad GMO objektima, omogućava da Hrvatska i dalje ostaje ekološki čista zemlja sa strogim nadzorom nad ulazom ovakvih objekata. To uz napomenu, da sam zakon i cijela zakonska regulativa sigurno nisu jedini koji mogu sačuvati naš okoliš, da je prije svega potrebna dobra edukacija, objektivno prikazivanje situacije u medijima i neprestano praćenje znanstvenih spoznaja.

Kad se govori o genetski modificiranim organizmima onda se izaziva široka javna polemika jer se radi o području o kojem svi malo znamo, naglasio je zastupnik u nastavku šire i stručno govoreći o tome što je genetski modificirani organizam (izmijenjena struktura dezoksiribonukleinske kiseline, osnovne kiseline koja određuje nasljedna svojstva), da se u ovom slučaju radi o izmjeni svojstva da bi poljoprivredni proizvodi bili ljepši, bez puno pesticida, otporniji na prekomjernu vlagu ili sušu, jeftiniji, da bi proizvodnja bila veća. Napomenuo je

da dio znanstvenika kaže da je to opasan pothvat, da drugi znanstvenici to opovrgavaju, ali i da je činjenica da se u medicini već odavno koristi genetski inženjering (cjepiva i neki lijekovi).

No oprez i mudrost nameću da se u zakonodavnoj regulativi držimo odrednica koje će svesti mogućnost nepoželjnog djelovanja na zdravlje čovjeka. I naša javnost je osjetljiva na tu temu, sjetimo se samo kada je jedan laboratorij u Osijeku dao krivi podatak o GMO u živežnim namirnicama, podsjetio je zastupnik, naglašavajući da ova naša zakonska regulativa mora biti usklađena s onom zemalja EU, a to je upravo ovaj zakon, koji regulira sve ono što EU traži od svojih članica. Zastupnik je zatim govorio o predloženim rješenjima, da su ugrađeni zaštitni mehanizmi u slučaju dolaženja do novih spoznaja, javnost rada, utvrđivanje objektivnosti rada itd.

Osvrnuo se i na neke primjedbe iznesene u javnosti te rekao da nije istina da su neke zemlje EU proglasile slobodne zone od genetski modificiranih objekata, nego su oni strogo kontrolirani, a to su i ovim predloženim zakonom. U zemljama EU postoje određene zone koje su deklarativno, a ne zakonodavno, proglašene zonama slobodnim od GMO-a, a i mi imamo takve zone (šest ili sedam županija), ali to nisu odluke na zakonskoj razini, objasnio je. Prema tome takve primjedbe da bi ovaj zakon trebao zabraniti GMO u hrani i da bi trebalo ići na neki referendum, apsolutno nisu sukladne onom što je prihvatila Europa, rekao je, među ostalim.

Pero Kovačević (HSP) ispravio je kao netočan navod predgovornika da podijeljena nadležnost u ovom području znači veću zaštitu jer to u teoriji i praksi uvijek znači da se ne zna tko za što odgovara. Netočno je i da moramo prihvatiti to zato što je to stečevina EU, a EU je podlegla pritiscima SAD a Hrvatska bar ima sreće da odbije taj pritisak, rekao je.

Unaprijediti prednosti Hrvatske

Jagoda Martić (SDP) javila se u ime Kluba zastupnika SDP-a te naglasila da zbog nedovoljno poznatog mogućeg

učinka GMO-a na ekološke sustave i ljudsko zdravlje upotreba i način korištenja GMO-a mora biti pod strogim nadzorom i kontrolom.

Povjerenje potrošača u zdravstvenu ispravnost hrane u Europi u nas znatno se smanjilo zbog niza afera vezanih uz hranu, treba se prisjetiti kravljeg ludića, dioksina u piletini, a koje su nastale iz ekonomskih interesa proizvođača hrane, nedovoljne ili krive informiranosti javnosti i neodgovornog ponašanja odgovornih tijela (jedan slučaj spomenuo i dr.sc. Hebrang). U javnosti je uvriježeno mišljenje da su tradicionalne namirnice zdravstveno ispravne no to i nije baš točno jer se prilikom razvoja novih usjeva pomoću tradicionalnih metoda neke postojeće karakteristike mogu promijeniti a mogući negativni učinci novog proteina na zdravlje se ne istražuju. Kod GMO upravo zbog svijesti o mogućim štetnim posljedicama na ljudsko zdravlje i okoliš uspostavljeni su posebni sustavi za analiziranje, vrednovanje i provjeravanje GMO i od njih dobivenih namirnica, navela je, među ostalim zastupnica podsjećajući na međunarodne dokumente kojima je to uređeno a koje je ratificirala i RH.

Opširnije je govorila o predloženim rješenjima iz ovog Konačnog prijedloga zakona i veseli je da je predlagatelj uvažio primjedbe Kluba zastupnika SDP-a (da takvih primjera bude više) da je Vlada obvezna poduzeti mjere ograničenja i zabrane upotrebe GMO-a u slučaju nedostatka znanstvenih informacija i znanja o mogućim negativnim posljedicama.

Poljoprivredna proizvodnja u Hrvatskoj je konvencionalna i nije konkurentna međunarodnoj industrijskoj proizvodnji konvencionalne i GMO hrane i to treba rješavati.

Mi u Klubu zastupnika SDP-a zalažemo se za očuvanje i unaprjeđenje komparativnih prednosti Hrvatske i prvenstveno za održavanje i jačanje imidža Hrvatske kao zemlje vrlo očuvane prirode i zdravog okoliša. Isto tako svjesni smo činjenice da na današnjem stupnju razvoja čovječanstva i tehnologije u proizvodnji hrane ne možemo se izolira-

ti od svega. Zbog toga će Klub zastupnika glasati za ovaj zakon jer ćemo jedino strogom zakonskom regulativom uporabu i promet GMO držati pod nadzorom i tako spriječiti moguće zloporabe i malverzacije koje mogu imati velike štete i za okoliš i za ljudsko zdravlje.

Otvaraju se vrata GMO-u

Dorothea Pešić-Bukovac (IDS) izvještala je da Klub zastupnika IDS-a ne može podržati ovaj Konačni prijedlog zakona. Prije svega jer je Istarska županija donijela odluku da na njezinom teritoriju neće biti genetski modificiranih organizama, zatim, što je Hrvatska prihvatila Konvenciju iz Rija o biološkoj raznolikosti i time obvezu o njenom očuvanju a ovim se zakonom ipak široko otvaraju vrata ulasku GMO na tržište i okoliš RH.

S obzirom na usmjerenost Hrvatske na proizvodnju hrane i turizam zdravstvena ispravnost i sigurnost hrane imperativ je za daljnji uspješni razvoj tih djelatnosti.

Time zapravo Hrvatska odustaje od održivog razvoja, svoje građane stavlja u poziciju pokusnih kunića globalnih korporacija, umanjuje sposobnost nacije da se samostalno prehrani, svoje poljoprivredne proizvođače lišava mogućnosti da iskoriste rastuću potražnju u svijetu za zdravom hranom a izlaže opasnosti da se još lošije posluje. Zatim, svoje poljoprivredne proizvođače ostavlja nezaštićene bez mogućnosti obeštećenja za neželjenu kontaminaciju njihove zemlje i kultura od genetski modificiranih organizama, navela je, pitajući zašto Hrvatska otvara vrata GMO-u i koji je naš interes u tome.

Jesmo li iscrpili sve mogućnosti klasične poljoprivrede pa nam GMO treba da ne bi zavladao glad, a svi znamo da to nije razlog jer neobrađenih površina ima na sve strane, a ni to što se izlažemo riziku zbog regulative EU ne može biti

razlog jer se već 100 europskih regija i 3500 subregija proglasilo zonama slobodnim od GMO-a, i treba se raspitati što se dogodilo s poljoprivredom u Argentini, rekla je obrazlažući zatim svoje iznesene tvrdnje. Jedno od osnovnih načela održivog razvoja je načelo predostrožnosti a ono od nas traži da odustanemo od pothvata za koje nismo sigurni da neće imati negativne posljedice na okoliš. U ovom predloženom zakonu ne negiraju se rizici i konstatira se da oni postoje, navela je, među ostalim, upozoravajući da se negativne posljedice višegodišnje komercijalne uporabe GMO-a otkrivaju svakodnevno ali da se teško probijaju u javnost. Sve je raširenije mišljenje da je puštanje u okoliš GMO-a najveći globalni eksperiment nad ljudima, rekla je predloživši zastupnicima da na internetu vide GMO katastrofe u svijetu i zašto će uvođenje GMO-a umanjiti sposobnost Hrvatske da se samostalno prehrani. Tehnološke korporacije žive od naknade korištenja njihove tehnologije i što više korisnika njima veći prihod. Postavlja se pitanje zašto bismo ulazili u ovakvu vrstu ovisnosti o stranim korporacijama.

Ovdje se radi o temi o kojoj građani Hrvatske, jedinice lokalne samouprave i regije moraju imati pravo izjasniti se "za" ili "protiv" GMO-a, nažalost, ovaj zakon njima ne pruža tu mogućnost. Zahtjev IDS-a je svakako ne dopustiti unos GMO-a u okoliš Hrvatske pod bilo kojim uvjetima, ne dopustiti da prehrambeni proizvodi koji sadrži GMO bez jasnog i vidljivog obilježavanja dospiju u naše trgovine, dopustiti proglašavanje županija i jedinica lokalne samouprave slobodnim od GMO-a, rigorozne kazne za prekršitelje i naknadu šteta svim subjektima. Prema provedenoj anketi na internetu 89,17 posto građana misli da Hrvatska ne vodi dovoljno računa o GMO-u i zato Klub zastupnika IDS-a ne može nikako podržati ovaj Konačni prijedlog zakona, rekla je na kraju.

Zakon u trajnom čitanju

Dr.sc. **Miljenko Dorić (HNS)** govorio je u ime Kluba zastupnika HNS/

PGS-a te upozorio na rezoluciju 1419 o genetski modificiranim organizmima koje je Vijeće Europe donijelo u siječnju ove godine te druge dokumente Vijeća Europe u vezi s tim (članovi Odbora za europske integracije ih dobili) a u kojima se nastoji izmiriti pravo na slobodan izbor potrošača i inzistira se na obilježavanju, ne samo proizvoda, već i cijelog procesa proizvodnje GMO proizvoda.

S druge strane, nastoji se omogućiti i pravo na slobodan izbor proizvođača GMO-a uz ispunjavanje svih preduvjeta, rekao je dodajući da se u vezi s GMO-om glavna rasprava na plenarnoj sjednici Parlamentarne skupštine Vijeća Europe vodila o ekološkim, ekonomskim, društvenim i etičkim parametrima. Stoga je u nastavku zastupnik govorio više o tim parametrima navodeći da se stalno apostrofira nepoznanica u vezi s mogućim horizontalnim transferom gena i time nastoji upozoriti na moguće dugoročne posljedice na biološku raznolikost. To je ipak nepoznanica, rekao je i kao znanstvenik može kompetentno reći da oprez treba postojati i da tu ima prostora i razloga da sumnjamo u ono što se može dogoditi. Na pitanje hoće li GMO riješiti pitanje gladi u svijetu odgovor je bio jasan, "ne", jer se smatra da će patentna prava, propisi u vezi s intelektualnim vlasništvom, proizvođački i trgovački monopoli samo stvoriti dodatni jaz između bogatih i siromašnih.

Osobno smatra da ovaj zakon mora biti, jer je područje predinamično, u trajnom čitanju i da bi nadležni odbori Sabora, stručnjaci iz nadležnih ministarstava morali barem jedanput godišnje razmotriti da li da se ide u nove izmjene i dopune ovog zakona. Odradimo svoj dio obveze i neka nam ne bude teško vraćati ovaj zakon jer ovdje propusta ne smije biti. S druge strane, ako nam ova tehnologija može donijeti dobro, iskoristimo to, rekao je na kraju.

Povući zakon iz procedure

Tonči Tadić (HSP) izvijestio je da Klub zastupnika HSP-a neće glasati za ovaj predloženi zakon i da smatra da ga treba povući iz procedure.

HSP je svoj zakon o zabrani GMO-a uputio u proceduru u travnju 2002. godine, poduprijeli su ga brojni zastupnici (u drugom čitanju Vlada ga je odbila i odlučila napraviti svoj zakon) a njime se tražilo da se Hrvatska trajno ogradi od unošenja GMO-a osim u vrlo jasnim okolnostima (lijekovi, preparati kad su i pacijent i liječnik svjesni svih eventualnih nuspojava). Naime, niz slučajeva pokazao je štetnost unošenja GMO-a u okoliš, a i time i Hrvatska gubi jedinstvenu povijesnu šansu da postane proizvođač ekološki zdrave hrane odnosno da se jasno u Europi deklarira kao zemlja slobodna od genetski modificiranih organizama. Kristalno je jasno da mi Europi i WTO-u ne možemo parirati klasičnom poljoprivredom niti s poljoprivredom temeljenom na GMO-u. Tu služimo isključivo kao pokusni kunić i tržište za proizvođače GMO sjemena i svih popratnih herbicida koji se posebno razvijaju za te nove biljke i proizvođače hrane temeljene na GMO komponentama.

Dakle jedina svrha ovog zakona jest legalizirati unos GMO organizama i proizvoda u Hrvatsku odnosno legalizirati pravo stranih korporacija koje proizvode GMO da zarađuju na teret građana RH, naglasio je zastupnik. Podsjetio je da Hrvatska može u poljoprivredi uspjeti samo kao GMO free country, a ovim zakonom to definitivno nećemo postati. Primijeni li se on, za deset godina više uopće neće biti potreban ovaj zakon jer ćemo do te mjere kontaminirati Hrvatsku sa GMO-om da nam nikakva zakonska regulativa o ograničenom unosu više neće trebati, GMO će biti notorna činjenica, rekao je potkrepljujući to pojedinim člancima iz predloženog zakona (nadzor, procjena rizika, uvođenje GMO samo na površine za koje se dobije suglasnost itd.). Govori se i o naknadnoj spoznaji o štetnosti nekih proizvoda no to znači naknadna pamet ali stara šteta, koja se ne može popraviti.

Smatramo da je ovakav zakon jednostavno loš, da ne osigurava Hrvatskoj zaštitu od štete koja nastaje unošenjem GMO-a i o besmislenosti usmjeravanja

Hrvatske u tom smjeru (neće raspravu ridikulizirati, kao u tisku o nekakvim teškim snovima, da će nam narasti rogovi ili škrge). Jedino želi da oni koji pišu ovakav zakon i koji se za njega zalažu i glasuju za njega kad tad progledaju i shvate što su ovakvim zakonom učinili Hrvatskoj.

Onemogućiti uvoz i sijanje GMO-a

Klub zastupnika HSS-a protivni se donošenju ovakvog zakona, rekao je mr.sc. **Božidar Pankretić (HSS)**. Rizici koje nosi biotehnologija još nisu do kraja u znanosti verificirani niti su poznate moguće negativne posljedice od GMO-a u okolišu i za zdravlje ljudi. Nigdje nije navedena gospodarska korist ovog zakona. No, prije svega treba se zapitati tko može nadoknaditi štetu nastalu uporabom i puštanjem GMO-a u prirodu, može li se i s kojim stupnjem sigurnosti procijeniti rizik namjernog stavljanja GMO-a u prirodu. Imamo li osigurane kadrove, institucije tehnološki i financijski osposobljene za provedbu ovog zakona, što ako provedbeni propisi ne budu doneseni godinama, kakvi će biti utjecaji na mnoge proizvodnje za koje imamo sve predispozicije i osigurano tržište - neka su od pitanja zastupnika. Iz toga se nameće pitanje, dodaje, tko ima interes za donošenje ovog zakona, naročito u kontekstu europskih direktiva, pa i za našeg položaja prema EU. Je li moguće da ne znamo iskoristiti čistu i kvalitetnu plodnu zemlju, prirodu, pogodnu klimu, biološku raznolikost već to želimo dovesti u pitanje ili uništiti jer oni koji to nemaju traže načina da genetskim manipuliranjem osvoje tržište. A mi, koji u startu imamo sve mogućnosti za proizvodnju zdrave hrane koju tržište traži želimo postati njihovo tržište.

Hrvatska se već izjasnila da podržava samo organsku proizvodnju i taj se stav ne smije nipošto mijenjati, naglasio je zastupnik dodajući da su organska i genetski modificirana proizvodnja dva suprotstavljena pojma. Treba donijeti zakon o GMO-u kojim će se onemogućiti uvoz i sijanje genetički modificira-

nog sjemena te tako zaštititi okoliš u RH i organsku i tradicionalnu poljoprivredu. Sva sredstva treba uložiti u organsku, ekološku poljoprivredu.

Predloženi zakon nije uzeo u obzir postojanje tzv. GMO slobodnih zona a kao država koja još nije preplavljena GMO proizvodima trebali bismo iskoristiti tu svoju prednost i koliko je god moguće zadržati tu svoju posebnost.

Dužni smo našim poljoprivrednicima osigurati da mogu raditi i zaraditi tamo gdje su se rodili, gdje žele živjeti, a to nećemo moći ako pustimo GMO u prirodu jer će tada na ovom području zarađivati multinacionalne kompanije, upozorio je. Posvetimo se povećanju obradivih površina pod ekološkom proizvodnjom, za takve projekte iskoristimo i europske fondove, neka cijela Hrvatska postane zaštićena zona i br. 1 u eko proizvodnji. Smijemo li ignorirati određenje šest, sedam županija da žele biti slobodne od GMO-a u svakom pogledu, pitao je smatrajući da ljudi imaju pravo o tome odlučivati i da se taj glas mora čuti. Poljoprivredno zemljište koje je godinama bilo neobrađeno odmah je spremno za ekološku proizvodnju i njoj bi trebalo dati prednost pri prodaji, zakupu i koncesiji poljoprivrednog zemljišta. Uz to, ako ne možemo s GMO poljoprivredom biti konkurentni zašto onda dovoditi u opasnost biološku raznolikost, zdravlje ljudi i stvarati moguće nesagledive posljedice za okoliš.

S obzirom na usmjerenost Hrvatske na proizvodnju hrane i turizam zdravstvena ispravnost i sigurnost hrane imperativ je za daljnji uspješni razvoj tih djelatnosti, rekao je, među ostalim. Podsjetio je i da u Strategiji gospodarenja poljoprivrednim zemljištem stoji kako je Hrvatska zemlja bogatih resursa i jedna od očuvanih u Europi, da se izlaz iz postojećeg stanja vidi u održivoj poljoprivredi neo-

pasnoj za okoliš koja budućim naraštajima ostavlja čisto tlo, vodu i zrak. Nizao je i druge razloge protiv unošenja GMO u prirodu a i pozvao se na Hrvatsko agronomsko društvo. To društvo naglašava da zakon nije u skladu s nacionalnom strategijom zaštite okoliša, poljoprivrede i ribarstva i strategijom šumarstva i zalaže se za glas javnosti o tome.

Protokol iz Kartagene odnosno njegov princip predostrožnosti, koji je Hrvatska dobila njegovom ratifikacijom daje mogućnost legalnog odbijanja sjete GMO usjeva dok se ispitivanjima ne uklone sumnje o potencijalnoj štetnosti. Ovaj zakon ne daje mogućnosti županijama, lokalnoj zajednici da se opredijele za GMO slobodnu regiju i apsurdno je temeljiti ga na neostvarenim snovima ove nove znanosti jer nažalost, u slučaju genetičkog inženjeringa bilježe se samo promašaji, naglasio je navodeći da iskustva pokazuju da su odgovorni službenici za uvođenje GMO-a u neku zemlju potencijale žrtve mita i korupcije (Indonezija itd.).

Osim našeg protivljenja mi u Klubu zastupnika HSS-a smatramo da je potrebno treće čitanje ovog zakona, rekao je na kraju.

Trend – ekološka proizvodnja

U pojedinačnoj raspravi **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** smatra da je ovaj zakon trebao regulirati postupanje s genetski modificiranim organizmima, međutim, da on i ne unosi neke bitne novine u odnosu na postojeći Zakon o hrani i Zakon o zaštiti prirode. Možda je najbitnija razlika u podjeli nadležnosti između Ministarstva zdravstva i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, carinske i sanitarne inspekcije i Hrvatske agencije za hranu.

Za izdavanje dozvola ili odbijanje pojedinih GMO projekata prema ovom zakonskom prijedlogu nadležno bi bilo tijelo unutar državne uprave a u tome je upravo problem, misli zastupnica. Bitna poteškoća je upravo kontrola uključujući i nepridržavanje propisa poput nimalo bezazlenog varanja kupaca neoznačavanjem one potrebne zakonske oznake da

je proizvod genetski modificiran (nedavna afeta kad je u domaćem suhomesnatom proizvodu otkriven GMO više od dopuštenog a i nije bio označen).

Zbog rizika a i nepoznavanja utjecaja GMO-a treba se prisjetiti da je Hrvatska još 1996. godine ratificirala Konvenciju o biološkoj raznolikosti koja definira biološku raznolikost kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti prirode i zajedničku obvezu čovječanstva. Zemlja smo potpisnica Protokola o biološkoj sigurnosti gdje se Hrvatska također obvezala osigurati da ispuštanje GMO-a u okoliš neće ugroziti biološke raznolikosti, navela je među ostalim. Mi nemamo problem prehrane stanovništva, nemamo problem gladi i zastupnica ne vidi potrebu proizvodnje i sijanja GMO sjemena, Hrvatska nije na to prisiljena. Primjerice, Ravni kotari u zadarskom zaleđu mogu boljom poljoprivrednom organizacijom riješiti problem prehrane ne samo Zadarske županije nego i susjednih županija. A i europski je trend upravo prelazak na ekološku proizvodnju.

Treba zakon koji će regulirati GMO

Ruža Lelić (HDZ) kaže da potencijalna korist koju čovječanstvo može imati od biotehnologije je njen doprinos razvoju medicine, razvoju novih medicinskih tehnika i cjepiva a svakako da je i potencijalna korist u razvoju i poljoprivredi. Malo se govori o primjeni i štetnosti primjene agrokemikalija, njihovom nekontroliranom odlaganju ambalaže što sigurno stvara štetnosti, možda i više nego sami proizvodi GMO.

Bitno pitanje odnosno odgovor na njega je kako GMO i genetski modificirane biljke i njihovi proizvodi djeluju na ljudsko zdravlje. Zagovornici kažu da su jednako sigurni kao i tradicionalni, da su zdraviji zbog većeg sadržaja vitamina a protivnici kažu da su izuzetno štetni. I javno mijenju u raznim zemljama, a i u Hrvatskoj (74 posto) nije pristalica GMO a vjerojatno u tome svoj dio ima i nedovoljna obaviještenost. Rizici za biološku raznolikost, za genetske resurse i za zdravlje nisu nam u potpu-

nosti poznati i ne možemo ih u potpunosti sagledati i zato je nužno ukazati, smatra zastupnica, da je potrebno jače znanstveno istraživanje utjecaja GMO i tu znanost mora dati odgovore.

Ovaj predloženi zakon trebao bi osigurati učinkovitije obavljanje stručnih upravnih inspekcijskih poslova u uporabi genetski modificirane hrane, proizvoda koji sadrže GMO te uvođenje GMO-a u okoliš. Mi imamo dovoljno neobrađenog zemljišta koje bi mogli obraditi i zastupnica bi voljela, rekla je, da Hrvatska bude zemlja bez modificiranih proizvoda. No boji se, da se u ovome svijetu globalizacije tome nećemo moći oduprijeti, pa ako je tako, onda bismo trebali imati zakon koji će to regulirati, i to očekujemo od ovog zakona.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) replicirala je na tvrdnju predgovornice da ovi proizvodi rješavaju i problem gladi u svijetu i rekla da je i sama bila žrtve takve tvrdnje. Međutim, to nije tako jer glad i problem hrane u svijetu je politički i ekonomski problem a ova krilatica je došla upravo od proizvođača GMO-a. **Ruža Lelić (HDZ)** odgovorila je da se slaže sa zastupnicom da nama takva sjetva nije potrebna i da zagovara ekološku proizvodnju ali i da misli da genetski modificirani proizvodi mogu pridonijeti smanjivanju gladi.

Očuvati biološku raznolikost

Karmela Caparin (HDZ) svjesna da se GMO proizvodi nalaze u Hrvatskoj, ako se krene od genetski modificirane soje koja je zastupljena u oko 60 posto gotovih proizvoda, kaže da je sigurno da je RH potreban jedan ovakav zakon.

Hrvatska je jedna od biološki najraznolikijih zemalja na svijetu i prioritet nam je to očuvati. Naša strateška odluka je da budemo zona bez genetski modificiranih organizama i da takve usjeve ne uzgajamo. Sigurno je da predstavljaju rizik za zdravlje čovjeka i za biološku raznolikost, znamo da ne pružaju nikakvu gospodarsku korist.

Mi Hrvati imamo pravo odlučiti hoćemo li jesti takvu hranu ili ne nakon odluke da se takve namirnice označe, rekla

je, među ostalim, podsjećajući također na potrebu osiguranja održivosti poljoprivrede, a najbolji oblik za to je, dodala je, ekološka poljoprivreda. U Hrvatskoj su se javile GMO slobodne zone, među kojima je i Bjelovarsko-bilogorska županija, i to zastupnicu veseli, no to je deklarativno. Jedino što odredbe predloženog zakona kažu da nije dopušteno uvođenje GMO-a u okoliš u zaštićenim područjima ekološke mreže, zaštitne zone utjecaja. Poput predgovornica spomenula je da je Hrvatska potpisnica Protokola iz Kartagene i drugih konvencija, da znanost malo zna o ekološkim posljedicama dugotrajnog učinka GMO, učinku na zdravlje čovjeka te da su neke zemlje EU zabranile uporabu GMO hrane u vrtićima i u školama.

Odgovorni smo za ono što ostavljamo u nasljeđe našim potomcima, upozorila je na kraju.

Nastoji se kontrolirati GMO

Biserka Perman (SDP) glasat će za ovaj zakon, iako je osobno protivnica genetski modificirane hrane, jer Zakon bar nastoji kontrolirati primjenu genetski modificiranih organizama u Hrvatskoj, pa je to bolje nego da bude potpuno izvan kontrole.

Donošenje ovog zakona sigurno neće pridonijeti ublažavanju straha potrošača od genetski modificiranih organizama s obzirom na činjenicu da nisu provedena neophodna znanstvena istraživanja kojima bi se potvrdile ili odbacile tvrdnje o GMO.

Iz ove gospodarske krize Hrvatska jedino može izaći s proizvodnjom hrane jer je danas na Zemlji sve više ljudi a sve manje proizvodnih površina za hranu.

Novo je da pitanje genetski modificiranih organizama nije samo pitanje zaštite okoliša, biološke raznolikosti i zdravlja već i strateško razvojno pitanje za Hrvatsku, zemlju čiji se razvoj teme-

lji na održivom korištenju prirodnih dobara, turizmu i proizvodnji zdrave hrane. I najbolje rješenje bi bila zabrana GMO-a, a kako to zbog potencijalnih tužbi WTO-u ipak nije moguće potrebno je donijeti što preciznije i primjenjivije propise koji neće ostaviti prostora za nekontrolirano stavljanje genetski modificiranih proizvoda na tržište, rekla je, među ostalim zastupnica iznijevši i neke konkretne primjedbe na predložene odredbe. Tako smatra da bi uvid u podatke iz upisnika GMO-a trebao biti besplatan, (predviđeno plaćanje troškova ispisa), da je problematična činjenica da ovaj zakonski prijedlog nije jedinstveno rješenje kojim bi se reguliralo ovo područje. Predloženi zakon nije uzeo u obzir postojanje tzv. GMO slobodnih zona a kao država koja još nije preplavljena GMO proizvodima trebali bismo iskoristiti tu svoju prednost i koliko je god moguće zadržati tu svoju posebnost.

Odgovornost za ekonomsku štetu

Mr.sc. Kajo Bućan (HDZ) istaknuo je da ovaj zakonski prijedlog nosi oznaku P.Z.E. i da se u vezi s oznakom "E" treba sjetiti Direktive Europskog parlamenta i Vijeća iz 2001. u kojoj doslovno stoji da nijedna država ne može odbiti uvoz GMO nakon što ga je odobrila bilo koja zemlja članica (osim ako postoje opravdani razlozi koji se tiču zaštite okoliša ili zdravlja ljudi). Međutim, naglašava zastupnik, empirija i znanstvene spoznaje govore kako svaka hrana, čija se fiziološka podnošljivost nije evolutivno razvijala ili čije su karakteristike mijenjane na bilo koji invazivan fizikalni ili kemijski način nije optimalno podnošljiva ili je čak štetna (primjerice, kravlje ludilo).

Predloženi zakon treba pažljivo iščitavati, upozorio je a njegove primjedbe na predložene članke govore da bi pravnu osobu za procjenu rizika za namjerno uvođenje GMO-a u okoliš trebao ovlastiti čelnik središnjeg tijela državne uprave za poljoprivredu. Kod nadoknade štete ključno je pitanje hoće li uzga-

jivači takvih biljaka biti odgovorni za ekonomsku štetu nastalu na susjednim ne GMO poljima čak i kad u potpunosti slijede propisanu proceduru. Da je moguća zaraza susjednih polja uz poštivanje sve procedure govori primjer iz SAD-a, no pozitivan primjer genetičkog inženjeringa su sorte uljane repice obožane vitaminom A, naveo je među ostalim.

Ne prekoračiti Božje ni prirodne zakone

Lucija Čikeš (HDZ) kaže da je teško bilo što reći o ovoj pojavnosti nakon dosadašnje konstruktivne rasprave. Dao bi se izvući zajednički nazivnik – nismo protiv GMO-a jer je on stvarnost pred našim vratima, u našim laboratorijima, ali smo za to da sačuvamo autohtonost naše životne zajednice.

Svi organizmi za čiji su nastanak korištene tehnike suvremene biotehnologije su genetski modificirani organizmi. Biotehnologija u vidu tradicionalne fermentacijske tehnike koristi se desetljećima u proizvodnji kruha, sira, piva i još nekih namirnica, objasnila je, među ostalim zastupnica, govoreći i o počecima primjene genetski modificirane hrane u nas (devedesetih godina).

Iako se u Hrvatskoj provodi najviši stupanj zaštitnih mjera još uvijek nije zakonski uređeno područje proizvodnje, uvoza, provoza, stavljanja na tržište itd. genetski modificiranih organizama i hrane koja sadrži njihove dijelove. Upravo donošenjem ovog zakona to bi se sve reguliralo, rekla je naznačujući da je laboratorij, u kojem se mogu odrediti genetski modificirani organizmi, važan instrument provođenja propisa (pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo). GMO donose dvije osnovne opasnosti, opasnost za ljudsko zdravlje i opasnost za okoliš a prekratko je vremensko razdoblje ispitivanja ovih organizama (namirnica) i sjemena da bi se odgovorilo na mnoga pitanja. A osnovno je da li su GMO biljke i njihovi proizvodi jednako sigurni kao i tradicionalni. Dosadašnje stručne i znanstvene analize daju na to negativan odgovor. Pove-

ćana toksičnost i povećana alergičnost u usporedbi s tradicionalnim je znakovita i preko toga ne možemo olako prijeći.

Zastupnica kao pedijatrica pouku povlači iz intervencije, gotovo avanture, u prehrani djece. Koliku je štetu generacijama potomaka učinila preporuka napuštanja dojenja djece, jedine tradicionalne i prirodno ispravne prehrane i prelazak na adaptirano i modificirano mlijeko.

Kozmopolitizam i globalizacija su posljedica znanstveno tehnološkog napretka i mi smo dio njega, ali to što smo gotovo katolička zemlja (90 posto) obvezuje nas da ne prekoračimo ni Božje ni prirodne zakone ni u čemu, pa ni u ovome. Parafrazirajući izreku jednog poznatog američkog pedijatra o važnosti prehrane za razvoj mozga dodala je da je lonac naših baka i mama prebogat i da njime možemo obogatiti Europu.

Protiv sjetve GMO na otvorenom sustavu

Ivana-Sučec Trakoštanec (HDZ) ovaj zakon smatra izuzetno bitnim. Rasprava o njemu ne može zastupnike opredijeliti za ili protiv GMO-a ili zakona nego da svi zajedno, bez obzira na političku opciju, ozbiljno razmisle o posljedicama koje će proizaći iz predloženih odredbi ako se usvoje. Priklanja se onima koji smatraju da bi trebalo još malo vremena da se o svemu u miru razgovara (treće čitanje ili jedan time out) prije glasanja.

Svjesni smo posljedica GMO-a na zdravlje ljudi, međutim, postojećim zakonima zaštitili smo unaprijed one koji jedu proizvode u čijem sastavu je GMO u određenim postocima obvezom proizvođača na propisanu deklaraciju o proizvodu. No zastupnica je protiv mogućnosti da se na ograničenim površinama u otvorenom sustavu na području RH siju određene vrste sjemena GMO (ona nije čak ni određena, to se ostavlja tijelima). Ispitivanja su pokazala da se ne može kontrolirati što će se dogoditi s okolnim usjevima kad se jedno takvo sjeme stavi u otvoreni sustav. Danas u Hrvatskoj imamo tri milijuna hektara

poljoprivredne zemlje, a obrađeno je samo milijun hektara. Pretpostavka je stručnjaka da Hrvatska može na svojim poljima hraniti 20 milijuna stanovnika. Podaci o našem uvozu i izvozu govore da danas hrani samo dva milijuna ili da više od polovice potrebne hrane uvozimo.

Dakle, možemo proizvesti na konvencionalni, ekološki prihvatljiv način i danas puno poželjniji način deset puta više hrane. I naši sadašnji proizvodi i kulture, jaja, meso, perad, pšenica, kukuruz, vino, mandarinke i med ukazuju da se ne bi smjelo dopustiti da se zagade, a pogotovo pšenica i kukuruz koje Hrvatska ima dovoljno a može proizvesti i više, naglasila je zastupnica. Dodala je i da odluke koje su donijele neke županije o zaštićenim područjima od GMO nisu deklarativna namjera. Županijska skupština Koprivničko-križevačke županije jednoglasno je donijela, na prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a, odluku da se cijelo područje Županije proglašava područjem na kojem se neće dozvoliti sijanje GMO sjemena niti takva proizvodnja. Danas, nažalost, vidi se da se čovjek miješa u prirodne i Božje zakone i za dobro dobiva nagradu a za loše je kažnjen, rekla je na kraju.

Iz gospodarske krize - proizvodnjom hrane

Ivo Lončar (neovisni) zaključuje da i ovaj predloženi zakon dokazuje kako smo mi Hrvati jedan vrlo specifičan narod. O ovom zakonu podijelili smo se u dva tabora, ekstremno za i ekstremno protiv umjesto da se o njemu, koji će mnogome odrediti hrvatsku sudbinu, razgovara trezveno i na znanstveno stručan način. Ovaj put ne zna kako će glasovati jer realnost mu kaže da digne ruku "za", a nešto malo znanja o tome i razum kažu "ne".

Danas imamo tri poljoprivrede, uvjetno dijeli zastupnik, ekološku, konvencionalnu i GMO poljoprivredu, a jedna drugu isključuje. Zalaže se za alternativu jer bez alternative u proizvodnji hrane nema napretka, kaže. Hrana ne može biti zdrava ili nezdrava, možemo

govoriti samo o ekološki više ili manje onečišćenoj hrani. Kad bi danas u svijetu imali dvije godine ekološku proizvodnju treće godine nastala bi opća glad. Primjerice, ekološkom proizvodnjom pšenice na hektaru bi prinos bio dvije do dvije i pol tona a u konvencionalnoj proizvodnji, gdje je prisutna kemija, bez ikakvih problema dobije se 7,5 do 8 tona. Zastupnik kaže da ne pripada ni jednom agrokemijskom lobiju niti se zalaže za kemiju ali smatra da trebamo biti realni. Ako se kemija upotrebljava uz prisustvo znanosti i struke onda nećemo imati problema, jer pesticidi su skupno ime za sva kemijska sredstva s kojima se borimo protiv bolesti štetnika u poljoprivrednoj proizvodnji.

Ovim zakonom u Hrvatskoj se želi odustati i od održivog razvoja, da se građane Hrvatske stavlja u poziciju pokusnih kunića globalnih korporacija, da se umanjuje sposobnost nacije da se samostalno prehrani na tradicionalan način, da se domaće poljoprivredne proizvođače lišava mogućnosti da iskoriste rastuću potražnju za prirodnom hranom u svijetu, odriče se pravo građanima na slobodi izbora odnosno mogućnost da se kaže ne genetski modificiranim organizmima.

Danas u Hrvatskoj, nažalost, imamo GMO, prisutan već 15 godina, u našoj je zemlji velika multinacionalna kompanija Pioneer sa svojim kreacijama u proizvodnji sjemenskog kukuruza i mi sijeemo te kreacije a 2002. godine priznali su da u tim sjemenima ima GMO. Ne treba govoriti da je u našoj zemlji putem soje GMO itekako prisutan, da se ne govori o rajčicama, paprikama, krastavcima. S druge strane, naša Hrvatska je ekološki najčistija zemlja u Europi, naglasio je navodeći primjer Nizozemske koja

od proizvodnje cvijeća, sjemena, voća i povrća ostvaruje godišnji prihod od 60 milijardi dolara, ali i da ima najjači eko pokret jer su oni svoju zemlju gotovo upropastili.

Iz ove gospodarske krize Hrvatska jedino može izaći s proizvodnjom hrane jer je danas na Zemlji sve više ljudi a sve manje proizvodnih površina za hranu. Mi svake godine (zadnjih sedam, osam godina) uvozimo hrane u vrijednosti više od 1,25 milijardi dolara (u 2004. 1,4 milijarde) a to što se uvozi je dobro konfekcionirano smeće, odgovorno kaže zastupnik.

Zalaže se da se sada ne glasuje o ovom predloženom zakonu na koji je dato dosta amandmana i prijedloga, već da se sve dobro ugradi u njega, jer on će umnogome odrediti sudbinu Hrvatske. Zatim, da se na svakom proizvodu u kojem ima GMO jednostavno to napiše i neka kupci biraju, rekao je dodajući da se svaka neprirodna intervencija vraća kao bumerang i da još uvijek nemamo znanstveno stručnih dokaza je li GMO štetan ili koristan. Apsolutno je protiv GMO ali je isto tako realan da je u Hrvatskoj GMO prisutan najmanje 15 godina i zato se treba od toga zakonski zaštititi.

Mr.sc. **Zdenka Čuhnil (zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)** replicirala je predgovorniku na korištenje izraza "ekološki najčišća zemlja" jer nažalost, gledajući po količini rezidua u tlu pripadamo u zagađenije zemlje jer koristimo atrazine koje Europa ne koristi od 1993. godine a koji se jako akumuliraju u tlu. Što se tiče ekološke proizvodnje misli da to nije budućnost jer u deset godina imamo ispod tri promila površina pod ekološkom hranom. **Ivo Lončar (neovisni)** složio se sa zastupnikom ali i objasnio da je za njega ekološka poljoprivreda kritika konvencionalne poljoprivrede i da je u tom smislu moramo podržati. Podsjetio je da je rekao što bi se dogodilo u svijetu nakon dvije godine samo te proizvodnje. **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** replicirala je zastupniku Lončaru rekavši da, nažalost ima puno znanstvenih dokaza o štetnosti GMO te u vezi s tim citirala navode iz izvješća o hranidbenom pokusu na

štakorima u Americi s GMO rajčicom, krumpirom itd. **Ivo Lončar (neovisni)** odgovorio je da i dalje tvrdi da nema znanstvenih dokaza ni o štetnosti niti o korisnosti GMO-a jer ovo što se radilo sa životinjama još uvijek ne znači da će se jednako reflektirati na ljude.

GMO staviti pod nadzor

Mr.sc. **Ivan Bagarić (HDZ)** najprije je izrazio žaljenje da javnost nije mogla čuti ovu kvalitetnu raspravu. Genetski modificirani organizmi su jedna od suvremenih tema, a zastupniku osobno najbliža onoj s kojom se čovječanstvo susrelo u nedavnoj prošlosti. Kako god se atomska energija može upotrijebiti u najuzvišene svrhe i ciljeve liječenja, može se upotrijebiti i za ubijanje, tako i GMO može biti u službi jednoga i drugog.

Istraživačke porive na razini genoma je nemoguće zatamiti odnosno spriječiti i što god Hrvatska poduzimala ne može staviti nikakvu barijeru i granicu kad da se nas to ne tiče, mi smo jednostavno dio globalnog svijeta i u takvom svijetu živimo, kaže zastupnik. Ne vjeruje da doista možemo biti zemlja slobodna od GMO-a, međutim, kao i druge probleme s kojima se čovjek susreće u današnjici, kriminalitetom, terorizmom itd. tako treba promatrati na način da ga se prati i da bude pod nadzorom kako bi onaj štetni dio bio pod najvišom mogućom kontrolom. Pridružuje se svima koji drže da je ovo previše važna materija koju treba još razmotriti, uključiti sve prijedloge pojedinaca i grupa i onda donijeti konačan stav, rekao je, među ostalim.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) ponovila je da nema rezultata istraživanja GMO-a na ljudima zbog kratkoće vremena od primjene GMO-a a možda je i zbog izostanka volje, budući da je silan novac u pitanju.

Željko Kurtov (HNS) najprije je podsjetio na stajališta Odbora za poljoprivredu i šumarstvo iz rasprave o ovom zakonskom prijedlogu i Odbora za zakonodavstvo te pročitao mišljenje Hrvatskoga agronomskog društva o ovom predloženom zakonu. Tako, među ostalim, stoji da je apsurdno temelji-

ti ovaj zakon na neostvarenim snovima ove nove znanosti jer se u slučaju genetičkog inženjeringa bilježe samo promašaji a i pitanje je koji su razlozi da se zakonom odobrava uvoz i sjetva usjeva koji je potencijalno opasan po zdravlje čovjeka i životinja, ugrožava okoliš i biološku raznolikost i ako ne posjeduje gospodarsku prednost. Hrvatsko agronomsko društvo smatra da zbog velikih temeljnih propusta ovakav zakon ne može proći nakon djelomičnog dotjerivanja već da ga treba u cijelosti odbaciti i pristupiti izradi novog, povoljnijeg zakona za Hrvatsku.

Stoga zastupnik pita ima li Hrvatska potrebu, ekonomsku, političku ili neku drugu za žurbom s ovim, kad prvo treba riješiti naše probleme s poljoprivrednim zemljištem i samom poljoprivrednom proizvodnjom. Naša proizvodnja, uz neke izmjene, ne samo da je dostatna za našu zemlju nego smo sigurno spremni i za izvoz, a ni turizam i GMO hrana ne mogu ići skupa, rekao je, među ostalim. Tek kad dodemo do rezultata i do kontrole GMO i da nema opasnosti možemo bez žurbe prihvatiti to sjeme u Hrvatskoj.

Miroslav Korenika (SDP) u svojoj replici rekao je da se slaže s rečenicom predgovornika da turizam, posebno visoki, i GMO hrana ne idu zajedno ali nažalost, svjedoci smo u RH prevelikog uvoza hrane i pitanje je koliko u tom uvozu uistinu ima GMO-a. Ako želimo biti veliki patrioti, domoljubi trebalo bi ići za tim da se poveća proizvodnja domaće hrane i da ipak pazimo što i kako prodajemo jer rasprodaja naših hotela na obali dovest će do toga da će stranci još više uvoziti hranu. **Željko Kurtov (HNS)** u potpunosti se složio da su danas bez ovog zakona moguće manipulacije i da u hrani može biti GMO-a. Ovaj zakon potreban je Hrvatskoj samo treba ići u treće čitanje zbog svih ovih mišljenja i stoga što je on prevažan za Hrvatsku i hrvatski narod.

Ipak treće čitanje

Željko Ledinski (HSS) kaže da smo svjesni da je današnji životni standard

teško zamisliti bez napretka znanosti i tehnologije i da taj brzi razvoj ne omogućava sagledavanje svih ukupnih popratnih djelovanja uporabe GMO-a na prirodu i ljudsko zdravlje. Nemoguće je zaustaviti globalizaciju koja kao negativnu stranu ima liberalizaciju tržišta, ali i dostupnost saznanja i informacija.

Zato je potrebno sagledati pozitivne i negativne strane uporabe GMO-a, rekao je te poput mnogih u raspravi naveo da većina stanovnika europskih zemalja vjeruje u škodljivost takvih proizvoda. Podsjetio je na europsku zakonsku regulativu u vezi s tim (stroža od Kartagenskog protokola); direktive, načelo predostrožnosti, da od uporabe GMO-a najveću korist ostvaruje proizvođač dok krajnji potrošač nema neke velike koristi. Upravo zbog toga ovaj zakonski prijedlog mora biti posebno pod lupom i greške koje bi se eventualno mogle dogoditi s emisijom GMO-a u okoliš mogle bi imati dalekosežne posljedice.

Ako želimo razviti sektor tržišnih usmjerenih konkurentnih poljoprivrednih gospodarstava pitanje je na koji to način želimo ostvariti a ako je uz poljoprivredu turizam naša strateška djelatnost pitanje je kakav turizam želimo razvijati. Onakav, kaže zastupnik, koji će uz komparativne prednosti očuvane biološke i krajobrazne raznolikosti ponuditi tradicionalne i ekološke proizvode. I usporimo li ili onemogućimo ulazak GMO-a bit će potrebno osmisliti niz poticajnih mjera kako bi se proizvođačima nadoknadila dobit, naveo je, među ostalim zastupnik, naglasivši da bi bilo dobro da ovaj zakonski prijedlog ipak ide u treće čitanje, jer to nije običan zakon. I ukoliko ide u treće čitanje, povući će svoje amandmane (osam, kojima se, među ostalim, naglašava javnost rada i uvid javnosti u postupke nadležnih tijela u vezi s podacima o GMO).

Usljedila je petminutna rasprava klubova zastupnika u kojoj su predstavnici klubova ponovili već iznesena stajališta.

Tako je mr.sc. **Božidar Pankretić (HSS)**, javljajući se u ime Kluba zastupnika HSS-a najprije ponovio najbitnije s rasprave u Odboru za poljoprivredu i

šumarstvo a u vezi s ovom raspravom zaključio da se nitko od govornika nije založio za namjerno puštanje GMO-a u okoliš ili za sjetvu. Realan je prijedlog da ovaj zakon još ispravimo i predložimo treće čitanje, zaključio je apelirajući u tome na sve zastupnike.

Pero Kovačević (HSP) govoreći u ime Kluba zastupnika HSP-a podsjetio je da su mnogi u raspravi spominjali Božje, kozmičke i prirodne zakone a da je upravo ovaj zakon protiv njih. Tu je i jasan odgovor i stajalište Kluba zastupnika HSP-a da za ovakav zakon nikad ne može biti, niti podržati GMO, već samo u medicinske i znanstvene svrhe.

Opasna je i zabrinjavajuća činjenica što ovaj zakon podržavaju jedino klubovi zastupnika SDP-a i HDZ-a, jer kad su negdje oni zajedno nikad ništa nije dobro završilo, rekao je. Također je opasna činjenica da je EU dopustila GMO (na pritisak SAD-a), mi imamo mogućnost proglasiti Hrvatsku slobodnom zonom i napraviti je zemljom prosperiteta. O samom predloženom zakonu izlišno je govoriti jer, primjerice, (članak 3.) govori se o podijeljenoj nadležnosti između pet raznoraznih inspekcija i državnih tijela a u pravu se zna da u takvoj situaciji na kraju nitko za ništa ne odgovara. Ovaj način je nedopustiv i predlažemo Vladi da u roku sat vremena povuče ovaj zakon ako želi dobro hrvatskim građanima, rekao je.

Klub zastupnika IDS-a neće podržati ovaj konačni prijedlog zakona, izvijestila je **Dorotea Pešić-Bukovac (IDS)**. Prvo, dolazimo iz regije koja se očitovale da ne želi na svom prostoru imati genetski modificirane organizme, a s druge strane čujemo da je još osam županija protiv takvih genetski modificiranih organizama. To bi nešto trebalo značiti za gospodu iz Ministarstva, rekla je.

Smatra da se ovim zakonom u Hrvatskoj želi i odustati od održivog razvoja, da se građane Hrvatske stavlja u poziciju pokusnih kunića globalnih korporacija, da se umanjuje sposobnost nacije da se samostalno prehrani na tradicionalan način, da se domaće poljoprivredne proizvođače lišava mogućnosti da iskoriste

rastuću potražnju za prirodnom hranom u svijetu, odriče se pravo građanima na slobodi izbora odnosno mogućnost da se kaže ne genetski modificiranim organizmima.

Zahtjevi Kluba zastupnika IDS-a su svakako ne dopustiti unos GMO-a u okoliš Hrvatske, dopustiti proglašavanje županija i jedinica lokalne samouprave zonama slobodnim od GMO-a, rigorozne kazne za prekršitelje i naknadu štete, navela je.

Ivo Lončar (neovisni) ispravio je navod zastupnice i rekao da sve što je od sjemena "Pioneer" ima u sebi GMO, pa tako i u Istarskoj županiji, kukuruz i rajčica, koja se puno proizvodi i ide za našu "Podravku". Ponovio je da je protiv svakog neprirodnog utjecaja na prirodu jer se to vraća kao bumerang ali mi to već imamo i moramo donijeti zakon da se zaštitimo.

Pratiti prekogranično kretanje GMO-a

Mr.sc. **Zdenka Čuhnil (zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)** rekla je da Klub zastupnika nacionalnih manjina podržava donošenje ovog zakona jer je jedino na temelju njega moguće pratiti prekogranično kretanje GMO-a, proizvodnju u prirodi na ograničenom prostoru. No sam zakon nije dovoljan ako ne budemo raspolagali s kvalitetnim laboratorijima i znanstvenicima koji selekcioniraju genetski modificirane organizme i koji će moći odgovoriti koji su geni upotrebljeni, kako se kreću u biljci i samoj prirodi, kako utječu na okoliš i kako se razgrađuju.

U Hrvatskoj zasigurno ima površina i za organsku hranu i za konvencionalnu proizvodnju ali i GMO proizvodnji ukoliko je ona strogo kontrolirana. Uz kvalitetno obilježavanje genetski modificiranih organizama prepustimo zaista građanima i tržištu da oni odaberu, prestanimo neargumentirano i ničim dokazanim tvrdnjama plašiti i iskorištavati taj strah. No slaže se (zastupnik Dorić) da će ovaj zakon biti podlozan čestim promjenama kako će znanost i tehnologija napredovati i kako će znanost dava-

ti nove spoznaje, neovisno o politici i negativnoj selekciji informacija.

Pero Kovačević (HSP) ispravio je kao netočan navod predgovornice o neargumentiranim napadima GMO jer, kaže, najjači argument je što se tome protivi 90 posto hrvatskih građana. A što se tiče navoda da se dopusti tržištu da odredi pravila igre tržište ima samo interes-profit, a ne zaštitu prirodnih bogatstava Hrvatske i budućnosti Hrvatske. **Mr.sc. Božidar Pankreć (HSS)** također se javio s ispravkom netočnog navoda i rekao da se nikoga ne plaši s GMO-om nego je to realna predostrožnost. Neki se s tom realnošću ne žele pomiriti ali većina hrvatskog stanovništva je svjesna toga i, vjeruje zastupnik, ta će javnost imati utjecaj na zastupnike u Saboru da se suprotstave ovom zakonu. **Dorothea Pešić-Bukovac (IDS)** rekla je da je sigurno da građani imaju pravo birati što se vidi i po tome da ujutro na tržnici nestane sve voće i povrće uzgojeno na tradicionalni način i to je pokazatelj, uz ankete, što naši građani žele.

Nedovoljno znanje o GMO-u

Luka Bebić (HDZ) javljajući se u ime Kluba zastupnika HDZ-a najprije je rekao da je šteta da javnost nije pratila ovu iznimno bogatu i argumentiranu raspravu o ovom prevažnom pitanju. To je važan problem a razlog zbog kojeg ovako raspravljamo, usuduje se reći zastupnik, je nedovoljno ili slabo znanje (pri tom ne isključuje ni sebe) o toj temi.

Mi Hrvati imamo jednog znanstvenika koji spada u samu elitu u svjetskom području genetike, prof.dr. Radmana, koji je razbio genetski kod i koji tvrdi (slobodna interpretacija) da se sve ono što je epohalno u znanstvenim otkrićima

dogodilo zbog nekih genetskih promjena uslijed mutacija izazvanih različitim poticajima i da samo rađanje tih genetskih promjena nosi u sebi i u humanoj medicini bolesti ali i odgovore na te bolesti.

U Hrvatskoj već petnaestak godina postoje genetski modificirani organizmi i pitanje je kako mi to možemo usmjeravati i kontrolirati. Mi to možemo učiniti i ne možemo se izolirati, ali možemo strogim znanstvenim mjerama i kontrolom nastojati da negativne posljedice budu što manje.

Mr.sc. Božidar Pankreć (HSS) ispravio je navod predgovornika i rekao da mi možemo biti slobodni od GMO-a jer nam to dopuštaju određene deklaracije i propisi. Dakako da ćemo imati dobru kontrolu i laboratorije ali to nema veze da sada na mala vrata pustimo ovim zakonom ulazak GMO usjeva.

U ime predlagatelja zakona državni tajnik Ministarstva kulture mr. sc. **Jadran Antolović** zahvalio je na iscrpnoj raspravi o ovom izuzetno važnom zakonu. Drago mu je da su se na određeni način svi složili da treba spriječiti ulazak GMO-a u bilo kojem obliku, uvažavajući razinu znanja koju u ovom trenutku imamo i da se stvari svakodnevno mijenjaju razvijanjem znanosti.

Podsjetio je da se ovo pitanje ne uređuje zakonski prvi put, da Zakon o zaštiti prirode ima o tome odredbe, na osnovi kojih (o GMO-u) smo prošle godine uništavali uvezeni kukuruz. To dovoljno govori da u stvari nemamo nadzor nad time i to je razlog i interes za donošenje ovog zakona – da ovu materiju kontroliramo stručno i odgovarajuće i da se prema njoj odgovorno postavimo. U raspravi se spominjalo i pitanje lobija, podložnost korupciji pa i zbog toga treba uvažiti ovaj Kona-

čni prijedlog koji daje sustav u kojem sva nadležna ministarstva međusobno moraju biti suglasna da bi se donijela potrebna odluka (koju moraju podržati i znanstvenici – stručna tijela). A što se tiče županija i odluka da su slobodne od GMO-a u tim istim županijama došlo je do uništavanja usjeva kukuruza jer se koristilo sjeme zagađeno GMO-om.

Na kraju je državni tajnik mr.sc. **Jadran Antolović** zahvalio na podnesenim amandmanima koje će predlagatelj, rekao je, razmotriti kako bi se poboljšao predloženi zakonski tekst.

S ispravicima netočnih navoda državnog tajnika javili su se mr.sc. **Božidar Pankreć (HSS)** jer da će se ovim zakonom legalno dopustiti GMO (ne nešto što se ilegalno uveze), mr.sc. **Zdenka Čuhnil (zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)**, rekavši da je GMO kukuruz sijan prethodne tri godine na tri različite lokacije i da je ušao u sortnu listu te da Hrvatska više nije GMO free i **Dorothea Pešić-Bukovac (IDS)** da se radi o koncepcijskoj razlici jer se ovime želi kontrolirati u Hrvatsku GMO a ne kako kontrolirati da GMO ne uđe u Hrvatsku.

Rasprava je zatim bila zaključena.

O ovom se Konačnom prijedlogu zakona nije glasovalo na ovoj sjednici. Naime, s obzirom na brojne amandmane i određene prijedloge proceduralne naravi da se provede treće čitanje a i stajalište Vlade da će razmotriti sve ove prijedloge i da se Vladi ostavi prostora i vremena da ih dobro prostudira, objasnio je predsjednik Hrvatskoga sabora i predsjedatelj Vladimir Šeks, glasovat će se kad se steknu uvjeti.

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O BORAVIŠNOJ PRISTOJBI

Malim iznajmljivačima mogućnost izbora

Na 13. sjednici Hrvatski sabor je - hitnim postupkom - promijenio Zakon o boravišnoj pristojbi, jedan iz paketa turističkih zakona čije su izmjene najavljene ove godine. Dopunama ovog propisa uvedeno je paušalno plaćanje boravišne pristojbe za građane koji iznajmljuju smještaj turistima, paralelno s paušalnim oporezivanjem dohotka od te djelatnosti. Na inicijativu oporbe Vlada je naknadnim amandmanskim korekcijama "malim iznajmljivačima" (onima koji iznajmljuju do 4 kreveta, a kapaciteti su im tijekom godine popunjeni manje od 40 dana) ostavila mogućnost izbora. To znači da će se oni koji iznajmljuju do 4 kreveta, a kapaciteti su im tijekom godine popunjeni manje od 40 dana, moći opredijeliti hoće li prijeći na nov režim naplate, ili će i dalje plaćati boravišnu pristojbu prema ostvarenom broju turističkih noćenja.

Naime, po ocjeni oporbenih zastupnika, prvobitno predloženo rješenje pogodovalo bi samo velikim iznajmljivačima, čiji su kapaciteti tijekom godine popunjeni duže od četrdesetak dana, dok bi destimuliralo one na manje atraktivnim turistički područjima kojima je ovaj vid djelatnosti prijeko potreban radi krpanja kućnih budžeta. Ne bude li se vodilo računa o tome, neće se smanjiti rad na crno niti osigurati bolja naplata boravišne pristojbe, što bi trebali biti osnovni ciljevi predloženih izmjena, upozoreno je u raspravi. Naprotiv, može se očekivati da će mnogi registrirani iznajmljivači odjaviti djelatnost, jer će biti natjerai

u "sivu zonu", a posljedica toga bit će i manje sredstava u budžetima turističkih zajednica, gradova i općina.

Želimo li stati na kraj sivom tržištu prije svega treba novelirati Zakon o državnom inspektoratu, kako bi se povećale ovlasti inspektora, te pooštriti kazne za one koji ne prijavljuju goste i izbjegavaju plaćanje poreza, rečeno je među ostalim.

Sudionici u raspravi priznali su Vladi da je osmislila jednostavniji način plaćanja boravišne pristojbe, ali za većinu je upitna pravičnost paušalne naplate. I ne samo to. Zamjeraju joj da ne vodi računa o regionalnim specifičnostima i turističkoj razvijenosti pojedinih regija, odnosno da je sva mjesta na obali i sva turistička naselja stavila u istu kategoriju.

Spomenimo i zamjerke kako zakone u oblasti turizma nije pametno mijenjati uoči turističke sezone, kad su već utvrđene cijene turističkih usluga, sklopljeni ugovori sa stranim partnerima, itd. Dio zastupnika predložio je, stoga, da ovaj zakonski prijedlog Vlada povuče iz procedure, dok su drugi sugerirali da se ova rasprava tretira kao prvo čitanje, te da se nova rješenja pripreme za iduću turističku godinu.

Na kraju je postignut kompromis. Naime, prihvaćanjem amandmana klubova zastupnika HSS-a i SDP-a koji su se zalagali za selektivni pristup kod naplate boravišne pristojbe Vlada je pokazala da ima sluha za prijedloge oporbe te da vodi računa o socijalnoj kategoriji iznajmljivača. Složila se i s tim da se zadrže postojeći razredi

turističkih mjesta na osnovi kojih će se određivati koeficijenti po kojima će se ubuduće plaćati paušalna boravišna pristojba.

Uvodno spomenimo i sugestiju iz rasprave da bi, po uzoru na konkurentne zemlje, trebalo uvesti stimulativne mjere kod prijavljivanja gostiju, npr. vinjete, na osnovi kojih bi oni ostvarivali popuste na neke usluge.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza predloženog Zakona donosimo uvodno izlaganje **Božidara Kalmete**, ministra mora, turizma, prometa i razvitka, koji je obrazložio zastupnicima osnovne intencije ponuđenih rješenja.

Pojasnio je da se predloženim dopunama predviđa uvođenje obveze plaćanja boravišne pristojbe u paušalnom iznosu i to za građane koji su registrirani za pružanje usluga smještaja u domaćinstvu. Tu bi pristojbu privatni iznajmljivači plaćali za svaki krevet ili mjesto u kampu, na račun turističke zajednice općine, grada ili mjesta, do 31. srpnja tekuće godine (mogla bi se podmiriti i u tri rate, s tim da zadnji obrok treba uplatiti najkasnije do 30. rujna).

Prema definiciji iz članka 1. Konačnog prijedloga zakona (novopredloženi članak 5c.) godišnji paušalni iznos boravišne pristojbe je umnožak broja kreveta, odnosno mjesta u kampu, koeficijenta područja na kojem se pružaju usluge smještaja u domaćinstvu i visine boravišne pristojbe koju određuje Vlada na prijedlog nadležnog ministarstva. Za naselja koja imaju

izlaz na more ili više od 100 tisuća stanovnika, utvrđen je koeficijent 1,00, za naselja na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i na otocima iz prve skupine (prema posebnim propisima) upola manji, a za sva ostala naselja u visini 0,75.

U skladu s mjerama Vlade RH o suzbijanju crne, odnosno sive ekonomije, predviđa se paušalno plaćanje boravišne pristojbe, koje bi se uvelo paralelno s paušalnim oporezivanjem građana koji iznajmljuju smještaj turistima.

Osim toga, ostavlja se mogućnost općinskim i gradskim vijećima da, na prijedlog turističkih zajednica, povećaju te koeficijente (maksimalno dvostruko), ako je u pojedinom gradu, općini ili naselju prosječna popunjenost kapaciteta u privatnom smještaju veća od 40 dana godišnje.

Govoreći o razlozima za donošenje ovog Zakona, ministar je podsjetio na to da je u Republici Hrvatskoj registrirano gotovo 50 tisuća privatnih iznajmljivača s oko 340 tisuća kreveta, što predstavlja 40 posto ukupnih smještajnih kapaciteta. prema procjenama turističkih zajednica, 10 - 30 posto pružatelja ugostiteljskih usluga u domaćinstvu, ovisno o području, ne prijavljuje svoje goste i ne uplaćuje boravišnu pristojbu, već iznajmljuje sobe i apartmane "na crno." Taj je problem godinama prisutan u hrvatskom turizmu, ali se ne rješava na zadovoljavajući način, unatoč maksimalnom zalaganju inspeksijskih službi.

Budući da je boravišna pristojba, u pravilu najvažniji i najizdašniji izvor prihoda turističkih zajednica, zbog visokog postotka rada na crno one često nemaju dovoljno sredstava za izvršavanje zakonom propisanih zadaća, napominje Kalmeta. Osim toga, zbog velikog broja neprijavljenih gostiju znatno im je otežano i praćenje turističkog prometa.

U skladu s mjerama Vlade RH o suzbijanju crne, odnosno sive ekonomije, predviđa se paušalno plaćanje boravišne pristojbe, koje bi se uvelo paralelno s paušalnim oporezivanjem građana koji iznajmljuju smještaj turistima. Po mišljenju predlagatelja predloženi model obračuna i naplate paušalnog poreza na dohodak, zajedno s paušalnom boravišnom pristojbom, bit će stimulativan i motivirajući za iznajmljivače. Naime, procjenjuje se da će paušalisti imati minimalna davanja. Bit će dovoljno da jedan krevet iznajmljuju 6 dana godišnje da bi podmirili sve obveze prema državi.

Osim toga, primjenom predloženih mjera trebala bi se osigurati bolja naplata boravišne pristojbe, što će izravno utjecati na povećanje prihoda turističkih zajednica, s razmjernim efektima na općinske, gradske, pa i županijske proračune. Nadalje, usmjeravanjem inspekcija u nadzor nad domaćinstvima koja ne prijavljuju goste smanjit će se iznajmljivanje na crno, a mnogi koji dosad nisu bili registrirani za tu djelatnost početi će se legalno baviti iznajmljivanjem soba i apartmana. Zahvaljujući tome smanjit će se i broj neprijavljenih gostiju što će turističkim zajednicama omogućiti bolje praćenje turističkog prometa.

Po riječima ministra Kalmete Vlada je uputila ovaj zakon u hitnu proceduru kako bi se što prije izglasao i počeo primjenjivati već ove turističke sezone. Izrazio je uvjerenje da će predložene dopune suzbiti sivu ekonomiju u ovom dijelu turističke ponude, te polučiti i druge pozitivne efekte, i za državu, i za goste, ali i za iznajmljivače.

Na kraju je još napomenuo da je Ministarstvo pripremlilo paket zakona o turističkim zajednicama (uz predloženi, u njemu su i zakoni o turističkim zajednicama te o članarinama) koji će tijekom ove godine doći u redovnu saborsku proceduru.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo dopupro je donošenje ovog Zakona hitnim postupkom, uz dva amandmana pravno-te-

hničke naravi (članci 1. i 2. Konačnog prijedloga zakona).

U općoj raspravi na sjednici matičnog **Odbora za turizam**, istaknuto je, među ostalim, da bi trebalo razmotriti mogućnost selektivnog pristupa kod određivanja visine godišnjeg paušalnog iznosa boravišne pristojbe, ovisno o položaju mjesta ili naselja u okviru pojedine županije, te s time u svezi izvršiti određenu kategorizaciju i stupnjevanje visine te naknade. Za selektivan pristup članovi tog radnog tijela zalažu se za selektivan pristup i kad je riječ o nižim socijalnim kategorijama iznajmljivača kojima su itekako važni i manji prihodi od iznajmljivanja nekoliko postelja. U raspravi su se čula i mišljenja da se predloženim Zakonom ne rješavaju problemi iznajmljivanja kuća za odmor, apartmana i dr. u privatnom smještaju "na crno".

Odbor je sugerirao Hrvatskom saboru da donese Zakon o dopunama Zakona o boravišnoj pristojbi, uz tri amandmanske korekcije. Spomenimo najprije predloženu izmjenu u stavku 1. novog članka 5c. (članak 1. Konačnog prijedloga zakona) kojom se točnije određuje kategorija obveznika plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa boravišne pristojbe. Riječ je, konkretno, o prijedlogu da se umjesto postojećeg teksta iza riječi: "za svaki krevet i smještajnu jedinicu u kampu koji se koriste," dodaju riječi: "sukladno rješenju o odobrenju za pružanje ugostiteljskih usluga građana u domaćinstvu."

Svrha je njihova amandmana za dopunu članka 2. - olakšati poslovanje domaćinstvima koja pružaju usluge smještaja u seoskom turizmu. Riječ je, zapravo, o dopuni novog stavka 4. članka 11. postojećeg Zakona, u kojem stoji da se odredba stavka 3. (obveza iskazivanja iznosa naplaćene boravišne pristojbe u računu za pružene usluge) ne primjenjuje na registrirane privatne iznajmljivače koji plaćaju godišnji paušalni iznos boravišne pristojbe, "osim za usluge smještaja u seljačkom domaćinstvu".

Istu dopunu Odbor je predložio i u članku 4. u kojem su pobrojane odredbe Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti koje prestaju važiti stupanjem na snagu predloženog Zakona.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja resornog ministra **Božidara Kalmete**, za riječ se javio mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)**. Ispravio je njegov navod da će se prihvaćanjem ovih zakonskih izmjena smanjiti iznajmljivanje smještaja turistima na crno. Dogodit će se upravo obratno, tvrdi zastupnik. Donošenjem ovog zakona potaknut će se rad na crno jer će mali iznajmljivači, čiji kapaciteti nisu popunjeni četrdesetak dana, da bi im se isplatilo plaćati paušal, biti prisiljeni krenuti ka sivoj zoni.

Privatni iznajmljivači plaćali bi godišnji paušal za svaki krevet ili mjesto u kampu, na račun turističke zajednice, ovisno o koeficijentu razreda turističkog mjesta u kojem se pružaju usluge smještaja u domaćinstvu i visini naknade koju odredi Vlada.

Nakon ove opaske, Ante Markov je izvijestio zastupnike o stavovima matičnog Odbora za turizam, a potom su dobili riječ predstavnici klubova zastupnika.

Profitirat će samo veći iznajmljivači

Predloženi zakonski tekst se na prvi pogled može činiti jednostavnim i dobrim, ali problem je u tome što je kod određivanja iznosa paušala koji bi trebali plaćati privatni iznajmljivači, predlagatelj pokazao nepoznavanje stanja na našem turističkom tržištu, konstatirao je **Zdenko Antešić**, predstavnik Kluba zastupnika SDP-a. Naime, računice pokazuju da bi trebali imati popunjene kapacitete najmanje 42,86 dana u godini, pa i duže, uzme li se u obzir da djeca ne plaćaju tu naknadu, da bi pokrili troškove paušala. Da bi ukazao na neodrživost takvog prijedloga, spomenuo je podatke da je lani prosječna popunje-

nost kapaciteta u privatnom smještaju u Šibensko-kninskoj županiji iznosila 28, a u Splitsko-dalmatinskoj svega 22 dana. Kad je riječ o dijelu paušala koji se odnosi na porez na dohodak od iznajmljivanja (300 kuna po ležaju) nepoznavanje situacije na našem turističkom tržištu još više dolazi do izražaja, kaže zastupnik. Budući da je taj porez dosad iznosio 7,5 posto ostvarenog prihoda od iznajmljivanja, a sada se predlaže 300 kuna paušala po ležaju, to bi značilo da bi ubuduće trebalo uprihodovati najmanje 4 tisuće kuna po ležaju (ili 373 kune dnevno po apartmanu). Na temelju višegodišnjeg iskustva poznato je, međutim, da se takva cijena, posebno na području sjeverne Dalmacije, može ostvariti jedino u špici turističke sezone (15 - 20 dana), dok su u ostalim razdobljima cijene višestruko manje, napominje zastupnik.

Po mišljenju njegovih stranačkih kolega ovaj zakonski prijedlog nije dobar jer se protivi osnovnim principima socijal-demokracije. Naime, pogoduje samo iznajmljivačima čiji su kapaciteti popunjeni duže od 42 dana, koji će po novome plaćati manje boravišne pristojbe nego dosad, a to automatski znači i manje sredstava u proračunima turističkih zajednica. Istodobno se povećavaju davanja malim iznajmljivačima kojih ima najviše, i kojima ovaj vid djelatnosti nerijetko predstavlja jedini izvor prihoda. S obzirom na to prijeto opasnost da i oni krenu u "crno iznajmljivanje". Drugim riječima, ovaj zakonski prijedlog polučit će posve suprotne efekte od očekivanih, napominje Antešić. Naime, iznajmljivanje na crno neće se smanjiti nego povećati, a bit će i manje novaca u proračunima turističkih zajednica. Najavio je da će njihov Klub, zajedno s Klubom zastupnika HSS-a, uložiti amandane na ponuđeni zakonski tekst, i predložiti uvođenje prijelaznog rješenja za tzv. male iznajmljivače (u suprotnom ne mogu podržati ovaj zakonski prijedlog).

Spomenuo je i zamjerku svojih stranačkih kolega da predlagatelj ne vodi računa o regionalnim specifičnostima i turističkoj razvijenosti pojedinih regija.

Osim toga, zakoni u oblasti turizma ne bi se smjeli donositi uoči turističke sezone, kad su već formirane cijene turističkih usluga, sklopljeni ugovori sa stranim partnerima i tiskani katalozi. Budući da je za problem crnog tržišta dobrim dijelom kriva neefikasnost državne uprave i inspekcijskih službi, prijeko je potrebno sveobuhvatno sagledati cijelu problematiku i uskladiti propise iz ove domene, naglašava Antešić.

Hitno novelirati Zakon o državnom inspektoratu

Za ispravak negoćnog navoda javio se **Milan Meden (HDZ)**. Opovrgnuo je tvrdnju prethodnika da će predloženi Zakon poticati rad na crno. Naprotiv, oni koji su dosad iznajmljivali smještaj turistima na crno prijavit će tu djelatnost, kako bi se fokus inspekcijskog nadzora skrenuo na ilegalne iznajmljivače.

Da bi pokrili troškove paušala privatni iznajmljivači trebali bi imati popunjene kapacitete najmanje 42 dana u godini.

I predstavnik Kluba zastupnika HSP-a, **Pero Kovačević**, izrazio je rezervu prema planiranim dosezima ovog Zakona, to više što siva ekonomija u oblasti turizma egzistira godinama, a da niti jedna vlada nije puno postigla na suzbijanju te pojave. Kako reče, i njegovi stranački kolege smatraju da ovaj propis ne bi trebalo donositi uoči predstojeće turističke sezone, nego krajem prethodne godine, te da se ovakvim parcijalnim pokušajima neće puno postići. Želimo li sustavno i učinkovito suzbiti sivu ekonomiju, trebalo je usporedo s ovim Zakonom predložiti i izmjene Zakona o državnom inspektoratu, napominje zastupnik. Naime, dosezi predloženih mjera idu samo na registrirane iznajmljivače, iako su nam najveći problem upravo oni koji iznajmljuju na crno. Činjenica je, kaže, da inspektori imaju premale ovlasti za borbu protiv te pojave,

pa ne mogu primjenjivati ni odgovarajuće mjere. Primjerice, bez naloga suca za prekršaje ne mogu ući u objekte koje netko nelegalno iznajmljuje bez naloga suca za prekršaje. Najveći je problem sa strancima koji imaju apartmane u Hrvatskoj i koji često "ugošćuju rodbinu i prijatelje". Nitko ne reagira ni na raširenu pojavu kampiranja "na divlje, budući da mnoge općine nemaju komunalne redare," negodovao je zastupnik.

Ne bi bilo loše prijeći na paušalno plaćanje boravišne pristojbe, jer to podrazumijeva i manje obveza vezanih uz knjigovodstvo, ali to se ne može uvesti preko noći i na predložen način, napominje dalje. Osim toga, ovim zakonskim prijedlogom nisu najbolje kategorizirani ni objekti koji se iznajmljuju. Primjerice, nije isto iznajmljivati sobu 100 metara od plaže, ili 4,5 km iznad magistrale. Isto tako, jasno je da iznajmljivači na otocima, a i nekim drugim područjima, neće imati popunjene krevete 42 dana. Zbog toga u prvoj fazi treba ponuditi alternativno rješenje, kako bi se onima koji su registrirani za tu djelatnost omogućilo da sami odluče hoće li ići na plaćanje paušala, ili plaćati boravišnu pristojbu na dosadašnji način. Na kraju je izjavio da će njihov Klub u tom slučaju poduprijeti predloženi Zakon, ali očekuju da se novelirani Zakon o državnom inspektoratu nađe pred zastupnicima već na sljedećoj sjednici. Samo na taj način možemo zaokružiti sustav i očekivati rezultate, a u protivnom ćemo napraviti još veći kaos u području turizma, jer će biti sve više neregistriranih iznajmljivača koji ruše cijenu onima koji posluju legalno.

Uvođenjem paušala povećat će se rad na crno

Država treba ubirati boravišnu pristojbu, ali ne na način da teret svoje nesposobnosti prebaci na građane, primijetio je **Željko Kurtov**, glasnogovornik Kluba zastupnika HNS-PGS-a. Predlagatelj je doista osmislio jednostavniji način plaćanja te naknade od dosadašnjeg, ali je pritom zanemario činjenicu da takvo rješenje, kada bi bilo jedino,

ne bi bilo pravedno. Budući da je kao osnovica za obračun paušala određena popunjenost kapaciteta od 40 dana, mali iznajmljivači, čiji su kapaciteti popunjeni svega dvadesetak dana, radili bi samo za punjenje blagajne turističkih zajednica i države. Za njih bi primjena predloženog rješenja bila destimulirajuća jer bi, faktički, jednaku pristojbu plaćao onaj tko radi jedan dan i onaj čiji su kapaciteti puni 100 dana. Dakako, ne

Ovaj zakonski prijedlog polučit će posve suprotne efekte od očekivanih. Naime, iznajmljivanje na crno neće se smanjiti, nego povećati, što znači da će biti manje novaca u proračunima turističkih zajednica, te gradova i općina.

smije se izgubiti iz vida činjenica da se ovaj novi način obračunavanja boravišne pristojbe odnosi samo na one privatne iznajmljivače koji su registrirali svoju djelatnost (oni drugi ni dosad nisu plaćali tu naknadu, pa je teško očekivati da će to činiti ubuduće). Bude li se boravišna pristojba ubuduće obračunavala samo prema predloženom modelu, postoji opasnost da se poveća broj iznajmljivača na crno, napominje Kurtov. Stoga se, kaže, zastupnici HNS-a i PGS-a također zalažu za to da se zadrži i postojeći način obračuna, kako bi građani imali mogućnost izbora (ovisno o tome koja im je varijanta isplativija). Na taj bi se način reguliranje ovog pitanja prepustilo tržišnim principima i doista bi se moglo očekivati povećanje broja prijavljenih pružatelja usluga. U tom slučaju ne bi bilo razloga ni za povećanjem cijena smještaja turista, građani bi i dalje bili motivirani iznajmljivati svoje kapacitete i razvijao bi se privatni sektor turizma, a turističke zajednice bi svakako ubirale više sredstava nego što se to moglo očekivati prema dosadašnjem ili modelu čije se uvođenje predlaže.

Na kraju je izjavio da će Klub zastupnika HNS-PGS-a podržati ovaj zakonski prijedlog, uz amandmanski zahtjev za dopunu članka 1., koja bi omogućila privatnim iznajmljivačima da sami izaberu način plaćanja boravišne pristojbe. Na taj bi se način zaštitilo građane na manje atraktivnim turističkim lokacijama koji bi, zbog relativno kratke godišnje popunjenosti kapaciteta, uvođenjem paušala bili dovedeni u znatno lošiji položaj.

Predložene svrsishodne promjene

Milan Meden je najavio da će Klub zastupnika HDZ-a poduprijeti predložene dopune, jer su uvjereni u to da će se njima postići zacrtani ciljevi, prije svega suzbijanje rada na crno u turizmu. Predloženim se, naime, uvelike mijenjaju obveze pružatelja ugostiteljskih usluga u domaćinstvima, ili popularno nazvanih privatnih iznajmljivača, koji čine 40 posto svih ukupnih smještajnih kapaciteta u Hrvatskoj, s gotovo 340 tisuća registriranih kreveta. Ovakav udio privatnih iznajmljivača u ukupnoj strukturi turističke ponude jedinstven je na Mediteranu, tvrdi zastupnik.

U tom sektoru su inače stalno prisutni problemi, kaže dalje. Naime, privatni iznajmljivači žale se na to da nema dovoljno gostiju, a turističke zajednice da im se ne prijavljuju gosti i ne uplaćuje boravišna pristojba (tu obvezu izbjegava 10 do 30 posto registriranih iznajmljivača). Državni inspektorat je i prošle godine upozoravao na to da ne može permanentno kontrolirati svih 50 tisuća registriranih iznajmljivača, a pojačano one koji nisu registrirani za obavljanje ove turističke djelatnosti. Država je najodgovornija za širenje sive ekonomije, pa bi trebala snositi odgovornost i za njeno suzbijanje, smatra zastupnik (prema procjeni turističkih zajednica). Pođemo li od pretpostavke da je svaki privatni iznajmljivač utajio samo jedno noćenje u špicu sezone, možemo izračunati da je sustav turističke zajednice, ali i lokalne samouprave, oštećen za oko 25 mln. kuna. Međutim, nisu oštećene

samo turističke zajednice, nego i gradovi, općine i županije, budući da se i lokalni proračuni jednim dijelom financiraju iz boravišne pristojbe.

Podatak da se svake godine registri- ra gotovo 14 posto novih iznajmljivača, rječito svjedoči o tome da ova djelatnost nema teškoća s punjenjem kapaciteta, kao što neki prikazuju, tvrdi Meden. Budući da se ni uz ogromne napore nadležnih inspektora rad na crno ne može suzbiti, trebalo je poduzeti konkretne mjere. Vlada je odlučno "presjekla" dosadašnje stanje i predložila svrsishodne izmjene, kako bi se uvelo reda u ovom sektoru. Na predložen način osiguralo bi se da se boravišna pristojba plaća prema prosječnom broju noćenja po krevetu ili kamp jedinici u prethodnoj godini, čime će se smanjiti troškovi obavljanja inspekcij- skog nadzora, a i broj neprijavljenih gostiju.

Predlagatelj ne vodi računa o regionalnim specifičnostima i turističkoj razvijenosti pojedinih regija. Osim toga, zakoni u oblasti turizma ne bi se smjeli mijenjati uoči turističke sezone, kad su već formirane cijene turističkih usluga, sklopljeni ugovori sa stranim partnerima i tiskani katalogi.

Dobro je, kaže, da je predlagatelj pri određivanju paušala vodio računa o položaju objekata koji se iznajmljuju, napose na područjima od posebne državne skrbi i otocima prve skupine (iako se u nekim mjestima koja nisu uz more bilježi bolja popunjenost kapaciteta u privatnom smještaju, nego u onima uz obalu). U onim mjestima gdje su kapaciteti popunjeni duže od 40 dana, lokalna samouprava može i povećati paušalnu boravišnu pristojbu, najviše do dvostrukog iznosa. Dakako, realno je očekivati da će određeni broj registriranih iznajmljivača odjaviti djelatnosti, jer će

upravo oni biti prvi na udaru inspekcij- skih službi.

O tome da se Vlada snažno uhvatila ukoštac sa sivom ekonomijom svjedoči i uvođenje paušalnog oporezivanja privatnih iznajmljivača, što će u konačnici dovesti do učinkovitog i jednostavnijeg sustava te bolje organiziranosti privatnog sektora već od ove sezone. Dakako, najglasniji protivnici ovakvog modela bit će upravo oni koje će ove izmjene primorati na legalno poslovanje, ali njih ne bismo trebali štiti. U svakom slučaju, ne stoje kritike kako sada nije pravo vrijeme za donošenje predloženog propisa, tvrdi Meden. Naime, taj se razlog već godinama koristi kao opravdanje za to da se u ovom segmentu ništa ne mijenja, a promjene su neminovne, zaključio je.

Pero Kovačević je reagirao na nje- govu tvrdnju da će se primjenom ovog Zakona znatno smanjiti broj neregistri- ranih iznajmljivača soba i apartmana. Kako reče, u zakonu se uopće ne spominju neregistrirani iznajmljivači, nego samo oni koji su prijavili djelatnost.

Nikoli Vuljaniću nije jasno kako se uvođenjem paušala može dobiti bolji uvid u turistički promet.

Voditi računa o socijalnoj kategoriji iznajmljivača

Po riječima **Ante Markova**, predstavnika Kluba zastupnika HSS-a, privatni smještaj, kao alternativni smještaj turisti, ne mora nužno biti u sukobu s cilje- vima strategije razvoja turizma (svaka vrsta smještaja može naći svog kupca ako je sadržaj dobar). Međutim, i ovaj segment turističke ponude treba sistematizirati i dovesti na prihvatljivu razinu, vodeći pritom računa i o socijalnoj kategoriji iznajmljivača. To znači da treba znati prepoznati različite kategorije unutar strukture privatnih iznajmlji- vača.

Primjerice, brojni građani su se tako dobro prilagodili potrebama turista, da uz iznajmljivanje soba i apartmana imaju organizirane i dodatne sadržaje. Međutim, više od polovine onih koji su registrirani za tu djelatnost preko ljeta

iznajmljuju prostore u kojima inače žive, da bi upotunili svoje kućne budžete.

Nitko ne dovodi u pitanje potrebu uvođenja reda u tom sektoru, pogotovo stoga što postoje ogromni problemi i u naplati poreza na dohodak od iznaj- mljivanja smještaja turistima, napomi- nje zastupnik. Međutim, "ne možete s pištoljem na vodu ganjati ozbiljne lopove". Za to su potrebne daleko snažnije mjere i to ne samo fiskalne politike. U prvom redu treba aktivirati inspekcij- ske službe i promijeniti cijeli sustav Drž-avnog inspektorata.

Predvidjeti alternativno rješenje

Po ocjeni zastupnika HSS-a, upitna je pravičnost paušalnog plaćanja boravišne pristojbe i poreza, iako je razumljivo da država želi uprihodovati što više novaca iz tog izvora, a i turističke zajednice priželjkuju što veći dio tog "kolača". U svakom slučaju, valja zaštititi one iznaj- mljivače koji početkom turističke sezone sele iz svoje kuće ili stana u podrum ili u kuhinju, da bi došli do dodatnog izvora prihoda. U tu svrhu valja predvi- djeti prijelazno razdoblje i omogućiti im da se opredijele za paušal ili za ostanak u režimu obračuna boravišne pristojbe prema ostvarenom broju noćenja.

Podemo li od pretpostavke da je svaki privatni iznajmljivač utajio samo jedno noćenje u špici sezone, možemo izračunati da je sustav turističke zajednice, ali i lokalne samouprave, oštećen za oko 25 mln. kuna.

Markov je upozorio i na problem građana koji ne mogu dobiti rješenja za obavljanje ugostiteljske i turističke djelatnosti jer njihovi objekti nemaju upo- rabnu dozvolu (samo u njegovoj županiji takvih objekata ima više od 25 posto). Budući da ne mogu raditi legalno, iznaj- mljuju sobe i apartmane na crno. Prema

tome, postoje brojni razlozi za ozbiljnu raspravu o ovoj problematici i ne treba ovakav pristup Vlade dočekati "na nož", naglašava zastupnik.

Po ocjeni njegovih stranačkih kolega predložene mjere, uz određene dopune, mogu postići svoj cilj. Među ostalim, mogu poslužiti i kao dobra platforma da se riješi i pitanje nadzora, posebice nad iznajmljivačima koji nemaju dozvole za rad, te donesu ostali zakoni iz turističkog paketa koji će potaknuti drugačiji pristup ovoj problematici.

Maksimalni paušal - 600 kuna po krevetu

Za riječ se potom javio predstavnik predlagatelja, **Božidar Kalmeta**. Informirao je zastupnike da će maksimalni paušal koji bi plaćali privatni iznajmljivači iznositi svega 600 kuna, što znači da će vlasnik moći podmiriti sve obveze prema državi od zarade koju ostvari šestodnevnom iznajmljivanjem jednog kreveta ili apartmana. Osim toga, boravišna pristojba se ne bi plaćala na pomoćne ležajeve koje obično koriste djeca (i dosad se za djecu do 12 godina nije plaćalo ništa, ali se zato za onu u dobi od 12 do 18 godina plaćalo 50 posto umanjena naknada). Po njegovu mišljenju predložena rješenja neće biti nepovoljnija za iznajmljivače koji rade legalno. Dakako, za one koji rade na crno dosadašnji način plaćanja bio je povoljniji, ali svima nam je u interesu da suzbijemo sivu ekonomiju, kako bi bilo više novaca u državnom proračunu, pa i za socijalne programe.

U nastavku je izvijestio da će pred zastupnike ubrzo doći Zakon o državnom inspektoratu koji također predviđa vrlo efikasne mjere u tom pravcu. Riječ je o proširenju ovlasti inspektorima kako bi mogli dodatno kontrolirati za one koji nisu prijavljeni. Izrazio je uvjerenje da će i uvođenje paušala za one koji rade na crno ponukati da registriju svoju djelatnost. Dodatna im je pogodnost i to da će paušalni iznos od 600 kuna moći platiti u tri rate. Doduše, moglo bi se postaviti pitanje zašto bi netko tko iznajmljuje sobu svega 7

dana u godini plaćao istu naknadu kao i onaj koji je bukiran 100 dana. Međutim, prvima se zasigurno ne isplati registrirati djelatnost, pa najvjerojatnije rade na crno. U svakom slučaju, prosjek od kojega polazi predlagatelj je realan i predloženim načinom plaćanja boravišne pristojbe polučit će se očekivani efekti, tvrdi Kalmeta. Izglasa li se ovaj Zakon, tijekom godine moći će se pratiti kako se ostvaruju prihodi na osnovi utvrđenog paušala. Budući da će se pred zastupnicima uskoro naći i paket zakona o turističkim zajednicama, određene korekcije moći će se, po potrebi, ugraditi i u te propise.

Na predloženi način osiguralo bi se da se boravišna pristojba plaća prema prosječnom broju noćenja po krevetu ili mjestu u kampu u prethodnoj godini, čime bi se smanjili troškovi obavljanja inspeksijskog nadzora, a i broj neprijavljenih gostiju.

Nije istina da se prema predloženom Zakonu nikome neće povećati davanja, ispravio ga je **Zdenko Antešić**. Nema sumnje - kaže - da će se onim iznajmljivačima koji tijekom sezone nemaju popunjene kapacitete 42 dana, obveze povećati, dok će se onima koji su bukirani više od 42 dana smanjiti davanja.

To mišljenje dijeli i mr.sc. **Marin Jurjević**. Čak štoviše, smatra da će se primjenom ovog Zakona povećati rad na crno, jer će mali iznajmljivači biti "natjerani" u sivu zonu.

Za veće iznajmljivače paušal ne dolazi u obzir

Svaka država, odnosno jedinica lokalne samouprave, ide na paušalno davanje za one djelatnosti koje nisu konjunktur- ne, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Međutim, uvođenjem paušala za konjunktur- ne djelatnosti, samo stvaramo dodatne naprave. I ona

smatra da se predloženim neće suzbiti crno tržište u ovoj djelatnosti, niti naplatiti boravišne pristojbe u realnom iznosu (najprije je trebalo donijeti efikasan zakon o državnom inspektoratu). Kako reče, negdje se inspektori, unatoč malim plaćama, ubijaju od posla, ali i ondje gdje se uhvate ukoštac s problemom nailaze na zakonske prepreke.

I ovaj segment turističke ponude treba sistematizirati i dovesti na prihvatljivu razinu, ali vodeći pritom računa i o socijalnoj kategoriji iznajmljivača.

Po njenom mišljenju predloženi Zakon svjedoči o tome da je država doista kapitulirala glede rada na crno, pa i u turizmu. Može značiti i to da je blagajna prazna i da se od iznajmljivača poštopoto želi naplatiti i ono što nisu ostvarili. S druge strane, neće se uspjeti naplatiti ono što ostvaruju veći iznajmljivači, nego upravo suprotno.

Da bi sustav bio efikasan, onima najmanjim trebalo bi bar ponuditi alternativu, da se mogu opredijeliti za paušalno plaćanje boravišne pristojbe ili naplatu po ostvarenom noćenju. Međutim, za one veće ni u kom slučaju ne dolazi u obzir paušal, jer na takav način bi samo profitirali. Naime, plaćanje paušala indirektno, pa i direktno, znači i smanjenje aktivnosti inspektora, a upravo tu službu treba jačati. Efikasna i jaka uprava, pogotovo kad je riječ o inspeksijskim službama, najbolja je prevencija protiv sive ekonomije, tvrdi zastupnica. Stoga za tu namjenu treba izdvajati veća sredstva, a u tom će se slučaju i pravosuđe rasteretiti popriličnog broja predmeta.

Usvoji li se predloženi Zakon u ponudjenom obliku, država bi pokazala da je slaba prema jakim, a jaka prema slabima, zaključila je na kraju.

Režim paušala znači veći porez

Po mišljenju **Josipa Leke (SDP)** predloženi Zakon "okreće stvari naglava-

čke". Osim toga, njegovom primjenom svi paušalisti plaćat će povećani porez. Naime, prema postojećim zakonskim odredbama (članci 3. i 11.) boravišna pristojba je porez na uslugu koji plaća korisnik, a naplaćuje davatelj usluge (u ime države ili turističke zajednice). Međutim, paušalist nema obvezu naplatiti tu naknadu, niti će to iskazati u računu, već će njome teretiti svoj prihod. Drugim riječima, umjesto naplate takse na uslugu smještaja, to prebacujemo na porez na djelatnost. Posljedice - svima će se povećati porez, što je u suprotnosti s mjerama koje je ova Vlada utvrdila u svom programu kad je došla na vlast. Osim toga, sa stajališta pravnog sustava u Republici Hrvatskoj upitno je da postoje dvije kategorije gospodarskih subjekata koje imaju različit porez.

Upitna je pravičnost paušalnog plaćanja boravišne pristojbe i poreza, iako je razumljivo da država želi uprihodovati što više iz tog izvora, a i turističke zajednice priželjkuju što veći dio tog "kolača".

U nastavku je upozorio na to da se, prema predloženom, prihod od turističke pristojbe temelji na negativnoj solidarnosti. To znači da će ekonomski slabiji iznajmljivači zapravo financirati one bogatije. Budući da se radi o prihodu turističkih zajednica, koje propagiraju turizam u Hrvatskoj, od te propagande opet imaju više koristi oni jači, na bogatijim turističkim područjima. S druge strane, u programu Vlade navodi se kao generalni cilj izjednačavanje razvoja svih regija i krajeva u Hrvatskoj.

Nije točno ni to da će se boravišna pristojba, navodno, moći plaćati u tri rate, jer te pristojbe faktički više nema. Tko prihvati plaćanje paušala zapravo će plaćati porez, a ne pristojbu, a tu obvezu mora realizirati do kraja srpnja tekuće godine (boravišna pristojba se plaća tek kad se naplati od gosta, a izostane

li posjet turista, neće se ni naplatiti). U ovakvim okolnostima, svaki paušalist će do spomenutog roka morati platiti puni iznos razreznog poreza na djelatnost.

Doda li se tome da efekti predloženih mjera zadiru u turističko poslovanje ove godine, kad su aranžmani već zaključeni, znači da će se kvazi boravišna pristojba samo prevaliti na djelatnost. Zbog toga bi, u najmanju ruku, trebalo zastati s donošenjem ovog zakona, ili ga pripremiti za sljedeću godinu, sugerira zastupnik. U svakom slučaju, privatnim iznajmljivačima treba pružiti mogućnost izbora, tako da mogu plaćati paušalnu naknadu, prihvate li da im to ide u trošak. Na taj bismo način izjednačili uvjete privređivanja, kaže zastupnik.

A ako turistička zajednica, kao organizacija sui generis, s javnim ovlastima, ima problema oko utvrđivanja tko iznajmljuje sobe i apartmane na crno, tu okolnost ne smije prebaciti na one koji su poštenu, upozorio je na kraju.

Parcijalnim mjerama nećemo postići cilj

Zdenko Antešić (SDP) također smatra dvojbenom tvrdnju predlagatelja da će se predloženim smanjiti crno tržište. Naime, u ovom segmentu poslovanja nisu toliko problematični iznajmljivači koji prošvercaju nekoliko dana boravka gostiju. Osnovni su problem velika apartmanska naselja koja se iznajmljuju bez ikakve kontrole (tu se krije onih 10 do 30 posto crnog tržišta). Umjesto da donesemo sustavne mjere kojima bi se to suzbilo, mi sagledavamo samo jedan segment problema i pokušavamo ga riješiti uvođenjem fiskalne kategorije u djelatnost, odnosno u plaćanje boravišne pristojbe. To nije provedivo jer se prebacivanjem problema neefikasnosti državne uprave na lokalne jedinice, odnosno na turističke zajednice, neće postići cilj, tvrdi zastupnik.

Nema sumnje - kaže - da će mali iznajmljivači, uključe li se u sustav paušalnog oporezivanja biti kažnjeni, ili ćemo ih natjerati u crno tržište, dok će veliki biti nagrađeni, jer će imati manje porezne obveze. To znači da se primjenom

predloženih rješenja neće prikupiti ni više novaca u gradske i državnu kasu.

Neozbiljno je, kaže Antešić, donositi ovaj propis dvadesetak dana prije Uskrsa, dakle uoči turističke sezone. Podsjetio je i na to da brojni turistički objekti, iz raznoraznih razloga, nemaju uporabnu dozvolu, zbog čega se neće moći kategorizirati. To znači da će njihovi vlasnici također morati skrenuti u crno tržište. U svakom slučaju, problem treba sagledati kompleksnije, jer na ovakav način nećemo postići ono što želimo, već će efekti biti posve obrnuti, upozorava zastupnik.

Mnogi građani ne mogu dobiti rješenja za obavljanje ugostiteljske i turističke djelatnosti jer njihovi objekti nemaju uporabnu dozvolu, pa iznajmljuju sobe i apartmane na crno.

Radi stimuliranja ovog segmenta turističke djelatnosti, predložio je da se primijene iskustva nekih nama konkurentskih zemalja, primjerice, uvođenje vinjeta kod prijavljivanja gostiju. To bi trebala biti stimulatívna mjera koja bi omogućila uredno prijavljenom gostu popuste kod plaćanja parkinga ili nekih drugih usluga u turističkim mjestima.

Jednostavniji način obračuna i naplate

Rade Ivas (HDZ) je najprije podsjetio na razloge za donošenje predloženog Zakona i ciljeve koji bi se njegovom primjenom trebali postići. Kako reče, predložena rješenja su na tragu višegodišnjeg zauzimanja za pojednostavljenje administrativnih obveza koje opterećuju pružanje usluga smještaja u domaćinstvu, te posebice za obuzdavanje crnog tržišta u turizmu. Primjedbe kako je popunjenost kapaciteta u nekim područjima znatno manja od četrdesetodnevnog prosjeka posve sigurno stoje i trebat će ih uzeti u obzir, kaže zastupnik. Naglasio je da dolazi iz župani-

je gdje privatni smještaj čini 64 posto ukupnih smještajnih kapaciteta. Riječ je o 41 tisuću 260 smještajnih jedinica u kojima je lani ostvareno 1 143 815 noćenja, za što je naplaćeno 6 150 000 kuna boravišne pristojbe. Prosječna popunjenost kapaciteta bila je oko 30 dana, a po jednoj smještajnoj jedinici naplaćeno je 150 kuna boravišne pristojbe. Model paušalnog obračuna i naplate boravišne pristojbe i poreza na dohodak od iznajmljivanja mora biti stimulativan i motivirajući, jer će jedino tako polučiti očekivane efekte, napominje zastupnik. Prenio je i sugestiju Turističke zajednice Šibensko-kninske županije, da bi prilikom određivanja visine paušalnog iznosa boravišne pristojbe trebalo napraviti distinkciju između turističkih zajednica manjih i većih naselja.

Predložena rješenja neće biti nepovoljnija za iznajmljivače koji rade legalno. Procjenjuje se da će maksimalni paušal iznositi 600 kuna, što znači da će vlasnik moći podmiriti sve obveze prema državi od zarade koju ostvari šestodnevnom iznajmljivanjem kreveta ili apartmana.

Replicirajući mu, **Zdenko Antešić** ga je zamolio da objasni na koji je način uvođenje paušala stimulativno za male iznajmljivače kojima je prosječna popunjenost kapaciteta manja od 42 dana (takvi su u većini).

Paušal neće natjerati ilegalce da prijave djelatnost

Rade Ivas je ponovio da bi bilo dobro smanjiti taj prosjek. Smatra da će pojednostavljenje procedure prijave gostiju, a i činjenica da bi šestodnevnom iznajmljivanjem kreveta mogli pokriti troškove paušala, zasigurno stimulirati iznajmljivače da prijeđu na nov način plaćanja te naknade. Na kraju je napomenuo da se bez kvalitetne kontrole

inspekcijskih službi predviđeni efekti ipak neće moći realizirati.

Po njegovim riječima izračuni pokazuju da većina iznajmljivača ne bi trebala osjetiti neke veće negativne posljedice primjene predloženog rješenja. Naprotiv, uvođenjem sustava koji bi one koji rade zakonito trebao staviti izvan zone interesa inspekcijskih službi morali bi profitirati. Inspektori bi se trebali više okrenuti iznajmljivačima koji rade na crno, ali dok se njihove ovlasti ne prošire, teško je očekivati da će paušal natjerati ilegalce da registriraju svoju djelatnost.

Po riječima zastupnika sve veći problem predstavljaju i strani vlasnici nekretnina koji iznajmljuju svoje objekte "rodbini i prijateljima". Naime, u zadnjih desetak godina stranci su kupovali više od 3,5 tisuće nekretnina u Hrvatskoj, a znakovito je da se mahom radi o Nijemcima, Austrijancima i Mađarima, budući da nam upravo iz tih zemalja dolazi najveći broj stranih turista.

Ako do početka turističke sezone inspektori ne dobiju veće ovlasti u kontroli, paušalno plaćanje poreza i boravišne pristojbe neće značajnije utjecati na smanjenje ilegalnog iznajmljivanja, tvrdi zastupnik. Naime, oni će i dalje, kao i prethodnih sezona, kontrolirati registrirane iznajmljivače, dok će ih komplicirana procedura udaljavati od onih neregistriranih.

Zakon nedorečen i neuredan

Na početku svog izlaganja **Nenad Stazić (SDP)** je konstatirao da je ministar Kalmeta zasigurno vrlo sposoban čovjek, ali da mu je povjereno malo preveliko ministarstvo. To je vjerojatno razlog što je u saborsku proceduru upućen ovako nedorečen i neuredan zakonski prijedlog (iako nije jedini). U prvom redu nije jasno tko plaća paušalni iznos boravišne pristojbe - korisnik (prema članku 1. postojećeg Zakona) ili davatelj usluge smještaja (prema članku 5c. dopunjenog Zakona). Nadalje, u zakonskom tekstu (čl. 12.) stoji da se boravišna pristojba plaća u protivvrijednosti domaće valute u odnosu na DEM, iako

se sada sve računa u eurima. Nepotreban je i članak 3. u kojem piše da tu naknadu ne plaćaju djeca do 12 godina, slijepe i gluhe osobe s tjelesnim invaliditetom, itd. Naime, ako ne plaćaju korisnici, onda ne plaća nitko.

Predloženi Zakon svjedoči o tome da je država doista kapitulirala glede rada na crno, pa i u turizmu, a može značiti i to da je blagajna prazna i da se od iznajmljivača pošto-poto želi naplatiti i ono što nisu ostvarili.

Kad se već išlo na izmjenu ovog Zakona trebalo je promijeniti i članak 9. koji određuje da 25 posto sredstava prikupljenih od boravišne pristojbe ide Hrvatskoj turističkoj zajednici, odnosno Niki Buliću. Ta sredstva treba vratiti lokalnoj zajednici, odnosno turističkoj zajednici mjesta, onima koji će uređivati plaže, napraviti rasvjetu na šetalištima, postaviti košare za smeće, itd. Niki Buliću neka ostane 1 -2 posto tog novca, jer ionako ne radi ništa drugo osim što posjećuje turističke sajmove (budući da je Ministarstvo turizma ukinuto nikome ne odgovara za svoj rad).

Na kraju je sugerirao ministru da povuče ovaj Zakon iz procedure i napravi jedan smislen zakonski prijedlog, uz uvažavanje prijedloga zastupnika. U tom će slučaju, kaže, dobiti podršku cijelog Sabora, a i njegovu osobnu.

Predloženo u suprotnosti s principima tržišnog gospodarstva

Po mišljenju **Antona Peruške** polazišne osnove za donošenje ovog Zakona su pogrešne, pa postoji opasnost da doživi sudbinu Pomorskog zakonika i uredbe o crnom čarteru. U prvom redu, suprotan je principima tržišnog gospodarstva u kojem porezna politika mora biti stimulativna. To znači da onoga tko

lošije posluje treba stimulirati da postigne bolje rezultate, a ne sve uprosječivati. Pitanje je - kaže - poznajemo li mi uopće našu realnost i znamo li koja je prosječna popunjenost smještajnih kapaciteta u domaćinstvima? Sudeći prema predloženom, očito želimo stimulirati samo velike iznajmljivače a eliminirati one male, čiji su kapaciteti tijekom godine popunjeni svega 15 do 20 dana. Primjerice, u istarskom selu Peruški, blizu turističkog kompleksa, privatni smještaj je bukiran 15-ak do 30 dana. Usvajmo li ovakav Zakon ne samo da nećemo eliminirati sivu ekonomiju, već ćemo natjerati male iznajmljivače da odjave svoje kapacitete i da rade na crno, upozorava zastupnik. To će neminovno rezultirati i smanjenjem prihoda turističkih zajednica, napominje zastupnik.

Umjesto naplate takse na uslugu smještaja, to prebacujemo na porez na djelatnost, što će svim paušalistima povećati porezne obveze.

Daljnja je njegova zamjerka da predlagatelj nije uvažio hrvatske specifičnosti. S tim u svezi spomenuo je i pravilnik o paušalnom plaćanju poreza u djelatnosti iznajmljivanja stanova, postelja i soba, objavljen u "Narodnim novinama" od 8. veljače, kojim je već definirana politika ove Vlade u odnosu na turističku djelatnost. Ako se već htjelo ići na veće ubiranje poreza na način paušalnog oporezivanja, trebalo je ići na najviše 10 kreveta, odnosno 5 smještajnih jedinica (svi ostali su dužni voditi poslovne knjige). Autori pravilnika polaze od pretpostavke da turizam radi cijelu godinu, a ne samo 3 mjeseca u sezoni, a ne zna se ni koja će biti uloga turističkih agencija nakon njegova donošenja.

Kako reče, ova Vlada i saborska većina snosit će odgovornost za donošenje ovog Zakona koji je potpuno neprimjeren našim uvjetima i koji će biti dodatni uteg na one male iznajmljivače koji

jedva krpaju kraj s krajem. Najavio je, stoga, tri amandmana kojima će pokušati popraviti ovaj vrlo loš zakonski prijedlog.

Po mišljenju **Šime Lučina (SDP)** ovo je još jedan u nizu eksperimenata koji će "trajati samo jedno ljeto", jer će se pokazati neefikasnim i neučinkovitim. S obzirom na to da je blizu turistička sezona, a i lokalni izbori, u dvojbi je - kaže, da li da glasa za donošenje ovog Zakona ili ne.

Pooštriti kazne za nelegalno iznajmljivanje

Po riječima **Nikole Vuljanića (HNS)** ovo je još jedan u nizu propisa kojima država, odnosno ova ili ona razina vlasti daje do znanja da nije u stanju obaviti posao, zbog čega se ide na izmjenu propisa. Sada malo znamo o tome što nam se događa u turističkoj potrošnji, a nakon ovoga znat ćemo još manje. Naime, uvodi se još jedan paušalni "porez", poput RTV pretplate, i drugih paušala, koji nas zapravo udaljavaju od principa tržišne ekonomije. On je isto tako nepravedan kao i temeljni porez na isti posao (posebice zato što je on paušalan i ne ulazi u sustav povrata poreza).

Nisu toliko problematični iznajmljivači koji prošvecaju nekoliko dana boravka gosta, nego velika apartmanska naselja koja se iznajmljuju bez ikakve kontrole.

Daljnja je nepravda u tome da se ide naruku iznajmljivačima koji imaju sobe u mjestima gdje su kreveti popunjeni dulje od 40 dana, tako da će za njih plaćati upravo oni koji manje zarađuju. Dakako, pod uvjetom da ostanu u sistemu i prihvate logiku da iznajmljuju krevet 20 dana, a plaćaju paušal za 40. Ta je pravda kvazi kapitalistička, kao i ovaj, ali i dobar dio zakonskih prijedloga koji nam se ovdje serviraju, negodovao je zastupnik. Prihvatljiva alternativa mogla bi biti da se iznajmljivačima

omoguću izbor, ali ako se netko odluči za egzaktno praćenje prometa i kazne za one koji rade na crno trebale bi biti drakonske. To više što onaj tko nije prijavio boravak gosta vara ne samo na boravišnoj pristojbi, nego i na porezu.

Po mišljenju zastupnika nije pametno ni da ovaj zakonski prijedlog dolazi pred zastupnike uoči turističke sezone, i prije izbora. Bilo bi najkorektnije da ministar pristane na to da se ova rasprava tretira kao prvo čitanje ovog propisa, tako da se do jeseni pripremi tekst koji bi bio u skladu s realnošću i proklamiranim ciljevima koji se navode u obrazloženju predlagatelja. Tada bismo u miru mogli odlučiti o tome što će se događati u slijedećoj turističkoj sezoni.

Više reda na turističko tržište

Jagoda Martić je mišljenja da predložene mjere neće uvesti red na turističkom tržištu, što je osnovna namjera predlagatelja. Naime, uvođenje paušala u naplatu boravišne pristojbe nije pravično, i to iz više razloga. Naime, u istu kategoriju se stavljaju sva mjesta na obali, bez obzira na to imaju li veću ili manju popunjenost smještajnih kapaciteta od utvrđenog prosjeka. Upravo iz tog razloga trebalo bi omogućiti općinskim i gradskim vijećima i smanjenje, a ne samo povećanje koeficijenta područja na kojem se pružaju usluge smještaja u domaćinstvu.

Spomenimo i njen prigovor da se u istu kategoriju stavljaju i sve zone unutar jednog grada, te veliki i mali iznajmljivači (prvima to ide naruku). Nema sumnje, kaže, da mnogi zakidaju državu jer ne uplaćuju pristojbe, i s tim novcima grade apartmane i kupuju skupe automobile, ali takvih je znatno manje. Većini dopunska zarada od iznajmljivanja u ljetnim mjesecima omogućava lakše preživljavanje. Ako smo socijalna država, a tako piše u Ustavu, upravo o ovoj kategoriji iznajmljivača moramo itekako voditi računa, napominje zastupnica. Po njenom mišljenju najveći izvor crnog tržišta je veliki broj stanova i apartmana u gradovima uz more, čiji vlasnici žive u inozemstvu. Oni ih

iznajmljuju navodnoj rodbini i prijateljima, a od takvog vida turizma hrvatska država nema uplaćenu ni jednu jedinu kunu. Želimo li stati na kraj sivom tržištu treba što prije novelirati Zakon o državnom inspektoratu i znatno pooštriti kazne.

Slaže se, inače, s prijedlozima da se iznajmljivačima omogućiti da izaberu što im je isplativije - paušal ili stari način naplate boravišne pristojbe.

Inspektori bi se morali više okrenuti onim iznajmljivačima koji rade na crno, ali dok se njihove ovlasti ne prošire, teško je očekivati da će uvođenje paušala natjerati ilegalce da registriraju svoju djelatnost.

Iz navedenih razloga, kaže, njeni stranački kolege tražili su da ovaj Zakon ide u redovnu proceduru, kako bi ga do drugog čitanja Vlada mogla doraditi, nakon što sagleda sve posljedice koje bi mogle proizaći iz ovako ishitrenog prijedloga (mogao bi doživjeti sličnu sudbinu kao i Pravilnik o utvrđivanju ispitnih centara za polaganje vozačkih ispita).

Ponudeni tekst usuglašen sa strukovnom udrugom

Uključivši se u raspravu, **Božidar Kalmeta** je napomenuo da je bivša Vlada pokušavala napraviti nešto slično, ali da nikada nije imala snage izvesti bilo koju reformu. Podsjetio je i na to da je predloženi zakonski tekst usuglašen sa strukovnom udrugom privatnih iznajmljivača.

U nastavku je obećao da će Vlada uvažiti konstruktivne prijedloge iz ove rasprave. Primjerice, ako većina zastupnika smatra da će uvođenje paušala uzrokovati probleme malim iznajmljivačima, Vlada će prihvatiti amandman koji ide za tim da im se dade mogućnost izbora, s tim da se u zakonu definira tko spada u tu kategoriju. Po njegovu

mišljenju mali iznajmljivač je onaj tko iznajmljuje 1 ili 2 sobe i 1 apartman, ali onaj tko ima 3 apartmana zasigurno nije socijalna kategorija.

Na kraju je opovrgnuo tvrdnju zastupnika Stazića, kako u Hrvatskoj nema ministra turizma, navodeći da obnaša i tu funkciju. U tom kontekstu spomenuo je da je lani u Hrvatskoj bila najbolja turistička godina dosad, s najvećim prihodom i brojem posjetitelja. Kako reče, uvjeren je da će ova godina biti još bolja.

Gospodine ministre, nije točno da prošla Vlada nije provodila reforme, ispravio ga je **Miroslav Korenika (SDP)**, spomenuvši reformu mirovinskog sustava, socijalne skrbi i gospodarske reforme. Toga ste i vi svjesni jer ste tada bili zastupnik u ovom Visokom domu. Vjerojatno ste povrijeđeni raspravama zastupnika SDP-a, pa takvim izjavama nastojite omalovažiti rad bivše Vlade.

Dr.sc. **Vilim Herman** je primijetio da se ministru Kalmeti ta izjava očito omakla, budući da je uspješno provedeno više reformi, a neke nastavlja i aktualna Vlada.

Usvojimo li ovakav Zakon, ne samo da nećemo eliminirati sivu ekonomiju, već ćemo male iznajmljivače natjerati da odjave svoje kapacitete i da rade na crno.

Na početku svog izlaganja **Šime Prtenjača (HDZ)** je napomenuo da je turizam, za koji se zaklinjemo da je od strateškog interesa za državu, slojevita i složena gospodarska grana, osjetljiva na različite utjecaje, tako da je uistinu teško naći univerzalna rješenja. Ta djelatnost dugo funkcionira na našim prostorima u kombinaciji socijalističkog i dijelom tržišnog gospodarstva, a jedno vrijeme se namjerno nisu poduzimale nikakve mjere prema onima koji su iznajmljivali na crno, kako bi mogli preživljavati od turizma. Sedamdesete godine su bile prijelomne, jer je nakon toga uočljiv nekakav napredak i u obalnom dijelu i na

kontinentalnom prostoru. Dakako, država se kroz cijelo to razdoblje pokušavala boriti s tim problemima, posebice u vrijeme rata i poraća, kad je turizam doživio stagnaciju. Naime, tada se na razne načine, prvenstveno represivnim mjerama, nastojalo uvesti reda u ovom području, ali te mjere nisu dale rezultata. Predloženi zakon je jedan od pokušaja da se kombinacijom mjera u ovom segmentu te onih iz zakona o turističkoj zajednici i o državnom inspektoratu, postigne kakav-takav pomak u tom sektoru.

Samo represivne mjere neće dati rezultate

Po mišljenju zastupnika samo represivne mjere neće dati očekivane rezultate, ali one trebaju i dalje ostati zajedničke, na razini države. Međutim, kombinacijom mjera iz paketa turističkih zakona može se postići i bolja naplata, ali i kontrola prihoda turističkih zajednica, te namjenskog trošenja prikupljenih sredstava. Naime, mnogi ne uplaćuju sredstva od boravišne pristojbe na račune turističkih zajednica, već ih zadržavaju kao svoj prihod.

Po mišljenju zastupnika ovaj zakonski prijedlog je privremeno rješenje koje bi moglo zadovoljiti većinu iznajmljivača. Dakako, još bi trebalo razmotriti mogućnost korekcije broja dana prosječne popunjenosti smještajnih kapaciteta, na osnovi koje bi se obračunavala boravišna pristojba, odnosno određivao koeficijent područja na kojem se pružaju usluge privatnog smještaja. U prilog tome spomenuo je da u zadnje vrijeme popunjenost kapaciteta na otocima i u manjim naseljima uz obalu, te kod manjih iznajmljivača ima izrazito sezonski karakter, što se odražava i na ovaj fiskalni dio (sama činjenica da je objekt uz more ne znači odmah i rentni položaj).

Nenad Stazić je izjavio da se u potpunosti slaže s onim što je rekao prethodnik. Njegovu diskusiju shvatio je kao sugestiju ministru da ovo bude prvo čitanje Zakona, kako bi se do drugog čitanja ispravile nelogičnosti na koje je upozorio. U međuvremenu bi treba-

lo pripremiti izmjene još dva zakona iz ovog paketa, kako bi se o tome provela cjelovita rasprava i utvrdila što kvalitetnija rješenja.

Zakon nije pogodan

Jakša Marasović (HNS) je ocijenio da ovaj zakon nije pogodan (očito je rađen na brzinu) i da neće suzbiti sivu ekonomiju, koja je prevelik problem i u turizmu. Naime, njegova koncepcija počiva na načelu "Alana Forda - uzmi sirotinji i daj bogatima". Iz tih razloga smatra da bi ga predlagatelj trebao povući i predložiti bolji način rješavanja ovog problema.

Želimo li stati na kraj sivom tržištu treba što prije novelirati Zakon o državnom inspektoratu i znatno pooštriti kazne.

U svom odgovoru na repliku, Šime Prtenjača je ponovio da su ovi problemi slojeviti i stari barem toliko koliko i bavljenje turizmom na našim prostorima. Kako reče, pamte se i ne tako davna vremena kad su ti mali iznajmljivači, nad kojima se sada plače, smatrani bogatašima, i kad su na različite načine proganjani. A sada se pokušaj iznalaženja bilo kakvog rješenja dočekuje na nož. Po njegovoj ocjeni predloženim mjerama se samo nastoji smanjiti administriranje na ovom području, a problem ostaje jednako tako slojevit. Postavlja se pitanje, primjerice, što je s hotelima i drugim iznajmljivačima koji naplaćuju boravišnu pristojbu a onda je najveći dio godine zadržavaju kao svoj prihod, ili s onima koji ne plaćaju nikakvu naknadu za zemljište na kojem obavljaju djelatnost.

Iako privatni smještaj čini oko 30 posto ukupnih smještajnih kapaciteta u hrvatskom turizmu, taj sektor ostvaruje svega 24 posto turističkog prometa, podsjetio je **Vlado Jelković (HDZ)**. Na temelju tih podataka se može zaključiti da znatan broj građana ne prijavljuje

svoje goste, već iznajmljuje sobe i apartmane na crno (gubitak države, uključujući poreze i boravišne pristojbe, procjenjuje se na oko 100 mln. kuna). Dokaz tome je i činjenica da je od 48 tisuća registriranih iznajmljivača svega oko 30 tisuća njih prijavilo i platilo porez i prirez za 2003. godinu.

Zastupnik, kako reče, dolazi iz Karlovačke županije, koja prednjači brojem noćenja turista među kontinentalnim županijama (13), ne računajući grad Zagreb. Prosječna popunjenost kapaciteta na tom području iznosi 51,61 dan, a u privatnom smještaju oko 45 dana godišnje. Specifična je, međutim, prosječna dužina boravka gostiju od samo 1,67 dan. Oko 64 posto svih noćenja u Županiji ostvaruje se u općini Rakovica, te u Ogulinu. Budući da je riječ o području od posebne državne skrbi i brdsko-planinskom području, turističke zajednice će imati manje prihode nego dosad. Unatoč tome, predstavnici Turističke zajednice Karlovačke županije podržavaju ovaj zakon, jer smatraju da će za cjelinu sustava ipak donijeti neki napredak, a misle i da će biti motivirajući za male iznajmljivače.

Uvažiti specijalne prilike pojedinih sredina

Po mišljenju zastupnika u članku 5c. predloženog Zakona trebalo bi pojasniti prosječni broj dana na temelju kojeg se obračunava boravišna pristojba i uvažavajući specifične prilike pojedinih sredina, za neke predvidjeti kraće razdoblje. Primijetio je, nadalje, da se nigdje u zakonskom prijedlogu ne spominju vlasnici vikend kuća koji, prema postojećem Zakonu, moraju prijaviti svoj boravak i platiti paušalni iznos za razdoblje od 15. lipnja do 15. rujna. Ova odredba je primjenjiva za turizam na Jadranu, ali ne i za kontinentalni turizam, budući da vlasnici vikendica ovdje obično borave veći dio godine, ali ne i u ljetnim mjesecima (tu bi odredbu trebalo dodatno novelirati). I on se zalaže za izmjene Zakona o državnom inspektoratu, radi proširenja ovlasti inspektora, kako bi prvenstveno mogli kontrolirati one koji

ne prijavljuju goste i izbjegavaju plaćanje poreza (upravo zbog takvih treba znatno pooštriti kazne).

Na kraju je ocijenio da su predložene dopune prihvatljive, to više što je predstavnik predlagatelja izrazio spremnost za određene korekcije. Bez obzira na kritike koje stoje, mišljenja je da se njihovom primjenom može očekivati i bolja naplata boravišne pristojbe, smanjenje crnog tržišta, te poboljšanje nadzora nad iznajmljivačima. To će one koji posluju na crno zasigurno potaći da prijeđu u sferu legalnog poslovanja, pa će se smanjiti i broj neprijavljenih gostiju.

Zdenko Antešić je opovrgnuo njegov navod da će predložen način oporezivanja biti stimulativan za male iznajmljivače (upravo je obrnuto). Nije točno ni to da će oni koji rade na crno hrliti da se prijave u sustav paušalnog oporezivanja.

Svi se slažemo s ciljevima ovog Zakona, da se privatni smještaj u turizmu organizira i evidentira te da bude jednako pravno postavljen za sve sudionike, rezimirao je **Ante Markov**, u ime Kluba zastupnika HSS-a. Podržavamo i nastojanje predlagatelja da se pojača nadzor nad tim sektorom, osigura efikasnija naplata boravišne pristojbe te jačanje resursa turističkih zajednica, itd. Način na koji se želi realizirati taj cilj donosi dobre i loše strane. Evidentno je, naime, da tzv. mali iznajmljivači nisu privilegirani uvođenjem paušala, napose ima li se u vidu činjenica da oni nisu profesionalci, da iza njih ne stoje turističke agencije, te da su njihovi kapaciteti mali (nerijetko je riječ o njihovom stambenom prostoru). U svakom slučaju, treba definirati da status malih iznajmljivača imaju oni koji iznajmljuju jedan apartman, ne veći od 6 ležaja, i oni za koje će turističko vijeće turističke zajednice utvrditi da su im kapaciteti popunjeni manje od 40 dana. Takvima valja dozvoliti da izaberu žele li biti u režimu paušala ili plaćati boravišnu pristojbu prema ostvarenom broju noćenja turista. Svima treba omogućiti da dođu do dozvole za iznajmljivanje (preduvjet za to ne bi trebala biti građevna i uporabna dozvola objekta, nego ispunjenje

minimalnih tehničkih uvjeta). Dakako, hitno valja izmijeniti Zakon o Državnom inspektoratu, kako bi se proširile ovlasti državnih inspektora i regulirati ukupno ustrojstvo turističke inspekcije. Ako već idemo na noveliranje Zakona, to moraju biti doista one izmjene koje će stvoriti nove i kvalitetnije odnose, ne samo u sektoru naplate boravišne pristojbe, nego i s aspekta kvalitetnije ponude koju će moći osjetiti naši turisti, zaključio je Markov.

Uvesti stimulatívne mjere kod prijavljivanja gostiju

Rasprava je pokazala da predloženo rješenje nije dobro i da neće ispuniti ciljeve kojima teži predlagatelj, konstatirao je **Zdenko Antešić**, rezimirajući stavove Kluba zastupnika SDP-a. Naime, problem crnog tržišta nije toliko problem malih iznajmljivača, koji zataje nekoliko dana boravka gosta, nego prvenstveno velikih apartmanskih naselja koja su izvan bilo kakve kontrole. Budući da bi uvođenje paušala bilo destimulativno za male iznajmljivače, a stimulatívno za one velike, prvima treba ostaviti mogućnost prijelaznog rješenja, kako bi se mogli opredijeliti za način plaćanja boravišne pristojbe koji im se više isplati. Zastupnici SDP-a, među ostalim, upozoravaju na to da ovaj zakonski prijedlog treba uskladiti s drugim zakonima i propisima koji prvenstveno reguliraju pitanje turističke kontrole, jer je u toj sferi glavni problem crnog tržišta. Zalažu se i za uvođenje stimulatívni mjera (npr. vinjeta) koje bi potakle iznajmljivače da prijavljuju goste.

Budući da stoje na stajalištu da se ovakvi propisi ne bi trebali donositi uoči turističke sezone, predlažu da se ovaj Zakon "propusti" u prvo čitanje, kako bi se do drugog čitanja procijenili učinci ponuđenih rješenja.

Ispravljajući navode prethodnika, Frano Matušić je konstatirao da je rasprava pokazala različiti spektar mišljenja, ali da se nikako ne može izvesti zaključak da većina zastupnika smatra da ovo nije dobro rješenje.

Nama u Klubu HSP-a je drago što su naša stajališta o ovoj problematiki manje-više podržali svi parlamentarni klubovi, izjavio je **Pero Kovačević**. Žalostno je, međutim, da za ovu problematiku znamo već godinama, a tek smo danas, na plenarnoj sjednici Hrvatskog sabora, utvrdili činjenično stanje. A ono je takvo da se predloženim mjerama neće postići planirani efekti u borbi protiv sive ekonomije, odnosno nelegalnog iznajmljivanja soba i apartmana. Naprotiv, mnogi koji su dosad poslovali legalno, prijeći će u sivu zonu. Zbog toga su, kaže, njegovi stranački kolege inzistirali na tome da se paralelno s ovim novelira i Zakon o državnom inspektoratu, radi proširenja ovlasti gospodarskim inspektorima, pa čak i Zakon o porezu na dohodak.

Ovaj zakonski prijedlog treba uskladiti s drugim zakonima i propisima koji prvenstveno reguliraju pitanje turističke kontrole, te uvesti stimulatívne mjere koje bi potakle iznajmljivače da prijavljuju goste (npr. vinjete).

Najavio je da će oni glasovati za predložene dopune, pod uvjetom da se malim iznajmljivačima omogući izbor načina plaćanja boravišne pristojbe, te da se već na idućoj sjednici pred zastupnicima nađu izmjene i dopune Zakona o državnom inspektoratu.

Netočan je navod kolege Kovačevića, da svi podržavaju prijedlog HSP-a, primijetio je **Šime Lučin**. Naprotiv, meni se čini da se u ovom slučaju HSP priključio prijedlogu SDP-a.

Proširiti klasifikaciju turističkih mjesta

U završnoj riječi u ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Frano Matušić** je ponovno ukazao na nužnost donošenja ovakvog Zakona kako bi se unijelo više reda u ovom dijelu turističke ponude,

te pomoglo privatnim iznajmljivačima da na lakši način i transparentnije obračunavaju ono što im je obveza. Naime, svrha je uvođenja paušala da pojednostavi procedure oko prijave i odjave turista, plaćanja boravišne pristojbe te obračuna i plaćanja poreza. Samim time i inspeksijski nadzor se usmjerava na one koji rade nelegalno.

Rasprava je pokazala da treba modificirati ponuđena rješenja, s čime se složio i resorni ministar, konstatirao je zastupnik. U prvom redu treba proširiti klasifikacije područja na kojima se pruža usluga smještaja (s tri na šest), kako bi se kod utvrđivanja visine paušala uvažile razlike između zona u blizini mora, gdje se objekti lakše popunjavaju, i onih u udaljenijim gradskim četvrtima. Osim toga, valjalo bi razmotriti i mogućnost smanjenja broja dana prema kojima se računa prosječna popunjenost smještajnih kapaciteta, kaže Marušić. Uz te sugestije njegovi stranački kolege će, kaže, poduprijeti ovaj zakonski prijedlog. Dakako, to je tek prvi korak, nakon kojega trebaju uslijediti izmjene još nekih zakona kako bismo uveli reda i na ovom području gospodarske djelatnosti.

Ruža Tomašić (HSP) ne dijeli to mišljenje. Smatra, naime, da se predloženim mjerama kažnjavaju poštenu i vrijedni ljudi, a nagrađuju malverzanti.

Riječ predlagatelja

U zaključnoj riječi **Božidar Kalmeta** je konstatirao da je tematika očito pogodena, te da će donošenje ovog Zakona biti korak naprijed u suzbijanju crne ekonomije u ovom sektoru turizma. O potrebi pojačane aktivnosti na tom planu najbolje svjedoči podatak da je od 50 tisuća registriranih porez platilo svega 29 tisuća privatnih iznajmljivača, dok su ostali u crnoj zoni. Obećao je da će Vlada uvažiti sve argumentirane prijedloge zastupnika, i unijeti određene amandmanske korekcije u zakonski tekst, posebno vodeći računa o malim iznajmljivačima i o kategorizaciji turističkih mjesta i naselja. Naime, zajednički nam je cilj da dođemo do što kvalitete

tnijeg zakonskog prijedloga koji bi osigurao da od novog načina naplate boravišne pristojbe imaju koristi i država, ali i privatni iznajmljivači.

IZJAŠNJAVANJE

Po završetku rasprave uslijedilo je izjašnjavanje o podnesenim amandmanima.

Budući da su zastupnici odlučili da će razmotriti i amandman koji je Vlada naknadno podnijela na vlastiti tekst, državni tajnik za turizam **Zdenko Mičić** obrazložio je o čemu se radi. Kako reče, cilj je predložene dopune u članku 1. Konačnog prijedloga zakona, odnosno novopredloženom članku 5.c, selektivni pristup naplate boravišne pristojbe za građane koji iznajmljuju do četiri postelje u sobama ili jednom apartmanu, čiji su kapaciteti popunjeni manje od 40 dana godišnje. Predlaže se, također, da se zadrže postojeći razredi turističkih mjesta na osnovi kojih se određuju koeficijenti po kojima bi privatni iznajmljivači plaćali paušalnu boravišnu pristojbu. Konkretno, za naselja koja spadaju u A razred utvrđen je koeficijent 1,00, za B razred 0,85, za C razred 0,70, a za D razred i druga nerazvrstana mjesta u visini 0,50.

Budući da je većina nazočnih zastupnika prihvatila ovu korekciju, aman-

dman predlagatelja postao je sastavnim dijelom Konačnog prijedloga zakona.

Istu sudbinu doživjeli su i amandmani **Odbora za zakonodavstvo**, kao i 2 amandmana **Odbora za turizam** (članci 2. i 4.) koje je predlagatelj uvažio, tako da se o njima nije posebno glasovalo. Podsjetimo, riječ je o izmjenama koje bi trebale olakšati poslovanje domaćinstvima koja pružaju usluge smještaja u seoskom turizmu. Međutim, amandman matičnog Odbora na članak 1. Vlada nije prihvatila, već je vlastitim amandmanom promijenila odredbu stavka 4. Zastupnici su se kod glasovanja također priklonili njenom mišljenju.

Spomenimo, nadalje, da je Vlada uvažila amandmanski zahtjev **Antona Peruško (SDP)** da dodatni (pomoćni) kreveti budu oslobođeni plaćanja boravišne pristojbe (dopuna stavka 1. u članku 5c.) Na razumijevanje predlagatelja naišao je i prijedlog klubova zastupnika HSS-a i SDP-a za dopunu novog članka 5c, čija je svrha selektivni pristup naplati boravišne pristojbe. Ovim amandmanom precizira se da tzv. mali iznajmljivači nisu obveznici plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa boravišne pristojbe, nego da tu naknadu naplaćuju istodobno s naplatom pružene usluge noćenja i uplaćuju na račun turističke zajednice. Međutim, sličan amandman **Željka Kurtova (HNS)** nije dobio "zeleno svjetlo" ni nakon dodatnog obrazloženja

podnositelja. Podsjetimo, zalagao se za to da se mogućnost izbora načina plaćanja boravišne pristojbe pruži svim privatnim iznajmljivačima, s tim da svoju odluku dostave nadležnom organu lokalne samouprave, najkasnije do 15. veljače tekuće godine (u protivnom bi im se obračunavala paušalna naknada).

Anton Peruško bio je bolje sreće. Naime, njegov amandman za izmjenu i dopunu članka 5c. predlagatelj je prihvatio, tako da je postao sastavnim dijelom zakonskog teksta. To znači da je u stavku 3., iza riječi: "koeficijenata" izostavljena riječ "područja" a umjesto toga dodane su riječi: "razreda turističkog mjesta". Prema obrazloženju podnositelja to je trebalo učiniti zbog toga što su u izmijenjenom stavku 4. istog članka ostavljeni "razredi turističkih mjesta, kao osnova plaćanja paušala boravišne pristojbe. Od svog zahtjeva za izmjenu te odredbe zastupnik je odustao, budući da ga je Vlada već korigirala svojim amandmanom (s tom razlikom što je koeficijent u visini 0,50 predviđjela ne samo za turistička mjesta D razreda, nego i za druga nerazvrstana mjesta.

Ishod rasprave - predloženi Zakon donesen je većinom glasova nazočnih zastupnika (89 glasova "za", 5 "suzdržanih" i 5 "protiv") u ponudenom tekstu, korigiranom prihvaćenim amandmanima.

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE SAMPOUPRAVE

Daljnje poboljšanje izbornog sustava

Hrvatski sabor je većinom glasova svih zastupnika u hitnim postupkom, donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne

samouprave, čiji je predlagatelj Vlada RH. Ujedno je Odbor za zakonodavstvo obavezan na izradu pročišćenog teksta ovog zakona u roku osam dana od njegova donošenja.

Zakon predstavlja daljnje poboljšanje izbornog sustava na lokalnoj razini, a predloženim rješenjima otklanjaju se nejasnoće oko primjene pojedinih odredbi, te se približe razrađuje pravo gla-

sovanja birača na lokalnim izborima. Drugačije je propisano trajanje izborne šutnje, ona će trajati do zatvaranja birališta i neće biti potrebno čekati ponoć kako bi se moglo pristupiti procjenjivanju i objavljivanju privremenih i neslužbenih izbornih rezultata.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za upravu, **Antuna Palarića**. Rekao je da su predmetne izmjene predložene prije redovitih lokalnih izbora kako bi se poboljšao izborni sustav, kako bi se uklonili nedostaci koji su se u primjeni zakona pojavili, ali isto tako i kako bi se otklonili prigovori Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u pogledu primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

Ovim Prijedlogom se predlaže da se postojeće odredbe zakona dorade na kvalitetniji način, poglavito one koje nisu dobro riješile pitanje glasovanja na dopunskim izborima, ukoliko se ne osigura nacionalna zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima. Nadalje, predlaže se brisanje odredbe važećeg zakona o mogućnosti da Vijeće nacionalnih manjina kandidira svoje predstavnike u predstavničko tijelo.

Ovim zakonom usklađuje se izborni sustav sa Zakonom o zaštiti osnovnih podataka tako da se u dokumentaciji koja se tiče izbora više neće nalaziti jedinstveni matični broj građana, već će se taj podatak zamijeniti brojem osobne iskaznice i mjestom izdavanja.

Kao najvažnije izmjene Palarić navodi skraćivanje izborne šutnje, koja bi i dalje trajala dan prije izbora, a na sam dan izbora samo do 19 sati, do trenutka zatvaranja birališta, otkada bi bilo slobodno objavljivati procjene i neslužbene rezultate izbora, kako već oni budu obrađivani.

Radi dodatnog osiguranja pravilnosti glasanja na biračkim mjestima, predlaže se da se birački odbori imenuju na način da u njima budu zastupljene sve

političke grupacije u pojedinoj općini ili gradu na čijem području se i za čije predstavničko tijelo provode izbori. Tako bi birački odbor bio sastavljen od predsjednika i njegovog zamjenika, te dva člana i njihova zamjenika. Po jednog člana i zamjenika određuje većinska politička stranka ili koalicija, a po jednog člana i zamjenika određuju oporbene političke stranke ili koalicije sukladno stranačkom sastavu predstavničkog tijela, dok bi se zadržalo načelo da predsjednik biračkog odbora bude po mogućnosti nestranačka osoba i pravne struke kako bi se jamčila kvaliteta rada na samom biračkom mjestu.

Palarić je rekao da se zakonom rješava praznina koja je nastala ukidanjem odredbi o pravu ulaganja prigovora u izbornom procesu koje je Ustavni sud ukinuo budući da te odredbe nisu bile u skladu sa Zakonom o Ustavnom sudu. Propisuju se i novčane kazne za kršenje izborne šutnje; naime, do sada je postojala zabrana izborne promidžbe u to vrijeme, ali nisu postojali mehanizmi kako kažnjavati one koji tu zabranu krše.

”Zakonom predviđamo obvezu u predstavničkim tijelima koji su u tijeku trajanja mandata radi osiguranja nacionalne zastupljenosti povećali broj svojih članova da se vrate na onaj inicijalni broj koji je biran i koji osigurava primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina”. Predviđa se i odredbu da danom raspisivanja redovnih izbora prestaje mandat predstavničkih tijela koji su u mandatu.

Konačno, Vlada predlaže da se zakon usvoji po hitnom postupku, ”jer predstavlja kvalitetno poboljšanje izbornog zakonodavstva”.

RADNA TIJELA

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu raspravljao je o predmetnom aktu u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. U uvodnom izlaganju predstavnika predlagatelja istaknuto je da se Konačnim prijedlogom precizira pravo glasovanja na lokalnim izborima, pripisuje drugačije trajanje izborne šutnje, uvode sankcije za kršenje izbor-

ne šutnje, te vrši usklađivanje Zakona s odredbom članka 91. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu RH. Također, u uvodnom izlaganju istaknuto je da se predloženim izmjenama i dopunama Zakona otklanjaju nejasnoće oko primjene pojedinih zakonskih instituta, sukladno preporukama Državnog izbornog povjerenstva.

U raspravi su članovi Odbora podržali predložene izmjene i dopune Zakona, pri čemu je ocijenjeno da predložena rješenja pridonose poboljšanju izbornog sustava na lokalnoj razini. Konstatirano je da će se predstojeći lokalni izbori u osnovi provesti prema istim pravilima kao i prošli, a što je prema ocjeni članova Odbora dobro rješenje.

Novčane kazne predložene su u premalim iznosima da bi mogle preventivno djelovati u sprečavanju kršenja zakona.

Također, članovi Odbora podržali su rješenje da se ne mijenja odredba važećeg zakona kojom je utvrđeno da je nositelj liste prvi predloženi kandidat na listi.

Iznijeto je mišljenje, prema kojem bi na listama za izbor članova predstavničkih tijela trebalo osigurati ravnopravnu zastupljenost oba spola.

U raspravi je ukazano na mogućnost zlorabe dvostrukog prava glasa od pripadnika nacionalnih manjina, s obzirom na to da se na taj način može bitno utjecati na rezultate izbora u pojedinim jedinicama lokalne samouprave, što ne odražava volju birača u tim jedinicama. S tim u svezi ocijenjeno je da bi Vlada RH trebala razmotriti važeća zakonska rješenja i po potrebi predložiti izmjene zakonskih propisa, kako bi se otklonila mogućnost zlorabe dvostrukog prava glasa.

Članovi Odbora suglasili su se u ocjeni da bi rješenje predloženo člankom 6. stavkom 1. Konačnog prijedloga, prema kojem očitovanje svakog od kandidata na listi o prihvaćanju kandidature može

ovjeriti samo javni bilježnik, trebalo dopuniti, na način da navedeno očitovanje, pored javnog bilježnika, može ovjeriti i nadležno izborno povjerenstvo.

Naime, u nizu manjih jedinica lokalne samouprave nema javnog bilježnika, pa bi u cilju pojednostavljenja postupka ovjere očitovanja i smanjenja troškova, trebalo ostaviti mogućnost, da navedeno očitovanje, pored javnog bilježnika mogu ovjeriti i nadležna izborna povjerenstva.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio Hrvatskom saboru predložiti donošenje Zakona uz amandman na članak 6. koji glasi: "U članku 6. stavku 1. Konačnog prijedloga, iza riječi: "javnog bilježnika" briše se točka i dodaju se riječi: "ili nadležnog izbornog povjerenstva".

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav rečeni Prijedlog raspravio je kao matično radno tijelo. Odbor je u raspravi podržao rješenja iz Prijedloga zakona, posebice glede njegovog usklađivanja s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, Zakonom o zaštiti osobnih podataka, te odredbe o nositeljima lista. Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru da donese Zakon u tekstu u kojem ga je predložila Vlada RH.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina razmotrio je zakon kao zainteresirano radno tijelo. U raspravi je konstatirano da je predlagatelj prihvatio veći dio primjedbi i prijedloga koje je Odbor dao na svojoj 18. sjednici nakon razmatranja ranije verzije prijedloga ovog Zakona, a koju je predlagatelj povukao iz saborske procedure.

Kada je u pitanju novopredloženi tekst zakona, ocijenjeno je da bi ga trebalo korigirati u dijelu koji se odnosi na kaznene odredbe, jer su novčane kazne predložene u premalim iznosima da bi mogle preventivno djelovati u sprečavanju kršenja zakona.

Odbor je zauzeo stajalište da bi korekcije trebalo izvršiti u članku 12. Konačnog prijedloga zakona, s obzirom na to da nisu predviđene nikakve sankcije u situaciji kada predstavnička tijela jedi-

nica lokalne i područne samouprave ne usklade svoje statute s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, što onemogućava ostvarivanje zastupljenosti nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima sukladno Ustavnom zakonu.

Veće novčane kazne za povredu izborne šutnje

Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova donio zaključak kojim predlaže da Sabor donese Zakon uz slijedeće amandmane na tekst Konačnog prijedloga:

Prvi amandman je u članku 11. Konačnog prijedloga kojim se dodaje novi članak 59.d. koji glasi: "U stavku 1. iznos "od 500,00 kuna" zamjenjuje se iznosom "od 5.000,00 kuna. Iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi: Novčanom kaznom od 10.000,00 do 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj kandidat na izborima za povredu izborne šutnje (članak 20.).

Članovi biračkog odbora ne mogu biti kandidati na listi.

U stavku 2. koji postaje stavak 3. iznosi "od 2.000,00 do 20.000,00 kuna" zamjenjuju se iznosima "od 100.000,00 do 500.000,00 kuna". U stavku 3. koji postaje stavak 4. iznosi "od 1.000,00 do 5.000,00" zamjenjuju se iznosima "od 10.000,00 do 100.000,00 kuna".

Drugi amandman je na članak 12. Konačnog prijedloga gdje se dodaje novi stavak 2. koji glasi: "U slučaju da predstavničko tijelo ne uskladi statut u roku utvrđenom u stavku 1. ovog članka, izborno povjerenstvo neće potvrditi izborne liste iz članka 15. Zakona". Ovim amandmanom se sankcionira eventualno neizvršavanje zakonske obveze od strane predstavničkog tijela, kako bi se osiguralo ostvarivanje prava nacionalnih manjina na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne samouprave sukladno Ustavnom zakonu.

Treći amandman je na članak 13. koji se briše, zbog suvišnosti.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku, kao i da Zakon stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama". Na tekst Konačnog prijedloga Odbor podnosi dva amandmana.

Prvi je na članak 2. gdje se tekst u zagradi "43/03." zamjenjuje riječima: "45/03". Ovime se ispravlja pogrešno naveden broj "Narodnih novina".

Drugi amandman je na članak 5. gdje se riječ: "prispjeti" zamjenjuje riječima: "zaprimljeni u". Tako se jezično uređuje izričaj.

PREGLED OSTALIH AMANDMANA

Dragutin Lesar (HNS) podnio je dva amandmana na tekst Konačnog prijedloga. Prvi je na članak 8. gdje se dodaje novi stavak 4. kojim članovi biračkog odbora ne mogu biti kandidati na listi.

Predsjednik biračkog odbora i njegov zamjenik potpisuju izjavu o nestranačkoj pripadnosti pod materijalnom i kaznenom odgovornošću pri nadležnom izbornom povjerenstvu.

Drugi amandman je na članak 10. stavak 1. gdje se iza riječi: "Političke stranke" dodaju riječi: "udruge nacionalnih manjina". Dopunom se regulira pravo na prigovor izbornom povjerenstvu, jer pravo prigovora moraju imati svi subjekti koji imaju pravo predlagati kandidate, a člankom 9b. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave ("NN", broj 45/03) propisano je da pravo predlaganja kandidata za predstavnika nacionalne manjine u predstavničkom tijelu jedinice i njegovog zamjenika imaju i udruge nacionalnih manjina koja ima pravo na zastupljenost. Slijedom navedenog

udruga nacionalnih manjina mora imati i pravo podnošenja prigovora.

Dragica Zgrebec (SDP) podnijela je na tekst Konačnog prijedloga amandman na članak 6. gdje se u stavku 1. iza riječi: "javnog bilježnika" briše točka i dodaju riječi: "ili nadležnog izbornog povjerenstva". Naime, svaka jedinica lokalne samouprave nema javnog bilježnika, a ovjeru uz javnog bilježnika mogu vršiti i izborna povjerenstva, jer oni imaju mogućnost uvida u biračke spiskove.

Dorothea Pešić-Bukovac (IDS), Valter Drandić (IDS) i Furio Radin (neovisni) podnijeli su dva amandmana. Prvi je da se iza članka 3. Konačnog prijedloga dodaje novi članak 3a. kojim se određuje da zastupljenost jednog spola na listama za izbor članova/članica predstavničkih tijela ne smije biti manja od 40%. Državno izborna povjerenstvo propisuje način obvezatnog statističkog evidentiranja po spolu svih prihvaćenih pravovaljanih lista na županijskoj, gradskoj i općinskoj razini.

Drugi amandman je dopuna članka 11, a odnosi se na kaznene odredbe, gdje se u odjeljku VIIIb. čl. 59d. dodaje novi stavak 4a. koji se odnosi na zapriječene novčane kazne koji glasi: "Novčanom kaznom od 10 000 kuna kaznit će se za prekršaj predlagatelj lista za članove općinskog vijeća koji ne primijene odredbe čl. 11. st.4., novčanom kaznom u iznosu od 30 000 kuna predlagatelj lista za članove gradskog vijeća koji ne primijene odredbe čl. 11. st.4. i novčanom kaznom u iznosu od 50 000 kuna za županijske skupštine i skupštinu Grada Zagreba koji ne primijene odredbe čl. 11. st.4.

Klub zastupnika HSU podnio je amandman na članak 6. Tekst zadnje rečenice stavka 1. koja glasi: "Očitovanje mora biti ovjereno od strane javnog bilježnika." mijenja se i glasi: "Prijedlog liste mora biti ovjeren od strane javnog bilježnika." Obrazloženje je da ovjera očitovanja svakog od kandidata na listi o prihvaćanju kandidature predstavlja velik, a neopravdan trošak za stranke, pa se umjesto toga predlaže da javni bilježnici ovjeravaju samo prijedloge lista kandidata.

Jelena Pavičić Vukičević (SDP) i Miroslav Korenika (SDP) podnijeli su tri amandmana. Prvi je na članak 6. i tiče se mogućnosti ovjere kandidature i kod nadležnog izbornog povjerenstva. Naime, za veliki broj kandidata ovjera kod javnog bilježnika je veliki trošak, a i uredi javnih bilježnika postoje samo u gradovima, pa nisu dostupni svim kandidatima, što dodatno povećava troškove.

Drugi amandman je na članak 8. i glasi: Članak 32. stavak 3. dopunjuje se i glasi: "briše se točka u stavku 3. i dodaje: "uvažavajući odredbe članka 32. stavka 2". Obrazloženje je da je dosadašnja praksa pokazala da izborna povjerenstva ne poštuju odredbu članka 32. stavka 2. nego po svom nahođenju određuju članove biračkih odbora u slučaju kada se ne postigne dogovor političkih stranaka ili koalicija o njegovom sastavu. Na ovaj bi se način to pitanje preciznije reguliralo te obvezalo izborna povjerenstva da konzultiraju političke stranke i koalicije.

Treći amandman je na članak 8. i glasi: Članak 32. stavak 4. dopunjuje se i glasi: "Predsjednik biračkog odbora i njegov zamjenik potpisuju izjavu o nestranačkoj pripadnosti pod materijalnom i kaznenom odgovornošću pri nadležnom izbornom povjerenstvu."

Zlatko Kramarić (LS) podnio je dva amandmana na tekst Konačnog prijedloga. Prvi amandman je na članak 23. gdje se stavci 2. i 3. Zakona mijenjaju i glase: "Broj članova predstavničkog tijela jedinice koji će biti izabran sa svake kandidacijske liste utvrđuje se na slijedeći način: ukupan broj važećih glasova koji je dobila kandidacijska lista dijeli se sa brojevima od 1 do zaključno broja koliko se članova predstavničkog tijela jedinice bira na izborima, pri čemu se uvažavaju i decimalni ostaci. Od svih dobivenih rezultata, mjesta u predstavničkom tijelu jedinice osvajaju one liste na kojima se brojčano iskaže onoliko broj najvećih rezultata koliko se članova bira u predstavničko tijelo, uključujući decimalne ostatke. Svaka od tih lista dobiva onoliko broj mjesta u predstavničkom tijelu jedinice koliko je postigla pojedinačnih

rezultata među brojčano najvećim rezultatima do broja koliko se članova bira u predstavničko tijelo.

Obrazloženje je slijedeće: Odlukom Ustavnog suda od 29. svibnja 2001. godine utvrđeno je da metodologija po kojoj se izračunava broj mandata na lokalnim izborima, a koja je propisana člankom 23. stavkom 2. Zakona, nije u skladu s općim pravilima D'Hondtove metode za preračunavanje glasova u mandate, jer dovodi do mogućnosti pojave tzv. prekomjernih mandata. Na temelju te odluke Ustavnog suda, Hrvatski sabor je uskladio Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, pa su parlamentarni izbori 2003. godine održani primjenom općih pravila D'Hondtove metode. Budući da u predloženim izmjenama i dopunama nije predviđeno usklađivanje metode za preračunavanje glasova u mandate u skladu s odlukom Ustavnog suda, ovim amandmanom predlaže se izmjena članka 23. stavaka 2. i 3. Zakona.

Drugi amandman je na članak 2. gdje se dodaje novi stavak 3. koji glasi: Prebivalištem iz stavaka 1. i 2. ovog članka smatra se prebivalište u kojem je birač bio prijavljen 30 dana prije odluke o raspisivanju izbora u "Narodnim novinama".

RASPRAVA

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, državnog tajnika **Antuna Palarića**, u ime Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav govorio je **Dražen Bošnjaković (HDZ)**, predsjednik Odbora, u ime Odbora za lokalnu i područnu samoupravu govorio je predsjednik Odbora, **Zvonimir Mršić (SDP)**, a u ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina predsjednik Odbora, **dr. Furio Radin (neovisni, zastupnik talijanske nacionalne manjine)**.

Nema neposrednog izbora lokalnih čelnika

Uslijedila je rasprava po klubovima zastupnika. U ime Kluba zastupnika

IDS-a govorio je **Damir Kajin (IDS)** ustvrdio je da će po prvi put, kada su lokalni izbori posrijedi, Hrvatska u izbore po istom zakonu kakvog smo imali na prošlim izborima 2001. godine. Stoga se neće moći reći da je u pitanju izborni inženjering. Ipak, napomenuo je da su svi očekivali neposredan izbor načelnika, gradonačelnika, odnosno župana, a što bi konkretno odgovaralo i IDS-u.

Smatra da je najdemokratičniji izborni sustav kada je lokalna samouprava posrijedi bio onaj kojeg je Hrvatska imala 1993. godine, kada se birala jedna polovina općinskih, gradskih i županijskih vijećnika neposredno u njihovim izbornim jedinicama, a jedna polovina vijećnika birala se sa liste.

Osvrnuo se i na 1997. godinu kada se biralo 3/4 vijećnika s lista, a svega njih četvrtinu ili 25%, birano neposredno u izbornim jedinicama, što smatra boljim od ovog čistog proporcionalnog sustava iz 2001. godine koji je "vjerojatno uveden zbog potreba koaliranja koje se često pretvaraju u neprirodne saveze koji su u stanju rušiti, ali jako malo toga potom graditi".

Klub zastupnika IDS-a ne drži dobrim rješenjem formulaciju u članku 10. stavak 3. gdje se kaže da "ukoliko je kandidatsku listu predložilo više političkih stranaka prigovor će se smatrati pravovaljanim, kada ga je podnijela samo jedna politička stranka". Klub drži da bi trebale sve stranke koje su na listi podnijeti prigovor zajednički.

Naglašava da se ne smije dopustiti da liste imaju više članova od potrebnog broja članova. Slaže se s Radinom da novčane kazne mogu biti i veće.

Smatra da nije potrebna ovjera kandidature kod javnog bilježnika i napominje da takve odredbe u prošlim izborima nije bilo.

Podržava amandman kolege Lesara, da članovi biračkog odbora ne mogu biti kandidati na listi.

Konstatirao je da ovaj zakon nije sporan, "sporno je nešto drugo, što se jedno obećava u predizborno vrijeme, a potom na vlasti se radi nešto drugo".

Zaključio je da prvi put u lokalne izbore idemo s postojećim izbornim

zakonom, "što je za svaku pohvalu, iako bi vjerojatno neke političke opcije radije htjele da se neposredno biraju načelnici, gradonačelnici, župani, a IDS bi uz to sigurno dodao da je najpošteniji izborni sustav bio onaj iz 1993., kada se jedna polovina vijećnika birala neposredno, znači u svojim izbornim jedinicama, a preostala polovina sa stranačkih lista".

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **Zvonimir Mršić (SDP)**. Ustvrdio je da će Klub podržati ovaj Prijedlog, "jer smatramo da kad već Vlada nije imala hrabrosti provesti svoje predizborno obećanje da omogući građanima neposredni izbor gradonačelnika, načelnika i župana, da je onda najbolje rješenje ovo koje se nudi ovdje, a to je da se lokalni izbori 2005. godine naprave po istom modelu kao i 2001. godine, uz izmjene na koje nas tjera Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, odnosno da se učine one promjene oko kojih mislim da postoji konsenzus, a to je pitanje izborne šutnje, biračkih odbora".

Nositelj liste - 1. predloženi kandidat

Ističe da se ipak omogućava transparentnost izbora na način da će nositelj liste ostati prvi na listi, odnosno, iako su proporcionalni izbori, kampanja će biti visoko personalizirana barem što se tiče budućih čelnika, tj. načelnika, gradonačelnika i župana. Građani će znati kada glasuju za određenu listu, a nositelj liste je na toj listi, da ukoliko ta lista pobijedi osoba koja nosi tu listu bit će ujedno i kandidat za gradonačelnika, načelnika i župana.

Klub ima primjedbu na odredbu iz teksta Prijedloga koja se odnosi na ovjeru kandidature samo kod javnog bilježnika, smatrajući da treba ostati dosadašnja formulacija, prema kojoj je ovjera moguća i kod izbornog povjerenstva.

Isto tako smatraju da je trebalo osigurati i provođenje članka 11. stavka 3. zakona koji kaže da je prilikom sastavljanja liste predlagatelj dužan voditi računa o načelu ravnopravnosti spolova, i to sankcionirati prekršitelje ukoliko se ovo načelo krši.

Zastupnik je zaključio da ubuduće izborno zakonodavstvo i za lokalne izbore, kao i za parlamentarne, treba biti usvojeno u Saboru najmanje godinu dana prije održavanja izbora.

Kada će se raspisati izbori?

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je **Dragutin Lesar (HNS)**. Rekao je da članci 12. i 13. obvezuju jedinice lokalne samouprave na usklađenje statuta s ovako izmijenjenim zakonom u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu zakona. Dodaje da se u ovom trenutku ne zna kada će biti raspisani lokalni izbori. Naime, danom raspisivanja izbora raspuštaju se predstavnička tijela općina, gradova i županija i od tog trenutka nema više tko usklađivati statute da bi izbori bili provedeni po ovim izmjenama zakona.

Malo vremena za usklađenje statuta

"Ako će izbori biti raspisani 15. 5. bojim se da neće biti moguće izvršiti usklađenje statuta, posebice tamo gdje su izmjene statuta predviđene u prvom i drugom čitanju". Što se tiče procedure, drži "nedopustivim" da se svega 50-tak dana prije izbora mijenja izborni zakon.

Lesar smatra da je dobro da se odustalo od prijedloga da nositelj liste ne treba biti i kandidat na listi. Što se tiče očitovanja kandidata, mišljenja je da se ono može ovjeriti i kod izbornog povjerenstva, a ne isključivo kod javnog bilježnika.

Amandmanom je intervenirao u članku 8. koji se tiče biračkih odbora, smatrajući da kandidati na listi ne mogu biti članovi biračkih odbora.

Dati pravo prigovora i udrugama nacionalnih manjina

Također, podnio je amandman u članku 10., smatrajući da bi i udrugama nacionalnih manjina trebalo dati pravo prigovora, jer su i oni legitimni kandidati ili podnositelji liste kandidata.

Zaključio je da će HNS podržati donošenje Zakona. Zamolio je državnog

tajnika da obavijesti javnost i posebice čelne ljude u općinama, gradovima i županijama kojeg dana će se donijeti odluka o raspuštanju sadašnjih predstavničkih tijela.

Treba dodati još jedan stavak u kojem će jasno stajati da, ukoliko jedinice lokalne i područne samouprave ne osiguraju izmjene u skladu s Ustavnim zakonom u svojim statutima, da one ne mogu provoditi i organizirati izbore.

U ime Kluba zastupnika SDSS-a govorio je **Milorad Pupovac (SDSS)**. Rekao je da su ostala neriješena neka pitanja koja su raspravljana i na Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i koju su formulirana podnijetim amandmanima na tekst Prijedloga. Radi se o članku 12. predloženog zakona koji je kao takav neprihvatljiv, istaknuo je Pupovac. Naime, mnoge jedinice lokalne i područne samouprave nisu uskladile svoje statute s važećim Ustavnim zakonom, koji u nizu svojih odredbi propisuje uvjete pod kojima se i kako se jamči zastupljenost pripadnika manjina u predstavničkim tijelima i u poglavarstvima. "Iako je rok koji je postavio Središnji državni ured za upravu istekao, postoji bojazan da jedan dobar dio to nije uradio, pa smatramo da treba dodati još jedan stavak u kojem će jasno stajati da ukoliko jedinice lokalne i područne samouprave ne osiguraju izmjene u skladu s Ustavnim zakonom u svojim statutima, da one ne mogu provoditi i organizirati izbore".

Napominje da su nakon prošlih izbora 2001. godine mnoga poglavarstva formirana protivno odredbama Ustavnog zakona, naime, predstavnici manjina bili su vijećnici u općinskim vijećima, ali ne u poglavarstvima. "To se moglo osigurati samo ako se osigurala stranačka koalicija, a Ustavni zakon ne govori o tome da se zastupljenost osigurava

stranačkim koalicijama, nego se osigurava na osnovi zakonskog mehanizma".

Nadalje, Pupovac smatra da je ministarstvo pogriješilo što je dalo suglasnost za potvrđivanje odluka o formiranju takvih poglavarstava, "ono ih je trebalo poništiti i vratiti istim tim poglavarstvima da ih usklade s Ustavnim zakonom".

Zaključio je da naglasak stavlja na činjenicu da ukoliko općine, gradovi i županije nisu osigurale usklađenost svojih statuta s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, što se Kluba zastupnika SDSS-a tiče, smatrat će se da nisu stvorene pretpostavke za regularno održavanje izbora.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Željko Pecek (HSS)**. Rekao je da će Klub podržati ovaj Prijedlog, iako smatraju da izbori trebaju biti regulirani kroz jedan izborni zakon, bez obzira na oblik izbora koji se događaju u RH, bili oni predsjednički, parlamentarni ili lokalni.

Smatraju da je dovoljna ovjera kandidature kod izbornog povjerenstva, jer će se na taj način ubrzati procedura i smanjiti troškovi.

Dovoljna ovjera kandidature kod izbornog povjerenstva, jer će se na taj način ubrzati procedura i smanjiti troškovi.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a, LS-a i DC-a govorio je **Zlatko Kramarić (LS)**. Smatra da nije dobro da se na istoj sjednici raspravlja o nekom zakonu dva puta, jer je prvi Prijedlog povučen, a sada se u hitnom postupku bez velikog manevarskog prostora mora donijeti zakon, u kojem su neki članci neprovedivi, kao recimo usuglašavanje statuta u situaciji kada se može očekivati raspuštanje predstavničkih tijela pred izbore negdje između 10. i 15. travnja. Stoga postavlja pitanje kako će se statuti uskladiti s ovim zakonom.

Iako se odustalo od neposrednog izbora za načelnika, gradonačelnika i župa-

na, dobro je da se odustalo od Prijedloga po kojem je jedan čovjek mogao biti nositelj svih lista, čime bi se "manipuliralo javnošću".

Rekao je da u predloženim izmjenama i dopunama nije predviđeno usklađivanje metode za preračunavanje glasova u mandate u skladu s odlukom Ustavnog suda, pa je u tom smjeru podnesen amandman.

Radikalnije zahvate u izbornom zakonodavstvu trebat će promotriti i s ustavno-pravnog aspekta.

Zastupnik je podnio još jedan amandman koji se tiče prebivališta, gdje se kaže da se prebivalištem smatra područje u kojem je birač bio prijavljen 30 dana prije objave odluke o raspisivanju izbora u "Narodnim novinama". Naime, u dosadašnjoj provedbi lokalnih izbora bili smo suočeni s iznimno negativnom pojavom odjavljivanja starog i prijavljivanja novog prebivališta nakon objave odluke o raspisivanju izbora.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Emil Tomljanović (HDZ)**. Klub u potpunosti podupire predloženi zakon. Zastupnik ističe da se radi o organskom zakonu koji se donosi većinom ukupnog broja glasova zastupnika. Napominje da ukoliko se želi izvršiti promjena u okviru izbornog zakonodavstva u smislu personalizacije izbora na lokalnom nivou, to će sigurno zahtijevati analizu ustavnih odredbi, ako ne i izmjenu Ustava RH, poradi ostvarivanja prava na neposredne izbore. Drugim riječima, radikalnije zahvate u izbornom zakonodavstvu trebati će promotriti i s ustavno-pravnog aspekta.

Osvrnuo se na prihvaćen koncept u ovom Prijedlogu po kojem je prvi na listi ujedno i nositelj liste, što je "javno i transparentno prema biračkom tijelu i čak se može tretirati kao personalizacija izbora na županijskoj, općinskoj ili gradskoj razini".

Što se tiče statusa nacionalnih manjina, smatra da su u cijelosti prihvaćene odredbe Ustavnog zakona koji regulira

tu materiju. Drži da su kvalitetnija rješenja koja se tiču sastava biračkih odbora i mogućnosti imenovanja promatrača od strane stranaka.

Najspornije odredbe su one koje se odnose na usklađivanje statuta kao općih akata jedinica lokalne samouprave nakon donesenog zakona, jer "uistinu jest kratak rok od 15 dana".

Dragutin Lesar (HNS) javio se za ispravak navoda. Rekao je da nije točno da bi za uvođenje instituta neposrednih izbora u lokalnoj i regionalnoj samoupravi trebalo mijenjati Ustav.

Emil Tomljanović (HDZ) rekao je da je Lesar povrijedio Poslovnik, jer je ispravljao njegovo pravno mišljenje.

Podržavaju izmjene

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina govorila je **Zdenka Čuhnil (neovisna, zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)**. Osvrnula se na 2002. godinu kada je donesen Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, kada se pripadnicima nacionalnih manjina zajamčilo pravo na zastupljenost u jedinicama lokalne samouprave i uprave shodno njihovoj zastupljenosti u ukupnom stanovništvu. Tada su jedinice lokalne samouprave bile dužne uskladiti svoje statute i tamo gdje nije bilo udovoljeno zakonu trebalo je provesti dopunske izbore. "Upravo radi dopunskih izbora, na brzinu je dopunjen Zakon o izborima članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i uprave, po hitnom postupku, i tada je učinjeno niz neusklađenosti, prije svega s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, gdje se proširilo pravo predlaganja kandidata za predstavnička tijela, ne samo na udruge, već i na vijeća".

Smatra da ove izmjene Klub nacionalnih manjina može podržati, jer se njima ispravljaju odredbe na koje je ranije upozoravano, brišu se kao predlagatelj vijeća nacionalnih manjina, jasnije se definira članak 8. o tome tko i kako glasuje u slučaju dopunskih izbora.

Ipak, Klub ima primjedbu na ovjeravanje lista kod javnog bilježnika, smatrajući da su to dobro radila povjeren-

stva i da je ovo samo dodatno trošenje i tako malih sredstava za izbore.

Kvalitetnije definirati promidžbu

Takoder, smatra da bi trebalo kvalitetnije definirati promidžbu, da ne bi dolazilo do nejasnoća, kako za medije tako i za kandidate u kampanji.

Smatra nepotrebnim članak 13., te podržava one koji su predložili njegovo brisanje, "jer, ako bismo zadržali ovaj članak već unaprijed definiramo da idemo u dopunske izbore, pa tu treba ocijeniti da je dovoljno članak 12. i da se pozove da se dopuna vrši na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina".

Klub će podržati zakon u prvom redu jer je "donio dosta jasnoće i kvalitetnije je definirano glasovanje i kandidiranje upravo manjinskih kandidata".

Bez velikog pomaka

U pojedinačnoj raspravi govorio je **Miroslav Korenika (SDP)**. Kritički se osvrnuo na vrijeme donošenja ovog zakona, naime, neposredno pred izbore ide se s promjenama izbornog zakonodavstva. Mišljenja je da u zakonu nema velikog napretka. Podsjetio je da je Vlada predložila, a Sabor usvojio program Vlade u mandatnom razdoblju 2003-2007., gdje se govori da će se uvesti sustav neposrednog biranja načelnika, gradonačelnika i župana, do čega nije došlo.

Smatra da treba usvojiti amandman kojim bi se ovjeravali potpisi i kod izbornih povjerenstava.

Što se tiče članka 8. koji govori o sastavu biračkih odbora, drži da on nije dovoljno jasan u dijelu koji govori na koji način će doći do sastava biračkog odbora. "Imamo nažalost, situaciju iz županije iz koje ja dolazim, da se stranke nisu mogle dogovoriti i onda je izborni povjerenstvo odlučilo po svome, ali na način da nije poštivalo odredbu pozicije i opozicije u općini o kojoj se radi". U tom smislu podnesen je amandman da izborni povjerenstvo u slučaju kada

se stranke ili koalicije stranaka ne mogu dogovoriti o sastavu biračkog odbora mora donijeti odluku, ali u skladu sa sastavom predstavničkog tijela u trenutku odvijanja izbora.

Zastupnik je mišljenja da bi predsjednik biračkog odbora i njegov zamjenik trebali potpisati izjavu da nisu stranačke osobe. Što se tiče kazni vezano uz izbornu šutnju, smatra da su one premale i da će takav "smiješan" iznos samo stimulirati počinitelje. Slaže se s Kajinom da je najkorektniji i najbolji dosadašnji zakon bio onaj iz 1993. godine, odnosno kombinacija proporcionalnog i većinskog sustava. "Ovo je sitno kozmetičko poboljšanje, ali izgleda moramo se držati one "bolje išta nego ništa".

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) ocjenjuje ovaj Prijedlog kao poboljšanje onog teksta kojeg je Vlada povukla iz procedure. Međutim, smatra da je Vlada ipak razočarala svoje birače jer je u vrijeme dok je još bila u oporbi obećavala izborni zakon gdje će građani neposredno birati svoje predstavnike i gdje će upravo čelni ljudi tijela jedinica lokalne samouprave biti birani na neposredni način.

Ne vidi razlog poradi kojeg Vlada inzistira da očitovanje kandidature mora biti ovjereno od javnog bilježnika.

Pozdravlja izmjenu kojom se izbor na šutnja prekida u 19 sati, trenutkom zatvaranja birališta.

"Ono što trpi i dalje kritiku jesu kaznene odredbe koje se odnose samo na prekršitelje izborne šutnje". Mišljenja je da treba u smislu prevencije zapriječiti visoke novčane kazne i za povredu biračkog prava, za izbornu prevaru, za povredu slobode odlučivanja birača, za povredu tajnosti glasovanja, za uništavanje izbornih isprava, za uskratu biračkog prava, odnosno za zlorabu biračkog prava.

Prekinuti s praksom izmjena u zadnji čas

Jagoda Martić (SDP) ističe da je legitimno pravo svake Vlade da izborni zakon prilagodi svojim potrebama, odnosno procjenama, ali je sporno zašto

se takve izmjene zakona donose u zadnji čas, pred same izbore, te smatra da s takvom praksom treba prestati.

Promjene koje se predlažu doživljavaju više manje kao "kozmetičke". Ipak, pozitivno je da je predlagatelj odustao od prvobitne namjere da nositelj liste ne mora biti prvi predloženi kandidat na listi.

Smatra da je trebala ostati mogućnost da očitovanja kandidature mogu biti ovjerena i od nadležnog izbornog povjerenstva. Dobrim ocjenjuje što se skraćuje izborna šutnja.

Slaže se s kolegama koji smatraju da su novčane kazne premale i da neće spriječiti onoga tko ima namjeru kršiti zakon. Slaže se s kolegicom Antičević da je osim zapriječenih kazni za kršenje izborne šutnje potrebno uvesti i one za ostale zloporabe.

Osim zapriječenih kazni za kršenje izborne šutnje, potrebno je uvesti i one za ostale zloporabe.

Ratko Gajica (SDSS) prvotno je konstatirao da je ovaj Prijedlog bolji od prethodnog koji je povučen iz procedure.

Osvrnuo se na članak 12. i na obvezu usklađenja statuta s Ustavnim zakonom o pravima manjina. "Logično je da to u zakonu stoji, ali mi se čini sramotno da to do sada nije urađeno, a prema onome što znamo, u nekim sredinama i u nekim općinama nije".

U članku 13. se ostavlja mogućnost da ona predstavnička tijela koja nisu uskladila statute ili ne usklade statute u roku kako je to zapisano u 12. članku, to dodatno učine. Slijedom rasprave na Odboru za ljudska prava, i Gajica smatra da s obzirom na to da je Ustavnim zakonom uređena zastupljenost manjina i dopunski izbori, članak 13. nije nužan. Podupire prihvaćanje amandmana koji je definiran na Odboru da se taj članak briše.

Pridružuje se onima koji smatraju da su iznosi novčanih kazni za prekršitelje izborne šutnje premali. Smatra da bi bilo razumno ostaviti mogućnost da se

kandidatske liste ovjeravaju i u izbornim povjerenstvima.

Potreban cjelovit izborni zakon

Nenad Stazić (SDP) izjavio je da GONG već dugo upozorava da nemamo sredeno izbornu zakonodavstvo, naime, imamo poseban izborni zakon za lokalnu samoupravu, poseban za predsjednika Republike, a poseban za izbor u Parlament. Gong predlaže da Državno izbornu povjerenstvo bude stalno izbornu tijelo, te predlaže jedan provedbeni zakon o izborima, da se izbori za predsjednika države, za lokalnu samoupravu i za parlament održavaju po jednom obrascu. Isto tako, Gong već dugo predlaže transparentno financiranje i oglašavanje.

Stazić komentira da se sva ova pitanja ne rješavaju, a prošlo je godinu i pol dana od konstituiranja nove vlasti. Ipak, ovaj Prijedlog ocjenjuje boljim od prethodnog koji je povučen, iako ne rješava sustavno sva potrebna pitanja.

Napomenuo je da je u hijerarhiji pravnih propisa Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina je iznad ovog zakona, a da odredbama ovog zakona treba poticati tijela lokalne samouprave da poštuju Ustavni zakon, a ako ga ne poštuju sankcija bi možda morala ići dotle da im se onemogućiti provedba izbora, "pa će se onda potruditi uskladiti svoje statute kada to već nisu učinili od vremena kada je Ustavni zakon donesen". Što se tiče kazni, naglašava da "nije kršenje izborne šutnje najveći grijeh koji se može dogoditi u provedbi izbora".

Mišljenje GONGA-a pozitivno

Zaključno je u ime Vlade RH govorio Antun Palarić. Reкао je da je zakon temeljito raspravljen i da je od većine zastupnika ocijenjen kao dobar i kao korak naprijed u razvoju izbornog zakonodavstva. Istaknuo je da je i mišljenje Gong-a o ovom Prijedlogu pozitivno, gdje kažu da se ovim Prijedlogom rješava veliki broj nelogičnosti i nepreciznosti, ali i protuustavne odredbe na

koje je Gong upozoravao tijekom veljače i ožujka 2005. godine. Zaključio je da Vlada ostaje kod svog Prijedloga, a o amandmanima će se očitovati prilikom glasovanja.

Ovime je zaključena rasprava o tekstu zakona.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA I GLASOVANJE

Državni tajnik **Antun Palarić** očitovao se u ime predlagatelja o podnesenim amandmanima.

Prihvaćena su oba amandmana **Odbora za zakonodavstvo** i postaju sastavni dio Zakona.

Amandman koji su podnijeli **Dorotea Pešić-Bukovac, Valter Drandić i Furio Radin** Vlada ne prihvaća, smatrajući da nema potrebe propisivati kvotu, jer bi se time gušila sloboda kandidiranja i političke utakmice, objasnio je Palarić.

Furio Radin (neovisni) rekao je da je takvo mišljenje u suprotnosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i s Nacionalnim programom za ravnopravnost spolova. Zatražio je glasovanje, međutim, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Zatim se Palarić očitovao o amandmanu **Odbora za lokalnu i područnu samoupravu**, o mogućnosti ovjere kandidature i kod nadležnog izbornog povjerenstva. Vlada je prihvatila ovaj amandman.

Amandman **Kluba zastupnika HSU** je povučen.

Amandman zastupnice **Dragice Zgrebec** isti je kao i amandman Odbora za lokalnu i područnu samoupravu koji je prihvaćen, pa je time i ovaj amandman zastupnice konzumiran.

Antun Palarić rekao je da je i amandman zastupnika **Miroslava Korenike i Jelene Pavičić Vukičević** na članak 6. također konzumiran i postaje sastavni dio zakona. Njihov drugi amandman na članak 8. Vlada ne prihvaća. Palarić je rekao da bi to značilo "nametati izbornom povjerenstvu da ono samo traži kandidata iz stranaka većine i manjine,

to je pretjerana obveza, ako stranke ne žele predložiti kandidate, nisu u stanju predložiti kandidate, onda Izbornom povjerenstvu treba omogućiti slobodu da ono imenuje biračke odbore od ljudi koji su mu na raspolaganju”.

Miroslav Korenika (SDP) smatra da Palarić nije u pravu, ”jer događaju se situacije kada se stranke uistinu ne mogu dogovoriti, a povjerenstvo bi upravo iz tih stranaka trebalo nekoga izabrati”. O ovom amandmanu se glasovalo, ali nije dobio potrebnu većinu.

Slijedeći amandman istih zastupnika na članak 8. stavak 4. koji se dopunjuje odredbom da predsjednik biračkog odbora i njegov zamjenik potpisuju izjavu o nestranačkoj pripadnosti pri izborom povjerenstvu Vlada prihvaća.

Amandmane zastupnika **Dragutina Lesara (HNS)** Vlada prihvaća.

Palarić se potom izjasnio u ime Vlade o amandmanima zastupnika **Valtera Drandića, Furia Radina i Dorotee Pešić Bukovac**. Amandman kojim traže novčane kazne za predlagatelje lista koji se ne pridržavaju odredbi članka 11. st. 4. Vlada ne prihvaća. **Antun Palarić** rekao je da ”ovaj amandman propisuje kaznene odredbe za kršenje članka kojeg nismo prihvatili i koji nije izglasan, dakle, tiče se povrede ravnopravnosti spolova, stoga ga ne možemo ni prihvatiti”.

Dr.sc. **Furio Radin** rekao je da je odbijanje amandmana u suprotnosti s ovim istim zakonom gdje se kaže da će izborno povjerenstvo voditi računa da spolovi budu ravnopravno zastupljeni, a to se pak ne može bez kaznenih odredbi. Rekao je da ostaje pri prijedlogu.

Predsjednik **Šeks** obrazložio je da se ne može glasovati, jer ”Vaš amandman koji nije dobio potrebnu većinu je glasio da zastupljenost jednog spola na listama za izbor članova predstavničkih tijela ne smije biti manja od 40%, a ovaj amandman predviđa kaznene odredbe za onoga koji ne poštuje ono što nije prošlo”. Zaključio je da se ne može glasovati, jer nije usvojen prethodni amandman.

Slijedeći amandman **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** na članak 11. Konačnog prijedloga kojim se dodaje novi članak 59d. Vlada je prihvatila u nešto izmijenjenoj formulaciji, a tiče se iznosa novčanih kazni. Radin u ime predlagatelja amandmana ovaj Vladin prijedlog je prihvatio, pa je tako formuliran amandman postao sastavni dio zakona.

Slijedeći amandman **Odbora za ljudska prava** na članak 12. Vlada ne prihvaća. Antun Palarić rekao je slijedeće: ”Mi propisujemo obvezu članovima predstavničkog tijela da usklade statut, ali isto tako i predviđamo mehanizam što će se dogoditi ako oni to ne učine”.

Furio Radin (neovisni) u ime predlagatelja rekao je da statuti nisu uskladili svoje odredbe po tom pitanju već tri godine, a ”sada im mi dozvoljavamo da i dalje tako nekažnjeno nastave i dajemo im jasno uputu da to rade i u slijedećem sazivu”. Zatražio je glasovanje, ali amandman nije dobio potrebnu većinu.

I slijedeći amandman **Odbora za ljudska prava** kojim se briše članak 13. Konačnog prijedloga Vlada ne pri-

hvaća s istim obrazloženjem. ”Mi želimo da ona predstavnička tijela koja su zbog osiguranja nacionalne zastupljenosti povećali broj jer nije u toku izbora izabran potreban broj članova predstavničkih tijela iz redova nacionalnih manjina, da se vrate na onaj inicijalan broj koji pripada po Ustavnom zakonu”, rekao je Palarić.

Dr. Radin (neovisni) rekao je da bi ovaj amandman imao smisla samo u slučaju da je prethodni amandman prihvaćen, pa ga stoga povlači.

Predsjednik **Šeks** rekao je da amandmani zastupnika **Zlatka Kramarića (LS)** nisu podneseni u skladu sa člankom 163. stavak 3. Poslovnika Hrvatskog sabora, pa stoga neće biti ni razmatrani.

Usljedio je glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona, za čije je donošenje potrebna većina glasova svih zastupnika. Zastupnici su većinom glasova, sa 94 glasa ”za”, 3 ”suzdržana” i 1 ”protiv” donijeli Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave.

Klub zastupnika HSU-a predložio je zaključak kojim se obvezuje Stručna služba Hrvatskog sabora da u roku od osam dana od donošenja zakona izradi pročišćeni tekst. Predsjednik Šeks rekao je da pročišćeni tekst može izraditi Odbor za zakonodavstvo, što je dr. Sudec u ime predlagatelja prihvatio, pa se o ovako izmijenjenom Prijedlogu zaključka i glasovalo. Zaključak je prihvaćen većinom glasova zastupnika.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MORSKOM RIBARSTVU

Djelotvornije gospodarenje bogatstvima

Izmijenjeni su članci Zakona koji određuju način usmjeravanja i korištenja sredstava prikupljenih od naknada za obavljanje ribolova i uzgoja tako da se stvarno koriste za financiranje praćenja stanja biološkog bogatstva mora na sličan način kako je to određeno Zakonom o slatkovodnom ribarstvu

Hrvatski je sabor nakon rasprave na 13. sjednici hitnim postupkom donio izmijenjen i dopunjen Zakon o morskom ribarstvu kojim se, među ostalim, stvaraju zakonske pretpostavke za ustrojavanje ribarske inspekcije u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i djelotvornijeg gospodarenja biološkim bogatstvima mora.

Predlagatelj Zakona bila je Vlada RH.

O PRIJEDLOGU

Predložene izmjene i dopune Zakona izrađene su kako bi se stvorile zakonske pretpostavke za ustrojavanje ribarske inspekcije u Ministarstvu, radi omogućavanja djelotvornijeg gospodarenja biološkim bogatstvima mora, izvršavanja međunarodno preuzetih obveza kao i unapređenje statističkog praćenja ribolovnog napora prvenstveno za stvaranje sustava nadzora i praćenja ribarskih plovila kao i obveze izrade Programa razvoja ribarstva za dulje razdoblje te donošenje zakonske podloge za regulaciju prometa ribom i drugim morskim organizmima.

Sukladno tome izmijenjeni su članci Zakona koji određuju način usmjeravanja i korištenja sredstava prikupljenih od naknada za obavljanje ribolova i uzgoja tako da se stvarno koriste za financiranje

praćenja stanja biološkog bogatstva mora na sličan način kako je to određeno Zakonom o slatkovodnom ribarstvu.

Ovom Klubu nije prihvatljivo što se veoma pooštavaju kriteriji za mali ribolov, za športski i rekreativni, a u isto vrijeme na izvjestan način kao da je napravljen kompromis s gospodarskim ribolovom i ribarstvom.

Uz to, ovim se Prijedlogom razdvaja športski od rekreacijskog ribolova na način da više odgovara našim uvjetima što je u skladu sa Strategijom poljoprivrede i ribarstva RH kojom se predviđa postupno usmjeravanje malog ribolova prema gospodarskom ribolovu odnosno rekreacijskom ribolovu. Jasno se određuje porijeklo ribe i drugih morskih organizama koji se mogu naći u prometu te daje podloga za podzakonski akt kojim će se regulirati uvjeti i način njihovog prometovanja.

Predviđa se i oblik ustroja inspekcije i inspeksijski nadzor usklađen s postojećim stanjem kako bi nadležno Ministarstvo za morsko ribarstvo preuzelo inspekciju. Stavlja se na snagu odredbe koje

su Zakonom o državnom inspektoratu brisane iz važećeg Zakona. Uz ribarske inspektore u provedbi zakona određuje se nadležnost inspektora sigurnosti plovidbe nadležnog ministarstva kao i nadležnost gospodarskih inspektora Državnog inspektorata u nadzoru ribe i drugih morskih organizama u prometu.

Predviđa se i otvaranje posebne pozicije u okviru računa Ministarstava unutar državnog proračuna na koji će se prikupljati sredstva od naknada za obavljanje ribolova i od naplaćenih šteta, a koristit će se i za financiranje mjera praćenja stanja biološkog bogatstva mora i unapređenje morskog ribarstva. Time će se omogućiti bolje raspolaganje sredstvima i planiranjem njihova utroška prema prilivu. U proračunu su već predviđene stavke za otkup povlastica za kočarski ribolov te za projekt izgradnje ribarskih veletržnica. Također postoje stavke i za programe izgradnje flote te poticajnih potpora u ribarstvu, navodi predlagatelj.

Donošenje ovog zakona predlaže se hitnim postupkom radi ustrojavanja ribarske inspekcije u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, navodi predlagatelj.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a na tekst Kona-

čnog prijedloga podnio je četiri amandmana (nomotehnički izričaj, brisanje članka 21. jer da sadržaj ne predstavlja materiju koju treba propisivati ovim zakonom itd.). Pored tih amandmana Odbor je ukazao na potrebu dodatnih obrazloženja i dorade pojedinih odredaba te predložio da predlagatelj manjkavosti otkloni svojim amandmanima. U cijelom tekstu je nužno doraditi izričaj jer se rabe različiti pojmovni sklopovi. Kažimo da je predlagatelj prihvatio amandmane ovog Odbora.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo, nakon rasprave u svojstvu matičnog tijela, predložio je Hrvatskom saboru donijeti ovaj zakon. U raspravi je, među ostalim, ukazano na potrebu odgovarajućeg normativnog reguliranja nasljeđivanja povlastice, budući da u slučaju smrti nositelja povlastice ribarski brodovi stoje neiskorišteni. Upozoreno je da će se bolja zaštita ribljeg fonda postići učinkovitijim inspekcijским nadzorom nego povećanjem kazni, a iznesen je i prijedlog da se razmisli o ideji da se deset posto obale na kojoj je stanište prstaca da u koncesiju, sa strogo propisanim uvjetima obavljanja takve djelatnosti.

Amandmani Kluba zastupnika HSP-a

Klub zastupnika HSP-a podnio je pet amandmanskih zahtjeva, kojima se (članak 1.) uvodi gospodarski odnosno zaštićeni ekološko-ribolovni pojas u ribolovno more Hrvatske, s tim, da ribolovno more ima tri dijela – unutarnje more, vanjsko more i gospodarski pojas, svaki dio sa zasebnim režimom jer ima zasebnu jurisdikciju. Da bi se spriječio ulazak stranaca u teritorijalno more potrebno je u zakonu prvo raščlaniti pojmove unutarnjeg i vanjskog ribolovnog mora i gospodarskog pojasa, stoji u obrazloženju tog amandmana (predlagatelj prihvatio amandman uz promjenu izričaja). Nadalje, granice zona u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu u RH odnosno gospodarskom pojasu RH odredit će ministar. Potrebno je provesti zoniranje hrvatskoga gospodarskog odnosno

zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa radi kontrole ribarenja i ograničenja ribolovnog napora odnosno broja povlastica i na tom dijelu ribolovnog mora. Zatim, tu je zahtjev mijenjati odredbe o povlasticama jer, stoji u obrazloženju, pitanje povlastica je problematično jer ne daje pravo ribaru da suvereno vlada povlasticom za korištenje određenog ribolovnog alata vezanog uz određenu veličinu broda. U povlasticu treba biti posebno upisano ribolovno područje ili zona u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu odnosno u gospodarskom pojasu Hrvatske. Nadalje, ovaj Klub zastupnika drži da treba ograničiti unošenje aloktonih organizama u svrhu uzgoja te da se osigura, među ostalim, pravo na gospodarski ribolov samo i isključivo u području gospodarskog pojasa odnosno zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa (ove amandmane predlagatelj nije prihvatio).

RASPRAVA

Ribarska inspekcija u Ministarstvu poljoprivrede

Na sjednici Hrvatskoga sabora o ovom predloženom zakonu uvodno je govorio državni tajnik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva dr.sc. **Dragan Kovačević**. Ovime se stvaraju zakonske pretpostavke za ustrojavanje ribarske inspekcije u Ministarstvu. Inspekcijiski nadzor priključio bi se Koordinaciji Vlade RH za nadzor i zaštitu Jadranskog mora, a te obveze proizlaze iz proglašenja zaštićeno ekološko-ribolovne zone. Ovdje se radi o postupnim uskladbama sa stečevinama EU na području ribarstva, a za cjelovito usklađivanje i prihvaćanje tih standarda treba vremena. Radi se o vrlo složenim problemima sa socijalnim i političkim posljedicama, rekao je državni tajnik.

Nadalje, stvara se zakonska osnova za regulaciju prometa ribom i drugim morskim organizmima, na primjereni se način rješava pitanje zaštite razvojnih stadija ribe i drugih morskih organizama a sukladno praksi zemalja članica EU

određuje se donošenje programa razvoja ribarstva (Vlada RH) koji će važiti za razdoblje od šest godina.

Umjesto da se njime pojača zaštita ribljeg fonda od gospodarskog izlova, prije svega stranaca, zakon se neviđenom snagom obrušava na rekreativne i sportske ribolovce kao da oni predstavljaju veliku opasnost.

Zatim je predsjednik Odbora za poljoprivredu i šumarstvo mr.sc. **Božidar Pankretić (HSS)** prenio stajalište tog radnog tijela u vezi s ovim zakonskim prijedlogom dok je **Josip Leko (SDP)** izvijestio o mišljenju Odbora za zakonodavstvo.

Rasprava u prvom čitanju

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** o ovoj temi govorio je u ime Kluba zastupnika SDP-a koji smatra da bi raspravu trebalo provesti u prvom čitanju jer da nema razloga za hitni postupak. Osnovni navedeni razlog za to, da se ustroji inspekcija samo je donekle točan, jer se ti poslovi praktički obavljaju sukladno Zakonu o Državnom inspektoratu. Tu je i pitanje koliko je oportuno i prihvatljivo preseliti inspekcijiske poslove iz Državnog inspektora u Ministarstvo s obzirom na to da je to resorno Ministarstvo koje prati provedbu cijelog Zakona.

Predloženi zakon, prije svega, nije dovoljno socijalno osjetljiv. Pooštava kazne za prekršaje za pet do deset puta pa se postavlja pitanje što se time želi postići, a zna se što zapravo znači za jednog otočanina propisati ovakvu kaznu. Ako netko želi napraviti rat sa stanovništvom na našim otocima i obali onda je dobro propisao ove odredbe, a s druge strane napravio odredbe koje se neće provoditi. Osobno misli, kaže, da je ovo potpuno nerealan a i Klub zastupnika SDP-a u pravu je kad upozorava da te odredbe potpuno asocijalne.

Ovom Klubu nije prihvatljivo ni to da se veoma pooštravaju kriteriji za mali ribolov, za športski i rekreativni, a u isto vrijeme na izvjestan način kao da je napravljen kompromis s gospodarskim ribolovom i ribarstvom, naveo je zastupnik iznoseći u nastavku i druge primjedbe, pa tako i onu kako je moguće da ribolovac na moru mora imati uz sebe ribolovnicu, odnosno dozvolu bez obzira na to je li športski ribolovac ili gospodarski ako u isto vrijeme postoji očevidnik i registar ribolovaca. Trebalo bi razriješiti i pitanje prava na kupnju dozvole (čini se da je rješenje neustavno) jer se govori da to pravo imaju državljani RH koji su članovi Nacionalnog saveza za športski ribolov na moru RH a što je s onima koji nisu članovi i ako su turisti, pitao je, među ostalim. Tu je i pitanje ograničavanja podvodnog ribolova puškom, mjesta prodaje dozvola za rekreacijski ribolov.

Da cijeli ovaj Prijedlog zakona treba ozbiljnije raspraviti govori i pitanje obilježavanja ribe nakon ulova, rekao je naglašavajući da sve ove primjedbe upućuju na potrebu da se ovaj zakon raspravi u dva čitanja i nađe rješenje koje će imati socijalnu i ekonomsku i ekološku komponentu.

Zonirati hrvatski ekološko-ribolovni pojas

Tonči Tadić (HSP) na početku svog javljanja u ime Kluba zastupnika HSP-a naglasio je da Konvencija o pravu mora isključivo zabranjuje ribolov stranih ribara u tuđem teritorijalnom moru, a protivno toj Konvenciji je članak 71. zakona o morskom ribarstvu (ovim se izmjenama ne dira) kojim je predviđeno da stranci mogu obavljati gospodarski ribolov u hrvatskom teritorijalnom moru. Podsjetio je i da Hrvatska ima svoj zaštićeni ribolovni pojas koji doduše nije puni gospodarski pojas (ali glumi) i dobro je da se on predviđa i postojećim Zakonom o morskom ribarstvu i u ovim izmjenama.

Međutim, zaprepašćuje da u zakonu (članak 4.) u kojem se govori o zoniranju hrvatskoga ribolovnog mora nije

predviđeno zasebno zoniranje hrvatskoga zaštićenog ekološkog ribolovnog pojasa. Nitko još nije zonirao hrvatski ekološko ribolovni pojas i mi očekujemo da se to napravi jer se onda i izlov u njemu može kontrolirati i mogu davati povlastice za njega, rekao je, među ostalim šire govoreći o tome i zaključujući da nitko drugi osim nas samih ili onih kojima mi to dopustimo ne može ribariti vrste od dna na površinu našeg gospodarskog pojasa odnosno vrste koje žive na morskom dnu u epi-kontinentalnom pojasu. Sve to govori, kaže, jer se u Hrvatskoj stalno podvlači teza kako će Hrvatska morati pristati na ribarenje u svom gospodarskom pojasu. Mi kažemo točno, pristat će, ali samo što se tiče gospodarskog pojasa i samo što se tiče ribe koja pliva u njemu a ne one koja živi na morskom dnu.

S druge strane, Hrvatska nema doista nikakve potrebe pristati na ribarenje u svom teritorijalnom moru. Tu se također podvlači teza kako će Hrvatska morati dopustiti ribarenje tuđih ribarskih brodova u svom teritorijalnom moru nakon što uđemo u EU, i to je netočno, naglasio je zastupnik šire obrazlažući to.

Mi se slažemo da se u naše ribolovno more uvede i zaštićeni ekološko-ribolovni pojas ali se u postojećem Zakonu o morskom ribarstvu (članak 71.) mora izbaciti mogućnost stranog ribarenja u teritorijalnom moru i ostaviti samo mogućnost stranog ribarenja temeljem međunarodnih ugovora o gospodarskom pojasu i to samo na vrste koje nisu vrste od dna.

Što se tiče predloženog rješenja o povlastici zastupnik je naglasio da povlastica ne može podlijegati reviziji dok ribar ne ugasi obrt i da je vezana s obrtnicom. Potpuno je besmisleno da je povlastica za gospodarski ribolov vezana i s brodom, što znači ako čovjek mijenja brod mora mijenjati i povlasticu, ona mora biti povezana s ribolovnim alatom naglasio je, među ostalim zastupnik, navodeći i druga rješenja koja su loša definirana (primjerice, pitanje malog, rekreacionog i športskog ribolova - treba ih razlikovati po alatu), pitanje nadležnosti itd.

Iz svih tih razloga Klub zastupnika HSP-a "debelo" će porazmisliti hoće li glasovati za ovakav zakon, rekao je na kraju.

Povlastice isključivo na prvi nasljedni red

Ante Markov (HSS) o predloženom zakonu govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a. Na neki način ovdje je propuštena prilika da se upotpune svi oni nedostaci pa i svi oni razlozi koji su postojali pri donošenju Zakona o morskom ribarstvu. Naime, predlagali smo da se definira koji su to dijelovi koji su prema Zakonu o zaštiti prirode zaštićeni zabranom ribolova. Ovako širim interpretacijama može, naime, doći do dvije nove neugodnosti – da ribari ne znaju gdje se nalaze zabranjene zone ili da je previše tih zona a za što ne postoji dovoljno razloga.

Zatim, tu je i pitanje povlastica, o čemu Klub zastupnika HSS-a drži da bi one trebale biti prenosive isključivo na prvi nasljedni red i da se na neki način stvori institut zaštite tih povlastica ali i sredi ukupno stanje u vezi s njima. (vjerojatno ih ima dosta neaktivnih). U Italiji one vrijede između 200 do 300 000 eura a kod nas upravo zbog ovakvog režima ne vrijede i time se pozicija ljudi koji imaju te povlastice sasvim drugačija. Famosni izlov ili zabrana stavljanja u promet prstaca (poput onog 0,00 promila alkohola kod vozača) naprosto ne priliči jednoj ozbiljnoj turističkoj zemlji jer sve više restorana odgovorno tvrdi da će prstace nabavljati na nekom drugom tržištu a da se pritom ne pokuša naći razumni oblik izlova i konzumacije prstaca.

Prema tome zaštitimo određene zone, kažimo da je deset posto dozvoljenoga, u kojoj vremenskoj dinamici će se te zone mijenjati, kontrolirajmo ih i konzultirajmo se sa strukom koja ipak ima stajalište da bi ovakav jedan pristup bio razuman čin koji bi pomirio tržište, potrošnju, turizam i zaradu onih koji imaju pravo živjeti od toga. Zatim, u potpunosti treba otkloniti dopuštanje stranim državljanima da love u našim

teritorijalnim vodama, a vrijedno je ispitati predložene kaznene odredbe jer ovakvim restrikcijama neće se postići željeni cilj. Do realnog i optimalnog rješenja treba pokušati doći učinkovitim nadzorom što će pridonijeti poštivanju postojećih zakona jer, nitko živ, naši ribari, to ne radi iz gušta nego je vjerojatno da ih sila na to tjera, rekao je, među ostalim, dodajući da čitav niz razloga navodi na potrebu da se to regulira na vrlo jednostavan način i olakša ribarima život. Ne treba ih stalno uzimati kao primjer zašto tržište nije organizirano jer znamo na koji se način tržište organizira.

Zalažimo se i za drvenu brodogradnju i drvenu ribarsku flotu jer to je dio naše kulture, tradicije i onoga što možemo ponuditi svijetu a u ovom trenutku Hrvatska još uvijek ima te snage i znanja da se s drvenom brodogradnjom nosi sa svima na svijetu, rekao je na kraju.

Unaprijedit će se morsko ribarstvo

Rade Ivás (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a iznijevši na početku neke načelne stavove u vezi s morskim ribarstvom. Morsko ribarstvo je složena gospodarska djelatnost u kojoj je za pravilno gospodarenje i zaštitu obnovljenog bogatstva mora potrebno voditi računa i o tehnološkim, tehničkim, ekonomskim, pravnim i svim drugima aspektima koji odlučujuće utječu na njegov razvoj. Ribe i drugi morski organizmi obnovljivo su bogatstvo mora koji se, nažalost, neodgovornim iskorištavanjem prije svega, prekomjernim izlovljavanjem može vrlo brzo osiromašiti.

Sadašnje naše ribolovstvo obavlja se na teritoriju od 34 000 km² i još imamo u zaštićenoj ekološko-ribolovnoj zoni 25 207 km² i gospodarskim ribolovom se bavi više od 3 500 ribara. No ulov sitne ribe je vrlo nizak, na razini osam posto procijenjene biomase. Ribarenje je koncentrirano na unutrašnjem ribolovnom moru jer je ribarska flota vrlo loše karakteristike, uglavnom mala plovila sa slabom konstrukcijom, koje ne

omogućuju ribolov u vanjskom ribolovnom moru.

U ovom Prijedlogu zakona zakonodavac nije išao s novim zakonom i to je dobro, naglašava zastupnik smatrajući da za donošenje novog zakona o ribarstvu treba jedna široka elaboracija. Prema informacijama iz Ministarstva novi će se zakon izrađivati kroz Cards program i sagledat će se okolnosti u vezi s pristupanjem Hrvatske EU i to će biti baza za donošenje novog zakona o morskom ribarstvu, naveo je zastupnik govoreći u nastavku o razlozima za donošenje ovog zakona kao i predloženim rješenjima.

S tim u vezi je naglasio da inspekcija mora biti učinkovita jer će tako biti bolja i zaštita ribljeg fonda, daleko bolja nego da se propisuje povećanje kazni. Tu je i sugestija predlagatelju da možda svojim amandmanima bolje i na kvalitetniji način napravi razliku između malog, športskog i rekreacijskog ribolova.

Iako u predloženom zakonu ima nedorečenosti i neusklađenosti sa Zakonom o slatkovodnom ribarstvu pa i Pomorskim zakonom njegovo donošenje omogućit će bolje praćenje stanja biološkog bogatstva mora te će unaprijediti morsko ribarstvo. I to su razlozi zbog kojih Klub zastupnika HDZ-a podržava donošenje ovog zakona, rekao je na kraju.

Krivi smjer

Nenad Stazić (SDP) misli da bi ovaj zakon trebalo donositi u dva čitanja, a ne po hitnom postupku, jer je u mnogim dijelovima manjkav. Uz to, ovaj zakon sav ide u krivom smjeru, malo je "krivo nagnut". Umjesto da se njime pojača zaštita ribljeg fonda od gospodarskog izlova prije svega stranaca, zakon se neviđenom snagom obrušava na rekreativne i sportske ribolovce kao da oni predstavljaju veliku opasnost. A šteta koju napravi jedna talijanska kočica sportski i rekreativni ribolovci ne mogu izloviti u deset godina.

Prema tome, cijeli zakon treba drugačije koncipirati, naglasio je zastupnik, upozorivši i da se donošenje čitavog niza podzakonskih akata predviđa osam dana

nakon stupanja na snagu ovog zakona što se sasvim sigurno, kaže, neće donijeti pa će zakon biti neprimjenjiv. Sve te podzakonske akte trebalo bi najprije pripremiti nakon rasprave u ovom čitanju da se pomogne ministru, predložio je.

Smatra i da nema koncepcijske razlike između malog, rekreativnog i sportskog ribolova te to potkrepljuje određenim člancima iz Konačnog prijedloga ovog zakona, i jedni i drugi smiju uloviti do pet kilograma ribe dnevno (i u športskom ribolovu, pa kako će se znati tko je pobijedio). Što se tiče malog ribolova to je ribolov za vlastite potrebe do pet kila i obavljaju ga mještani, ribari u tim malim mjestima da se prehrane i da malo zarade. Po ovom zakonu oni tu ribu ne smiju prodavati, stavljati u promet a oni to rade da bi prodali, ako imaju sreće i ulove taj dan pet kila, i time poprave svoje kućne budžete.

To je jedna mala gospodarska aktivnost pa ako treba na nju plaćati nekakav paušalan, simboličan porez može se o tome razmišljati ali te ljude lišiti takvog dodatnog prihoda zastupniku se ne čini osobito pametnim, rekao je. U vezi s predviđenim kaznenim odredbama primijetio je da se nigdje ne sankcionira zabranjeno bavljenje ribolova podvodnom puškom. No zanimljivo je da se daje pravo inspektoru da odmah oduzme plovilo (bez dozvole), alate i opremu za ribolov koji su poslužili za izvršenje prekršaja a kad je zastupnik ministru unutarnjih poslova Mlinariću predlagao da se u Zakonu o sigurnosti prometa na cestama predvidi takva kazna onda je rekao da je to nemoguće, da to ne spada u naš pravni sustav. A nedavno je jedan takav vozač, kojem je dozvola bila oduzeta, usmrtio dvoje djece na cesti. A to bi bila u tom Zakonu razumna mjera jer ništa ne znači oduzeti vozačku dozvolu, takvom vozaču se mora oduzeti auto jer tada je sigurno da neće imati s čim ubiti nekog drugog, naglasio je zastupnik. Riblji fond treba zaštititi i oduzimanje plovila može biti ali kod naročito drskog ponašanja, a ne odmah, rekao je.

Simpatije prema malim ribarima

Lino Červar (HDZ) misli da treba dati potporu ovom predloženom zakonu a i da se radi o unapređenju morskog ribarstva u nas. Ali nije naodmet reći isto onako pozitivno, dodaje, što se čuje na terenu, što je on čuo u Istri da ribari govore o tome.

Sigurno da čovjek koji pročita ovaj Prijedlog ima malo primjedbi da se radi previše o jednom centraliziranom prijedlogu, što je normalno. Ne treba ljudima reći da to nije u redu jer tako to izgleda, ipak ministar daje i određuje ribolovne alate, plovilo, količinu ulova, povlastice i sve druge stvari i logično je da ljudi to tako primijete. Zastupnik je razumio, kaže, da se tu zapravo radi o podršci i implementaciji zajedničke ribarske politike EU za Mediteran te harmonizaciji ribarstvenog zakonodavstva s odgovarajućim segmentom pravne stečevine EU, rekao je, među ostalim.

I ribari u Istri govore da povlastica ne može podlijegati reviziji dok ribar ne ugasi obrt, oduzimati ili skidati alate dok ribar plaća svoje obveze, nepravda je i povlastica povezana s obrtnicom, da bi trebalo zaštititi naše teritorijalno more kad se govori o ribolovu stranih pravnih i fizičkih osoba, naveo je zastupnik. Dodao je da se primjedbe odnose i na predviđenu novčanu kaznu za one koji nemaju sa sobom povlasticu a da se isto kažnjavaju osobe koje upravljaju plovilom a za to nisu stručno osposobljene. To bi značilo, žale se ribari, da bi trebali sa sobom imati hrpu papira, i povlasticu, i knjižicu broda, očevidnicu itd. i da je to isto kao kad bi policajac zaustavio građanina i tražio ne samo prometnu dozvolu nego dokaz da je završio školu, naveo je. Neki govore da bi trebalo samo prepisati to do Slovenaca koji su i tako završili pregovore s EU i kažu nemojte napraviti pogreške kao što smo mi pa smo se zaletjeli.

Što se tiče malog ribolova to su stvarno umirovljenici, najviše oni koji nema-

ju od čega živjeti i moraju ići na more i ujutro i noću, ne misli na one koji to mogu zloupotrebljavati, uostalom, postoje inspekcije. A opet je nelogično da je za mali ribolov ograničena količina pet kilograma dnevno riba a nije definirano što je sa športskim i rekreativnim ribolovcima, rekao je naglasivši da ima simpatije prema malim ribarima jer ih zna iz svog kraja.

Sada je došlo vrijeme potpora u osnivanju ribarskih zadruga, veletržnica i možda bi trebalo paziti na vlasničko učešće odnosno da možda država ima veće učešće kako u određenom trenutku ne bi došlo do zlorabe itd.

Nenad Stazić (SDP) u svoj je replici pitao što se to usklađuje i harmonizira s europskim zakonodavstvom. Nitko u ovoj raspravi nije spomenuo da za ono što je sporno i čemu se prigovara nema odgovarajućih odredbi ni u europskom zakonodavstvu, primjerice, dozvola za rekreacijski ribolov, podjela na rekreacijski i športski ribolov. Zastupnik je za usklađivanje i harmonizaciju ali ne za to da se pod taj kišobran stavlja i ono što je u tim zakonima loše **Lino Červar (HDZ)** odgovorio je da nije loše shvatio ovu repliku i da mu je bitno da razumijemo da se, dok ne dođu bolja vremena, ipak vodimo brigu o malim ribarima i da to gleda kao socijalno pitanje.

Rasprava je zatim bila završena.

Prihvaćeni amandmani Vlade RH

U nastavku zastupnici su većinom glasova odlučili da će se glasovati i o amandmanima koje je Vlada RH podnijela izvan roka i većinom glasova prihvatili su sva četiri amandmana. Obrazložio ih je državni tajnik Ministarstva dr.sc. **Dragan Kovačević**. Odnose se (članak 28, članak 30, članak 33. i dodavanje novog članka iza članka 37.) na određivanje istih uvjeta za obavljanje poslova inspektora kao u Zakonu o slatkovodnom ribarstvu, zatim, određuje se kaznena mjera za odgovornu osobu

u pravnoj osobi za počinjeni prekršaj u povratu, da je odobrenje za mali ribolov valjano uz potvrdu o uplaćenju naknadi te da se obvezuje ministar da provedbene propise donese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona. U vezi s potonjim (prije glasanja) **Tonči Tadić (HSP)** rekao je da je godinu dana predug rok za ovako važnu materiju i da je tri mjeseca dovoljno.

Zatim se državni tajnik dr.sc. **Dragan Kovačević** izjasnio u ime predlagatelja ovog zakona da se prihvaćaju amandmani Odbora za zakonodavstvo. Od amandmana Kluba zastupnika HSP-a predlagatelj prihvaća onaj na članak 1. u izmijenjenom obliku, no nije prihvatio ostala četiri amandmana ovog Kluba, uz obrazloženje državnog tajnika, da, među ostalim, granice ribolovnih zona u cijelom ribolovnom moru RH određuje ministar i to izričajem i da onda nije potrebno ponovno naglašavati izoliranje zaštićenog ekološko ribolovnog pojasa, naime, i on ulazi u ribolovno more, da je povlastica vezana za plovilo, da je revizija povlastica potrebna jer trenutno postoji nerazmjer broja povlastica i broja plovila, da je poribljavanje ribolovnog mora aloktonim vrstama već zabranjeno a da uzgoj aloktonih vrsta riba i drugih morskih organizama ionako nije dopušten bez suglasnosti ministra za odgovornog za zaštitu prirode. Prije glasanja o tim amandmanima **Tonči Tadić (HSP)** u ime Kluba se založio za njihove prihvaćanje navodeći razloge za to (kao u raspravi), naglasivši da ne vidi razloga da se u povlastice zasebno ne upisuje povlastica za ribarenje u gospodarskom pojasu.

Ni zastupnici nisu glasovanjem prihvatili ove amandmane.

Hrvatski je sabor donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskome ribarstvu u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanima (77 "za", tri "suzdržana, 30 "protiv").

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PREBIVALIŠTU I BORAVIŠTU GRAĐANA

Preciznije uređen institut prebivališta

Zastupnici su raspravili predloženi zakonski tekst kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske. Njime se uređuju sve okolnosti u kojima će nadležno tijelo donositi odluku o brisanju iz evidencije o prebivalištu ako utvrdi da je podnositelj dao netočne ili neistinite podatke ili da ima prebivalište u drugoj državi, a da ima prijavljeno prebivalište i u Republici Hrvatskoj, odnosno da je trajno iselio. Ova se odluka neće primjenjivati za osobe koje imaju status izbjeglice ili prognanika. Zastupnici su podržali intenciju predlagatelja, te da se uvede red i na ovom području, ali je bilo upozorenja da bi pojedine postupke trebalo do kraja precizirati. Ocijenjeno je da treba provesti raspravu, a da će se glasovati kada se usuglase stajališta i to nakon provedenih lokalnih izbora.

O PRIJEDLOGU

Predsjedavajući je napomenuo da je predlagatelj ovoga zakona Vlada Republike Hrvatske, te pozvao državnog tajnika u Ministarstvu unutarnjih poslova **Ivicu Buconjića** da obrazloži podnijeti tekst. Radi se o promjenama do kojih je došlo zbog općepoznatih razloga i migracijskih promjena izazvanih ratnim okolnostima. Ujedno je došlo i do vidljivih problema između podataka o broju stanovnika i broju birača, što se očitovalo i na zadnjim predsjedničkim izborima. U pojedinim je mjestima tako došlo do apsurdnih situacija da je broj birača nadmašivao ukupni broj stanovnika. Zato je potrebno precizi-

rati prijavu prebivališta, koja čini temelj za pravo glasa na lokalnim izborima, za razliku od parlamentarnih i predsjedničkih izbora.

U pojedinim je mjestima broj birača nadmašivao ukupan broj stanovnika.

Do najvećih je razlika dolazilo na ratom stradalim područjima, a treba istaknuti da je Ustavni sud i ranije pojedine odredbe Zakona o prebivalištu brisao kao neustavne.

Utvrđene okolnosti u kojima dolazi do brisanja iz evidencije

Državni tajnik ocijenio je zatim da su promjene bile nužne kako bi se evidencije o prebivalištu uskladile sa stvarnim stanjem u općinama i gradovima. Predloženim se mjerama uvodi novost u članku 13., odnosno uvodi se mogućnost brisanja iz evidencije prebivališta koju vodi MUP. Po dosadašnjem se zakonu prebivalište nije moglo brisati, odnosno moglo se brisati samu u slučaju davanja netočnih podataka prilikom prijave. Međutim, život u svakoj sredini nosi promjene, pa je normalno da ljudi mijenjaju prebivalište i sele se u druga mjesta zbog vlastitih razloga. Po zakonu su dužni prijaviti svaku promjenu, ali je bilo mnogo slučajeva da svjesno ili iz nemara nisu obavili svoje obveze. Budući da do sada niti jedno tijelo nije

imalo mogućnost brisanja prijavljenog prebivališta po službenoj dužnosti, ove su promjene bile nužne. Ukoliko predloženi tekst bude usvojen u ovakvom obliku, bit će potrebno donijeti i provedbene propise kojima će se uređivati način nedvojbenog utvrđivanja da netko ne prebiva na adresi na kojoj ima prijavljeno prebivalište. Ujedno će biti proveden upravni postupak, pa će svatko moći zaštititi eventualnu povredu svojih prava, naglasio je predstavnik predlagatelja pri kraju uvodnog izlaganja.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovala su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za zakonodavstvo** podupire njegovo donošenje i ne protivi se prijedlogu da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku kao i da stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama". Na tekst Konačnog prijedloga Odbor je predložio dva amandmana. Prvim se sugerira uređenje jezičnog i nomotehničkog izričaja time da se briše riječ "uredno" u izmijenjenom članku 13., stavku 3. Drugim se amandmanom predlaže izmjena članka 3. koji glasi: "Članak 14. stavak 4. mijenja se i glasi: Ministar unutarnjih poslova u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, propisat će način vođenja evidencije iz stavka 1. ovoga članka, te obrasce iz članka 12. i postupak utvrđivanja činjenica temeljem kojih se vrši brisanje iz evidencije o prebivalištu iz članka 13. ovoga Zakona."

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podržao je rješenja iz Prijedloga zakona i nakon rasprave jednoglasno predložio Saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana, u tekstu u kojem ga je predložila Vlada Republike Hrvatske.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u svojoj je raspravi naglasio da se radi o vrlo osjetljivoj promjeni zakona koja se ne može promatrati samo u svezi s predstojećim lokalnim izborima. Iznijeto je i mišljenje da će se predložene izmjene i dopune odraziti na statusna i druga prava građana, posebno izbjeglica i raseljenih osoba. To za posljedicu može imati pojavu kategorije "izbrisanih" sa svim problemima koje to nosi. Bilo je i mišljenja da ovako osjetljivu materiju ne bi trebalo donositi po hitnom postupku, pogotovo što one ne mogu biti provedene do predstojećih lokalnih izbora. Upozoreno je na potrebu što preciznijih formulacija, kako bi se utvrdilo koje sve osobe trebaju biti izuzete u postupku brisanja prebivališta, jer nemaju uvjeta za život u mjestima u kojima imaju prijavljeno prebivalište i u kojima su živjele prije izbjeglištva, odnosno raseljavanja nastalog kao posljedica rata. Nakon provedene rasprave, Odbor je većinom glasova donio zaključak kojim se predlaže Hrvatskom saboru da donese Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana, uz slijedeći amandman na tekst Konačnog prijedloga zakona. Predloženo je da se u članku 1. Konačnog prijedloga zakona kojim se mijenja članak 13. Zakona u stavku 2. iza riječi "izbjeglice" briše riječ "ili" i stavlja zarez, a iza riječi "prognanika" dodaju riječi "i raseljenih". U obrazloženju se navodi da se predloženim amandmanom među osobe za koje nadležno tijelo neće donijeti odluku o brisanju iz evidencije o prebivalištu, uključuju i raseljene osobe. Radi se također o ratnim stradalnicima koji još uvijek nemaju uvjete za život na adresi prijavljenog prebivališta.

RASPRAVA

Nakon izlaganja predstavnika predlagatelja, riječ su uzeli predstavnici i izvjestitelji saborskih radnih tijela i stranačkih klubova. Tako je zastupnik dr. sc. **Furio Radin** govorio u ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Naglasio je da se radi o vrlo osjetljivoj promjeni zakona, a zatim iznio pojedine stavove i naglaske koji su se čuli tijekom rasprave na Odboru. Nakon provedene rasprave i podnijetog amandmana, Odbor je donio zaključak kojim se predlaže donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana, uz već citirani amandman. Ovaj zaključak donesen je sa 5 glasova "za", 2 "protiv" i 1 "suzdržan". Rasprava je nastavljena nakon desetminutne stanke koju je zatim zatražio zastupnik dr. sc. **Milorad Pupovac** u ime Kluba zastupnika SDSS-a.

Zastupnik Pupovac u nastavku rada naglasio je da se radi o izmjeni Zakona s vrlo delikatnim ciljem i mogućnostima koje otvara predložena izmjena. Klub zastupnika SDSS-a bio je konzultiran s pojedinim izmjenama, ali jedan im dio nije bio poznat. Brinu ih ujedno obrazloženja koja su iznijeta u izlaganju predstavnika predlagatelja. Smatra da se ne radi o poboljšanju Zakona, već o brisanju za što Klub nije dao svoju suglasnost.

Ne govori se o okolnostima u kojima je došlo do neusklađenosti

Govori se nadalje o neusklađenosti između popisa stanovništva i popisa birača, a ne govori se zbog kojih je razloga došlo do ovakve neusklađenosti. Popis stanovništva rađen je na osnovi standarda Europske unije i to je popis zatečenog stanja na sam dan popisa. Svi oni koji su se na dan popisa nalazili izvan područja Republike Hrvatske, nisu uneseni u popis stanovništva, pa čak ni onih 40 tisuća koji su popisani u izbjeglištvu u suradnji s Državnim zavodom za statistiku. Drugim riječima, popis sta-

novništva nije obuhvatio sve državljane Republike Hrvatske i ne može se koristiti kao argument. Zbog navedenih razloga, Klub zastupnika SDSS-a predlaže da se o ovom prijedlogu danas ne odlučuje, zaključio je zastupnik Pupovac.

Predsjedavajući je naglasio da će se raspraviti iznijete dileme i promišljanja, a Klub zastupnika HDZ-a predložio je zatim da se danas ne glasuje o ovom prijedlogu Zakona radi usklađivanja svih mogućih stajališta i brojnih nedoumica koje su iznijeli zastupnici. Međutim, ujedno je ocijenjeno da bi trebalo provesti raspravu, a glasovanje odložiti krajem mjeseca. Uslijedila su izlaganja predstavnika parlamentarnih klubova.

Prva je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorila zastupnica **Ingrid Antičević-Marinović**. Ocijenila je da se ovaj zakonski prijedlog donosi uoči lokalnih izbora, a povod su negativna zbivanja koja su uočena tijekom predsjedničkih izbora. U takvoj je situaciji Vlada morala reagirati kako bi se nekako stalo na kraj zloporabama oko lažnog prebivališta. Podsjetila je i na svojedobne reakcije Ustavnog suda kojim se definira prebivalište, odnosno mjesto koje je građanin odabrao da u njemu stalno živi. Time se prebivalište razlikuje od boravišta, a u međuvremenu je godinama postojala mogućnost da građanin prijavi prebivalište samo na osnovu toga što ima nekretninu ili ugovor o najmu, što ne mora biti nužno povezano s prebivalištem.

Iznijela je primjere zloporabe iz Makarske gdje Policijska uprava ima podatak da na jednoj adresi boravi više stanovnika nego to omogućuju fizički zakoni. Pozdravila je pokušaje da se na ovom području uvede red, kao i da nadležno tijelo može pokrenuti postupak protiv osoba koje su davale lažne podatke i na osnovu njih evidentirali svoje prebivalište. Postavila je zatim i pitanje kontrole, te upozorila da se Kazneni zakon ne bi trebao opterećivati brojnim kaznenim djelima. Na kraju je upozorila i na opasnost da se zbog lažnog prijavljivanja mogu nanijeti velike štete državnom proračunu, te otvoriti mogućnost za obavljanje drugih krivičnih djela.

Klub zastupnika SDP-a pozdravlja predložene izmjene zakona, ali smatra ih još uvijek nedostatnim da bi se počeo rješavati problem koji je otvoren 1991. godine. Tada je čitava stvar generirala s ovakvom formulacijom, kasnije ukinutom od strane Ustavnog suda prema kojoj bi prebivalište mogao imati onaj tko već ima neku nekretninu.

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je zastupnik Nikola Vuljanić. Podsjetio je da su i sami prije nešto više od mjesec dana podnijeli u proceduru Zakon o popisu birača, koji tvori osnovni zakon u setu izbornih propisa. Neka od ponuđenih rješenja podudaraju se i kompatibilna su s predloženim tekstom, pa je šteta što se danas ne raspravlja zajedno o podnijetim prijedlozima. Osim toga, štetno je što Vladini prijedlozi u proceduru dolaze u roku od 24 sata, a prijedlozi oporbe čekaju na svoje predstavljanje unutar maksimalnog vremenskog roka. Usprkos iznijetim slabostima, Zakon o prebivalištu i boravištu građana je značajan jer treba jasno utvrditi tko sve može glasovati na lokalnim izborima. Opisao je zatim kako se sada dobiva upis u popis birača prema listi prebivališta, te kakva su tumačenja Ustavnog suda. Upozoreno je zatim i na pojedine mogućnosti manipulacije. Tako uoči izbora autobusi voze brojne birače iz Beograda i Čačka u Vojnić i Plaški, a s druge strane, deseci se osoba prijavljuju s prebivalištem u jednoj sobi u Makarskoj i nekim okolnim mjestima.

Ljudi to ne rade samo zbog glasanja već i zbog realizacije određenih zakonskih prava, a time se iz hrvatskog proračuna odlijevaju milijuni kuna za socijalne potrebe građana koji ne žive u Republici Hrvatskoj.

Postupak brisanja iz evidencije nije preciziran

Ima i drugih zemalja u Europi koje imaju prijavljene stanovnike svog ili stranog porijekla, ali kontroliraju ovu situaciju. Upozorio je zatim da ovaj zakonski prijedlog kasni jer se ne može ni teoretski primijeniti za ove izbore, a ni sam postupak brisanja iz eviden-

cije nije jasno preciziran. On mora biti jedinstven u svojoj primjeni i tumačenju za čitavo područje Republike Hrvatske, a nije jasno ni na čiji će poticaj tijelo državne uprave provesti postupak brisanja. Zakonom bi se mogao ažurirati popis stvarno naseljenih građana Republike Hrvatske, kako bi se jednom znalo gdje i tko živi, a tko ne namjerava živjeti na dosadašnjim adresama.

Treba jasno i precizno utvrditi tko sve može glasovati na lokalnim izborima.

Moglo bi doći i do promjene oko korištenja socijalnih prava, a smanjile bi se i manipulacije na lokalnim izborima kakve su demonstrirane na zadnjim predsjedničkim izborima. Sve u svemu nakana je dobra, zaključio je na kraju izlaganja zastupnik Nikola Vuljanić.

Predsjedavajući je zatim zastupnike podsjetio da rad Sabora prate i gosti koji su došli iz Strojarsko-tehničke škole u Zagrebu, a zatim riječ dao zastupniku **Ratku Gajici**. Govoreći u ime Kluba zastupnika SDSS-a zastupnik Gajica upozorio je da deseci tisuća ljudi u ovom trenutku ne znaju koliko će ostati na sadašnjim adresama. Razumije potrebu da se ove stvari jasnije definiraju i da se uvede red, ali ne podržava da se pojedini problemi rješavaju "prelamanjem preko koljena".

Ključni problem vidi u najavama brisanja iz evidencije onih ljudi čije je prebivalište stečeno na temelju lažnih podataka i protivno zakonu. S time se u načelu složio, ali i upozorio na probleme ljudi koji imaju status izbjeglica i prognanika. Kod niti jednog državnog tijela u Republici Hrvatskoj, izbjeglice srpske nacionalnosti se ne vode u evidenciji pod pojmovima izbjeglice i prognanici. Ako se ne vode pod tim imenima, onda ni uprava neće moći donositi rješenja na temelju kojega će se odobriti rješenja na temelju kojega će se odobriti izuzeće od brisanja iz evidencije.

Analizirao je zatim mogućnosti da nadležno državno tijelo sačini bazu podataka koja će tvoriti temelj za izu-

zetak, međutim problem su već opisane manjkavosti u evidencijama. To drugim riječima znači da izbjeglice srpske nacionalnosti ne mogu biti izuzete od primjene propisa, pa se mogu očekivati i situacije da neki činovnik na terenu doslovno provodi upute i izbriše prognanike i izbjeglice. Iako to nije želja niti ovog Zakona niti Sabora, ovakve se mogućnosti čine otvorenima. Takve situacije ujedno mogu predstavljati veliku pljusku i rezultirati krupnim posljedicama za Republiku Hrvatsku.

Opisao je zatim česte situacije koje se događaju na terenu. Recimo, čovjek ne može ući u svoju kuću zato što mu još nije vraćena ili nema struju i vodu, a potrebno je riješiti i status osoba koje su još uvijek na privremenom radu u inozemstvu ili na školovanju. Ne smiju se dakle, omogućiti situacije brisanja iz popisa, ukoliko ovim građanima razne države nisu pomogle da danas budu u vlastitoj kući. Iznio je zatim i pojedina sporna rješenja suda, gdje su pojedinci koji su i po 30 godina bili na radu u Njemačkoj oduzimana prava na obnovu i to samo zato jer nitko nije prebivao u kući tijekom 1991. godine u određenom mjesecu. Zbog iznijetih situacija brojni pojedinci mogu imati posljedice na koje ne možemo pristati.

Zastupnik Gajica zaključio je da je riječ o ozbiljnim slabostima do kojih može doći i mimo volje predlagatelja tijekom provedbe Zakona. Smatra da podnijeti zakonski tekst neće podržati ni ostali zastupnici.

Zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)** ispravio je netočan navod koji se odnosi na usporedbu sa Slovenijom. Smatra da se situacija ne može uspoređivati sa susjednom zemljom, budući da u Hrvatskoj nitko ne dovodi u pitanje već dobivena državljanstva.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Dražen Bošnjaković**. Nije dvojbeno da postoji problem točnosti evidencije prebivališta jer su ljudi očito mijenjali lokacije, iseljavali se i to bez ažuriranja na evidencijama. Zato ovaj dio Zakona svakako treba promijeniti, što omogućava primjena predloženoga članka 13. Prema njemu se

uvodi mogućnost brisanja prebivališta, dok prema sadašnjim propisima to nije moguće. Također je moguće da netko proda imovinu i odseli se bez objave, što znači da i dalje zadržava prebivalište. Promjenom navedenog članka, otvara se mogućnost brisanja prebivališta i to radi toga jer je netko trajno iselio iz Republike Hrvatske, a ima stvarno prebivalište u nekoj drugoj državi.

Jasno su zaštićena sva prava prognanika i izbjeglica

Upozorio je ujedno da se stavkom 2. jasno štite prava prognanika i izbjeglica budući da ova kategorija ne može biti obuhvaćena navedenim postupcima.

Zakonom se navodi i široki krug osoba koje mogu pokrenuti i otvoriti izmjene vezane uz prebivalište. Radi se o tijelima državne uprave, jedinicama lokalne samouprave, a navode se i druge pravne i fizičke osobe. Značajna je i uloga ministra unutarnjih poslova, koji mora propisati nove obrasce, te donijeti podzakonske akte kojima će se urediti postupak za utvrđivanje potrebnih činjenica u reguliranju ovih pitanja. Brisanje se može provesti tek po konačnosti rješenja i tek po konačnosti odluke o brisanju. Zato se ne mogu očekivati neke dramatične promjene vezane baš za predstojeće izbore pa propis treba sagledavati u vremenskom kontekstu.

Klub zastupnika HDZ-a smatra da postojeći zakon treba promijeniti u ovom smislu, jer nudi dobra rješenja i otvara mogućnost preciznijeg uređenja navedenih pitanja, zaključio je zastupnik Bošnjaković.

Zastupnik **Josip Vresk** iznio je stajališta i razmišljanja članova Kluba zastupnika HSS-a. Podržao je podnijeti zakonski prijedlog, smatrajući da je sama intencija Vlade kao predlagatelja dobra. Pozitivnim smatra i činjenicu što je Ustavni sud 2000. godine ukinuo dio pravne norme sadržane u članku 2. ovog Zakona. Obrazloženje ove odluke ujedno služi kao definicija što je prebivalište, što predstavlja solidne temelje da se i u sam Zakon prenese ova formulacija. Međutim, priklonio se razmišljanji-

ma i ostalih klubova da ovaj zakon neće napraviti puno dobrih pomaka u predstojećim izborima. Neće se bitno urediti i ažurirati popisi birača, a postupci oko brisanja prebivališta donose se podzakonskim aktima bez navođenja vremenskih rokova.

Zastupnik Vresk zatim je govorio o pojedinim etapama poslova koji se uređuju Poslovnikom o radu Vlade, uz konzultaciju Vladinog Ureda za zakonodavstvo. Bez obzira što se neće uspjeti ažurirati važne biračke spiskove, smatra da je sama intencija dobra jer se ovaj problem napokon mora temeljito urediti. Problemi s biračkim popisima moraju se trajno riješiti, jer nisu dovoljne samo predizborne kampanje i aktivnosti. Podsjetio je da se ujedno moraju preciznije urediti dokumenti i propisi koji se odnose na umrle osobe kako i na ovom području ne bi više bilo zlorababa. Vjerujući da je i predlagatelj svjestan važnosti i dubine započetih poslova, zastupnik Vresk podržao je donošenje predloženog zakonskog teksta.

Brisanje se može provesti tek po konačnosti rješenja, pa se ne mogu očekivati dramatične promjene za predstojeće izbore.

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je zastupnik **Pero Kovačević**. Namjeravamo podržati Konačni zakonski prijedlog, iako je neshvatljivo da Republika Hrvatska do sada nema sređen popis birača, odnosno točne i precizne evidencije - upozorio je zastupnik.

Državne službe trebaju se informatički povezati

Neshvatljivo je da gradovi poput Makarske, Vrgorca i Imotskog imaju više stanovnika u popisu birača nego u popisu stanovništva. Objasnio je zatim temeljne zakonske postavke vezane uz prebivalište, te upozorio da Središnji državni ured i Ministarstvo unutarnjih poslova nisu informatički povezani.

Nije mu shvatljivo da matičar koji sjedi u istoj sobi s osobom koja vodi popis birača, ne usklađuje aktualne podatke koji se odnose na demografska kretanja stanovništva, a da istovremeno nitko nije kažnjen za učinjene propuste. To samo znači da je državna uprava na ovim poslovima totalno zakazala, upozorio je zastupnik Kovačević.

I on je ocijenio da se određeni red može uvesti promjenom članka 13. koji razlikuje i utvrđuje kada ista osoba može glasovati na lokalnim, odnosno parlamentarnim izborima. Ukoliko je nekome obnovljena kuća u koju se ne želi vratiti, onda ta osoba ne može biti na biračkom spisku. Druga je pak situacija ukoliko nisu stvoreni potrebni uvjeti za povratak. Predložene izmjene neće se osjetiti za ove, ali će urediti situaciju za predstojeće izbore, ocijenio je predstavnik HSP-a. Treba znači podržati ovaj dio, ali nam je neshvatljivo da nisu sređeni popisi birača i da nam državna uprava nije informatički povezana, zaključio je svoje izlaganje zastupnik Kovačević. Dok se ne uvede reda, odnosno dok državna uprava ne počne odgovarati za preuzete poslove, nema izlaska iz ove krize.

U ime Kluba zastupnika DC-a, HSLS-a i LS-a govorio je zastupnik **Franjo Piplović**. On je uvodno nagovijestio da će podržati predloženi zakonski tekst te naveo određene komparativne situacije koje su vezane za Njemačku. Tamo nije moguće realizirati određena socijalna prava u slučaju fiktivnog prebivališta, a u slučaju kršenja propisa pokreće se kazneni postupak koji okončava zakonskim sankcijama. I mi bismo trebali zaoštriti situaciju na tom području, jer je evidentno da pojedini primađu socijalnu pomoć od hrvatske države iako žive izvan njenih granica. Danas je vidljivo do čega dovodi popustljivost i neadekvatno poštivanje hrvatskih zakona. Treba ujedno utvrditi broj ljudi koji su prodali svoje kuće u Hrvatskoj koje im je obnovila država, a i dalje su ostali fiktivno prijavljeni na istim adresama. U konačnici se vidi, kako jedno socijalno pravo ukoliko nije do kraja izvedeno i poštivano može dovesti i do političkih

sukoba i trzavica, upozorio je zastupnik Piplović pri kraju svog izlaganja.

U pojedinačnoj raspravi uslijedilo je izlaganje zastupnice **Jagode Martić (SDP)** koja je iznijela obrazloženja koja se odnose na grad Makarsku odakle i sama dolazi. Naime, prema postojećim zakonskim rješenjima nadležno tijelo po službenoj dužnosti donosi rješenje o brisanju evidencije o prebivalištu samo u slučaju ako utvrdi da je podnositelj prilikom prijave dao netočne ili neistinite podatke. Sporni slučajevi i promjene koje nastaju vremenski, znači iza uredne prijave prebivališta nisu pravno regulirani postojećim propisima. Osim toga, postojećim zakonom nije predviđena niti mogućnost da nadležno tijelo po službenoj dužnosti briše iz evidencije one građane koji više ne ispunjavaju uvjete za prebivalište i mjestu i adresi prijave prebivališta.

Bilo je lažnog prijavljivanja i zbog porodične nadoknade

Takvo se stanje, upozorila je zastupnica, između ostalog odražava i na popisima birača koji su nepotpuni i netočni. Prije četiri godine i Makarska je imala svega 800 maloljetnih osoba, što znači da je po popisu stanovništva imala za toliki broj više stanovnika. Iznijela je zatim i posljednje statističke podatke, te istaknula da do nesuglasja dolazi u prvom redu zbog demografskih posljedica izazvanih ratnim gibanjima. Bilo je slučajeva lažnog prijavljivanja i zbog porodične nadoknade, a predloženim će se izmjenama pokušati ukloniti uočene slabosti i nepreciznosti rečenog zakonskog akta. Međutim, ostaju određene nejasnoće i nedoumice u slučaju davanja netočnih podataka, ali i u slučaju trajnog iseljavanja iz Republike Hrvatske.

Analizirala je zatim etape i sudionike u slučaju vođenja upravnog postupka, te ocijenila upitnim konačne rezultate, odnosno efekte u svakodnevnoj životnoj praksi. Ipak se složila s provedbom predloženih izmjena, te ocijenila da se najavljenim podzakonskim propisima otvara mogućnost trajnog rješavanja ovih pitanja.

Potrebno je uvesti reda i u biračke popise

Ponovno se za riječ javio zastupnik dr.sc. **Milorad Pupovac** te potvrdio da se konačno treba uvesti reda u biračke popise i druge evidencije. Potvrdio je ujedno stav ostalih sudionika u raspravi, da se promjene ne mogu očekivati "preko noći", jer je potrebno osigurati kontinuiranu primjenu zakonskih propisa i ostalih složenih mehanizama. U tom je smislu i Klub zastupnika SDSS-a dao podršku predlagatelju, ali ne bi trebalo omogućiti eventualnu nepoželjnu primjenu. Iznio je zatim stav da zakonski propis ne bi trebao koristiti termin "stvarno" prebivalište, a da se pri tome ne zna njegovo potpuno značenje. Što znači stvarno, i koji je vremenski rok koji se nekome može računati da ima stvarno prebivalište, zapitao je zastupnik Pupovac.

Potrebno je riješiti i nejasnoće nomotehničke naravi, te pronaći drugačiju formulaciju koja će zaštititi ljude kao i zakonodavca.

Iznio je zatim pojedine situacije iz životne prakse koje mogu nehotice dovesti i do nepravilne primjene propisa, te ocijenio da zakonodavac mora koristiti precizniji jezik u ovakvim situacijama. Svakako treba imati na umu da se radi o ljudima koji su izbjegli iz svojih mjesta u ratnim okolnostima. Pojedini se ni danas ne mogu vratiti zbog raznih razloga, pa je utvrđena suglasnost da izbjeglice i prognanici neovisno o nacionalnosti budu izuzeti iz ove problematike dok se situacija ne svede u stanje normalnosti. Podsjetio je i na rezultate i zaključke s tematskog međunarodnog skupa u Sarajevu, te ocijenio da se ne bi trebali vući nikakvi potezi koji bi mogli naškoditi procesima povratka prognanika u svoje domove.

Ocijenio je istovremeno, da nadležna ministarstva u Hrvatskoj ne raspolažu sa cjelovitim spiskovima o broju izbjeglica pa bi bilo dobro da pristupe razmjenu onih podataka koji su prikupljeni uz pomoć UNHCR-a. Zatim je iznio slučaj prijavljivanja pet ili šest obitelji u Zagre-

bu, koji imaju prijavljeno fiktivno prebivalište na jednoj adresi kod zajedničkog prijatelja. Policija na nekim područjima još utvrđuje da li netko stvarno boravi na fiktivnim adresama. Opisao je zatim pojedine životne situacije onih osoba koje imaju prijavljeno boravište u drugim državama, upozoravajući da ima i osoba kojima je njihova imovina prodana mimo volje i znanja. Više je ovakvih slučajeva detektirano u proteklim mjesecima, pa bi bilo dobro da se u provedbi vodi računa o svim navedenim situacijama koje donosi život i već opisane okolnosti.

Iznio je zatim kako su slične probleme riješile državne vlasti u Bosni i Hercegovini za osobe koje su 1992. godine bježale iz Banja Luke. One su na potvrdama najčešće potpisivali kako se odriču prebivališta, pa danas pri povratku imaju problema u realizaciji svojih zakonskih prava. Prema tome, ne smiju se dozvoliti slične situacije i da se netko ne može vratiti zbog problema vezanih uz prebivalište, zaključio je zastupnik Pupovac.

Završni osvrt na predloženi zakonski tekst dao je državni tajnik **Ivica Bucunjić**. Ponovno je konstatirao da predložene izmjene i dopune zadiru unutar više područja prava i obveza građana i oko realizacije njihovih prava. Osvrnuo se na pojedine konstatacije koje je u svom izlaganju iznio zastupnik Pupovac. Upozorio je da je problem oko prebivališta vezan i uz druge institucije, a ne samo MUP.

Milijunski gubici državnih institucija zbog lažnih prijava prebivališta

Jedan od velikih problema predstavlja i dostava sudskih spisa i akata. To je naročito vezano uz radnje Ministarstva pravosuđa, gdje se javljaju milijunski gubici i štete zbog mnogobrojnih i neuspjelih pokušaja dostave na adrese u kojima ljudi ne borave.

Složio se s ocjenom da su pojedini izrazi poput "stvarnog prebivališta" mogli biti jasniji i precizniji. Provedbe-

nim će se aktima isključiti svaka mogućnost manipulacije u smislu neadekvatnog tumačenja oko prebivališta. Ovi zakonski propisi nisu vezani samo uz provođenje Zakona o izborima, već i uz mnoge druge zakone i životne situacije. Bilo bi dobro postići konsenzus i početi rješavati dvojbene životne situacije u pojedinim slučajevima. Treba biti obazriv u slučaju nenamjernih propusta ili kada do problema dođe zbog objektivnih razloga, odnosno tuđom krivicom. Međutim, potrebno je pristupiti uvo-

đenju reda u onim situacijama gdje su ljudi promijenili mjesto prebivališta, a o tome nisu obavijestili nadležne službe u MUP-u. Bilo je i apsurdnog novčanog kažnjavanja zbog ovakvih prekršaja, a kazne se nisu imale kome uručiti jer na adresama nije bilo prijavljenih osoba. Zbog svih navedenih razloga ovaj bi Zakon trebalo donijeti, a MUP će voditi računa da u provedbenim propisima riješi one slučajeve gdje ljudi nisu na svojoj adresi prebivališta zbog određenih životnih okolnosti, a ne svojom krivnjom.

Na kraju je ocijenio da su sve rasprave bile dobronamjerne, te potvrdio da u predloženim mjerama nema nikakve političke pozadine. Postoji stvarna potreba da se ovaj problem riješi na jedan korektan način, zaključio je državni tajnik i predstavnik predlagatelja **Ivica Buconjić**.

Ovim je izlaganjem predsjedavajući zaključio raspravu. Izvijestio je zastupnike da će se o ovom Zakonu glasovati kada se usuglase stajališta i nakon provedenih lokalnih izbora.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE REPUBLIKE ALBANIJE O PREDAJI I PRIHVATU OSOBA KOJIH JE BORAVAK PROTUZAKONIT

Hrvatski sabor donio je ovaj zakon hitnim postupkom sa 95 glasova "za" i jednim suzdržanim u tekstu predlagatelja (Vlada Republike Hrvatske) kojim se potvrđuje navedeni Ugovor. Ugovorom Republike Hrvatske i Republike Albanije želi se na prikladan način urediti pitanja predaje i prihvata vlastitih državljana, kao i državljana trećih država koji protuzakonito ulaze ili borave na državnom području druge ugovorne stranke, sukladno međunarodnoj praksi.

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga zakona i nije se protivio prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. I **Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** nije se protivio prijedlogu za donošenjem predmetnog Zakona po hitnom postupku jer ocjenjuje da je od interesa za Republiku Hrvatsku i predstavlja element daljnjeg unapređenja i produblivanja suradnje dviju država.

Objažavajući razloge zbog kojih valja donijeti ovaj Zakon, tajnik Ministarstva unutarnjih poslova, **Ivica Buconjić**, upozorio je na Albaniju kao državu visokog migrantskog rizika. Stoga je potvrđivanje ovog Ugovora vrlo važno kako bi se mogla provoditi puno efikasnija borba

protiv nezakonitih migracija i boravka osoba kojih je boravak protuzakonit.

U nastavku sjednice **Ivan Jarnjak (HDZ)** je prenio stajalište Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, a **Šime Lučin** Kluba zastupnika SDP-a. Uz konstataciju da je Hrvatska napravila velike pomake u smislu sprječavanja ilegalnih migracija, pogotovo tranzita preko vlastitog područja, Lučin je izrazio iznenađenje što se na ratificiranje Ugovora čekalo dvije godine i dva mjeseca (Ugovor između dviju država potpisan je u Zagrebu potkraj siječnja 2003. godine). Pitanje je, naime, koliko je u tom roku zatečeno npr. Albanaca u ilegalnom boravku u Republici Hrvatskoj, kaže Lučin te podsjeća da su Albanci iz Srbije i Crne Gore u najvećem postotku zastupljeni u strukturi legalnih migranata u Republici Hrvatskoj. Kako se ova vrsta ugovora (o predaji i prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit) stalno mijenja i dopunjava (Lučin drži da je na djelu već četvrta generacija readmisijskih ugovora) trebalo bi, kaže, već početi razmišljati o obnavljanju i dopunjavanju ne samo ovog ugovora nego i niza drugih koje je naša država potpisala. Razlog – približava nam se šengenska granica. Uz to, Hrvatska je u međuvremenu donije-

la Zakon o azilu, a najnovija generacija ovih ugovora ima na umu i taj segment koji se zakonski rješava. Ako ništa drugo ovaj Ugovor treba razmotriti i dopuniti jer predloženi rok od 15 dana da se nekoga obavijesti da je nečiji državljanin na području jedne od dviju država, odnosno dostavi odgovor ugovorne stranke ne anticipira problem koji se može pojaviti kada ilegalni migrant zatraži azil. Klub će podržati donošenje predloženog zakona, zaključio je Lučin.

Josip Vresk je u ime Kluba zastupnika HSS-a također podržao donošenje ovoga Zakona. Istup je iskoristio kako bi prenio mišljenje žitelja Stubičke Slatine koji se protive izgradnji Centra za azilante na tom području u Hrvatskom zagorju. Žitelji tog mjesta drže da se radi o neprihvatljivoj i neodgovarajućoj lokaciji iz tri razloga. Prvi nalaze u činjenici da se ovaj centar planira na lokaciji bivše vojarne u Stubičkoj Slatini odnosno u jednom od ruralno najnaseljenijih područja u Republici Hrvatskoj. Spomenuta je lokacija u neposrednoj blizini naselja, a svojom površinom bila bi prevelika za ovaj centar, naglašava Vresk. Ne manje važna je i činjenica da se ovdje radi o turističkom mjestu, pa su dva sadržaja nespojiva, ustvrdio je Vresk i još jedanput apelirao

na Vladu RH da pronade bolju lokaciju na koju bi smjestio centar za azilante.

Na istup potonjeg zastupnika reagirao je državni tajnik **Ivica Buconjić** podsjetivši na probleme koje je imala bivša Vlada s pronalaskom lokacije za smještaj tog centra. U igri je bila Rugvica i još neke druge lokacije, ali bivša Vlada nije uspjela riješiti sve probleme koje nosi dobar odabir lokacije centra (nedostatak pro-

storno-planske dokumentacije, određen otpor lokalnog stanovništva). I aktualna se Vlada susreće sa sličnim problemima, ali će u traženju lokacije za budući centar voditi računa o raspoložuju i volji lokalnog stanovništva i rokovima koje moramo poštivati s obzirom na sredstva koje Republika Hrvatska ima na raspolaganju (milijun i 100 tisuća EUR-a), a koje valja utrošiti u razumnom roku. Vlada još nije

donijela konačnu odluku o lokaciji centra za tražitelje azila ali će nastojati da izgradnjom centra ne izazove probleme ili sukobe s lokalnim stanovništvom.

Istupom Vladina predstavnika okončana je rasprava, a zastupnici su glasovanjem, kao što smo uvodno spomenuli, donijeli ovaj zakon po hitnom postupku.

J.Š.

IZVAN DNEVNOG REDA

PREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O STAJALIŠTU VIJEĆA MINISTARA O PRISTUPANJU HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI

Usvajanje pregovaračkog okvira - daljnji korak i napredak prema Uniji

U usvojenom Pregovaračkom okviru stoji, među ostalim sljedeće: proces nije zaustavljen nego nastavljen usvajanjem pregovaračkog okvira; nedvosmislena je perspektiva članstva Hrvatske u EU; treba sazvati bilateralnu međuvladinu konferenciju za početak pregovora; zajednički cilj pregovora je pristupanje Hrvatske EU; pregovori će se temeljiti na vlastitim postignućima Hrvatske i njihova će se brzina temeljiti na napretku Hrvatske u ispunjavanju obveza za članstvo.

Temeljem dogovora klubova zastupnika parlamentarnih stranaka, predsjednik Vlade Republike Hrvatske dr.sc. Ivo Sanader, izvan dnevnog reda, izvijestio je zastupnike Hrvatskoga sabora o odluci Vijeća ministara da se odgodi početak pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji. Nakon premijerova izlaganja o odluci Vijeća ministara i iznesenim stajalištima hrvatske Vlade, očitovali su se predstavnici klubova zastupnika. Rasprava o odluci Vijeća ministara da 17. ožujka

2005. ne otpočinu pregovori o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji protekla je u Hrvatskom saboru uz opću ocjenu kako je prihvaćanje pregovaračkog okvira ipak pozitivan pomak u bazično lošoj odluci. Odlukom da pregovori ne započnu Hrvatska, kako je rečeno, ipak nije poražena.

Usvajanje pregovaračkog okvira daljnji je korak i napredak prema Uniji. Neugodnost ne treba shvatiti kao poraz već priliku za otrežnjenje jer je još dosta prepreka. Nije riječ ni o prvoj

ni zadnjoj na putu za Europsku uniju i dramtiziranje nema smisla.

Klub zastupnika HSP-a ipak je ocijenio kako je odluka Vijeća ministara nekorektna i neprihvatljiva jer nije utemeljena na objektivnoj istini i činjenicama. Ona potpuno ignorira iznimne napore Republike Hrvatske, od proglašenja samostalnosti, u razvoju prema europskim standardima. Za novonastalu poziciju i realno težak položaj Hrvatske iznimnu odgovornost snosi i Vlada RH, koja je počinila čitav

niz pogrešnih poteza. Naime, čitava je strategija (prečice) prema europskim integracijama, smatraju zastupnici ovoga kluba, bila krivo postavljena, a i zanemarena su unutarnja gospodarska i druga pitanja.

U Parlamentu se, nadalje, čulo kako zabrinjava politički ekstremizam među euroskepticima. Euroskepticizam je, rečeno je, usko povezan s nacionalizmom i iracionalnim motivima ili iskorištavanjem tih iracionalnih motiva. A strah od gubitka suvereniteta zapravo vodi u izolaciju i opasnost od ideologije "sira i kajmaka". U sklopu ovakvih ocjena čula se i izjava kako za Europu biti spreman ne znači - za dom biti spreman te napomena kako treba pronaći adekvatan odgovor na jačanje desnih grupacija.

Izbjegnuta scenarij odgađanja

Uvodno je premijer Ivo Sanader, upoznavajući zastupnike s odlukom Vijeća ministara, napomenuo kako Vijeće nije trebalo odlučiti počinju li pregovori 17. ožujka (to je odlučilo Europsko vijeće 18. prosinca) već postoji li puna suradnja Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom. Naglasio je potom, nakon napomene kako se ta odluka ne može primijeniti ako nema konsenzusa, da Hrvatska ne želi da se Hrvatska dijeli na pitanju Hrvatske i njene perspektive ulaska u Europsku uniju. Izrazivši nadu kako taj stav Vlade dijele i zastupnici, on je naglasio kako žele da sve zemlje EU budu jedinstvene u ocjeni da Hrvatska treba Uniji i Unija Hrvatskoj.

Ivo Sanader je upoznao s, kako je i sam napomenuo, s diplomatskim prešedanom – Predsjednik Republike, Parlamenta i on kao predsjednik Vlade uputili su pismo svim predsjednicima država, parlamenata i vlada u kojem su podastrijeli svoje viđenje i dokaze o punoj suradnji. Razjašnjeno je također –naglasio je - u posljednja dva dana, da puna suradnja ne podrazumijeva da se general Gotovina nađe u Haagu već da Hrvatska s tim u svezi zaista poduzima sve.

Premijer je potom izvijestio o postojanju opasnosti da se uz (ne)postojanje

konsenzusa veže i pitanje pregovaračkog okvira. Pobijedila je ipak struja koja se zalagala za usvajanje pregovaračkog okvira, što je – po njegovoj ocjeni – daljnji korak i napredak prema približavanju Uniji.

Neugodnost ne treba shvatiti kao poraz već priliku za otrežnjenje jer je još dosta prepreka.

U usvojenom Pregovaračkom okviru stoji, među ostalim sljedeće: proces nije zaustavljen nego nastavljen usvajanjem pregovaračkog okvira; nedvosmislena je perspektiva članstva Hrvatske u EU; treba sazvati bilateralnu međuvladinu konferenciju za početak pregovora; zajednički cilj pregovora je pristupanje Hrvatske EU; pregovori će se temeljiti na vlastitim postignućima Hrvatske i njihova će se brzina temeljiti na napretku Hrvatske u ispunjavanju obveza za članstvo.

Ponovno naglasivši kako Unija ima zajedničko stajalište da puna suradnja ne znači da je Gotovina u Haagu već da Hrvatska poduzima sve da riješi taj zadnji slučaj, premijer Sanader je pojašnio kako prethodni dan nije donesena odluka o odgodu pregovora, da oni de facto ne počinju 17. ožujka ali je u političkom smislu riječ o veoma važnoj distinkciji.

Nakon zahvale i onima koji su podržali Hrvatsku i onima kritički raspoloženima, predsjednik Vlade Ivo Sanader je najavio pojačani dijalog upravo s ovim drugim zemljama, ponovo naglasivši kako Vlada ne želi da Europa u projektu proširenja zapne na stvari koja je važna ali koja u perspektivi europskog proširenja i ujedinjenja ne može biti presudna.

U nastavku njegova izlaganja slijedile su, među ostalima, ove tvrdnje i ocjene: u političkim strankama u Hrvatskom saboru postoji plodonosan konsenzus oko ovog pitanja; to što se dogodilo nije udarac euroentuzijastima niti vjetar u jedra euroskepticima; činjenica je da je ostvaren pregovarački okvir i da je

izbjegnuta scenarij odgađanja; načinjen je još jedan korak naprijed, ali dakako nije dobro da nije otvorena međuvladina konferencija; ohrabruje što je 15-16 zemalja govorilo za Hrvatsku, ali želimo da govori svih 25; pred Hrvatskom stoje dobri, izazovni dani.

Premijer je još zastupnike izvijestio o zaključku vanjsko-političkog odbora Europskog parlamenta – da će njegov predsjednik i specijalni izvjestitelj iz socijaldemokratske grupacije u Europskom parlamentu zajednički napisati pismo potpore Hrvatskoj i zahtjev Europskom vijeću i Komisiji da pregovori počnu odmah. Postoji, dodao je, i rezolucija Europske pučke stranke kojom se bezrezervno traži početak pregovora te tvrdi da Hrvatska ispunjava sve uvjete.

To što će Vlada pojačati svoje aktivnosti na tom planu ne znači, objasnio je potom premijer, da se u drugi plan stavlja ili zaboravlja domaća politička scena, gospodarstvo.

I na kraju zaključne riječi Ive Sanadera u cijelosti:

"Uvjeren sam da će onog dana kada počnu pregovori s Hrvatskom rejting Hrvatske u Međunarodnoj zajednici – a to znači i u financijskim institucijama, a to onda implicite znači i na domaćoj sceni, biti veći, da ćemo imati puno bolje stanje. Ulazak u Europsku uniju odnosno pregovori s Europskom unijom neće rješavati naše domaće probleme. Može samo blagotvorno na njih djelovati i utjecati. Našu domaću zadaću moramo riješiti sami, ali i dalje ostajem uvjeren, pogotovo nakon što sam vidio, dame i gospodo, koliko su se neke zemlje zauzimale za Hrvatsku, da nemamo pravo na odustajanje, nemamo pravo na obehtrabivanje. Mislim da imamo pravo i da imamo sve razloge da s optimizmom gledamo naprijed. Nismo danas započeli pregovore, ali ćemo ih započeti vrlo skoro."

Neugodnost ne treba shvatiti kao poraz

Frano Piplović je, u ime Kluba zastupnika HSLS-DC-LS uvodno napome-

nuo kako je ovo prilika da svi pokažu hrabrost, mudrost i odlučnost pa potom zahvalio premijeru, Vladi, ministrima i svima na uloženom trudu. Pohvalu je uputio i bivšem premijeru Račanu te njegovoj Vladi kao i zemljama koje su Hrvatsku izrijekom podržale (Sloveniji, Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj, Estoniji, Litvi, Irskoj i Grčkoj).

Odluka nekorektna i neprihvatljiva jer nije utemeljena na objektivnoj istini i činjenicama. Ona potpuno ignorira činjenicu da je Republika Hrvatska od proglašenja samostalnosti učinila iznimne napore u razvoju prema europskim standardima.

Neugodnost ne treba shvatiti kao poraz već priliku za otrežnjenje jer je još dosta prepreka, ustvrdio je zastupnik, napomenuvši kako nije riječ ni o projektu Ive Sanadera ni Ivice Račana već projektu hrvatskog naroda. Nema mjesta, dometnuo je, ni za posebnu radost euroskeptika ni za žalost eurooptimista.

Usljedili su ovi zahtjevi, ocjene i primjedbe u ime Kluba zastupnika HSL-DC-LS: ne dopustiti da bilo tko u ime Hrvatske pregovara na način da kleči pred eurobirokratima; ne dopustiti nikakvo ponižavanje – Hrvatska je mala, ali čestita zemlja; ne budu li se tih načela držali svi koji je budu zastupali neće nam oprostiti preci niti sadašnje generacije – ustvrdio je Frano Piplović.

Štetne posljedice za Hrvatsku i za širu regiju

U ime Kluba zastupnika HSP-a, mr. sc. **Miroslav Rožić** je najprije objasnio zašto nema zastupnika Hrvatske stranke prava – započela je tiskovna konferencija te stranke povodom odluke Vijeća ministara. Ustvrdio je potom kako će odgađanje pregovora imati štetne posljedice i za Hrvatsku i za širu regiju. Očit je u dijelu međunarodne zajednice

interes da Hrvatska najprije pričeka Tursku, pa Srbiju i Crnu Goru.

Za Klub je ta odluka nekorektna i neprihvatljiva jer nije utemeljena na objektivnoj istini i činjenicama. Ona potpuno ignorira činjenicu da je Republika Hrvatska od proglašenja samostalnosti učinila iznimne napore u razvoju prema europskim standardima. Klub je posebno prosvjedovao protiv zemalja EU koje su se suprotstavljale početku pregovora uz napomenu kako upravo one imaju najmanje moralnog prava dijeliti lekcije, a izrazio duboku zahvalnost onim zemljama koje su takvu politiku prepoznale kao nekorektnu i nepoštenu, tako je i ocijenivši.

Klub zastupnika HSP-a smatra da za novonastalu poziciju i realno težak položaj Hrvatske iznimnu odgovornost snosi i Vlada RH, koja je – kažu njeni zastupnici – počinila čitav niz pogrešnih poteza.

Za novonastalu poziciju i realno težak položaj Hrvatske iznimnu odgovornost snosi i Vlada RH, koja je počinila čitav niz pogrešnih poteza. Čitava je strategija prečice prema europskim integracijama bila krivo postavljena.

Čitava je strategija prečice prema europskim integracijama bila krivo postavljena. Ponajprije je podcijenjen problem generala Gotovine i suradnja s Haaškim sudom tretirala se na početku mandata Vlade samo kao pravno pitanje. Taj problem nije ni pokušala rješavati u praksi, pa ni pravnim putem na koji se pozivala, osim ako se takvim putem – napomenuo je Miroslav Rožić, ne smatra to što je bez imalo pravnog otpora prihvatila nedopustive političke ocjene (u Haaškim optužnicama protiv Gotovine, Markača i Čermaka) o oslobođanju Hrvatske kao o zločinačkom pothvatu.

Vlada je problem prebacila na Ministarstvo pravosuđa, koje se pokazalo

potpuno nesposobnim i neučinkovitim. Uz to, ona nije poduzimala odlučne pravne mjere utemeljene na statutu Haaškog suda kako bi dokazala da tzv. Brijunski transkripti nisu autentični. HSO je, podsjetio je zastupnik, više od godinu dana čvrsto inzistirao na utvrđivanju objektivne istine (zahtjev za osnivanjem istražnog povjerenstva).

Za Europu biti spreman ne znači, za dom biti spreman. Treba pronaći adekvatan odgovor na jačanje desnih grupacija.

Tim se je poslom temeljem kaznene prijave odvjetnika generala Gotovine Državno odvjetništvo počelo baviti tek prije mjesec dana, ali neodlučno i sporo, što je najbolji dokaz da je riječ o čisto političkoj odluci, rekao je zastupnik.

Rekao je potom kako se njegova stranka oštro suprotstavlja (la) političkoj ocjeni kako je na djelu bila klasična agresija na Hrvatsku a ne građanski rat, naglasio je kako Hrvatska ni po koju cijenu ne smije pristati na presumpciju krivnje (time se zapravo kažnjava hrvatski narod što je uspostavio i obranio svoju državu).

U nastavku izlaganja slijedila su, među ostalim, ova upozorenja, ocjene i primjedbe: kad je riječ o generalu Gotovini nije učinjeno ništa na odbacivanju političkih dijelova optužnice (štoviše, otvorena je nedopustiva kampanja protiv njega, njegove obitelji i prijatelja, nerijetko i nezakonitim sredstvima); Vlada je popustljivom politikom pridonijela da Europska unija prihvati praksu po kojoj je Carla del Ponte jedina izvjestiteljica Haaškog tribunala, što je veliki neuspjeh za koji mora snositi odgovornost; Vlada je još prije tri mjeseca netočno informirala javnost kako datum početka pregovora nije uvjetovan te da se radi o bezuvjetnom datumu za početak pregovora, čime je u pitanje dovela svoju vjerodostojnost.

Na tragu prečice (čak stranputice) prema EU učinjen je cijeli niz i drugih

loših političkih odluka, npr. odustajanje od primjene ribolovno-ekološke zone.

Nabrajajući druge greške, Miroslav Rožić je prigovorio što se potpuno zapustila gospodarska reforma, što je uslijedilo daljnje zaduživanje za potrošnju i otplatu starog duga, a ne za pokretanje proizvodnje i smanjenje zaposlenosti. Naglasio je kako se Vlada dodatno zaduživala za velike financijske iznose da bi osigurala sredstva za ostvarivanje programa povratka u Hrvatsku izbjeglih Srba, dok su istodobno bivši hrvatski prognanici ostavljeni na milost i nemilost hrvatskih sudova temeljem čijih odluka su prisiljeni plaćati dugogodišnje najamnine za korištenje napuštene srspske imovine. To je sumrak političke odgovornosti i nacionalne solidarnosti – dometnuo je.

Iz ovog izlaganja izdvajamo još sljedeće prigovore radu Vlade: dopustila je razaranje sustava obavještajne zajednice, napose pristala da joj strane obavještajne zajednice daju zahtjeve i upute (uključujući one za difamiranje časnika, sudaca i visokih državnih dužnosnika), što kad su ultimativni podriva nacionalni suverenitet; zapustila je odnose sa SAD-om, Kinom i Ruskom federacijom (očito igrajući samo na jednu kartu – početka pregovora s EU).

Nakon napomene kako HSP ne podupire općenite protueuropske ili eurofobične reakcije, predstavnik Kluba ove stranke još je, među ostalim: ocijenio da je prevladavajući euroskepticizam više prosvjednog karaktera, a manje stvarni, protiv politike Vlade i pojedinih članica EU; ustvrdio kako nije svako zlo za zlo jer se prvi put po oslobađanju okupiranih krajeva vanjska politika vraća u područje realnih unutarnjih, gospodarskih, političkih i socijalnih odnosa: izjavio da i ova Vlada (ovaj sastav i politika) nisu više garancija za uspješno vođenje Hrvatske; da Hrvatskoj treba novi razvojni gospodarski program (nasuprot programu temeljenom na nepovoljnom aranžmanu s MMF-om).

I na kraju prijedlog – predlaže se zaokret unutarnje i vanjske politike ili sazivanje prijevremenih parlamentarnih izbora ako Hrvatska najkasnije do lipnja

ne započne s efektivnim pregovorima s Europskom unijom.

Ispravci navoda

Uslijedili su ispravci netočnih navoda. **Ivan Jarnjak (HDZ)** je uzvratio Rožiću kako nije riječ o neuspjehu Vlade već uspjehu što se dobio okvir pregovora i što Hrvatska nije inzistirala na tome da dođe do stvarnih podjela unutar Europske unije. Uz to je dometnuo kako nije očekivao da će ova rasprava biti pokušaj politizacije odnosno čak rušenja Vlade.

Rožić je na to uzvratio da mu je Jarnjak ispravio mišljenje, a ne navod, nakon čega je uslijedio komentar predsjedavajućeg, potpredsjednika Parlamenta kako to svi rade, uz apel da se Jarnjak i drugi drže ispravka.

Franjo Matušić (HDZ) je uzvratio kako nije točno da je Vlada mogla utjecati tko će Europsku komisiju izvijestiti o tome surađuje li Hrvatska s Haagom u potpunosti ili ne, a i to da je ona tumačila da je riječ o bezuvjetnom početku pregovora (u prosincu se znalo da je uvjet puna suradnja s Haagom, i to na način kako to danas tumači Europska komisija – da sve institucije rade svoj posao, a ne da je Gotovina u Haagu).

Darko Milinović (HDZ) je od, kako reče, niza netočnih navoda ispravio dva: da Vlada nije reagirala na tvrdnje o "Oluji" kao o zločinačkoj organizaciji (pa premijer i predsjednik HDZ-a reagirao je nedavno na HTV-u da je to herojska, veličanstvena vojno-redarstvena akcija) te da se nije reagiralo na političke dijelove optužnice protiv generala Gotovine (i ova i bivša Vlada rekly su da u optužbi protiv Gotovine postoje neprihvatljivi dijelovi).

Uslijedila je zamolba **Miroslava Rožića** da se ne ispravlja ono što on i nije rekao, a zatim se s ispravkom navoda istog zastupnika javio **Andrija Hebrang (HDZ)**, rekavši da je osobno svjedok da je ova Vlada 14 mjeseci danonoćno radila na tom problemu bezbrojnim kontaktima premijera, a i drugih dužnosnika. Nije, nadalje, točno da je Vlada zanemarila gospodarstvo (tome svjedoče statistički pokazatelji).

Najnetočniji je navod po Hebrangu da je povećana nezaposlenost (smanjena je za 2,6 posto u odnosu na 1994). I ostali gospodarski pokazatelji pokazuju da je Vlada veliki dio svog truda uložila u napredak.

Čitav niz neistina

Izrazivši žaljenje zbog (očekivanog) nastupa HSP-a, dr. sc. **Ivo Sanader** je rekao da je Rožić pročitao vrlo dobro pripremljen pamflet, koji nema veze s aktualnom situacijom već mu je namjera ispolitizirati jednu stvar kako bi se dobili glasovi. Ustvrdivši da je iznesen čitav niz neistina, premijer Sanader je najprije izjavio kako je jedna od njih to da se Vlada koncentrirala na dobivanje datuma početka pregovora a da je zaboravljena gospodarska situacija (pokrijepio je to upozorenjem o triput bržem rastu izvoza od uvoza; bržem rastu industrijske proizvodnje, najboljoj turističkoj sezoni, padu broja nezaposlenih.)

Komentirajući uvjete HSP-a o izborima do lipnja ne otpočnu li pregovori, Ivo Sanader je upozorio Rožića da nisu konzistentni – ono što Vladi predbacuju sad stavljaju kao uvjet (da li da onda rade na tome ili ne).

Uslijedila je Sanaderova tvrdnja (kao predsjednika Vlade i Hrvatske demokratske zajednice) kako je sve učinjeno u obrani nacionalnih interesa u suradnji s Haagom. Dokaz – osam optuženih su na slobodi i formiranje komisije ("prijatelja suda" u postupcima pred Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu).

Podsjetivši da je HSP bio za to da Hrvatska postane članicom UN-a, premijer je upitao – jesu li tada mislili samo onda kad to Hrvatskoj bude odgovaralo.

Rekavši da Klub zastupnika HSP-a politizira situaciju, Ivo Sanader je podsjetio da jedino ta stranka nije glasovala o Deklaraciji o Domovinskom ratu, koja se često uzima kao temelj obrane istine o Domovinskom ratu.

I na kraju poruka u svezi sa zahtjevom za izbore – "što se babi htelo to se babi snilo, ali taj film, da citiram Dalmatinca Jarnjaka, ne bute gledali".

I Sanaderov govor na splitskoj rivi - pamflet

Mr. sc. **Miroslav Rožić** je zatražio stanku radi sastanka Kluba zastupnika HSP-a kako bi odgovorili na upite premijera.

U ime Kluba on je (po završetku sastanka) upozorio kako je nekorektno izjavu jedne parlamentarne demokratske stranke nazivati pamfletom. Napomenuvši kako se ne želi uključiti u političku nekorektnost ustvrdio je kako je Sanaderov govor na splitskoj rivi prije dvije godine sasvim sigurno bio politički pamflet, i to jeftin, za skupljanje glasova.

Ovdje se ne radi ni o kakvom pamfletu nego o političkim ocjenama Hrvatske stranke prava o dosadašnjem radu Vlade i procjeni njena uspjeha s obzirom na činjenicu da je sve stavila na jednu kartu.

Rožić je potom objasnio zahtjev za rad do lipnja, nije mislio samo do lipnja nego da se konačno Vlada okrene svojoj zemlji. Neka se Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija ostavi da se time bave, a ostatak Vlade neka se okrene problemima u državi.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: biti član međunarodne organizacije (pa makar i UN-a) ne znači slijepo poštovanje dokumenata koje donosi netko drugi već i utjecanje na te dokumente, mogućnost promjene; za Deklaraciju Klub zastupnika HSP-a nije glasovao zbog članka 6. koji je omogućio Haaškoj tužiteljici Carli del Ponte da kriminalizira akcije "Bljesak" i "Oluja". Kolika je bila korist od Deklaracije pokazuje činjenica da su "Bljesak" i "Oluja" okarakterizirani kao dio zločinačkog poduhvata.

Ispravljajući Rožića, **Franjo Matušić** je rekao kako je skup u Splitu imao jasne poruke, dio kojih se nalazi u Deklaraciji o Domovinskom ratu, a nije bio jeftino kupovanje glasova.

Dr.sc. **Ivo Sanader** je uzvraćajući na Rožićevo izlaganje ustvrdio kako je njegova konstatacija - da je donošenje Deklaracije o Domovinskom ratu dove-

lo do toga da se "Bljesak" i "Oluja" smatraju zločinačkim operacijama - u najmanju ruku neprimjerena i neistinita. Istinu o Domovinskom ratu ne može promijeniti nitko - tko god istraživao.

Kad je riječ o rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a, ona je obvezujuća za sve članice - nekad nam ne odgovaraju, ali nema izbora. Takva je i Rezolucija 827, kojom je ustanovljen Međunarodni kazneni sud u Haagu za zločine u bivšoj Jugoslaviji. Jedna od ključnih pretpostavki za "Bljesak" i "Oluju" bila je i Rezolucija Opće skupštine UN-a iz 1994. na temelju koje je kazano da je Hrvatska okupirana. Prema tome, ne možemo ih jednom primjenjivati kad nam odgovara, a drugi put ne - rekao je premijer, dometnuvši kako je siguran da se HSP ne želi ponašati niti ne ponaša.

Odgovarajući na Rožićeve riječi kako nije bila riječ o pamfletu nego ocjenama o dosadašnjem radu Vlade, Ivo Sanader je upozorio da nije tema rad Vlade, uz upit kakve to veze ima s izvješćem iz Bruxellesa. I ako je netko bio nekorektan onda je to Klub zastupnika HSP-a - dometnuo je, rekavši kako ostaje kod ocjene da je to politikantski pamflet jedne stranke koja traži birače kod druge (ali, taj film neće gledati").

Komentirajući upozorenja o stranim službama (kojima se ne vrijeđa samo Vlada nego i suverenitet Hrvatske), premijer Sanader je ustvrdio kako strane službe nikada ovoj Vladi ni bilo kojoj drugoj neće govoriti tko će što činiti, a suradnje Hrvatske na svim poljima mora biti jer smo dio međunarodne zajednice.

I na kraju izjava - izabran sam na temelju volje hrvatskih birača, s daleko većim postotkom nego što ste ostvarili vi i predstavljam daleko veći postotak građana nego što ga vi predstavljate. I budite sigurni da će tako ostati i u budućnosti.

Ispravljajući premijera, mr. sc. **Miroslav Rožić** je rekao kako je "to što se radilo u Bruxellesu" baš izvješće o uspjesima, o radu Vlade, o onome što će učiniti kako bi se osigurao početak pregovora.

Kad je riječ o tvrdnjama HSP-a u svezi s radom obavje-

štajne zajednice, zastupnik je izvijestio premijera da će mu dostaviti izvješće POA-e u kojem to javno stoji, ako ga je slučajno bacio u koš kao Račan Turekovo.

Neuspjeh se pokušava prikazati uspjehom

Ispravljajući Sanadera, **Anto Đapić** je rekao kako nije točno da zastupnici ne raspravljaju i o radu Vlade jer u izjavi o odgodi pregovora više nego decidirano stoji da je Vlada praktički sve svoje aktivnosti usmjerila na početak pregovora. Cilju da pregovori završe do 2007. podređeno je sve, a Klub zastupnika HSP-a to naziva politikom prečice, rekao je Đapić, dometnuvši kako razloga za nervozu i ljutnju nema. To nije pamflet, pamfletom bi se prije moglo nazvati to, naglasio je što se neuspjeh pokušava prikazati uspjehom.

I **Pero Kovačević (HSP)** je zamjerio premijeru Sanaderu, rekavši kako bi po tom načelu pamflet bio njegov govor, npr. tvrdnja da je spašena Europska unija od raskola.

Ruža Tomašić je ispravljajući Sanaderovu opasku kako je dobio mnogo više glasova ustvrdila kako je to stoga što je onda govorio posve drugačije - izbore je, kako reče, dobio na račun onoga što je tada govorio, a ne na račun onoga što sada radi.

Europa nije i ne može biti projekt samo hrvatske političke elite

Dr. sc. **Milorad Pupovac (SDSS, zastupnik srpske nacionalne manjine)** je najprije ustvrdio kako svatko tko ozbiljno promišlja hrvatske političke okolnosti zna da je preskočeno nešto što, objektivno gledajući, nije bilo realno da se može preskočiti sa snagom i kondicijom u kojoj je Hrvatska kao država. Za Europu biti spreman ne znači, za dom biti spreman, rekao je, ukazavši na jačanje desnih grupacija, na što treba pronaći adekvatan odgovor.

Zastupnik je potom ustvrdio kako je vrijeme za okretanje Hrvatskoj. Treba uočiti činjenicu da građani, narod, država traže da im se predsjednik Vlade obrati ne samo govorom ohrabrenja nego takvim iz kojega će jasno raspoznati da im je prva briga stanje u Hrvatskoj. Umjesto da se zbrajaju i oduzimaju stajališta zemalja u Europi bilo bi plodotvornije poslati poruku vlastitom narodu, rekao je zastupnik.

Prihvatanje pregovaračkog okvira definitivno je pozitivan pomak u bazično lošoj odluci.

U nastavku izlaganja, uslijedilo je njegovo objašnjenje kako je u Poljskoj (podrška Vladi bila jedva veća od 30 posto) poraslo raspoloženje prema ulasku u Uniju – je obavljen razgovor s biskupima koji su otišli u Bruxelles te organizirana posjeta ključnim seoskim poljoprivrednim organizacijama i u Bruxellesu i u drugim europskim centrima, nakon čega su i poljski seljaci i njihovi predstavnici shvatili da se u Europi živi bolje.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo napomenu kako Europa nije i ne može biti projekt samo hrvatske političke elite te onu kako ne sumnja u najskoriji početak pregovora ustraje li predsjednik odnosno Vlada u tome.

Ivo Lončar (nezavisni) je ispravio Pupovca tvrdnjom kako je njegova napomena da nije isto za dom spremni i za Europu spremni i netočna i neozbiljna i neodgovorna. Podsjetila ga je, dometnuo je, na Pupovčev plač za planom Z-4 (o čemu je prije dvadesetak dana pisao u "Nacionalu").

Prihvatanje pregovaračkog okvira – definitivno pozitivan pomak

U ime Kluba zastupnika HNS-PGS, dr. sc. **Vesna Pusić** je rekla kako je loše što nisu započeli pregovori, ali da je prihvaćanje pregovaračkog okvira definiti-

vno pozitivan pomak u bazično lošoj odluci. Prihvatile su ga, podsjetila je, i četiri zemlje koje su prethodno bile protiv njega.

Po njenoj ocjeni Hrvatska je u mnogo težoj situaciji politički – situaciji koju je, kako reče, apsolutno ekstremistička desnica shvatila kao signal da se vraćaju njezina vremena – od inicijative za formiranje vojnog krila političke stranke do inicijativa u monstruoznim raspravama o in vitro oplodnji, u revizionističkim idejama o pravopisu i jeziku.

To je za Hrvatsku pogubno, i to ne zato što time ne ulazi u Europsku uniju nego stoga što se ide kontra civilizacijskih reformi, reformi institucija i kontra onome čemu, kako tvrdimo stalno pripadamo – ustvrdila je Vesna Pusić.

Upozorila je potom kako je u lokalnim izborima ogromna šansa da se počne iskorištavati ekstremistička politika – od šovinističke, seksističke i sl. kako bi se uhvatila vijećnička, načelnička, gradonačelnička i županska mjesta. Postoji opasnost da upravo protivnici Europe dobiju prve redove i upropaste šansu pred nama. Direktne odgovorne za tu političku situaciju jesu, po njenom mišljenju, sve stranke u Saboru, a i izvan njega.

Hrvatska ipak nije poražena; nema velikog izbora – nismo valjda toliko ljudi da bismo sami sebe izolirali, što je jednako – Balkan.

Za to što pregovori nisu otpočeti kriva je u prvom redu sadašnja Vlada, a i bivša (Gotovina je pobjegao za njezina mandata) – rekla je zastupnica, podsjetivši potom kako je sadašnja pozicija kao (bivša) opozicija masovno demonstrirala protiv suradnje s Haagom.

Krivi su i svi koji su u hrvatskoj javnosti, politici odgovorni za izigravanje dogovora, čvrstih stavova, za lov u mutnome, korištenje neistina.

Glavni problem nije to što ova Vlada nije izručila ljude koje je uspjela loci-

rati u Hrvatskoj i što se nisu pojavili u Haagu. Glavni je problem to što nema vjerodostojnosti.

Vesna Pusić je izjavila kako nije točno da pregovori mogu početi kad god. Carla del Ponte podnosi izvješće u lipnju i o tome ovisi hoće li otpočeti pregovori. Do lipnja se ne smije popustiti u tempu, upozorila je, napomenuvši kako je jedan od problema taj što se pristupanje i početak pregovora počeo interpretirati isključivo kao lobiranje. Ono jest važno, ali je samo jedan element, potrebne su reforme u Hrvatskoj.

I za kraj tvrdnja – ne stoji primjedba kako situaciju ne treba politizirati jer ovo jest politička situacija – riječ je o najbitnijoj političkoj odluci.

Ikako nije točno da hrvatska Vlada nema vjerodostojnost – ona je ima i u svijetu i doma, a o tome svjedoči i rezolucija podijeljena zastupnicima na klupe. Ustvrdio je potom kako se ona postavila kao jedini vjerodostojni tumač europskih vrijednosti, u koje je uvrstila i pitanje začeca, a o tome postoje drastično različita mišljenja ili pitanje pravopisa što je par excellence nacionalno pitanje.

S tim u svezi uslijedio je i ispravak mr. sc. **Ivana Bagarića (HDZ)**, koji je rekao kako svi narodi svijeta brinu o svom jeziku, osuvremenjuju ga i obogaćuju te dometnuo kako zalaganje za hrvatski jezik nije revizionizam ni desničarstvo te da će hrvatski jezik i kultura u Europskoj uniji biti bogatstvo kao i drugi jezici.

Nevenka Majdenić (HDZ) je pak ustvrdila kako odgoda pregovora nije, kako je Vesna Pusić rekla izazvala u javnosti šok. Javnost je realna i shvaća nastojanja Vlade. Činjenica jest da je na političkim strankama kako će se odgoda odraziti na javno mnijenje – rekla je zastupnica, dometnuvši kako odgovornost za to zasigurno neće snositi Vlada premijera Sanadera.

Iz reakcije premijera **Ive Sanadera** na izlaganje Vesne Pusić izdvajamo sljedeća upozorenja i ocjene: točna je informacija kako će Carla del Ponte dati izvješće Vijeću sigurnosti u lipnju, ali to ne znači da će ono biti temelj za

odluku Vijeća ministara o tome surađuje li Hrvatska ili ne (to izvješće može biti i sljedeći tjedan, a i Vijeće ministara može dati ocjenu svakog tjedna); imamo i mi itekako jakih argumenata, a najbolji je dosadašnja praksa u zadnja tri mjeseca.

Vesna Pusić je uzvratila kako je riječ naprosto o činjenici – da je izvješće del Ponte u lipnju. Sve ostalo je moguće, ali nije nužno da će tako biti. Praksa uči, naglasila je, i zadnjih nekoliko mjeseci da je svako novo izvješće bilo sve negativnije za Hrvatsku. Pomak je, dometnula je, na nama, na argumentima koje možemo dati.

Problem približavanja Europi nije zaustavljen

U ime Kluba zastupnika IDS-a, **Damir Kajin** je izrazio žaljenje što nisu otpočeli pregovori, ali i utvrdio kako time proces približavanja Europi nije zaustavljen. Izvan sabornice javljat će se euroskepticizam, ali u Parlamentu zastupljene stranke zasigurno neće mijenjati svoju politiku prema EU jer bi time iskazale i vlastiti poraz.

Za Rožičev je istup zastupnik rekao kako je više za "domaću upotrebu", na tragu daljnje izolacije. Nije samo jasno, dometnuo je Kajin, kako će Rožić (HSP) lokalno koalirati s nekim strankama lijevoga političkog nazora.

U nastavku izlaganja on je: rekao da Hrvatska ipak nije poražena; da i nema velikog izbora – nismo kako reče, valjda toliko ljudi da bi sami sebe izolirali što je jednako – Balkan. Zemlja s 30 mlrd dolara vanjskog duga i nema drugog izbora (narod bi bio gladan ostanemo li i bez jedne kreditne tranše) doli surađivati i s Haagom i s Međunarodnim monetarnim fondom te s Komisijom u Bruxellesu.

U nastavku izlaganja slijedile su ove ocjene i tvrdnje: Hrvatska je još 1990. izgubila šansu da postane dijelom EU (zbog nekih avantura u BiH); pomalo smeta što desne Vlade podržavaju Hrvatsku, a lijeve su suzdržane; prepotentno bi bilo očekivati da će se Europska unija podijeliti na Hrvatskoj; da je

Gotovina u Hrvatskoj zasigurno bi bio u Haagu, gdje jedino i može braniti svoju vjerodostojnost (a država mu mora pružiti pravnu zaštitu).

Euroskepticizam usko je povezan s nacionalizmom i iracionalnim motivima ili iskorištavanju tih iracionalnih motiva. Strah od gubitka suvereniteta zapravo vodi u izolaciju i opasnost od ideologije "sira i kajmaka".

Predstavnik IDS-a je potom izrazio bojazan od preslagivanja odnosa na Balkanu; ustvrdio kako nema dileme da se mora ući u EU ne čekajući stabilizaciju Balkana; prigovorio zbog zapostavljanja unutarnjopolitičkih problema – moglo se više učiniti na reformama (iako su, priznaje, neke stvari i dobro napravljene); izjavio kako su oni koji se najviše protive Europskoj uniji sada najovisniji o hrvatskom proračunu; najveći zagovornik ulaska Češke, Mađarske, Poljske, Slovačke i drugih zemalja bio je reprezentativan strani kapital, ali mi to ne želimo; ustvrdio kako ne vjeruje u trajniji euroskepticizam jer to ne odgovara ni hrvatskim građanima ni Europi (osjećaj koji se možda ovdje stvara prelit će se i na susjedne prostore). Hrvatska nema drugi izbor, nije Švicarska.

Kad je riječ o suradnji s Haagom, od 2004. više se nije moglo učiniti. Moglo se, međutim kad su posrijedi reforme.

Ispravljajući Kajina, **Pero Kovačević (HSP)** je rekao kako nije točno da je Rožičev istup bio za unutarnju uporabu. On je samo objasnio stajalište HSP-a u svezi s problemima u Hrvatskoj. Nezaposlene ne interesira sedamnaesti već kada će dobiti posao, a umirovljenike kada će dobiti veće mirovine, ustvrdio je, uz sugestiju Kajinu da vodi računa o tome s kim će on koalirati nakon lokalnih izbora, a ne HSP.

Dr. sc. **Antun Vujić (SDP)** je pak Kajinu uputio ovaj ispravak – nije točno da su desne stranke više za Hrvatsku u

Europi, a lijeve manje. Izrazio je potom zadovoljstvo što na taj način nije govorio premijer te apelirao da se, zbog javnosti, ne ponavljaju takve izjave koje, kako reče, stvaraju loš utisak oko političkih stratifikacija u Europi u odnosu na Hrvatsku.

Nije točno da je Hrvatska još devedesetih izgubila svoju šansu da postane članica Europske unije – ispravila je Kajina **Marija Bajt (HDZ)**, rekavši da je ona tada tek stvarala svoju državu i stvorila uvjete da traži pristup europskim integracijama.

Nacionalne manjine među onima najviše proeuropskim orijentiranima

Dr. sc. **Furio Radin (nezavisni, zastupnik talijanske nacionalne manjine)** je izlaganje započeo napomenom kako nacionalne manjine spadaju u segmente društva koji su najviše proeuropski integrirani, odnosno da je stupanj eurofobije ili euroskepticizma minimalan. Podrška koju su u tom smislu dali ovoj i prošloj Vladi ostaje netaknuta i sada.

Nismo nikad bili zaneseni kao da nas u Europi čekaju samo ruže – čeka nas realnost, posebice, vlastite pozicije na gospodarskom i drugom planu.

Realne opasnosti da Hrvatska u ovom deceniju ne uđe u Europu nema, osim da se i u nas ne razvije sindrom odbijanja temeljen na iracionalnim strahovima od Europe i njezinih vrijednosti – rekao je Radin, ustvrdivši potom kako je euroskepticizam usko povezan s nacionalizmom i iracionalnim motivima ili iskorištavanju tih iracionalnih motiva.

A strah od gubitka suvereniteta zapravo vodi u izolaciju i opasnost od ideologije "sira i kajmaka", naglasio je.

U nastavku izlaganja slijedile su ove njegove tvrdnje i ocjene: ova je Vlada snažno europski orijentirana i napravi-

la je sve; bilo je u nje i u prošle Vlade propusta oko iznalaženja zajedničkog jezika s Carlom del Ponte; predstavnici nacionalnih manjina cijene to što je načinjen izbor na početku mandata tako da je HSP ostao izvan vlasti.

Zastupnik se pridružio ocjeni Vesne Pusić o opasnosti od skretanja u radikalizam. Narodu ga je dosta, ali ipak ostaje opasnost od etnocentrizma. Posebno bi pogubno bilo da se zemlja zatvori jer bismo u tom slučaju, kao što je rekao kolega Kajin, utonuli u blato Balkana – izjavio je Furio Radin.

Tu je i zaključna ocjena – iako smo se svi nadali početku pregovora, ipak je postignut jedan kompromisni rezultat, što je djelomičan uspjeh jer daje okvir za pregovore. Uz dodatne napore hrvatske Vlade takva situacija ne može dugo potrajati.

Potpora naporima Vlade

U ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, **Luka Bebić** je dao potporu naporima Vlade i svima, uključujući oporbu (značajan doprinos), koji pridonose nastojanjima da se riješi posljednji problem i započnu pregovori s EU.

Uslijedila je napomena kako se čulo jedno izlaganje kakvo nisu očekivali, uz upozorenje kako se ne bi tako trebalo pokušavati dobiti političke poene (razlika ima oko pristupa tehnologiji, ali ne bitnih).

Natjecanje oko toga koliko se surađuje s Međunarodnom zajednicom ne bi trebalo biti predmet natjecanja – ustvrdio je Bebić, dometnuvši kako oni koji su u predsjedničkoj kampanji htjeli poentirati na tome (a zapravo su bili otpravnici i aviona i generala za Haag) nisu uspjeli u prvom krugu. A ova se Vlada, naglasio je, može smatrati otpravnikom vraćanja generala iz Haaga u Hrvatsku.

Uslijedile su sljedeće napomene, ocjene i tvrdnje: mi smo vjerodostojni i kako nam ne vjerovati kad je Hrvatska riješila 626 predmeta (nisu to svi predmeti gonjenja nego sumnjičenja i sl.) i samo jedan nije, kojega (po osobnom Bebićevom uvjerenju) i ne može riješi-

ti; nismo nikad bili zaneseni kao da nas u Europi čekaju samo ruže – čeka nas realnost, posebice, vlastite pozicije na gospodarskom i drugom planu; ne treba zaboraviti koliko će slučaj približavanja Hrvatskoj uniji i početak pregovora utjecati (pozitivno ili negativno) na naše okruženje.

Nije riječ ni o prvoj ni zadnjoj prepreci koju smo imali i koju ćemo morati savladati na putu za Europsku uniju; dramatičnije loše vijesti nema smisla; zabrinjava politički ekstremizam među euroskepticima.

Luka Bebić je potom izjavio kako je odgoda početka pregovora pokazala zrelost hrvatske političke scene. Osim s rijetkim izuzetkom, sve su stranke odgovorno i zrelo prokomentirale novonastalu situaciju. Predsjednik Nacionalnog odbora, Ivica Račan, je po njegovoj ocjeni u istupu prema javnosti iskazao državničko razmišljanje, kao i komentari nekih drugih vođa oporbe.

Natječimo se na drugim poljima, budi-mo ovdje zajedno – zaključio je predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a.

Europska unija pogriješila u odluci; vijest loša, ali ne katastrofalna

Ako je Europska unija pogriješila u svojoj odluci, a mislim da jest, ne bismo smjeli – ako želimo sebi dobro i poštovati nacionalne interese – mi pogriješiti u reakciji. To su riječi kojima je **Ivica Račan** zaključio izlaganje u ime Kluba zastupnika SDP-a. Uvodno je napomenuo kako je ovo "određeni neuspjeh", prva lošija vijest od Europske unije posljednjih godina, ali da nije katastrofalna. Nije riječ ni o prvoj ni zadnjoj prepreci koju smo imali i koju ćemo morati savladati na putu za Europsku uniju, rekao je, ustvrdivši kako dramatičnije

loše vijesti nema smisla – osobito ako demobilizira ljude na planu aktivnosti prema EU.

Uslijedile su ove ocjene i tvrdnje: zbog ove odluke žao je mnogima i u EU (što svjedoči da ona nije nekonfliktna organizam); nije bilo dobro idealizirati Europu, ali nije dobro ni negirati je i jednostranim ocjenama odbacivati; preveliko razočaranje vjerojatno je posljedica nepotrebnog dramatičiranja dana početka pregovora; ako Europa djeluje na principu konsenzusa i u Hrvatskoj bismo ga morali obnoviti (o Europi), jer to Hrvatsku ruši više od bilo kojega neriješenog problema; raste euroskepticizam (na to utječe i nezadovoljstvo ljudi socijalno-ekonomskim uvjetima), on je legitiman, ali moramo se zamisliti što gro euroskepticizma ima domaće korijene, a ne u Europi i doživljaju Europe; od krajnosti da nam Europa sve rješava odlazimo u drugu – da nam ne može ništa riješiti ili čak da može nanijeti štetu.

Ivica Račan je, nadalje, upozorio kako ne pomažu ni oni branitelji Europske unije koji kažu da moramo u Europu da bismo napravili ono što ne možemo sami. Zabrinjava, nadalje, politički ekstremizam među euroskepticima. Riječ je, pojasnio je, o političkom djelovanju koje je spremno jednostrano odbaciti međunarodne obveze, vladavinu prava i sl. Demokratske snage moraju se, naglasio je, suočiti s pokušajem jačanja tih snaga političkog ekstremizma.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: svaka vlast mora biti u stanju sagledati konzekvence odbacivanja ove ili one optužnice i po nacionalni interes; ona mora sagledati i stav Ustavnog suda koji kaže da se takva optužnica, ma koliko se njome ne slagali, može braniti jedino pred sudom u Haagu; možemo reći ne treba nam EU, ali moramo imati snage reći i koje su posljedice toga.

Djelomični uspjeh

U završnom osvrtu dr. sc. **Ivo Sanader** je najprije ustvrdio kako je Hrvatska 17. ožujka postala "puno više nego

što je to bila – postala je pridruženom članicom Europske unije. O Hrvatskoj se raspravljalo puno ozbiljnije nego prije nekoliko mjeseci, kao o zemlji u kojoj nije upitna demokracija ni funkcioniranje slobodnog tržišta. Smatra to, naglasio je, velikim napretkom, i stoga prethodni dan smatra djelomičnim uspjehom.

Nije riječ o neuspjehu ove Vlade, naglasio je, skrenuvši zastupnicima pozornost na to da je i predsjednik Nacionalnog odbora na početku izlaganja rekao da je riječ o neuspjehu, a potom kako je pogriješila Europa.

Iz izlaganja premijera, koji je izrazio neslaganje s odlukom Vijeća ministara o tome surađuje li Hrvatska ili ne i skrenuo

pozornost na to da je Hrvatsku podržalo mnogo više zemalja, u nastavku izdvajamo: nije točna ocjena da je Vlada predramatizirala 17. ožujka iako jest točno da je u javnosti stvarano poimanje 17. ožujka kao dana D; nijedan politički cilj nismo ostvarili bez dodatnih napora; euroskeptici doista nisu sami po sebi euroskeptici.

J.R.

POČAST PREMINULOM IVANU PAVLU II.

Povelja zahvalnosti velikom prijatelju i zagovorniku Hrvatske

Na sjednici Hrvatskoga sabora 6. travnja 2005. godine odana je minutom šutnje počast preminulom Ivanu Pavlu II. našem dragom i voljenom Papi, kako je rekao predsjednik Hrvatskoga sabora **Vladimir Šeks** pozivajući zastupnike na odavanje ove počasti.

Zatim se obratio zastupnicima kako bi "u ovim trenucima boli i praznine podijelili svoje osjećaje i promišljanja."

Subotnje večeri 2. travnja 2005. ugasila se svijeća jednoga velikog svjedoka najvišeg moralnog autoriteta današnjice, rekao je Vladimir Šeks. Cijeli svijet je ostao trajno uskraćen za čovjeka koji je svim svojim bićem nadahnuto pozivao na potrebu izgradnje trajnog mira na opraštanje i promicanje kulture mira. Neumorno se zalažući za snošljivost, razumijevanje i dijalog među svim ljudima Sveti Otac, iskreno prožet ljubavlju, prozivao je na potrebu promicanja dobrih djela u korist zajedničkog općeg dobra, na pružanje pomoći siromašnima i obespravljenima, na još odlučniju borbu protiv gladi i bolesti.

Svijet je ostao bez čovjeka okrenutoga budućnosti, istinskog borca za slobodu i mir zaštitnika čovjeka i njegovih prava, apostola koji je optimizam vjere živio u neposrednom doticaju s milijunima ljudi na svim kontinentima, borca za jednakost svih ljudi bez obzira na nacionalnost, vjersku ili rasnu pripadnost.

U burnim vremenima 20. stoljeća opterećenim brojnim nemirima, izazovima autoritet kakav je bio Ivan Pavao II. Bio je duboko i bolno svjestan svih nepravdi i malodušja, ali je istodobno imao dovoljno osjećaja i razumijevanja za sve ono što donosi novo i moderno vrijeme.

Republika Hrvatska i svi njeni građani osjećaju istinsku i neizmjernu zahvalnost prema Svetom Ocu koji je u sudbonosnim danima borbe za slobodu i međunarodno priznanje odlučno i nedvosmisleno podupro izraženu volju hrvatskoga naroda. Vatikanska je diplomacija pod vodstvom Ivana Pape II trajno i strpljivo, koristeći mudrost stoljetna iskustva i globalni utjecaj, upozoravala i druge međuna-

rodne čimbenike na pravo hrvatskoga naroda na svoju državu, zauzimajući se za što skorije međunarodno priznanje u tim presudnim i po mnogo čemu prijelomnim danima. 13. siječnja 1992. godine Sveta Stolica je učinila povijesni korak ispred svih i dva dana prije nego što su to učinile zemlje Europske unije priznala Republiku Hrvatsku.

Takva samoinicijativna i autonomna odluka Svete Stolice o priznanju Republike Hrvatske je posve neuobičajena i predstavlja presedan u vatikanskoj diplomaciji. Neprijeporna je činjenica da je uloga Ivana Pavla II u donošenju odluke o priznanju Hrvatske bila ključna i odlučujuća. Bio je to istodobno jasan znak i snažna poruka onima koji su do tada sumnjičavo odnosili, a neki i otvoreno protivili našim prirodnim i pravednim težnjama, da promijene svoj dotadašnji stav i mišljenje o Hrvatskoj.

Hvala mu i to mu nikada ne možemo i ne smijemo zaboraviti. Jednako tako, mi Hrvati ispunjeni osjećajem zahvalnosti, poštovanja i ljubavi prema Svetom Ocu

nikada nećemo zaboraviti njegova tri pastoralna pohoda našoj domovini.

Rijetke su i odabrane zemlje koje je Papa tijekom svoga pontifikata pohodio tri puta. Za vrijeme prvoga pastoralnoga i državničkog pohoda Hrvatskoj Papa je kao hodočasnik mira propovijedao mir i pomirenje. Tada još opterećena ratom i svim njegovim posljedicama na moralnom i socijalnom društvenom i političkom planu cijela Hrvatska ga je očinski prigrlila. Tada nam je hrabro rekao svima, ljudima na vlasti, svećenicima, vjernicima, mladima, morate biti prvi u praštanju. Kultura mira ne odbacuje zdravo domoljublje ali ga drži daleko od nacionalističkih prikrivanja i isključivosti.

Oprostiti ne znači odustati od zakonskih sredstava pravne države, oprostiti znači osloboditi srce osjećaja osvete, naglašavao je Ivan Pavao II.

Drugo Papino hodočašće u listopadu 98. godine nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja ustavno pravni poredak zemlje bio je u znaku daljnje potpore Svetog Oca državnom suverenitetu Hrvatske i u duhu nastavka njegovim porukama mira praštanja, oprosta i dijaloga među narodima različitih jezika, kultura i vjera. Drugi Papin pohod Hrvatskoj zapamtit ćemo i posebno po susretu s mladima kada ih je pozvao na odgovornost i rekao "vaša zemlja od vas očekuje značajni doprinos na raznim područjima društvenog života, gospodarstva, politike, kulture. Njezina će budućnost biti bolja u onoj mjeri u kojoj se svatko od vas bude znao zauzeti za poboljšanje samoga sebe. Ne bježite u hedonizam, konzumizam, drogu ili alkohol", bile su Papine riječi.

Bio je to pohod tijekom kojega je Papa u Mariji Bistrici beatificirao kardinala Alojzija Stepinca ističući ga kao moralni orijentir hrvatskom narodu, nastavio je predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks. Bio je to pohod koji je snažno apostrofirao poziv za nastavkom demokratizacije našega društva i moralnom i duhovnom obnovom.

Na Žnjanu u Splitu pozvao je vjernike riječima: "Kršćani su u hrvatskim krajevima danas pozvani dati novo lice

svojoj domovini", posebno se zalažući da se u društvu ponovno učvrste etičke i moralne vrijednosti što su ih potkopavali prijašnji totalitarizmi i nedavno ratno nasilje. A zadaća je žurna jer bez tih vrijednosti nema ni prave slobode ni istinske demokracije.

Nakon drugoga posjeta Hrvatskoj Sveti Otac je ustvrdio kako duhovna snaga hrvatskog naroda i bogata vjerska i duhovna baština koju posjeduje čini Hrvatsku kadrom da kao suverena zemlja daje doprinos izgradnji međunarodne zajednice u prilog stabilnom miru na temelju stvarne jednakosti uzajamnog poštivanja, djelotvorne solidarnosti na raznim društvenim područjima.

Za odredište svoga jubilarnog 100. apostolskog putovanja u 25-toj godini pontifikata Papa je odredio po treći put Hrvatsku. Najsnažnije je tada odjeknula njegova snažna i otvorena preporuka za ulazak Hrvatske u veliku obitelj europskih država, u Europsku uniju izraženu ovim riječima: "Hrvatska je nedavno predala zahtjev da postane sastavni dio, također u političkom i gospodarskom pogledu, velike obitelji europskih naroda. Ne mogu ne očitovati želju da se uspješno ostvari ta težnja. Bogata će baština Hrvatske sigurno doprinijeti učvršćenju Unije bilo kao upravne i teritorijalne cjeline ili pak kao kulturne i duhovne stvarnosti."

Rezimirajući ovaj treći posjet Hrvatskoj Papa je zaključio riječima: "Uvjeren sam kako će dragi hrvatski narod moći sada na početku trećeg tisućljeća nastaviti izgrađivati svoju povezanost i stabilnost kako bi se skladno integrirao u zajednicu europskih naroda", naveo je predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks.

Istaknuo je da je sasvim sigurno da je Hrvatska odlaskom Ivana Pavla II izgubila velikog prijatelja i zagovornika koji niti trenutak nije dvojio pružiti svu pomoć i dati snažnu potporu kada je za Hrvatsku i njene građane bilo najpotrebnije. Kao čovjek, koji je imao snage javno i nedvosmisleno progovoriti o svemu i svakom i kao čovjek od punog poštovanja i povjerenja, istodobno nas je svojim porukama usmjeravao i upu-

ćivao na rješavanje svih onih duhovnih i moralnih nesuglasica koje su se javljale u našem društvu. Njegova potpora i pomoć, njegove poruke i savjeti predstavljaju neizmjeran i neizmjenjiv doprinos današnjoj hrvatskoj državi i svim njenim građanima.

Povelja zahvalnosti

Hrvatski narod je to prepoznao te svim svojim srcem osjeća trajnu istinsku zahvalnost prema Ivanu Pavlu II. U neizbrisivom sjećanju svih hrvatskih građana trajno će ostati upamćena dragocjena moralna i politička pomoć koju je Sveti Otac Hrvatima bezrezervno iskazivao do kraja, naveo je Vladimir Šeks te predložio, da Hrvatski sabor, najviše predstavničko i zakonodavno tijelo u Republici Hrvatskoj donese na temelju članka 117. Poslovnika Povelju zahvalnosti Svetom Ocu Ivanu Pavlu II. sa sljedećim tekstom Povelje zahvalnosti:

"Hrvatski sabor na sjednici 16. travnja 2005. godine izražavajući poštovanje prema Svetom Ocu Ivanu Pavlu II kao najvećem moralnom autoritetu današnjice koji je za vrijeme svog pontifikata zagovarao i promicao dijalog, snošljivost i kulturu mira među različitim osobama i kulturama diljem svijeta, koji je neumorno pozivao na poštivanje prava i dostojanstva svake osobe i svakog naroda, izražavajući zahvalnost hrvatskog naroda i građana Republike Hrvatske na njegovom stalnom, dosljednom i nemjerljivom doprinosu i potpori Republike Hrvatske u najtežim trenucima rata i hrvatskim naporima za uključivanje u zajednicu europskih naroda, izražavajući zahvalnost na pruženom nesebičnom prijateljstvu koje je otvoreno iskazivao prema zemlji Hrvatskoj i hrvatskom narodu i svim njenim građanima dijeleći s njima radost svojih osobnih jubileja tri puta pohodeći našu domovinu, mi predstavnici Hrvatskog naroda i svih građana Hrvatske odlučili smo donijeti Povelju zahvalnosti Svetom Ocu Ivanu Pavlu II odužujući se na taj način za snažnu i iskrenu potporu političkom osamostaljenju Hrvatske u sudbonosnim danima borbe za slobodu

du i međunarodno priznanje, za vjeru u snagu hrvatskog naroda i društva, u prihvaćanju kulture mira i života i potpori ulaska Hrvatskoj u veliku obitelj europskih država, za osobni doprinos hrvat-

skom duhovnom i društvenom razvoju te razvoju kulture mira i oprosta dijaloga snošljivosti i solidarnosti”.

Taj tekst zastupnici su popratili pljeskom pa je predsjedatelj **Luka Bebić**,

potpredsjednik Hrvatskoga sabora izrazio nadu da dijeli mišljenje sviju da se Sabor aklamacijom i pljeskom izjasnio o ovoj Povelji.

D.K.

PRIJEDLOG ODLUKE O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA, POTPREDSJEDNIKA I ČLANOVA NACIONALNOG ODBORA

Predlagatelji su klubovi zastupnika Hrvatskoga sabora.

Kod donošenja ove Odluke primjenjuju se odredbe Poslovnika koje se odnose na drugo čitanje zakona.

Tekst Prijedloga odluke glasi: Na temelju članka 80. Ustava RH i točke III. Odluke o osnivanju Nacionalnog odbora, "Narodne novine" broj 12/05, Hrvatski sabor je na sjednici od 9. ožujka 2005. godine donio Odluku o imenovanju predsjednika, potpredsjednika i članova Nacionalnog odbora.

U Nacionalni odbor imenuju se za predsjednika **Ivica Račan**, za potpredsjedni-

ka **Luka Bebić**, za članove **Vesna Pusić**, **Emil Tomljanović**, **Anto Đapić**, **Ljubo Jurčić**, **Mario Zubović**, **Nevenka Majdenić**, **Vladimir Jordan**, **Zlatko Tomčić**, **Ivan Jakovčić**, **Ivan Čehok**, **Gordan Jandroković**, predsjednik Odbora za vanjsku politiku, **Milorad Pupovac**, predsjednik Odbora za međuparlamentarnu suradnju, **Neven Mimica**, predsjednik Odbora za europske integracije, mr. sc. **Davor Božinović**, predstojnik Ureda Predsjednika Republike, kao predstavnik Ureda Predsjednika RH, prof. dr. sc. **Helena Jasna Mencer**, rektorica Sveučilišta u Zagrebu, kao predstavnica akademske

zajednice, **Darko Marinac**, predstojnik Izvršnog odbora Hrvatske udruge poslodavaca, kao predstavnik udruge poslodavaca i **Vesna Dejanović**, predsjednica Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, kao predstavnica sindikata.

Budući da nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući ju je zaključio i pristupilo se glasovanju. Zastupnici su ovu Odluku prihvatili većinom glasova, sa 108 glasova "za", 2 "suzdržana" i 1 glasom "protiv", i to u tekstu koji su predložili predlagatelji, Klubovi zastupnika Hrvatskoga sabora.

S.Š.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

ORUŽANE SNAGE RH

Zračna luka se ne može ustupiti nego se odobrava privremeno korištenje

Na zastupničko pitanje zastupnika **Draгутina Lesara (HNS)** u vezi s namjenom baze **Marlera**, **Svetica** i **Budava** i o navodnom preseljenju **NATO** baze iz

Aviana u Zračnu luku Pula, odgovorilo je **Ministarstvo obrane**:

"Od tri navedene vojne nekretnine samo je poligon-vježbalište **Marlera** potreban Oružanim snagama Republike Hrvatske budući da na području Republike Hrvatske ne postoji adekvatno zamjensko vježbalište za potrebe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

Kompleks **Svetice** i skladište goriva **Budava** ocijenjeni su neperspektivnim za

potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske. Donošenje odluke o daljnjoj namjeni navedenih nekretnina nije u nadležnosti Ministarstva obrane nego Povjerenstva za imovinu Vlade Republike Hrvatske.

Kako bi nadležno tijelo donijelo odluku o novoj namjeni i novom vlasniku nekretnina potrebno je izvršiti njihovu identifikaciju i prikupiti sljedeće dokumente:

- posjedovni list
- kopiju katastarskog plana

- zemljišno-knjižni izvadak
- povijesni zemljišno-knjižni izvadak
- podatak o statusu i namjeni zemljišta prema urbanizmu
- podatak o statusu zemljišta na dan stupanja na snagu Zakona o poljoprivrednom zemljištu
- podatak o podnesenom zahtjevu za povratak na temelju Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ("Narodne novine" broj 92/96, 80/02 i 81/02),
- očitovanje Hrvatskih šuma o statusu zemljišta
- procjenu Porezne uprave
- očevid na terenu
- mišljenja tijela javne vlasti

Prikupljanje dokumentacije i pripremu Odluke Povjerenstva za imovinu Vlade RH obavlja Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom. Ministarstvo obrane nastoji nepektivne vojne nekretnine čim prije staviti u gospodarsku funkciju. Međutim, nesređeno stanje u katastru i zemljišnim knjigama to otežava, pogotovo stoga što bivša JNA vojne objekte nije ucrtavala i upisivala u javne knjige. Bez srednjih vlasničkih odnosa nekretnine nije moguće dodijeliti novom vlasniku.

Uz navedeno, potrebno je naglasiti kako se kompleks Svetice i skladište goriva Budava prostiru i na području pomorskog dobra koje je potrebno odrediti i regulirati način njegova korištenja.

U vezi dijela zastupničkog pitanja gospodina Dragutina Lesara u vezi navodnog preseljenja NATO baze iz Aviana u Zračnu luku Pula navodimo da Ministarstvo obrane nije upoznato s navedenim.

U vezi s tom, kako i sam zastupnik kaže, "glasinom" navodimo da je u postupku ulaska Republike Hrvatske u NATO jedna od obveza i određivanje jedne ili više zračnih luka koje bi bile sposobne pružiti potporu NATO-vođenim operacijama u okviru Partnerstva za mir.

U tom kontekstu Republika Hrvatska treba stvoriti interoperabilnu zračnu bazu (ili baze) s karakteristikama koje će omogućavati njihovo korištenje svim zrakoplovima NATO članica.

Odluku o tome koja će zračna luka ili više njih biti određene za takvu zadaću donijet će Vlada Republike Hrvatske.

Također želimo naglasiti da zračna luka ne može nikome biti ustupljena. Ona uvijek ostaje hrvatska zračna luka, dok je ostali mogu tek povremeno koristiti kada se za to ukaže potreba i to isključivo uz posebno odobrenje hrvatskih vlasti u zakonom propisnoj proceduri."

POVRAT ODUZETE IMOVINE

Kliničkoj bolnici Osijek oprema vrijedna 6.690.180,00

Na zastupničko pitanje dr. sc. **Vilima Hermana (HNS)**, u vezi s **isplatom sredstava Kliničkoj bolnici Osijek**, kao naknade radi povrata imovine Đakovačko-srijemskoj biskupiji - odgovorila je **Vlada RH**.

"Klinička bolnica Osijek bila je vlasnik nekretnina k.č.br. 1365 kuća broj 58, sedam zgrada i dvorište u Strossmayerovoj ulici 58, upisanu u z.k.ul. 31, k.o. Osijek.

Tu nekretninu je, prema spomenutom Ugovoru, Klinička bolnica Osijek prenijela u vlasništvo Republike Hrvatske, a Republika Hrvatska istu je prenijela na Đakovačko-srijemsku biskupiju.

S obzirom na to da se u konkretnom slučaju radilo o izvršavanju Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima (Narodne novine -međunarodni ugovori, broj 18/98), u kojem slučaju se kao obveznik naknade javlja Republika Hrvatska, predmetna nekretnina je dana kao zamjenska nekretnina za imovinu koja je oduzeta Katoličkoj crkvi (s tim da će se naknadno utvrditi za koje oduzete nekretnine je predmetna nekretnina zamjena).

Jednako tako, prema Ugovoru od 30. srpnja 2003. godine, Republika Hrvatska je bila obvezana Kliničkoj bolnici Osijek isplatiti financijska sredstva na ime protuvrijednosti.

Slijedom navedenoga, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je, 27. sije-

čnja 2004. godine, zaprimilo elaborat o procijenjenoj vrijednosti predmetnih nekretnina koja vrijednost iznosi 21.521.410,00 kuna.

Uvažavajući navedeno, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u prijedlogu trogodišnjeg proračuna planiralo sredstva za Kliničku bolnicu Osijek, Odjel za kardijalnu i vaskularnu kirurgiju u iznosu od 20.000.000,00 kuna, prihvaćajući tako obvezu nastalu Ugovorom.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je tijekom 2004. godine za Kliničku bolnicu Osijek, za potrebe kardiološke dijagnostike i kardiokirurgije nabavilo medicinsku opremu u vrijednosti 6.690.180,00 kuna i to za digitalnu angiografiju, ultrazvučni uređaj i kardiološki ultrazvuk."

RIBARSTVO

Restriktivan pristup u teritorijalne vode do kraja 2012. godine

Na zastupničko pitanje **Željka Kurtova (HNS)**, u vezi s **namjerama Vlade da se ribarima država članica Europske unije omogući ribarenje u gospodarskom pojasu i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske** daje sljedeći odgovor:

"Prema važećem Zakonu o morskom ribarstvu, ribolov u teritorijalnom moru Republike Hrvatske dopuštenje samo hrvatskim državljanima i pravnim osobama, a mogućnost ribolova trećih predviđena je samo temeljem međunarodnih ugovora i sporazuma. Republika Hrvatska je, do danas, potpisala samo jedan međunarodni sporazum koji bi dopustio ribarenje stranim plovilima u ograničenom dijelu domaćih teritorijalnih voda, i to s Republikom Slovenijom (Sporazum o pograničnom prometu). Prema Sporazumu o pograničnom prometu sa Slovenijom, iznimno je omogućen ribolov određenom broju slovenskih ribara u teritorijalnim vodama Republike Hrvatske, uz zapadnu obalu Istre, kao i određenom broju hrvatskih ribara

u teritorijalnim vodama Republike Slovenije (članak 1. SOPS-a točno utvrđuje područje primjene, a člancima 46. do 52. točno je uređen broj povlastica za ribolov, koje dvije zemlje mogu izdati jedna drugoj - 5 za kočarski ribolov i 20 za ribolov mrežama stajaćicama). Međutim, ovaj Sporazum, u dijelu koji se odnosi na ribarenje u pograničnim područjima dviju država, nije konzumiran zbog neriješenog pitanja razgraničenja između dviju država na moru.

Zajednička ribarstvena politika Europske unije u Uredbi 2371/2002 predviđa, za sadašnje zemlje članice, restriktivan pristup ribarskih plovila drugih zemalja članica u teritorijalne vode sve do 31. prosinca 2012. godine, što dodatno osnažuje poziciju Republike Hrvatske.

Ribolov u zaštićenoj ekološko-ribolovnoj zoni omogućen je za plovila pod zastavama zemalja-članica Europske unije do postizanja sporazuma o partnerstvu u ribarstvu s Europskom unijom. Vlada Republike Hrvatske ne razmatra mogućnost ribarenja za brodove stranih zastava u teritorijalnim vodama Republike Hrvatske."

SANACIJA

U tijeku je nadzor poslovanja društva "Duhan", d.d. Slatina

Na zastupničko pitanje **Željka Peceka (HSS)**, u vezi sa sanacijom, financijskom konsolidacijom i restrukturiranjem društva **Duhan d.d., Slatina** - odgovorila je **Vlada RH**.

"Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva je, u suradnji s Ministarstvom financija, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva i Državnom agencijom za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, izradi-

lo Prijedlog financijske konsolidacije poslovanja društva **Duhan d.d., Slatina** i uputilo ga svim većim vjerovnicima na mišljenje (Državnoj agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Gradskoj banci **Osijek**, Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Hrvatskom zavodu za zapošljavanje i Ministarstvu financija). U skladu s predloženim modelom financijske konsolidacije, u tijeku je nadzor poslovanja društva **Duhan d.d., Slatina**, kojeg provodi Ministarstvo financija putem Porezne uprave.

Nakon provedenog nadzora i očitovanja na predloženi model financijske konsolidacije, stvorit će se preduvjeti za upućivanje prijedloga Vladi Republike Hrvatske", stoji na kraju odgovora.

ZDRAVSTVO

Liječenje oboljelih od poremećaja prehrane

Na zastupničko pitanje dr. sc. **Vesne Pusić (HNS)**, vezanom uz institucionalno zbrinjavanje oboljelih od poremećaja u prehrani (**anoreksija i bulimija**) odgovorilo je **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi**.

"Ovim putem izvješćujemo da poremećaj u prehrani spada u djelokrug psihijatrijskih oboljenja, liječenje navedenih bolesti u Republici Hrvatskoj vrši kroz sustav psihijatrijskih zdravstvenih ustanova koje u svom sastavu imaju i sustav dnevnih bolnica. U slučaju pogoršanja takvim pacijentima se također osigurava hospitalizacija kao i suplementacijska prehrana otopinama. Nadalje Vas izvještavamo da u ovom trenutku ni jedna zdravstvena ustanova u Republici Hrvatskoj nije dala

zahtjev za osnivanje Referentnog centra za područje poremećaja u prehrani te se stoga liječenje navedenog poremećaja odvija u sklopu postojećeg sustava psihijatrijskih ustanova i dnevnih bolnica.

S obzirom na to da je u obrazloženju zastupničkog pitanja prof. Pusić bilo navedeno da se o oboljelima skrbi samo Udruga za pomoć oboljelima od poremećaja u prehrani "Nada" čija smo dva projekta, sukladno navodima, oba puta odbili, slobodni smo Vas izvjestiti da je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi objavilo na web stranicama Poziv za prijavu programa i projekata udruga u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu u okviru raspoloživih sredstava u državnom proračunu za 2004. godinu na koji je navedena Udruga prijavila projekt pod nazivom 2Edukativni susreti za roditelje oboljelih od poremećaja u prehrani".

Osnovni kriteriji za odabir projekata bili su definirani u samom Pozivu za prijavu. Temelj za donošenje konačne usuglašene ocjene o odabiru bile su pojedinačne ocjene svakog člana Stručne radne skupine s obzirom na kvalitetu i realnost troškova projekta te sposobnost udruge za izvođenje ponuđenog projekta, a potpisani obrasci sa pojedinačnim ocjenama (A, A/B, B, B/C i C) su dokumentirani uz pohranjeni projekt. Programi i projekti koji su zadovoljili kriterijima ocijenjeni su ocjenama A, A/B i B, ali s obzirom na raspoloživa sredstva Stručna radna skupina je za financiranje predložila samo grupu programa i projekata ocijenjenih s ocjenama A i A/B.

Iz zapisnika Stručne radne skupine vidljivo je da je navedeni projekt ocijenjen konačnom ocjenom C te sukladno navedenome za njega nije odobreno financiranje iz sredstava državnog proračuna u 2004. godini."

M.M.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018
Web: <http://www.sabor.hr>
E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora